Aleksander Babiński

Prawno-organizacyjne uwarunkowania bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie dostępu do broni

Wprowadzenie do problematyki

Szczytno 2017

Aleksander Babiński

Prawno-organizacyjne uwarunkowania bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie dostępu do broni

Wprowadzenie do problematyki

Szczytno 2017

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Recenzent
dr hab. Andrzej Czupryński

Redakcja wydawcy
Anna Bryczkowska
Agnieszka Kamińska
Beata Miszczuk

Projekt okładki
Agnieszka Kamińska

© Wszelkie prawa zastrzeżone — Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie & Author

ISBN 978-83-7462-636-1
e-ISBN 978-83-7462-637-8

Skład, druk i oprawa:
Dział Wydawnictw i Poligrafii Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie
12-100 Szczytno, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 111
tel. 89 621 51 02, fax 89 621 54 48
e-mail: wwip@wspol.edu.pl
Objętość: 8,87 ark. wyd.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Spis treści

Wprowadzenie 5

Rozdział 1
Zakres przedmiotowo-podmiotowy rozważań i jego konteksty 9
1.1. Bezpieczeństwo i zagrożenie 10
1.2. Bezpieczeństwo publiczne a porządek publiczny 15
1.3. Społeczno-psychologiczne aspekty posiadania broni 23
1.4. Administracja publiczna 34
1.5. Płaszczyzny ingerencji administracji publicznej 40

Rozdział 2
Pojęcie i klasyfikacja broni — zarys problemu 47
2.1. Określenie broni w ustawie o broni i amunicji 48
2.2. Określenie broni w innych aktach normatywnych 76

Rozdział 3
Normy prawne odnoszące się do posiadania broni w Unii Europejskiej 87
3.1. Konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne 93
3.2. Dyrektywa w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni .. 100
3.3. Europejska karta broni palnej 119

Rozdział 4
Regulacje dotyczące dostępu do broni w wybranych państwach 125
4.1. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej 127
4.2. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej 136
4.3. Republika Francuska 140
4.4. Królestwo Belgii 145
4.5. Królestwo Hiszpanii 148
4.6. Republika Włoska 151
4.7. Konfederacja Szwajcarska 156
4.8. Republika Czeska 158
4.9. Federacja Rosyjska 162

Zakończenie 167

Bibliografia 169

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Wprowadzenie

Posiadanie broni pozostaje w ścisłym związku z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym. Bez wątpienia posiadanie broni ma wpływ na poziom tego bezpieczeństwa i porządku. Jaki to wpływ? Odpowiedź na tak sformułowane pytanie nie jest prosta i jednoznaczna. Znajduje ona swoje źródło w badaniach naukowych, w teorii i praktyce. Przedstawiony problem jest złożony i ewoluuje na przestrzeni kilkunastu lat, co dostrzega autor niniejszego opracowania. Dawał temu wyraz w swoich opracowaniach naukowych i popularnonaukowych, a także w badaniach naukowych oraz rozprawie doktorskiej. Wspomniane prace odcisnęły swoje piętno na ostatecznym kształcie niniejszej pracy przez: ich szerokie oraz twórcze wykorzystanie, uzupełnienie i kontynuowanie wcześniej rozpoczętych rozważań. Stanowisko zaprezentowane w niniejszym tomie stanowi pierwszą część zwieńczenia wysiłków autora poświęconych rozwiązaniu problemu naukowego odzwierciedlonego tytułem opracowania.

Zagadnienia posiadania broni ewoluują w czasie. Zmienia się podejście do broni w zależności od okresu historycznego oraz tego, czy mamy do czynienia z czasem, w którym obcowanie z nią wydaje się być sprawą oczywistą, akceptowalną ze względu na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa (np. okres wojny). Zagadnienie reglamentacji posiadania broni pojawia się wraz z powstawaniem struktur państwowych, tj. praktycznie od początków średniowiecza. Wtedy to broń przestaje być utożsamiana jedynie z narzędziem pracy, zależnym od statusu społecznego — przynależności do poszczególnych stanów — ale staje się atrybutem władzy panującego i rycerstwa. Zważywszy na dzieje reglamentacji broni można by mówić o posiadaniu broni jak o pewnym zewie wolności, powrocie do szlacheckich tradycji eksponowania broni jako symbolu posiadanego statusu społecznego.

Bez względu jednak na motywy, dla których ludzie chcą posiadać broń, jest ona przedmiotem odgrywającym mniejszą lub większą rolę w naszym życiu, przede wszystkim zaś w obszarze naszego bezpieczeństwa. Broń nie jest społeczeństwu obojętna, a nawet stanowi element jego pożądania. Z tego powodu traktuje się ją jako przedmiot dostępny nie tylko ściśle określonym grupom podmiotów często zinstytucjonalizowanym, ale i coraz większej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

grupie podmiotów indywidualnych. Propozycje nowych regulacji prawnych odnoszących się do posiadania broni, a także informacje pojawiające się w mass mediach dowodzą istnienia zapotrzebowania w społeczeństwie na coraz szerszy, łatwiejszy dostęp do broni. Zapędy te weryfikują takie zdarzenia jak np. krwawe zamachy terrorystyczne Breivika w Norwegii, po których to postulowane jest zaostrzenie przepisów regulujących posiadanie broni, obowiązujących w całej UE. Dyskusja nad potrzebą dozorowania zarówno dostępu do broni, jak i formami, jakie ma ono przybrać musi opierać się na ustaleniu tego czy ograniczenie dostępu do broni jest rzeczywiście niezbędne ze względu na wpływ, jaki ma ona na bezpieczeństwo, czy jest jedynie wynikiem trwania w ugruntowanym od stuleci systemie ograniczeń podyktowanych obawami władzy o wykorzystanie broni przeciwko niej. Istnieją wszak, nawet w Europie, państwa, gdzie obywatele posiadają broń w domach, przez co nie wydają się być mniej bezpieczni, a wręcz odwrotnie.

Zagadnienie wpływu reglamentacji broni na bezpieczeństwo i porządek publiczny wydaje się być tym bardziej istotne, im bardziej jednoczy się Europa. Pytanie o zasadność i zakres reglamentacji broni dodatkowo potęguje to, że obecnie obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej szerokie regulacje prawne obejmują również przedmioty, które bronią nie są albo z bronią nie mają wiele wspólnego, będąc jedynie imitacją lub częścią czegoś, co mogłoby stanowić broń (np. imitacja kija bejsbolowego czy broń pozbawiona cech użytkowych). Sam proces reglamentacji broni rozumiany jako regulowanie — ograniczenie kupna, sprzedaży, produkcji czy gromadzenia broni — wynikające z zasad ustalonych przepisami prawa, jest coraz bardziej zbiurokratyzowany, angażujący coraz więcej instytucji. Zarzuca się im, że zajmują się zagadnieniem, które wykracza poza zakres ich działalności.

Przedstawiona powyżej sytuacja problemowa zdecydowała o ostatecznym kształcie niniejszej pracy. Na oddawany do rąk czytelników tom składają się cztery części. Zaprezentowano w nich zagadnienia: istoty bezpieczeństwa i zagrożeń, relacji między bezpieczeństwem publicznym a porządkiem publicznym, społeczno-psychologicznych aspektów posiadania broni, administracji publicznej oraz płaszczyzn jej ingerencji. Prezentacja tych zagadnień w pierwszym rozdziale pozwoliła na zaprezentowanie utylitarnych aspektów pojęcia i klasyfikacji broni w kolejnym — drugim rozdziale. W dalszej części pracy omówiono normy prawne regulujące posiadanie broni w Unii Europejskiej oraz wybranych państwach europejskich i Stanach

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Zjednoczonych Ameryki Północnej. Natomiast w zakończeniu pierwszego tomu dokonano podsumowania rozważań.

Zaprezentowana problematyka jako przedmiot badań naukowych stanowi jednolite ujęcie problemu. Pozwala ocenić trafność przedstawianych — najczęściej w Internecie — spekulacji w zakresie wpływu broni na bezpieczeństwo, prezentowanych na podstawie doświadczeń zagranicznych, najczęściej amerykańskich. Nie przystają one do realiów europejskich. Zdiagnozowanie zjawiska jest bardzo ważne ze względu na kierunek dalszej reglamentacji broni oraz na wpływ, jaki ma ona na poziom bezpieczeństwa publicznego nie tylko w Rzeczypospolitej Polskiej. Przedstawione w opracowaniu treści pozwolą czytelnikowi nie tylko poznać złożoność prawno-organizacyjnych uwarunkowań bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie dostępu do broni, ale przede wszystkim — na co liczę — wyrobią pogląd świadczący, że realizacja populistycznych dążeń do swobodnego dostępu do broni, stanowiłaby odejście nie tylko od europejskich, ale i światowych dążeń. W czasach powszechnego zagrożenia terrorystycznego taki dostęp do broni nie sprzyja zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego przez państwa oraz ich organizację. Nie wyklucza to jednak zasadności dążeń do wyposażenia społeczności państwowej — obywateli — w umiejętność posługiwania się bronią, co bez wątpienia sprzyja obronności państwa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Rozdział 1
Zakres przedmiotowo-podmiotowy rozważań i jego konteksty

Bezpieczeństwo w hierarchii potrzeb ludzkich zajmuje ważne miejsce. Jest potrzebą, której zaspokojenia oczekują poszczególne jednostki oraz całe społeczeństwa[1]. W hierarchii potrzeb, przedstawionej przez Abrahama Maslowa[2], tworzącej swoistą piramidę, bezpieczeństwo zajmuje miejsce tuż za podstawowymi potrzebami fizjologicznymi, tj. jedzeniem, piciem, snem itp. Zaspokojenie potrzeb zajmujących wyższą pozycję w hierarchii (miłości i przynależności, szacunku i uznania oraz samorealizacji) zasadniczo jest zależne od zaspokojenia potrzeb niższego stopnia. I tak człowiek głodny będzie usiłował zaspokoić głód nie bacząc na swoje bezpieczeństwo, ale też człowiek nieczujący się bezpiecznie nie będzie zajmował się kulturą, budowaniem więzi społecznych czy hobby. Oczywiście przedstawiona przez Maslowa reguła oparta na hierarchicznej piramidzie potrzeb była i jest idealistyczna. Zdarzają się bowiem istotne wyjątki od tej reguły. Na przykład w czasie okupacji przy niezaspokojonej potrzebie bezpieczeństwa, a nawet z jej narażeniem funkcjonował w konspiracji teatr polski. Bez wątpienia potrzeba bezpieczeństwa zajmuje kluczowe miejsce również w innych teoriach psychospołecznych. Na przykład w modelu ERG (E — *Existence,* R — *Relations,* G — *Growth*) opracowanym przez Claytona Alderfera[3], w grupie trzech potrzeb bezpieczeństwo powiązane jest z grupą potrzeb fizjologicznych, które odnoszą się do materialnych warunków życia jednostki — egzystencji.

Od zawsze niemal towarzyszyło też człowiekowi bezpieczeństwo publiczne. Troska o nie wymagała angażowania coraz większych sił oraz ich

---

[1] K. Sienkiewicz-Małyjurek, Z. Niczyporuk, *Bezpieczeństwo publiczne. Zarys problematyki,* Gliwice 2010, s. 15.

[2] A. Maslow, *Motivation and personality,* New York 1954; Pierwotnie hierarchię potrzeb A. Maslow przedstawił w 1943 r. na łamach "Psychological Review" w artykule "A Theory of Human Motivation".

[3] C.P. Alderfer, *An Empirical Test of a New Theory of Human Need*, "Psychological Review" 1969, Vol. 4, Issue 2, pp. 142–175.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

organizacji w doskonalsze struktury, których działalność zapewniała akceptowany przez ludzi poziom bezpieczeństwa (w tym bezpieczeństwa publicznego). Organizacją taką okazała się administracja publiczna, która na co dzień mierzy się z zagadnieniami bezpieczeństwa publicznego. Z tych też właśnie powodów niniejszy rozdział poświęcony został zagadnieniom bezpieczeństwa i zagrożeń, bezpieczeństwa publicznego oraz administracji publicznej.

1.1. Bezpieczeństwo i zagrożenie

Bezpieczeństwo znane jest ludzkości od zarania jej dziejów i podlega prawom ruchu systemów społecznych i musi być ujmowane dynamicznie w zależności od otoczenia, sytuacji społeczno-ekonomicznej warunkowanej postępem cywilizacyjnym[4]. Bezpieczeństwo, pomimo przemian o charakterze społecznym, politycznym, gospodarczym i technologicznym, jest podstawową potrzebą człowieka i społeczeństw[5]. Zdaniem Sigmunda Freuda człowiek, wchodząc w epokę cywilizacji, dokonał pewnego wyboru, poświęcając część swoich możliwości kształtowania szczęścia na rzecz zyskania bezpieczeństwa[6]. Według Thomasa Hobbesa to właśnie potrzeba bezpieczeństwa generowała powstanie państwa[7].

Szczególna rola, jaką odgrywa bezpieczeństwo zarówno w życiu każdego człowieka, jak i całych społeczności, niewątpliwie wymusza precyzyjne określenie tego, czym jest bezpieczeństwo, tym bardziej, że mimo dużego zainteresowania problemami bezpieczeństwa nie wypracowano dziś jednolitego, uporządkowanego systemu pojęciowego, który w zależności od intencji autorów przekazu, prezentuje szerokie lub wąskie pojmowanie zagadnienia, nie dając możliwości określenia ich zakresów[8].

---

[4] S. Lipski, *Zarządzanie bezpieczeństwem — wybrane kwestie terminologiczne* [w:] K. Rajchel (red.), *Próba identyfikacji współczesnych zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce,* Warszawa 2006, s. 136.

[5] S. Sulowski, *W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa wewnętrznego,* „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2009, nr 1, s. 10.

[6] S. Freud, *Das Unbehagen in der Kultur* [w:] *Kulturtheoretische Schriften,* Frankfurt a. Main 1974, s. 243.

[7] T. Hobbes, *Lewiatan — czyli materia, forma i władza państwa kościelnego i świeckiego,* Warszawa 1954.

[8] Por. J. Fiebig, M. Róg, A. Tyburska (red.), *Bezpieczeństwo to wspólna sprawa. Ochrona bezpieczeństwa publicznego — rozwiązania systemowe w skali kraju i regionu. Materiały poseminaryjne,* Szczytno 2002, s. 3.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Słownik języka polskiego[9] określa bezpieczeństwo jako stan niezagrożenia, spokoju, pewności. Przytoczona powyżej definicja określa bezpieczeństwo mianem stanu. Etymologia pojęcia bezpieczeństwo nawiązuje do swego łacińskiego źródłosłowu. Jest nim łacińskie słowo *securitas*, które z kolei pochodzi od *sine cura*, oznaczające stan bez pieczy[10]. Bezpieczeństwo zatem oznacza stan bez pieczy, czyli bez wystarczającej ochrony. Stan ten zależny jest od istnienia poczucia zagrożenia w stosunku do poczucia pewności swego zabezpieczenia[11]. Bezpieczeństwo jest zawsze pochodną wystąpienia zagrożenia, czyli niebezpieczeństwa[12].

Zanim jednak zostaną wskazane definicje bezpieczeństwa należy podkreślić, że próby zdefiniowania bezpieczeństwa jakiegokolwiek podmiotu wiążą się z określeniem jego podstawowych wartości, tj. cech decydujących o jego istnieniu. Będą one charakteryzować jedynie podmioty realnie istniejące. Podmioty abstrakcyjne niczego nie czują — nie mogą czuć się ani bezpieczne, ani zagrożone. Wobec powyższego o bezpieczeństwie można mówić jedynie w odniesieniu do podmiotów rzeczywistych, realnie istniejących, co ogranicza zasadniczą grupę zagrożeń danego podmiotu, jakimi są zagrożenia jego bytu. Dla jednostki będą one koncentrowały się wokoło jego życia, dla państwa wokół jego atrybutów, których utrata skutkuje tym, że przestaje być państwem, czyli przestaje istnieć[13].

Nieco inaczej pojęcie bezpieczeństwa ujmuje Ryszard Zięba. Uważa on, że „w znaczeniu ogólnospołecznym bezpieczeństwo obejmuje zabezpieczanie potrzeb istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości, niezależności, ochrony poziomu i jakości życia”[14]. Określa bezpieczeństwo jako stan i poczucie pewności oraz wolność od zagrożeń[15]. Definiując bezpieczeństwo Jerzy Stańczyk również akcentuje kwestię pewności. Uważa on,

---

[9] M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1, Warszawa 1978, s. 147.

[10] R. Zięba, *Kategoria bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych* [w:] D.B. Bobrov, E. Haliżak, R. Zięba (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997, s. 3.

[11] J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996, s. 15.

[12] S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007, s. 14.

[13] J. Prońko, *Bezpieczeństwo państwa. Zarys teorii problemu i zadań administracji publicznej*, Bielsko-Biała 2007, s. 9.

[14] R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych,* Warszawa 1989, s. 50.

[15] Tamże, s. 10.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

iż „w najbardziej dosłownym znaczeniu bezpieczeństwo jest rzeczywiście identyczne z pewnością (...) i oznacza brak zagrożenia (...) fizycznego albo ochronę przed nim”[16].

Jak nietrudno zauważyć, nieoderwalnymi elementami bezpieczeństwa są zagrożenie i poczucie pewności. Mogą one być zarówno obiektywne, jak i subiektywne, co oznacza, że mogą być wymierne i niewymierne. Bezpieczeństwo ma miejsce „jedynie wówczas, gdy nie występują jednocześnie: rzeczywiste zagrożenie (czynnik obiektywny) i jego poczucie (czynnik subiektywny)”[17]. Podstawowe i pierwotne znaczenie słowa „bezpieczeństwo” było przypisane sferze subiektywnej i oznaczało brak lęku, troski, strachu, a tym samym zaufanie i zabezpieczenie[18].

W literaturze wskazuje się na wielorakość określeń „bezpieczeństwo” powodującą, że próżno szukać jednej zwięzłej definicji[19]. Jerzy Stańczyk stwierdza, że nie istnieje jedna, wspólnie uzgodniona i przyjęta definicja. Wychodzi się najczęściej od określenia bezpieczeństwa jako „wolności od zagrożeń, strachu lub ataku”[20]. Według Józefa Marczaka jest to trudne ze względu na „(…) ogromny, wszechogarniający zakres kategorii bezpieczeństwa, bardzo trudny a chyba wręcz niemożliwy do zwięzłego opisania i zdefiniowania”[21]. W dzisiejszym świecie bezpieczeństwo rozumiane jedynie jako brak zagrożeń, nie ma stanowić wyłącznie gwarancji fizycznego przetrwania, lecz równocześnie zapewnić realizację minimum pozostałych potrzeb społecznych. Dlatego też tak istotne wydaje się szerokie pojmowanie bezpieczeństwa.

Wielorako rozumiane jest również zagrożenie, co w świetle prezentowanych do tej pory rozważań wydaje się oczywiste. Ale czy zajmując się problematyką bezpieczeństwa należy pochylić się również nad problematyką zagrożeń? Bez wątpienia tak. Są to bowiem zjawiska, które nigdy nie występują oddzielnie.

---

[16] J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie…*, wyd. cyt., s. 17.

[17] Tamże, s. 17, 18.

[18] Por. A. Skrabacz, *Bezpieczeństwo, obrona narodowa i obronność* [w:] K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek (red.), *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa,* Bielsko-Biała 2007, s. 46.

[19] A. Skrabacz, *Bezpieczeństwo, obrona…,* wyd. cyt., s. 47.

[20] J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie…,* wyd. cyt., s. 16.

[21] J. Marczak, *Współczesny charakter, potrzeby i organizacja bezpieczeństwa narodowego* [w:] A. Kitler (red.), *Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa — założenia przygotowania i użycie,* Warszawa 2004, s. 20.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Według Bolesława Balcerowicza pojęcia „bezpieczeństwo" oraz „zagrożenie" pozostają ze sobą w tak bardzo ścisłej zależności dialektycznej, iż ich rozłączne rozpatrywanie pozbawione jest sensu. Bezpieczeństwo semantycznie oznacza tyle, co „niezagrożenie", stan spokoju, pewności, co świadczy o etymologicznej pierwotności znaczenia słowa „zagrożenie", bezpieczny to ten, który nie potrzebuje pieczy — opieki, gdyż nie jest zagrożony. W łacinie i językach pochodnych obserwujemy analogiczne zjawisko — *sine cura, securitas* — bez pieczy[22]. Kontynuując powyższe należy podkreślić, że zagrożenie jest antonimem bezpieczeństwa, które w słowniku języka polskiego określane jest jako „stan niezagrożenia, spokoju, pewności"[23]. Trzeba jednak zauważyć, że „o ile jednak bezpieczeństwo określa pewien stan, o tyle zagrożenie, w podstawowym rozumieniu tego słowa, kojarzy się bardziej ze zjawiskiem naruszającym ten stan. Stąd też zagrożeniami są zjawiska fizyczne lub społeczne powodujące stan niepewności i obaw, czyli naruszające poczucie bezpieczeństwa" [24].

Stefan Korycki zauważa swoisty dualizm w odbiorze pojęcia „zagrożenie", które jest odczuciem czysto subiektywnym będącym konsekwencją oceny występujących zjawisk, a jednocześnie obiektywnym czynnikiem powodującym stan niepewności i obaw[25].

Jak zauważa Andrzej Misiuk, współcześnie można zidentyfikować wiele zagrożeń (odczuwalnych i realnych), do których można zaliczyć: napięcia polityczne, nacjonalizm, problemy ekonomiczne, antagonizmy natury etnicznej i religijnej. Natomiast zróżnicowanie interesów, a także ich sprzeczność mogą powodować niebezpieczeństwa o różnym charakterze: konflikty zbrojne, zamachy terrorystyczne, przestępczość pospolitą i zorganizowaną, chuligańskie ekscesy, korupcję, infekowania systemów informatycznych[26].

Badacze bezpieczeństwa wskazują często, że „zagrożenie jest określonym stanem psychiki bądź świadomości wywołanym postrzeganiem zjawisk,

---

[22] B. Balcerowicz, *Wybrane problemy obronności państwa*, Warszawa 1999, s. 50 za: J. Popis, *Źródła i konsekwencje zagrożeń* [w:] B. Kaczmarczyk, B. Kogut (red.), *Bezpieczeństwo państwa (dylematy i konsekwencje),* Kraków 2011, s. 7.

[23] M. Szymczak (red.), *Słownik języka…*,wyd. cyt., s. 147.

[24] J. Prońko, B. Wiśniewski, *Nadzwyczajne zagrożenia dla ludzi i środowiska* [w:] K. Liedel, J. Prońko, B. Wiśniewski (red. nauk.), *Administracja publiczna w systemie przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom dla ludzi i środowiska*, Bielsko-Biała-Warszawa 2008, s. 8.

[25] S. Korycki, *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1994, s. 54.

[26] A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008, s. 9.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

które podlegają ocenie jako niekorzystne bądź niebezpieczne. Dlatego istotna staje się ocena podmiotu, ponieważ zagrożenia są motorem pobudzającym działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa. Zagrożenie postrzegane w ten sposób jest subiektywne. Istnieje drugi aspekt zagrożenia, który stanowią czynniki powodujące stan niepewności i lęku, a będą to działania uczestników życia społecznego. Działania te będą niekorzystne czy niebezpieczne dla żywotnych interesów oraz podstawowych wartości określonego podmiotu jednostkowego bądź zbiorowego"[27]. Będą to zagrożenia realne, czyli zasadna staje się ogólna definicja Franza-Xavera Kaufmanna, który pod pojęciem zagrożenia rozumie: „możliwość wystąpienia jednego z negatywnie wartościowanych zjawisk"[28].

„Zarówno bezpieczeństwo, jak i zagrożenia podlegają gwałtownym i dynamicznym przeobrażeniom. Troska o bezpieczeństwo oraz wszechobecne poczucie zagrożeń spowodowane wzrostem przestępczości, rozbudowującymi się organizacjami mafijnymi i terrorystycznymi, prezentowaniem w mediach scen przemocy oraz nasilającymi się zjawiskami agresji w zachowaniach ludzi, katastrof i awarii technicznych wymusza poszukiwanie metod gwarantujących likwidację lub chociażby ograniczenie negatywnych zjawisk. Jednak mimo szerokiego zainteresowania problemami bezpieczeństwa nie wypracowano do dziś jednolitego, uporządkowanego systemu pojęciowego, który w zależności od intencji autorów przekazu, prezentuje szerokie lub wąskie pojmowanie zagadnienia nie dając możliwości określenia ich zakresów"[29]. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto jednak, że bezpieczeństwo to „stan, który daje poczucie pewności i gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie. Jedna z podstawowych potrzeb człowieka, to sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś co człowiek szczególnie ceni" [30]. Natomiast ilekroć w niniejszej pracy pojawi się termin

[27] J. Popis, *Źródła i konsekwencje zagrożeń* [w:] B. Kaczmarczyk, B. Kogut (red.), *Bezpieczeństwo państwa...,* wyd. cyt., s. 7.

[28] D.B. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba, *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997, s. 4.

[29] Por. J. Fiebig, M. Róg, A. Tyburska (red.), *Bezpieczeństwo to wspólna sprawa. Ochrona bezpieczeństwa publicznego — rozwiązania systemowe w skali kraju i regionu* (*materiały poseminaryjne*), Szczytno 2002, s. 3 za: B. Wiśniewski, *Pojęcie oraz typologie bezpieczeństwa i zagrożeń* [w:] B. Wiśniewski (red. nauk.), *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, Szczytno 2011, s. 9.

[30] W. Łepkowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego,* Warszawa 2009, s. 13. Definicja opracowana na podstawie: *Słownik terminów z zakresu psychologii dowodzenia i zarządzania,* Warszawa 2000, s. 17.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

„zagrożenie", to należy je rozumieć jako sytuację, w której „pojawia się prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia" [31].

1.2. Bezpieczeństwo publiczne a porządek publiczny

Pojęcie bezpieczeństwa jest jednym z wielu pojęć wieloczłonowych, których zrozumienie wymaga zdefiniowania wszystkich występujących w nim członów. Bezspornie punktem wyjścia w celu zdefiniowania pojęcia „bezpieczeństwo publiczne" musi być określenie jego zasadniczego członu — bezpieczeństwo. Zrozumienie jego pozwala definiować bezpieczeństwo wraz z jego dookreśleniami. Wydaje się, że każdy człowiek wie, rozumie, czym jest bezpieczeństwo. Potocznie często używamy tego słowa. Szeroki zakres semantyczny tego określenia umożliwia jego zastosowanie niemal w każdej sytuacji występowania zagrożeń[32]. To samo spostrzeżenie dotyczy w powszechnej niemal opinii pojęć już silnie sprofilowanych, a mianowicie „bezpieczeństwa publicznego" i „porządku publicznego".

Już na wstępie prezentowanych rozważań należy zauważyć, że próby zdefiniowania pojęć „bezpieczeństwo publiczne" oraz „porządek publiczny" podejmowane były niejednokrotnie w polskiej literaturze naukowej[33]. Niemal wszyscy uznani eksperci zajmujący się problemami bezpieczeństwa i porządku publicznego stoją na stanowisku, że pojęcia te są trudne do zdefiniowania[34].

W okresie powojennym pojęcia „bezpieczeństwo publiczne" i „porządek publiczny" były definiowane różnie, w sposób często sprzeczny[35]. „Jakkolwiek pojęcia te używane były stosunkowo często, zarówno w rozważaniach teoretycznych, jak i w aktach normatywnych, tylko nieliczni autorzy próbowali podać dokładniejszą ich interpretację. Część z nich ograniczała się

---

[31] W. Łepkowski (red.), *Słownik terminów...,* wyd. cyt., s. 162.

[32] S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym,* Rzeszów 2007, s. 15.

[33] B. Wiśniewski, D. Podleś, *Bezpieczeństwo wewnętrzne w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, Bielsko-Biała 2007, s. 23.

[34] E. Ura, *Prawo administracyjne,* cz. 2, Rzeszów 1997, s. 97; Z. Cieślak, M. Dyl, J. Jagielski, J. Lang, J. Maćkowiak, P. Przybysz, R. Stefańska, R. Szewczuk, M. Szubiakowski, A. Szymanowska, (red.) M. Wierzbowski, A. Wiktorowska, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2000, s. 602.

[35] W. Pokruszyński, K. Straszewski, T. Terlikowski, *System bezpieczeństwa publicznego Polski*, Warszawa 1996, s. 26 za: B. Wiśniewski, D. Podleś, *Bezpieczeństwo wewnętrzne…*, wyd. cyt., s. 24.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

tylko do zdefiniowania pojęcia »porządek publiczny« i to też tylko w odniesieniu do wybranych dziedzin prawa pozytywnego"[36].

W nie tak odległej przeszłości, zgodnie z funkcją, jakie miało odgrywać państwo, wyróżniano bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne. Ich znaczenie, a przede wszystkim znaczenie bezpieczeństwa wewnętrznego było odmienne od znaczenia przypisywanego przez państwa Zachodu[37]. Dzisiaj podział na bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne nie ułatwia zrozumienia istoty tych pojęć. Niezależnie od nich w literaturze przedmiotu używa się często pojęcia „bezpieczeństwo narodowe", którego składnikami są bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne. Definicję bezpieczeństwa narodowego, utożsamianego z bezpieczeństwem państwa, uwzględniającą sferę zewnętrzną i wewnętrzną formułuje J. Stańczyk, określając je jako obiektywny stan pewności fizycznego przetrwania i swobód rozwoju, stan będący zarazem żywotną potrzebą, a więc również celem i naczelnym interesem narodowym zakładającym zabezpieczenie oraz umacnianie żywotnych wartości, realizowanym w sferze wewnętrznej i zewnętrznej, zależnym przy tym od uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz od czynnika czasu, jaki modyfikuje priorytety w zakresie bezpieczeństwa[38]. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 r.* określa, że na bezpieczeństwo narodowe składają się następujące bezpieczeństwa: zewnętrzne, militarne, wewnętrzne, obywatelskie, społeczne, ekonomiczne, ekologiczne oraz informacyjne i telekomunikacyjne[39].

W debacie publicznej i naukowej pojęcie bezpieczeństwa wewnętrznego konfrontowane jest często z pojęciem bezpieczeństwa publicznego. Na pewnym poziomie dyskusji mogą być one uważane za synonimy, ale przy bardziej wnikliwej analizie nie sposób ich nie rozróżnić. Natomiast w szeroko rozumianym pojęciu bezpieczeństwa państwa zawsze mieści się bezpieczeństwo i porządek publiczny[40].

Przechodząc wreszcie do samego pojęcia „bezpieczeństwo publiczne" należy wskazać, że próby zdefiniowania pojęć „bezpieczeństwo" i „porządek publiczny" podejmowane były niejednokrotnie w polskiej literaturze praw-

[36] B. Wiśniewski, D. Podleś, *Bezpieczeństwo wewnętrzne…,* wyd. cyt., s. 24.

[37] Szerzej S. Sulowski, *W poszukiwaniu definicji…,* wyd. cyt., s. 10.

[38] J. Stańczyk, *Bezpieczeństwo i pokój — wzajemne relacje* [w:] R. Rosa (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa i pokoju w jednoczącej się Europie. Teoria i jej zastosowanie,* Siedlce 1999, s. 67.

[39] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej,* Warszawa 2007.

[40] S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa…*, wyd. cyt., s. 27.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

niczej. Definicje te nie są w pełni użyteczne, tym bardziej, że w zasadzie wszyscy autorzy zajmujący się tym problemem uważają interesujące nas pojęcia za nieokreślone, a więc trudne do zdefiniowania. Pojęcie bezpieczeństwa publicznego zostało zdefiniowane legalnie, choć często używane jest w licznych aktach prawnych. Dlatego też jego interpretacja jest dokonywana głównie z zastosowaniem dorobku doktryny i orzecznictwa[41].

Sięgając do okresu międzywojennego próby takie czynili Władysław Czapiński[42] i Władysław Kawka[43]. Pierwszy autor omawia pojęcia bezpieczeństwo publiczne, spokój publiczny i porządek publiczny, starając się wyjaśnić je przez klasyfikację określonych zjawisk społecznych wchodzących w zakresy tych pojęć. Stosując metodę prawnoporównawczą dochodzi jednak do wniosku, że pojęcia te nie posiadają ostrego zakresu i jasności. Można je określić wskazując grupy zjawisk prawnospołecznych, które występują w danym miejscu. Zdaniem Czapińskiego porządek publiczny to ochrona pewnego stanu rzeczy przed ludzką nieostrożnością, brakiem przewidywania, które to cechy mogą wywołać niebezpieczeństwo dla jednostek lub grup ludzi. Określając w ten sposób pojęcie porządku publicznego ograniczył on ten termin tylko do nieumyślności w zachowaniu ludzkim. Czapiński nie rozgraniczał pojęć porządek publiczny i spokój publiczny stwierdzając, że naruszenie porządku publicznego nie zawsze wywoływać będzie zaniepokojenie publiczne i może nie być sprzeczne ze spokojem publicznym[44].

Nieco inaczej próbuje ująć te pojęcia W. Kawka, który wychodzi z założenia, że bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny są niezbędnymi wymaganiami współżycia i rozwoju zorganizowanej grupy ludzkiej oraz, że są to pewne dodatnie stany panujące w organizacji społecznej, których zachowanie gwarantuje uniknięcie określonych szkód zarówno przez całość organizacji, jak i przez jej poszczególnych członków. Zdaniem W. Kawki porządek publiczny to zespół norm, których przestrzeganie warunkuje normalne współżycie jednostek ludzkich w organizacji państwowej[45]. Uważa on, że chodzi tu nie tylko o normy prawne, a więc o prządek prawny, ale i przestrzeganie norm pozaprawnych wynikających, jego zdaniem, z poglądów

[41] Tamże, s. 24

[42] W. Czapiński, *Bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny w naszym prawie administracyjnym*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1929, nr 9.

[43] W. Kawka, *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym,* Wilno 1939.

[44] W. Czapiński, *Bezpieczeństwo, spokój…,* wyd. cyt.

[45] W. Kawka, *Policja w ujęciu …,* wyd. cyt.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

społeczeństwa w danym miejscu i czasie. Władysław Kawka dochodzi jednak do wniosku, że nierzadko pojęcie porządku publicznego „zlewa się" z pojęciem bezpieczeństwa publicznego. Autor próbuje wprawdzie rozróżniać te trzy pojęcia, ale jednocześnie łączy je w jedną całość. Elementem spajającym określenia bezpieczeństwa, porządku i spokoju publicznego jest to, że są to „określone dodatnie stany umożliwiające społeczeństwu niezakłócone współżycie i rozwój — pomijając sferę uregulowań prawnych — pozostawia to w sferze pozaprawnej do uznania policji, która ma ustalać, jakie reguły rządzą społeczeństwem, poglądy i oceny tegoż społeczeństwa i na tej podstawie oceniać czy nie nastąpiło naruszenie bezpieczeństwa, porządku i spokoju publicznego. Poglądy innych autorów z okresu dwudziestolecia międzywojennego wiążą problem bezpieczeństwa i porządku publicznego z pojęciem Policji i jej zadaniami"[46].

Po II wojnie światowej wielu autorów podjęło się próby określenia pojęć bezpieczeństwo publiczne i porządek publiczny. Definicje przedwojenne stały się niejako przyczynkiem do podejmowania dalszych prób określania tych pojęć przez teoretyków prawa administracyjnego, przy uwzględnianiu zmienności czasu i warunków[47]. Stanisław Kasznica wiąże te terminy z omawianym przez siebie pojęciem policji jako pewnej funkcji państwa[48]. Za porządek publiczny uważa on zapobieganie takim zjawiskom jak: otarcia, starcia, kolizje, jakie nieustannie wynikają pomiędzy interesem jednostek a interesem zbiorowości ludzkiej. Bezpieczeństwo publiczne, według Józefa Litwina, ma na celu przede wszystkim ochronę podstaw społeczno-gospodarczego i politycznego ustroju państwa oraz pokrywa się i uzupełnia pojęcie porządku publicznego[49]. Definiując bezpieczeństwo publiczne Stefan Bolesta akcentował ochronę wartości. Uważał — po analizie przepisów prawa administracyjnego i karnego zawierających interesujące nas określenia — że porządek publiczny, w ścisłym tego słowa znaczeniu, to system urządzeń publicznoprawnych i stosunków społecznych powstających lub kształ-

---

[46] Patrz np. B. Wróblewski, J.S. Langrod, S. Wachholz, *Zarys ustroju, postępowania i prawa administracyjnego w Polsce,* Warszawa 1939.

[47] S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa…,* wyd. cyt., s. 29.

[48] S. Kasznica, *Polskie prawo administracyjne*, Poznań 1946; pierwotnie ukazało się w wydaniu podziemnym w Warszawie w 1943 r. (pod pseudonimem dr A. Łużycki, z fikcyjną datą wydania — 1938; kolejne wydanie Poznań 1946, 1947).

[49] J. Litwin, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego* [w:] M. Jaroszyński (red.), *Prawo administracyjne,* cz. 4, Warszawa 1953.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

tujących się w miejscach publicznych (tj. w terenie otwartym oraz w miejscach użytku publicznego, z którego mogą korzystać wszyscy ludzie) oraz stosunków społecznych powstających lub rozwijających się w miejscach niepublicznych, a zapewniających w szczególności obronę życia, zdrowia i mienia obywateli oraz mienia społecznego. System urządzeń prawnych i określonych stosunków społecznych, regulowany przez prawo, ma na celu odwracanie niebezpieczeństwa grożącego życiu, zdrowiu i mieniu ludzi oraz usuwających skutki tych zagrożeń[50]. Natomiast przez bezpieczeństwo publiczne rozumie on system urządzeń i stosunków społecznych regulowanych przez prawo oraz normy moralne i reguły współżycia społecznego zapewniające ochronę społeczeństwa i jednostki oraz ich mienia przed grożącymi niebezpieczeństwami ze strony zarówno działań ludzi, jak i sił przyrody. Zauważał przy tym, że doceniając funkcję policji nie można nie widzieć w tym zakresie innych podmiotów zajmujących się ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego[51].

Stefanowi Boleście stawia się jednak zarzut, że używa określeń nieprecyzyjnych, a także wprowadza jeszcze inne nieokreślone pojęcia typu spokój publiczny czy ład publiczny. Definicje proponowane przez S. Bolestę nie są zbyt precyzyjne, gdyż np. nie każdy teren otwarty jest miejscem publicznym, a także naruszenie bezpieczeństwa może być spowodowane zaniechaniem.

Na chronione wartości zwracał też uwagę Eugeniusz Smoktunowicz, stwierdzając, że pojęcie bezpieczeństwa publicznego obejmuje ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie obywateli oraz ustrój państwowy i majątek ogólnonarodowy [52].

Szczegółowo problematyką bezpieczeństwa i porządku publicznego zajął się Edward Ura[53], który stwierdził, że ochrona bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego jest niezbędnym warunkiem zapewnienia rozwoju każdej zorganizowanej zbiorowości ludzkiej, zwłaszcza państwa. Wydaje się, że autor ten najbardziej trafnie oddał istotę pojęć bezpieczeństwo i porządek publiczny w ujęciu wieloaspektowym. Zagrożenie

---

[50] S. Bolesta, *Pojęcie porządku publicznego w prawie administracyjnym*, „Studia Prawnicze" 1983, nr 1.

[51] Tamże, s. 243.

[52] E. Smoktunowicz, *Status administracyjnoprawny obywatela* [w:] *System prawa administracyjnego,* t. 4, Wrocław 1980, s. 80.

[53] E. Ura, *Bezpieczeństwo i porządek publiczny,* Warszawa 1983; E. Ura, *Prawne zagadnienia bezpieczeństwa państwa,* Rzeszów 1988.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

lub naruszenie bezpieczeństwa i porządku publicznego może nastąpić bądź przez działanie lub zaniechanie ludzkie, bądź też przez określony stan rzeczy albo inne zjawiska. W interesie państwa i całego społeczeństwa leży więc należyte zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Istota ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego polega na tym, by nakreślone zadania państwa mogły być realizowane w poczuciu spełniania nałożonych obowiązków i wysokiej dyscypliny społecznej. Zagadnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego mają bardzo rozległy zakres i zmieniają się wraz z ewolucją warunków społecznych, stąd E. Ura twierdził, że niezwykle trudne jest przedstawienie w sposób wyczerpujący podmiotowego i przedmiotowego zakresu tej ochrony. Poczynił on jednak próby w tym kierunku. Zdaniem Ury podmiotem ochrony w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego jest państwo wraz ze społeczeństwem jako jego istotnym elementem, przedmiotem zaś — istniejące instytucje, majątek narodowy, a także dobra materialne poszczególnych obywateli i wszystkie inne dobra korzystające z ochrony prawnej. Państwo musi więc zapewnić bezpieczeństwo i porządek publiczny w takim stopniu, aby mogło w pełni realizować swe funkcje i zadania określone w Konstytucji RP i innych aktach prawnych. Jednakże podmiotem ochrony w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego powinno być nie tylko państwo i jego organy, ale w związku ze stale postępującym procesem demokratyzacji także podmioty prywatne z tym, że każdy z nich działa oczywiście za pomocą form i środków jemu tylko właściwych. Państwo więc, w zależności od istniejącej sytuacji wewnętrznej, zawsze podejmuje odpowiednie niezbędne prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Edward Ura ujmował także zagadnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w znaczeniu materialnym, formalnym i instytucjonalnym. Przez bezpieczeństwo i porządek publiczny w znaczeniu materialnym rozumie on treść szeroko pojętej funkcji państwa. Oznacza to warunki podejmowania działania lub ingerowania w sferę osobistych praw i wolności obywatelskich w celu zapewnienia ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Na przykład w związku z wprowadzeniem stanu wojennego istnieje możliwość internowania osób ze względu na ich dotychczasowe zachowanie bądź prowadzenie określonej działalności, a tym samym ograniczona jest wolność człowieka.

Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego w znaczeniu formalnym E. Ura rozumiał jako organizację i kompetencje organów państwowych, którym zgodnie z ustalonym podziałem pracy powierzono ochronę bezpieczeń-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

stwa i porządku publicznego. Natomiast bezpieczeństwo i porządek publiczny w znaczeniu instytucjonalnym to specjalne organy państwowe, które w imieniu państwa wykonują powierzone im specjalne zadania w tej dziedzinie. W celu należytej realizacji tych zadań organy te wyposażone są w niezbędne uprawnienia i środki, za pomocą których wykonują swe funkcje.

Termin „bezpieczeństwo publiczne", według E. Ury, to taki stan, w którym ogółowi obywateli indywidualnie nieoznaczonemu, żyjącemu w państwie i społeczeństwie, nie grozi żadne niebezpieczeństwo i to niezależnie od tego, jakie byłyby jego źródła. Ochrona bezpieczeństwa publicznego należy do państwa, które zakreśla granice bezpieczeństwa i wypowiada się, co jest niezgodne z bezpieczeństwem i co zakłóca lub może utrudniać normalne funkcjonowanie państwa. Wreszcie, według E. Ury, pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego można rozpatrywać w węższym i szerszym znaczeniu. W szerszym dotyczy ono bezpieczeństwa państwa jako całości, w węższym zaś wiąże się z określoną dziedziną działalności państwowej (np. zapewnieniem bezpieczeństwa w komunikacji kolejowej, samochodowej, powietrznej bądź wodnej).

Trafnie pojęcia bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego ujął również Jerzy Zaborowski. Przyjął on dwa założenia:

1) należy używać tylko tych dwóch terminów,
2) wynikają one z określonego stanu faktycznego wewnątrz państwa[54].

Przy takich założeniach Jerzy Zaborowski uważa, że bezpieczeństwo publiczne to taki stan faktyczny wewnątrz państwa, który umożliwia — bez narażania na szkody z jakiegokolwiek źródła — normalne funkcjonowanie organizacji państwowej i realizację jej interesów, zachowanie życia, zdrowia i mienia jednostek żyjących w tej organizacji oraz korzystanie przez te jednostki z praw i swobód zagwarantowanych konstytucją i innymi przepisami prawa[55].

Wymienione poglądy ukazują, jak różnie rozumiane są pojęcia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Przy ciągłej zmienności różnych sytuacji niezwykle trudno jest dokładnie je określić. Poszukiwanie rozwiązań definicyjnych w tym zakresie nie jest tylko akademicką potrzebą. Bezpieczeństwo jest przede wszystkim kwestią polityczną. Po pierwsze — jego polityczność wynika ze ścisłego związku z państwem i władzą. Po drugie — polityczność

[54] J. Zaborowski, *Prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego,* Warszawa 1977.

[55] Tamże, s. 11.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

tego zjawiska wynika z jego natury. Oznacza to, że w określonej sytuacji rozstrzygamy, które zagrożenia są ważne i decydujemy, kto oraz jakie strategie postępowania są właściwe[56]. Zmieniają się one wraz z przemianami głównego architekta bezpieczeństwa — państwa. Proces demokratyzacji, integracji i globalizacji powoduje zmiany w podejściu do definicji bezpieczeństwa. Warto zatem przytoczyć współczesne określenia bezpieczeństwa publicznego.

Współcześnie rozumiane bezpieczeństwo publiczne, zdaniem Stanisława Pieprznego, to pewien pozytywny stan w państwie, w którego zakres wchodzi państwo ze swoim ustrojem i innymi urządzeniami oraz obywatele, ich życie, zdrowie i mienie[57]. Na przykład Andrzej Misiuk uważa, że bezpieczeństwo publiczne oznacza stan braku zagrożenia dla funkcjonowania organizacji państwowej i realizacji jej interesów, umożliwiający normalny, swobodny jej rozwój[58].

Jedną z lepszych definicji bezpieczeństwa publicznego wydaje się ujęcie zaproponowane przez Stanisława Pikulskiego. Ujmuje on w sposób najpełniejszy elementy wpływające na bezpieczeństwo publiczne oraz uwzględniające obecne uwarunkowania, ujmuje aspekty podnoszone przez doktrynę we wcześniejszych okresach[59]. Zdaniem S. Pikulskiego istotą bezpieczeństwa publicznego jest to, że stanowi ono najwyższą wartość społeczną warunkującą bezpieczeństwo życia obywateli, ich pewność codziennego działania oraz spokój o życie i zdrowie swoje i osób najbliższych, a także swoją własność[60]. Dodatkowo S. Pikulski rozróżnia bezpieczeństwo publiczne i powszechne. Dokonuje tego na gruncie prawa karnego i stwierdza, że definiując pojęcie bezpieczeństwa publicznego należy mieć na uwadze pewien pożądany stan rzeczy, gwarantujący niezakłócone funkcjonowanie urządzeń publicznych w państwie oraz bezpieczeństwo życia obywateli obejmujące ochronę ich życia i zdrowia oraz mienia. Ze względu na to, że bezpieczeństwo publiczne może być zakłócone w rozmiarach obejmujących cały system, w pewnych sytuacjach może występować w kategoriach niebezpieczeństwa państwa.

---

[56] S. Sulowski, *W poszukiwaniu definicji...,* wyd. cyt., s. 13.

[57] S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego,* Rzeszów 2012, s. 14–15.

[58] A. Misiuk, *Administracja porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego,* Warszawa 2008, s. 16–17.

[59] S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa…,* wyd. cyt., s. 30–31.

[60] S. Pikulski, *Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa publicznego* [w:] W. Bednarek, S. Pikulski (red.), *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej,* Olsztyn 2000, s. 101.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

W innych sytuacjach może występować w kategoriach niebezpieczeństwa powszechnego. Bezpieczeństwo publiczne może być zakłócone przez człowieka umyślnie lub nieumyślnie i czyn taki może nosić znamiona przestępstwa lub wykroczenia, ale może być również zakłócone niezależnie od woli człowieka, czyli przez siły przyrody: powodzie, pożary, zawalenia budowli, zatrucia środowiska itp. Zdaniem S. Pieprznego ta właśnie definicja ujmuje w sposób najpełniejszy elementy wpływające na bezpieczeństwo publiczne. Wskazuje zarówno chronione wartości, jak i czynniki zagrażające im, a także na związek tegoż pojęcia z innymi, występującymi w przepisach prawa, w tym również z pojęciem bezpieczeństwa państwa.

Należy podkreślić, że przy całej złożoności pojęcia bezpieczeństwa publicznego stanowi ono swego rodzaju klauzulę generalną stosowania prawa. Wobec braku ustawowych definicji, interpretacji przepisów zawierających to pojęcie można dokonać analizując zaprezentowane określenia. Uogólniając je, można powiedzieć, że bezpieczeństwo publiczne jest takim stanem istniejącym w państwie, granice, którego zakreślają przepisy prawa, w którym człowiekowi, a także ogółowi społeczeństwa (nie tylko obywatelom polskim) nie grozi żadne niebezpieczeństwo, niezależnie od źródeł, z którego miałoby pochodzić[61].

Na potrzeby niniejszej pracy — za Bernardem Wiśniewskim[62] — bezpieczeństwo publiczne będzie postrzegane jako stan (proces) uzyskany w efekcie spełniania przez państwo funkcji wewnętrznej, realizowanej w ramach strategicznej polityki bezpieczeństwa, przejawiający się ochroną życia, zdrowia oraz majątku narodowego przed gwałtownym, bezprawnym działaniem. Natomiast porządek publiczny jako stan funkcjonowania jednostki charakteryzujący się przestrzeganiem ustanowionych reguł zachowania zapewniających stabilne i bezpieczne współżycie w jej środowisku.

1.3. Społeczno-psychologiczne aspekty posiadania broni

Stworzenie podstaw do pełnej prezentacji zagadnień odzwierciedlonych zarówno tytułem pracy, jak i rozdziału jest możliwe tylko wówczas, gdy dotychczasowe rozważania zostaną uzupełnione prezentacją względów, które determinują u człowieka chęć posiadania broni. Można mówić tu

[61] S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa…*, wyd. cyt., s. 30–32.

[62] B. Wiśniewski, *Bezpieczeństwo publiczne* [w:] B. Wiśniewski, S. Zalewski (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej,* Bielsko-Biała 2006, s. 36.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

o społeczno-psychologicznych aspektach posiadania broni. Jest ona utożsamiana z wszelkiego rodzaju narzędziami walki zarówno zaczepnej, jak i obronnej, polowań, rywalizacji sportowej[63]. Tak też ujmuje broń *Słownik języka polskiego* określając, że bronią jest „narzędzie walki, każda rzecz służąca do obrony własnej lub do rażenia nieprzyjaciela, oręż"[64]. Pojęcie broni obejmuje bardzo szeroki krąg desygnatów, klasyfikowanych na wiele sposobów. Wśród nich m.in. można wyróżnić broń: historyczną (dawną), współczesną, do walki wręcz (biała), do walki na odległość (miotająca — w tym palna), ochronną (osłonowa — tarcze, hełmy), palną, gazową, strzelecką, pirobalistyczną (wykorzystująca gazy prochowe — palna), pneumatyczną (wykorzystująca uprzednio sprężone gazy), neurobalistyczną (miotająca typu kusza, łuk, proca)[65].

Przeznaczenie broni określa się w różny sposób. W szczególności dotyczy to broni palnej. Ustawa o broni i amunicji, w stanie sprzed nowelizacji z 2011 r. wskazywała, że przeznaczeniem broni jest rażenie celów na odległość. Podobnie przeznaczenie broni było ujmowane w definicjach kryminalistycznych broni palnej, szczególnie definicjach szczegółowo aksjomatycznych[66]. Nie wszystkie definicje broni palnej wskazują jednak na jej przeznaczenie, ujmując tylko sposób jej działania. Tak jest w przypadku nowej definicji broni palnej zawartej w ustawie o broni i amunicji. Używanie broni przez człowieka, jak i w stosunku do niego powoduje dwojakie skutki. Po pierwsze — powoduje destrukcję fizyczną w postaci zniszczenia, zranienia, okaleczenia. Po drugie — wyrządza destrukcję psychiczną pod postacią lęku, strachu, paniki, poczucia bezradności, złości i gniewu, poczucia krzywdy, dążenia do zemsty i odwetu. Skutki te powodują symbolikę, jaką przypisuje się broni[67]. Uosabia ona władzę, pokój, sprawiedliwość; stracenie skazańca; potęgę, butę, groźbę, zemstę; konflikt, wojnę, wroga; zdecydowanie; atak; obronę; rzeź, wściekłość, brutalność; przebiegłość; braterstwo; strach; śmierć; łupy wojenne; zniszczenie, nieszczęście[68]. Symbolika ta, jak również czynniki społeczne, historyczne czy prawne, decydują o roli bro-

[63] W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni od A do Ż,* Warszawa 2001, s. 37.

[64] M. Szymczak (red.), *Słownik języka...*, wyd. cyt., s. 189.

[65] *Mała encyklopedia wojskowa,* Warszawa 1967, s. 179.

[66] Szerzej W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni i amunicji, Studium prawno-kryminalistyczne,* Białystok 2013, s. 110.

[67] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty posiadania broni*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2003, z. 2, s. 265.

[68] W. Kopaliński, *Słownik symboli,* Warszawa 1990, s. 32.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

ni w relacjach międzyludzkich — społecznych[69]. Chęć kształtowania ich determinuje pociąg ludzi do broni. Ubiegają się oni o prawo do legalnego nieskrepowanego posiadania broni. Argumentują to np. tym, że praktycznie niereglamentowany dostęp do broni miałby zapewnić obywatelom realizację prawa do samoobrony[70]. Dążenie ludzi do posiadania broni nie przybiera jednak tylko postaci lobbowania za swobodnym dostępem do niej. Wchodzą również w jej posiadanie nielegalnie.

Broń towarzyszy człowiekowi w życiu codziennym. Nie utożsamiamy jej raczej z tym co ustawa o broni i amunicji określa przez broń — broń palna (bojowa, myśliwska, sportowa, gazowa, alarmowa i sygnałowa), broń pneumatyczna, paralizatory elektryczne, miotacze gazu, kastety itd. postrzegamy ją raczej jako karabin, pistolet, nóż, szabla, kusza czy łuk. Nie interesuje nas, czy jest ona objęta reglamentacją — czy wolno ją posiadać, czy też nie. Tak więc zakres tego co w naszej świadomości wywołuje symboliczne skojarzenie z bronią i wywołuje w nas określone emocje jest znacznie większy. Można powiedzieć, że część z nich jest wtórna i dotyczy tego, czy broń jest legalna czy też nie.

Wywoływanie przez broń w naszej psychice określonych stanów jest najbardziej namacalne na przykładzie zabawek, które oferujemy dzieciom. Odzwierciedlają one niemal każdy typ broni realnie istniejącej i to z różnych epok historycznych. Są one inspirowane wydarzeniami historycznymi, bohaterami itp. Nie przeszkadza to, że obrazują one narzędzia, którymi dokonywano czynów niegodnych człowieka. Zabawki są na tyle realne, że pozwalają one na oddawanie strzałów, wodą czy lotką. Coraz większa precyzja i realizm ich wykonania nie pozwala nawet wizualnie odróżnić je od broni.

Na przykładzie dzieci można niemal namacalnie wykazać związek broni z naszą psychiką. Dzieci, które są świadkami używania broni, jej noszenia, naśladują te zachowania. Nie potrzebują do tego nawet bardzo skomplikowanych produktów — zabawek. Wystarczy im kawałek kija, który będzie imitował broń, aby mogły naśladować zachowania, które bez broni nie byłyby osiągalne. Ciężko wymóc podniesienie rąk w geście poddania się bez, chociażby zasymulowania, użycia broni. Wraz z upływem czasu od działań wojennych zachowania takie są coraz mniej widoczne. Pojawiają się jednak inne zaobserwowane w mediach, które również bazują na fenomenie broni

[69] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej przez obywateli*, Warszawa-Kraków 1999, s. 16.

[70] Tamże, s. 7.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

w różnej jej postaci. Zachowania takie wskazują nie tylko na psychiczne znaczenie broni, ale i społeczne.

Symboliczne znaczenie broni stało się jednym z powodów, dla których Japonia zdecydowała się na szczególne rozwiązanie w stosunku do zabawek imitujących broń. Mianowicie, w kraju tym mogą być one przedmiotem obrotu, gdy są jaskrawego koloru. Wówczas nie są one bezpośrednio kojarzone z autentyczną bronią i nie można pomylić jej z zabawką[71].

Znamienne dla symboliki broni w relacjach międzyludzkich — społecznych — jest pojawienie się paintballu — strzelanie do przeciwnika plastikowymi kulkami wypełnionymi kolorową farbą. Ta dość droga zabawa dla dorosłych jest substytutem wojny. Określanie jej jako takiej jest często spotykane. Wynika ono z nieufności wobec broni i osób, które przejawiają nią jakiekolwiek zainteresowanie. Osoby te są posądzane o fascynację bronią, agresję, o kierowanie się żądzą dominacji, władzy itp.[72]

Zabawa ta pojawiła się nieprzypadkowo. Jej wciąż rosnąca popularność dowodzi społecznego zapotrzebowania na udział w działaniach militarnych. Należy bowiem zauważyć, że bezpośrednio po wojnie dorośli mający świeżo w pamięci przykre jej doświadczenia nie widzieli potrzeby bawienia się w wojnę. Bezpośredni uczestnicy wojen wręcz przestrzegali, a żyjący nadal przestrzegają przed nią i jej skutkami. Wewnętrzna siła drzemiąca w człowieku jednak pcha go do tego, aby wykazywać swą przewagę nad innymi ludźmi. Dobrze, gdy przybiera ona postać rywalizacji sportowej, jednak, dlaczego ma ona odbywać się na wzór działań wojennych, nawet bardzo konkretnych[73], powodujących, że autentyzm tej zabawy w wojnę jest jeszcze większy. Oczywiście można zastanawiać się czy bardziej przyciągające jest realizowanie określonego scenariusza wojennego, czy obcowanie z bronią, choć w postaci jej imitacji, substytutu. Autentyzm tej zabawy w wojnę jest jeszcze większy, gdy jest ona wspomagana przez odpowiedni scenariusz i inscenizację. Symboliki tej zabawy nie zmienia również fakt integracji grup, na który zwracają uwagę organizatorzy takich zabaw.

---

[71] Szerzej B. Hołyst, *Japonia — przestępczość na marginesie cywilizacji*, Warszawa 1994, s. 231; J. Izydorczyk, *Hanzai znaczy przestępstwo*, Warszawa 2008, s. 144.

[72] B. Bomanowski, A. Kurczewska, *Prawne i kryminologiczne aspekty reglamentacji dostępu do broni palnej* [w:] M. Zelka (red.), *III Dni Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego,* Rzeszów 2009, s. 222–223.

[73] Np. inscenizacja walk o Nowogrodzie, <http://www.chatanowogrod.pl/pl/>, dostęp: styczeń 2012 r.; <https://dobroni.pl/n/inscenizacja-walk/19463>, dostęp: listopad 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Broń spełnia różne funkcje psychologiczne. Wojciech Poznaniak wskazuje na następujące:[74]

— broń zapewnia jej posiadaczowi większe poczucie bezpieczeństwa własnego i osób mu bliskich;
— broń ma zmniejszyć poczucie bezkarności u napastnika, jej widok i groźba użycia ma wywołać u niego strach i skłonić go do porzucenia zamiaru popełnienia przestępstwa;
— posiadanie broni służy do podkreślania własnej mocy, wartości i znaczenia — mieć broń znaczy tyle, co „być kimś", kimś ważnym, kogo „nikt nie ruszy";
— posiadanie broni i groźba jej użycia może służyć do popełnienia przestępstwa;
— broń myśliwska służy dla celów łowieckich;
— broń nabywa się dla celów kolekcjonerskich i pamiątkowych;
— strzelectwo jest specyficzną dyscypliną sportu, w której używa się broni sportowej;
— najwięcej broni pozostaje na wyposażeniu policji i wojska, broń w ich rękach służy do zapewnienia bezpieczeństwa państwu i jego obywatelom, zwalczania przestępczości, pokonania wrogich wojsk;
— broń jest też wykorzystywana do celów szkoleniowych.

Wskazane dwie pierwsze funkcje psychologiczne broni łączą się z wystąpieniem zagrożenia, szczególnie kryminalnego. Posiadanie broni wywołuje większe poczucie bezpieczeństwa. Dotyczy to bezpośrednio osoby posiadającej broń, jak i osób pozostających z nią w bezpośrednim kontakcie. Będąc uzbrojonym czujemy się pewniej, bezpieczniej. Wzrasta nasza pewność siebie wynikająca z faktu posiadania czegoś nadzwyczajnego, czegoś, z czym czujemy się mniej zagrożeni. Jest to jednak subiektywne przekonanie, zbudowane na możliwości odparcia zagrożenia, ataku. Oczywiście poczucie takie może być złudne i zweryfikowane. Przekonanie o możliwości odparcia zagrożenia przy użyciu broni będzie jednak towarzyszyło nam wówczas, gdy będziemy odczuwali potrzebę ochrony przez takimi działaniami. Jeśli nie będziemy czuli zagrożenia, to nie będziemy również mieli potrzeby zwiększania poczucia bezpieczeństwa własnego, jak i osób nam bliskich. Z badań amerykańskich wynika, że posiadanie broni skłania do udzielenia pomocy bliźniemu. Badania wskazują, że 81% „miłosiernych samarytan" to właśnie

[74] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty*…, wyd. cyt., s. 265.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

posiadacze broni[75]. Oczywiście wynik ten nie może być wprost odniesiony na grunt innych krajów, ale wskazuje dobitnie na omawiane zjawisko.

Mówiąc o poczuciu własnego bezpieczeństwa wynikającego z faktu posiadania broni należy pamiętać, że może być ono iluzoryczne. Stan posiadania broni prowokuje bowiem do jej użycia zarówno napastnika, jak i ofiarę ataku. Widok broni u potencjalnej ofiary może spowodować porzucenie przestępczego zamiaru, ale może spowodować odwrotny skutek. Napastnik może zadziałać w sposób bardziej zdeterminowany, bezwzględny, wyprzedając działanie ofiary i stosując środki uniemożliwiające w ogóle obronę[76].

Poczucie większego bezpieczeństwa jest związane z przekonaniem, że osoba, która będzie chciała nam zagrozić wiedząc o tym, że posiadamy broń, będzie musiała liczyć się z tym, że może zostać ona wobec niej użyta. Wierzymy w to, że widok broni skłoni ewentualnego napastnika do porzucenia swego zamiaru. Broń ma wywołać u napastnika przekonanie o możliwości jej użycia. Groźba ta ma wywołać u napastnika obawę o własne bezpieczeństwo. Funkcja psychologiczna broni polegająca na zmniejszeniu poczucia bezkarności oznacza również przekonanie o braku możliwości uniknięcia kary — dolegliwości wyrządzonej użyciem przeciwko niej broni. Podobnie jak w przypadku zwiększenia poczucia bezpieczeństwa, tak i w przypadku zmniejszenia poczucie bezkarności funkcje te są pochodnymi przekonania o możliwości wystąpienia zagrożeń. Odstraszające oddziaływanie broni palnej potwierdzają badania amerykańskie[77]. Wynika z nich, że prawie połowa ankietowanych (43%) przyznała, że zrezygnowała z popełnienia przestępstwa, gdy wiedziała albo spodziewała się, że ofiara ma broń. Aż 74% ankietowanych zgodziło się z poglądem, że jednym z powodów, dla których włamywacze raczej nie kwapią się z wejściem do domu, w którym są mieszkańcy, jest obawa użycia przeciwko nim broni. Sprzedawca, o którym się wie, iż ma broń, ma małe szanse stać się ofiarą rozboju, takiego zdania było 58% ankietowanych. Z badań amerykańskich wynika jednak i to, że w zakresie ewentualnego odstraszającego efektu posiadania broni palnej

[75] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej*…, wyd. cyt., s. 1 za: T.M. Funk, *Gun control and economic discrimination: the melting-point case-in-point*, "The Journal of Criminal Law & Criminology" 1995, Vol. 85, Issue 3, p. 792.

[76] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty*…, wyd. cyt., s. 276.

[77] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej*…, wyd. cyt., s. 11 za: G.S. Green, *Citizen gun ownership and criminal deterrence: theory, research, and policy*, "Criminology" 1987, Vol. 25, Issue 1, pp. 63–81.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

przez obywateli istnieją słabe i w dodatku tylko pośrednie dowody na to, że broń palna działa odstraszająco na przestępców[78].

Posiadanie broni oddziałuje na naszą świadomość, czujemy się wtedy kimś ważnym. Taka funkcja broni wynika z historycznie uwarunkowanego dostępu do broni. Decydował o nim cenzus stanu, który nie tylko dawał możliwość posiadania broni, ale i decydował o jej jakości. Broń wywołuje przekonanie, że mając ją jest się kimś lepszym od tych, którzy jej nie mają. Przekonanie takie będzie jednak występowało dopóty, dopóki będzie ograniczany dostęp do broni. Posiadanie samochodu, telewizora, a nawet pralki oznaczało status społeczny tak długo, jak długo były przedmiotami pożądanymi, niedostępnymi dla ogółu społeczeństwa. Dziś już nie wzbudzają tylu emocji.

Omawiany aspekt społeczno-psychologiczny posiadania broni jest wyraźnie zauważalny w środowiskach, które tworzą się wokół broni. Co prawda nie dotyczy to samego faktu posiadania jej, ale tego, jaką broń się posiada. Mieć broń określonej marki, to właśnie tyle co być kimś. Buduje ona pozycję osoby w grupie. Zmiana broni na gorszą, mniej prestiżową, powoduje utratę znaczenia osoby, a utrata możliwości posiadania broni skutkuje nawet automatyczną eliminacją z danego środowiska.

O znaczeniu broni, jej symboliki dla podkreślenia swojej wartości, pozycji, świadczyć może chociażby fakt eksponowania jej przez osoby życia publicznego. Znane są przykłady publicznego jej demonstrowania, a nawet darowania jako czegoś specjalnego, szczególnie nobilitującego[79].

Posiadanie broni wynika także z zainteresowań, czy faktu wykonywania określonego zawodu. Dostęp do broni wówczas jest podyktowany celem jej posiadania. Fakt posiadania broni może jednak spowodować pokusę użycia jej w innych celach niż ten, dla którego ją posiadamy. Znane są przypadki, gdzie pod pozorem prowadzenia działalności w zakresie ochrony osób i mienia, pozornie uczciwe osoby uzyskiwały dostęp do broni, a w rzeczywistości wykorzystywały ją do działalności przestępczej.

Skuteczność użycia broni, jej efektywność, jest również przesłanką determinującą funkcję psychologiczną broni. Przejawia się ona tym, że osoba, która posiada broń, podejmując zamiar dokonania czynu zabronionego,

[78] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej…*, wyd. cyt., s. 11 za: G. Taubes, *Violence epidemiologists test the hazards of gun ownership*, "Science" 1992, pp. 213–215.

[79] B. Bomanowski, A. Kurczewska, *Prawne i kryminologiczne aspekty…*, wyd. cyt., s. 228.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

który może być dokonany przy użyciu broni, wykorzysta ją. Z badań nad społecznymi kosztami powszechnego dostępu do broni palnej w USA wynika, że akty agresji przy użyciu broni palnej wobec członków rodziny bądź osób bliskich 12 razy częściej powodują śmierć niż takież ataki z wykorzystaniem innych narzędzi[80]. Realna groźba użycia posiadanej broni w celu popełnienia przestępstwa musi być ograniczana. Służy temu dobór broni do celu jej posiadania, a przede wszystkim ocena zdolności psychicznej osoby posiadającej broń. W tym zakresie postuluje się bardziej precyzyjne ustalanie katalogu badań przydatnych przy ocenie psychologicznej osoby ubiegającej się o pozwolenie na broń[81].

Jak już wskazywano, jedną z funkcji psychologicznych posiadania broni jest możliwość wykorzystania jej do obrony. Chęć posiadania broni pojawia się wówczas, gdy pojawia się taka potrzeba. Przekonanie o potrzebie posiadania broni wraz z uzyskiwaniem informacji o tym, iż ich otoczenie jest zagrożone. Przekonanie takie jest budowane na podstawie informacji uzyskiwanych od bliskich i znajomych, z mass mediów, a także na podstawie własnych doświadczeń. Determinacja ta wzrasta wraz ze skalą zagrożenia najczęściej przestępczością. Często jest tak, że określone zdarzenie kryminalne rodzi chęć posiadania broni po to, aby nie stać się ofiarą przestępstwa. W literaturze podkreśla się, że wpływ na zagrożenie kryminalne, jako najczęstszej motywacji do posiadani broni należy rozpatrywać z uwzględnieniem dwóch teorii zagrożenia przestępczością w miejscu zamieszkania[82]. Wojciech Poznaniak przywołuje tu teorię sposobności (okazji) i teorię wspólnoty[83]. Pierwsza z nich koncentruje się na warunkach środowiska przestrzennego i fizycznego, które albo sprzyjają, albo ograniczają możliwość popełnienia przestępstwa. Wskazuje, że przestępca popełnia czyn zabroniony w wyniku poczucia bezkarności. Można przyjąć, że poczucie takie zmniejszałaby możliwość obrony, jaką broń palna zapewnia ofiarom, zwłaszcza słabszym fizycznie, niepełnosprawnym.[84] Zgodnie z druga teorią (wspólnoty) o zagrożeniu przestępczością może przesądzić brak poczucia wspólnoty u mieszkańców danego terytorium. Mieszkańcy nie mają poczucia integracji

---

[80] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej*…, wyd. cyt., s. 11 za: G. Taubes, *Violence epidemiologists test…,* wyd. cyt., pp. 213–215.

[81] B. Bomanowski, A. Kurczewska, *Prawne i kryminologiczne aspekty…*, wyd. cyt., s. 231.

[82] Tamże, s. 229.

[83] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty*…, wyd. cyt., s. 266–267.

[84] B. Bomanowski, A. Kurczewska, *Prawne i kryminologiczne aspekty*…, wyd. cyt., s. 229.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

i wspólnoty sąsiedzkiej. Większe poczucie zagrożenia przestępczością będzie występowało w tzw. sąsiedztwie zdezorganizowanym, charakteryzującym się występowaniem niekorzystnych zjawisk[85].

Pomijając teorię zagrożenia przestępczością można stwierdzić, że poczucie zagrożenia kryminalnego jest jednym z najczęstszych motywów ubiegania się o dostęp do broni[86]. Bynajmniej nie oznacza to tego, że większość pozwoleń na posiadanie broni jest wydawana w związku z poczuciem zagrożenia kryminalnego. Przekonanie o zagrożeniu bezpieczeństwa często nie jest jednak obiektywne, lecz indywidualne, ale — jak wskazują badania — przesądza o chęci posiadania broni[87].

Wskazując na poczucie zagrożenia kryminalnego jako motyw ubiegania się o dostęp do broni, pojawiają się nawet opinie, że dostęp ten jest gwarancją bezpieczeństwa[88]. Teorie takie są jednak konstruowane na podstawie danych z USA. Z badań przeprowadzonych w tym kraju nad społecznymi kosztami powszechnego dostępu do broni palnej wynika jednak, że[89]:

— akty agresji przy użyciu broni palnej wobec członków rodziny bądź osób bliskich 12 razy częściej powodują śmierć niż takież ataki z wykorzystaniem innych narzędzi;
— w przypadku posłużenia się bronią palną przez kobietę, ofiarą 5 razy częściej pada mąż, kochanek albo przyjaciel niż obcy bądź intruz;
— osoby mieszkające w domach, gdzie znajduje się broń palna, ponoszą 5 razy większe ryzyko samobójstwa niż inni.

Omawiając społeczno-psychologiczny aspekt posiadania broni oraz poczucie zagrożenia kryminalnego, jako aspekt motywujący do jej posiadania, należy zwrócić uwagę na przeprowadzane badania krajowe. Uzyskane wyniki badania opinii publicznej, dokonane przez Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS) w kwietniu 1996 r.[90] wskazują, że w opinii społecznej liberalizacja przepisów regulujących dostępność broni przyczyniłaby się raczej

[85] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty*…, wyd. cyt., s. 267.

[86] Tamże, s. 267–268.

[87] Szerzej J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej przez obywateli*, Warszawa-Kraków 1999, s. 11–16.

[88] P. Lepikowski, *Dostęp do broni gwarantem bezpieczeństwa*, <http://nczas.com/wazne/dostep-do-broni-gwarantem-bezpieczenstwa/>, dostęp: październik 2012 r.

[89] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej*…, wyd. cyt., s. 11 za: G. Taubes, *Violence epidemiologists test…*, wyd. cyt., s. 213–215.

[90] Respondenci nie byli pytani wprost o wpływ broni palnej na ich poczucie bezpieczeństwa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

do wzrostu przestępczości niż do zwiększenia osobistego bezpieczeństwa obywateli[91]. Uderzające jest podobieństwo pomiędzy odpowiedziami respondentów amerykańskich a wynikami polskimi[92].

W kwietniu 2001 r. CBOS badało poczucie bezpieczeństwa obywateli i opinie o dostępie do broni palnej[93]. Badanie poczucia bezpieczeństwa obejmowało trzy aspekty, a mianowicie: opinie o ogólnym stanie bezpieczeństwa w kraju, postrzeganie stanu zagrożenia przestępczością w miejscu zamieszkania i poczucie zagrożenia osobistego. Zdecydowanie przeważała opinia, że Polska jest krajem, w którym nie żyje się bezpiecznie (81%). Ocena stanu bezpieczeństwa w bezpośrednim otoczeniu wypadła zgoła odmiennie. 61% ankietowanych wskazało, że ich miasto, dzielnicę można nazwać spokojnymi. Oceniając bezpieczeństwo osobiste respondenci udzielili odpowiedzi, że obawiają się tego, że staną się ofiarą przestępstwa (47%).

Uzyskane wyniki potwierdzają również badania ankietowe wykorzystane w niniejszej dysertacji. Zostaną one przedstawione i omówione w rozdziale szóstym.

Jednym z psychologicznych aspektów broni jest stan opisywany jako efekt broni. Pojęcie to zostało stworzone w psychologicznych teoriach z pogranicza podejmowania decyzji, agresji oraz motywacji do popełniania czynów przestępczych. Badania korelacji pomiędzy dostępem do broni a jej użyciem pierwotnie dotyczyły teorii agresji. Szczególnie doniosłe były badania amerykańskiego psychologa Leonarda Berkowitza. Rozważał on istnienie zależności pomiędzy obecnością bodźca wywołującego agresję, którym może być przedmiot kojarzony z agresją (broń), a wzrostem szans wystąpienia działań agresywnych[94]. Według niego obecność broni, a nawet sam jej widok wzmaga u widzów skłonność do agresywnych myśli, uczuć, skojarzeń i wyobrażania sobie agresywnych działań i decyzji. Nie ma przy tym znaczenia czy bronią tą jest pistolet, karabin, szabla czy nóż myśliwski. Ważne jest, żeby wcześniej być narażonym na działanie jakichś nieprzyjemnych bodźców związanych z tymi przedmiotami[95].

---

[91] B. Roguska, *Sposoby walki z przestępczością*, „Serwis Informacyjny CBOS" 1996, nr 5, s. 113

[92] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej przez obywateli*, Warszawa-Kraków 1999, s. 17.

[93] M. Strzeszewski, *Poczucie bezpieczeństwa obywateli i opinie o dostępie do broni palnej. Komunikat z badań CBOS*, Warszawa 2001, <http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_056_01.PDF>, dostęp: wrzesień 2017 r.

[94] B. Bomanowski, A. Kurczewska, *Prawne i kryminologiczne aspekty…*, wyd. cyt., s. 223.

[95] *L. Berkowitz, How guns control us*, "Psychology Today" 1981, No 6, pp. 11–12.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Widok broni, któremu towarzyszy zły nastrój emocjonalny, aktywizuje skłonność do negatywnych skojarzeń, myśli i agresywnych działań, szczególnie wówczas, gdy człowiek, którego wszystko to dotyczy, ma skłonność do rywalizacji i dominacji, pragnienie sukcesu w każdej dziedzinie i w każdym miejscu, poczucie ciągłego braku czasu. Jest człowiekiem nieustępliwym w udowodnianiu własnych racji i nie posiada umiejętności zawierania kompromisu, a przez to jest konfliktowy i wyjątkowo skłonny do przeżywania złości, zawiści i poczucia krzywdy.

Z badań Adama Frączka[96] wynika, że agresywne myśli i skojarzenia są wywoływane nie tylko przez widok przedmiotów mających kulturowo uwarunkowany związek z krzywdą, cierpieniem i bólem. Przedmioty w indywidualnym procesie poznawczym stają się źródłem określonych emocji negatywnych. Liczba bodźców mogących stać się źródłem przykrego napięcia emocjonalnego jest nieograniczona. Agresywne myśli, skojarzenia i emocje wywoływane są nie tylko widokiem broni palnej, ale pewnych przedmiotów (pasek od spodni czy kij), którymi w przeszłości wyrządzono komuś krzywdę używając ich np. do bicia. Przedmioty te nazywane są „sygnałami wywoławczymi agresji". Wyzwalają one agresję lub nasilają jej intensywność. Dzieje się tak nawet wówczas, gdy człowiek nie doznaje żadnej frustracji i nie przeżywa żadnych negatywnych emocji. Reakcja na te sygnały jest często odruchowa, spontaniczna.

Nie wszystkie przedmioty muszą stać się „sygnałami wywołującymi agresję", mogą być tymi wyzwalającymi ucieczkę lub unikanie. O wszystkim przesądza to czy kojarzą się one ludziom z osobistym zagrożeniem i niebezpieczeństwem, czy też z gniewem i (lub) pragnieniem zemsty. Proces kojarzenia określonych bodźców (pistolet, kij) z określoną reakcją emocjonalną (złość, lęk) opiera się na prawach uczenia się klasycznego (tzw. Pawłowowskiego). Prawa te odpowiadają za „generalizację bodźca" lub „generalizację reakcji". Przez proces generalizacji dochodzi do tego, że nie tylko widok konkretnego pistoletu, ale widok całej klasy bodźców (każdej broni palnej, każdego kija, rurki) wyzwala przeciwstawne reakcje emocjonalne i behawioralne, a więc złość i agresję lub lęk i ucieczkę. Inaczej mówiąc, te same bodźce zewnętrzne mają wpływ facylitujący na agresję jednych ludzi i hamujący w stosunku do innych. Ten sam wpływ facylitujący (na jednych) lub hamujący (na innych)

[96] A. Frączek, *Studia nad psychologicznymi mechanizmami czynności agresywnych,* Warszawa 1979.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

odnosi się do reakcji ucieczki lub unikania. Są więc ludzie, którym widok broni palnej kojarzy się głównie z zagrożeniem i niebezpieczeństwem, wyzwalając u nich lęk i skłonność do chronienia się przed skutkami ich użycia. Dla innych osób widok tej samej broni może kojarzyć się z możliwością okazania własnej przewagi i dominacji, własnej determinacji i skuteczności, woli zwycięstwa i upokorzenia przeciwnika.

W literaturze przedmiotu stworzono sformułowanie, że „nie tylko palec pociąga za spust, ale spust też może pociągnąć palec". Do wskazanego poglądu przychylił się po latach również sam L. Berkowitz, a samo zjawisko nazwano „efektem broni"[97].

Problematyka posiadania broni nie jest obojętna naukom społecznym. Nie chodzi tu jedynie o nauki o bezpieczeństwie, ale te, z dorobku których ona korzysta. W niniejszym podrozdziale wskazano, jakie znaczenie dla obszaru bezpieczeństwa publicznego w zakresie posiadania broni ma korzystanie z dyscyplin naukowych, jakimi są psychologia i socjologia. Z wykorzystaniem ich dorobku zostały zaprezentowane czynniki motywujące do posiadania broni, w szczególności uwypuklając zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Niewątpliwie wynika z nich potrzeba reglamentowania broni. Jest ona podyktowana wpływem broni na bezpieczeństwo publiczne kraju, a przede wszystkim jego poczucie w społeczeństwie.

1.4. Administracja publiczna

Określenie „administracja" zostało ukształtowane w języku łacińskim[98] — *administrare* — przez dodanie do słowa, *ministrare* przedrostka *ad-* dla uwydatnienia długotrwałego okresu działania[99]. W tłumaczeniu *administrare (adminiistratio)* oznacza pomoc, posługę; wykonywanie, sprawowanie, czynności, działanie; kierownictwo, zarząd, władzę; udzielanie; zawiadywanie, zarządzanie[100]. Łaciński źródłosłów oczywiście rzutuje na znaczenie terminu „administracja" w języku polskim i oznacza on kierowanie, zarządzanie czymś; zespół zarządzający, kierujący czymś; zarząd jakiejś instytucji; ogół czynności wykonawczych przez organy państwowe lub samorządowe w zakresie władzy wykonawczej; także organy tej władzy; o rządzie, zwłasz-

[97] W. Wosińska, *Psychologia życia społecznego*, Gdańsk 2004.

[98] J. Szreniawski, *Prawo administracyjne — część ogólna*, Lublin 1993, s. 5.

[99] J. Filipek, *Prawo administracyjne, instytucje ogólne,* cz. I, Kraków 1995, s. 13.

[100] J. Pieńkos, *Słownik łacińsko-polski,* Warszawa 1993, s. 26. Podobnie K. Kumaniecki, *Słownik łacińsko-polski,* Olsztyn 1990, s. 13.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

cza amerykańskim[101]. Zatem termin ten jest potocznie używany w celu określenia pewnych czynności lub osób je podejmujących, albo też jednoczesnego określenia podmiotów i ich czynności[102]. Najogólniej oznacza on wszelką zorganizowaną działalność zmierzającą do osiągnięcia pewnych celów[103].

W szerokim znaczeniu administracja pojawiła się jako zjawisko wraz z początkiem ludzkiej cywilizacji, a więc z chwilą, gdy ludzie zaczęli żyć w grupach i w związku z tym zaczęli mieć takie potrzeby, których nie mieli dotychczas i przewija się do dnia dzisiejszego. Początkowo była to administracja jaskini, grodu czy miasta, realizowana przez przywódcę grupy, księcia, króla panującego. Oczywiście organizowania zamierzeń grupy nikt przez długi czas nie nazywał administracją. W nowoczesnym znaczeniu administracja jako specjalny aparat funkcjonujący w ramach państwa na zasadzie ciągłości i odrębności pojawiła się dopiero wtedy, gdy pojawiło się prawo[104].

Używanie terminu „administracja" bez wskazania, do jakich organizacji i działań się on odnosi może powodować wiele kontrowersji w zrozumieniu tego, co się pod nim kryje[105]. Dopiero użycie kwalifikatora pozwala na doprecyzowanie jego zawartości. Można odnieść go do organizacji i działań należących do gestii państwa lub takich, które tylko w pewnym stopniu są przez państwo nadzorowane, albo takich, które z działalnością państwa nie mają nic wspólnego. Mówimy zatem o administracji państwowej, rządowej, szkoły wyższej, zakładu pracy, stowarzyszenia, przedszkola, domu itp. Warunkiem koniecznym dla istnienia każdej z nich jest jej autorytet niezbędny dla podporządkowania się tych, którzy uczestniczą w realizacji jej działań[106]. W literaturze ostatnich lat pojęcie „administracja" zaczęto odnosić również do „posługiwania", „pomocy" czy „służenia". Jest to niewątpliwie wynik zmierzchu zafascynowania możliwością stosowania przez nią przymusu państwowego[107].

Przedmiotem dalszych rozważań będzie administracja publiczna. Określenie „publiczne" wywodzi się z określeń wzorowanych na tradycjach rzymskich. Jest ono traktowane jako przeciwieństwo „prywatnego".

---

101 E. Sobol (red.), *Słownik wyrazów obcych PWN*, Warszawa 1995, s. 9.

102 J. Borkowski, *Określenie administracji i prawa administracyjnego* [w:] J. Starościak (red.), *System prawa administracyjnego,* t. 1, Wrocław 1977, s. 21.

103 E. Ochendowski, *Prawo administracyjne,* Toruń 2000, s. 17.

104 Szerzej H. Izdebski, *Historia administracji,* Warszawa 1997.

105 E. Ochendowski, *Prawo...,* wyd. cyt., s. 17.

106 Z. Leoński, *Zarys prawa administracyjnego,* Poznań 1985, s. 40.

107 I. Lipowicz, *Istota administracji* [w:] Z. Niewiadomski (red.), *Prawo administracyjne. Część ogólna,* Warszawa 2000, s. 24.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Publiczne to coś przeznaczone do użytku zbiorowego, powszechnego[108]. Zatem administracja publiczna to nie prywatna, ale ta sprawowana przez państwo i to państwo w najszerszym tego słowa znaczeniu, a więc nie tylko przez organy państwowe, ale i związki publicznoprawne i inne podmioty administracji. Warto zauważyć, że w okresie PRL-u nie posługiwano się terminem administracja publiczna, traktując go jako synonim administracji państwowej, uważając, że to ona jest obiektem badań nauki[109], choć wcześniej zauważano różnicę między tymi pojęciami[110]. Termin „administracja publiczna" został przywrócony do użytku po reaktywowaniu w 1990 r. samorządu terytorialnego i samorządów specjalnych[111]. Konsekwencją tego było jednoczesne występowanie w tekstach aktów prawnych określeń administracja państwowa i administracja publiczna. Ówczesna regulacja konstytucyjna, podobnie jak dzisiejsza Konstytucja RP, choć posługiwała się, to nie definiowała pojęcia administracji publicznej. Początkowo pojęcia te równoważono[112]. Obecnie termin „administracja publiczna" jest rozumiany szerzej jak administracja państwowa, zgodnie z wcześniejszymi poglądami[113].

W doktrynie wciąż podejmuje się próby określenia administracji publicznej, choć uważa się, że można ją jedynie opisywać, a nie zdefiniować[114]. Najczęściej próbowano określić ją na podstawie monteskiuszowskiej teorii trójpodziału władzy, wyłożoną w dziele *O duchu praw*[115]. Tworzono definicje przedmiotowe (materialne) pozytywne — „(…)działalność państwa, której przedmiotem są sprawy administracyjne, albo inaczej zadania i kompetencje z zakresu władzy wykonawczej"[116], przede wszystkim zaś negatywne —

---

[108] Z. Rybicki, S. Piątek, *Zarys prawa administracyjnego i nauki administracji,* Warszawa 1984, s. 7–8.

[109] J. Starościak, *Zarys nauki administracji,* Warszawa 1971, s. 28.

[110] A. Peretiatkowicz zauważał, że administracja publiczna zawiera w sobie administrację państwową. Zob. A. Peretiatkowicz, *Podstawowe pojęcia prawa administracyjnego,* Poznań 1946, s. 8.

[111] E. Ochendowski, *Prawo...,* wyd. cyt., s. 18.

[112] Wyrok NSA z 27 września 1990 r., SA/Wr 952/90, ONSA 1990, nr 4, poz. 4.

[113] E. Ochendowski, *Prawo...,* wyd. cyt., s. 18.

[114] Z. Leoński, *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2000, s. 15.

[115] *Charles Louis de Secondat baron de la Brede et de Montesquieu. De l'esprit des lois,* Paris 1748.

[116] E. Ochendowski, *Prawo...,* wyd. cyt., s. 19.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

„(…) administracja jest tą częścią działalności państwa w ogóle, jaka pozostaje po wyeliminowaniu z niej działalności prawodawczej i sądowniczej”[117]. Definicje te są też nazywane funkcjonalnymi z uwagi na nawiązywanie do działalności państwa[118]. Określanie administracji publicznej opierając się na trójpodziale władzy wymaga jednak pozytywnego określenia tego, co kryje się pod funkcjami państwa, jakimi są ustawodawstwo i wymiar sprawiedliwości. Niestety, wytyczenie wyraźnych granic między władzą wykonawczą a ustawodawczą oraz wykonawczą a sądowniczą jest niekiedy trudne, wręcz niemożliwe, parlament bowiem nie tylko stanowi prawo, ale i np. rozwiązuje organy stanowiące samorządu terytorialnego[119], administracja zaś z kolei stanowi prawo, np. prawo miejscowe, natomiast mówi się niekiedy o administracji wymiaru sprawiedliwości, a i w administracji funkcjonują organy quasi-sądowe, np. samorządowe kolegia odwoławcze. W konsekwencji definicje oparte na trójpodziale władzy należy uznać za wadliwe[120].

Wobec braku zadowalających rezultatów w przedmiotowym definiowaniu administracji publicznej, zwrócono się w kierunku poszukiwania jej definicji określając cechy swoiste dla tych organów, które nazywa się organami administracji, a których działalność uznano za przedmiot administracji. Poszukiwano zatem nowych definicji opartych przede wszystkim na określeniu cech charakterystycznych w działalności administracji. Po II wojnie światowej formułowano je na podstawie nauki radzieckiej[121] wskazując na twórcze, bezpośrednie organizowanie zadań państwa przez administrację — „działalność organów państwowych, wykonywana na podstawie norm prawnych i w granicach ich uprawnień, polegająca na bezpośrednim organizowaniu praktycznej realizacji zadań państwa”[122]. Definicje te jednak

---

[117] S. Kasznica, *Polskie prawo administracyjne. Pojęcia i instytucje zasadnicze,* Poznań 1947, s. 9.

[118] M. Stahl (red.), *Prawo administracyjne,* Warszawa 2000, s. 13.

[119] Art. 171 ust. 3 Konstytucji RP: Sejm, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może rozwiązać organ stanowiący samorządu terytorialnego, jeżeli organ ten rażąco narusza Konstytucję lub ustawy.

[120] Z. Leoński, *Zarys prawa…,* wyd. cyt., s. 16.

[121] Przeniesienia badań administracji przeprowadzonych w nauce radzieckiej na grunt doktryny polskiego prawa administracyjnego dokonał M. Jaroszyński. Zob. J. Borkowski, *Prawo administracyjne,* Warszawa 1975, s. 12.

[122] M. Jaroszyński (red.), *Prawo administracyjne*, t. 1, Warszawa 1952, s. 26. Podobnie J. Starościak, *Prawo administracyjne,* Warszawa 1975, s. 14.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

nie uwzględniały tych działań administracji, w których nie ingeruje ona w istniejące stosunki społeczne[123].

Określając administrację publiczną przez wskazanie na elementy swoistości jej działania Jerzy Starościak[124] wskazał na to, że: organy administracji mogą być inicjatorem pracy organizatorskiej; organizatorska praca administracji dotyczy rozwiązywania względnie konkretnych sytuacji; organy administracji prowadzą swą pracę organizatorską nie tylko przez tworzenie obowiązujących norm porządku prawnego[125]. Inicjatorski charakter działania administracji pozwala na odróżnienie jej od sądownictwa, gdyż nie potrzebuje ona zainicjowania sprawy przez uprawniony podmiot. Dla administracji typowe jest podejmowanie problemów i ich prowadzenie z własnej inicjatywy, choć i ona niekiedy wymaga impulsu z zewnątrz. Względna konkretność sytuacji rozwiązywanych przez administrację odróżnia ją od ustawodawstwa, które ukierunkowane jest na stanowienie aktów generalnych i abstrakcyjnych. Administracja generalnie zaś zajmuje się sprawami konkretnymi, zindywidualizowanymi. Oczywiście w działaniach ustawodawstwa i administracji nie brakuje działań skrajnie przeciwstawnych. Administracja może podejmować działania tylko na podstawie prawa i nie może sama stanowić podstaw swego działania. Jej działalność prawodawcza w zakresie prawa powszechnie obowiązującego również wymaga wyraźnej podstawy prawnej. Prowadzenie pracy organizatorskiej nie tylko przez tworzenie jednostronnych norm wyróżnia administrację zarówno od ustawodawstwa, jak i sądownictwa. W działalności administracji coraz częściej nie występuje element przymusu.

Przedstawione definicje konstruowane były na podstawie trójpodziału władzy bądź kryterium przedmiotowego (materialne) lub podmiotowego (organizacyjne). Towarzyszyło im również określanie administracji publicznej w ujęciu formalnym, definiujące ją jako „całość działalności wykonywa-

[123] Z. Leoński, *Zarys prawa...,* wyd. cyt.

[124] J. Starościak, *Prawo administracyjne,* Warszawa 1978, s. 12–14.

[125] E. Ochendowski np. wyróżnia trzy cechy administracji publicznej: administrację cechuje aktywność, inicjatywa, działalność ukierunkowana na przyszłość; administracja podejmuje konkretne środki do uregulowania spraw jednostkowych i urzeczywistnienia określonych przedsięwzięć; administracja jest zjawiskiem społecznym. Dwie pierwsze cechy pokrywają się z przedstawionymi przez J. Starościaka. Typowej cechy administracji upatruje on także w tym, że jako zjawisko społeczne musi ona zajmować się sprawami wspólnoty i członkami wspólnoty z ukierunkowaniem na interes publiczny. Zob. E. Ochendowski, *Prawo...,* wyd. cyt., s. 22–24.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

nej przez podmioty administracji bez względu na to, czy ma ona charakter administracyjny czy też nie ma takiego charakteru”[126].

Występujące w literaturze przedmiotu definicje zawierają pewne wspólne cechy charakteryzujące administrację publiczną. Do cech tych można zaliczyć[127]:

— działanie w imieniu i na rachunek państwa — administracja rządowa;
— działanie w imieniu własnym i na własny rachunek — administracja samorządowa;
— działanie na podstawie i w granicach prawem przewidzianych[128];
— działanie w ramach powierzonych przez prawo kompetencji jako wyłączny gospodarz we właściwej kategorii spraw — charakter monopolistyczny;
— działanie w ramach struktur administracji rządowej jej organów, instytucji, jednostek, nie zaś osób fizycznych;
— charakter władczy — władczość;
— działanie na zasadzie kierownictwa i podporządkowania;
— opieranie się w swym działaniu na urzędnikach państwowych, urzędnikach służby cywilnej i pracownikach samorządowych;
— działanie w sposób ciągły i stabilny;
— działanie nie tylko na wniosek zainteresowanych, ale przede wszystkim z własnej inicjatywy.

Budowę określenia administracji Jan Boć proponuje oprzeć na podstawowych założeniach[129]. Mianowicie — powinno ono wskazywać podstawowe kryteria oceny podawane w badaniu socjologicznym, co służyć ma przede wszystkim wyznaczeniu merytorycznego celu działania administracji. Należy także za punkt wyjścia przyjąć to, że z całości wyróżnionych w państwie zadań nie da się wyodrębnić takich, które służyłyby tylko państwu jako odrębnemu i oddzielonemu od społeczeństwa podmiotowi. Na podstawie tych uwag określa on administrację publiczną jako: „przejęte przez państwo i realizowane przez jego zawisłe organy, a także przez organy samorządu terytorialnego zaspokajanie zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli, wynikających

[126] E. Ochendowski, *Prawo...,* wyd. cyt., s. 19.

[127] E. Ura, *Prawo administracyjne,* Warszawa 2000, s. 23.

[128] Art. 7 Konstytucji RP: Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa — obywatel może robić wszystko, czego prawo nie zakazuje, ale administracja tylko to, na co prawo jej zezwala. Z. Witkowski (red.), *Prawo konstytucyjne,* Toruń 1998, s. 66.

[129] J. Boć (red.), *Prawo administracyjne,* Wrocław 2000, s. 15–17.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

ze współżycia ludzi w społeczeństwie”[130]. Przejęcie przez państwo, o którym mowa w definicji, oczywiście może odbyć się w sposób właściwy jedynie państwu, a więc w drodze stanowienia prawa, które rozdziela zadania i kompetencje w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych. Rozdzielenie to obejmuje oczywiście podmioty państwowe oraz podmioty samorządowe, ale i również podmioty niepaństwowe pełniące funkcję organów administracji publicznej. Ciągłe rozdzielanie zadań i kompetencji jest konsekwencją braku stałego zakresu działania administracji, który stosownie do okoliczności się zmienia.

Wskazanie w definicji na zawisłe organy państwa i samorządu terytorialnego powoduje, że jej zasięg może być uznany za zbyt szeroki, obejmujący również podmioty działające w wymiarze sprawiedliwości. Nie można zatem posunąć się w jej interpretacji tak daleko, by uznać każde zaspokajania potrzeb zbiorowych i indywidualnych przez wszystkie organy władzy za sprawowanie administracji. Przedstawiona definicja przywraca właściwy wymiar państwowej i samorządowej dbałości o dobro obywateli, wskazując przy tym na służebną rolę administracji.

1.5. Płaszczyzny ingerencji administracji publicznej

Kształt administracji publicznej w danym państwie jest zależny od wielu różnorodnych czynników. Oczywiście najsilniej oblicze jej kształtują te elementy, które składają się na ustrój państwa, ale nieobojętny jest jej także teren działania, środowisko ludzkie, w którym działa, poziom kultury społeczeństwa itp. Czynniki te wykazują się różnym stopniem dynamiki. Jednak wszystkie razem powodują ciągłe rozdzielanie zadań i kompetencji w państwie, a więc także w administracji publicznej, czego konsekwencją jest brak stałego zakresu działania administracji, który stosownie do okoliczności się zmienia[131]. Powoduje to właściwie brak możliwości enumeratywnego wyliczenia zakresu jej działania. Doktryna prawa administracyjnego określiła dwa kluczowe punkty obrazujące zakres działania administracji publicznej. Pierwszym jest moment, w którym administracja nie może pozostać obojętna wobec pewnych zjawisk społecznych (najczęściej nowych — np. Internet), gdyż zaczynają one wywierać wpływ na działalność państwa. Wówczas administracja musi się nimi zająć, przez co wchodzą one w zakres jej działalności, poszerzając go. Drugim kluczowym punktem kształtującym zakres działania jest moment, w którym administracja nie musi zajmować się danym zjawi-

[130] Tamże.

[131] Szerzej Z. Leoński, *Nauka administracji,* Warszawa 1999, s. 27–52.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

skiem społecznym, gdyż przestaje mieć znaczenie dla funkcjonowania państwa (np. rejestracja wozów konnych). Określanie zakresu działania administracji, bazując jedynie na wskazanych punktach krytycznych, jest bardzo trudne, choć bez wątpienia określają one zakres jej aktywności.

Zadania, jakie wykonuje administracja wyznaczają płaszczyzny jej działania. Dwie podstawowe określone przez doktrynę to płaszczyzna reglamentacyjno-dystrybucyjna oraz świadcząca (organizatorska). Pierwsza z nich realizowana jest przede wszystkim przez wydawanie decyzji administracyjnych na poziomie organ — obywatel. Druga odnosi się do zaspokajania potrzeb społecznych nie w skali zindywidualizowanych spraw, ale szeroko rozumianych potrzeb społecznych. Ta płaszczyzna działań jest o wiele bardziej rozbudowana[132].

W działalności administracji oprócz wskazanych płaszczyzn działania można wyróżnić także inne sfery jej aktywności, zwane sferami działania, czy też sferami ingerencji. Ich wyodrębnienie napotyka te same trudności, co pozytywne nazwanie jej zadań. Budowa nowego układu społeczno-gospodarczego nie sprzyja ostatecznym ustaleniom. Najpowszechniej sfery działania administracji rozróżnia się opierając się na kryterium umiejscowienia adresata, do którego skierowane jest działanie administracji, a są nimi sfera zewnętrzna i wewnętrzna. W wypadku działalności skierowanej do adresata niepodporządkowanego organizacyjnie (służbowo) organowi administracji mówimy o działalności na zewnątrz administracji — zewnętrznej. Natomiast stosunki organu administracji z podmiotami organizacyjnie podporządkowanymi, bądź z ich pracownikami, należą do sfery wewnętrznej działalności administracji[133].

Korzystając z dziedzictwa kultury i przykładów rozwiązań obcych J. Boć wyodrębnia cztery sfery działań (ingerencji) administracji[134]. Zaliczył do nich:
— policję administracyjną,
— reglamentację,
— świadczenia niematerialne,
— świadczenia materialne.

Historycznie wykształcona policja administracyjna obejmuje działania polegające na ochronie pewnych dóbr takich jak życie czy zdrowie, ale także pewnych stanów powszechnie oczekiwanych, którymi są bezpieczeństwo,

[132] E. Ochendowski, *Prawo…,* wyd. cyt., s. 23–24.

[133] Tamże, s. 24.

[134] J. Boć (red.), *Prawo administracyjne…,* wyd. cyt., s. 343–349.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

porządek i spokój publiczny[135]. Pojęcia te, w szczególności zaś pojęcie bezpieczeństwa publicznego zostały przedstawione w pierwszej części rozdziału. Jednak warto zauważyć, że naruszenie bezpieczeństwa i porządku publicznego nie zawsze jest jednoznaczne z naruszeniem spokoju publicznego, jednak chronione w ich ramach wartości nierzadko wystąpią nierozdzielnie. Niewątpliwie jednak bezpieczeństwo publiczne jest pochodną działań nie tylko administracji publicznej.

Sferą działania policji administracyjnej jest ochrona tych wartości, które mieszczą się w ramach wyżej przedstawionych pojęć, jednakże życie prywatne powinno być wyłączone spod jej zakresu. W państwie prawa działalność w ramach policji administracyjnej powinna opierać się na prawie, określającym, kiedy i w jakim zakresie wolno administracji wkraczać w sferę wolności jednostek i narzucać im pewne obowiązki w celu zapewnienia powyższych stanów[136]. Nie oznacza to bynajmniej tego, że działania te mają mieć miejsce jedynie wówczas, gdy dochodzi do naruszenia obowiązującego prawa, gdyż wówczas staje się ona działalnością bierną, polegającą jedynie na kontroli przestrzegania obowiązujących norm prawnych[137]. Zatem współcześnie ta sfera działań determinuje i wyznacza działania administracji w obrębie funkcji ochronnej, również przez konstrukcje pewnych urządzeń prawnopublicznych, a nie tylko kontroli przestrzegania już istniejących. Zaliczyć do niej można stanowienie przepisów porządkowych w celu wymuszenia pewnych zachowań w interesie publicznym, przez nakazanie lub zakazanie pewnej działalności. Można stwierdzić, że policja administracyjna ma na celu zagwarantowanie nienaruszalności dotychczasowego stanu porządku, mienia i niektórych dóbr osobistych człowieka[138].

Działania administracji z zakresu policji administracyjnej prowadzone są często w swoistych formach działania łączących w sobie przymus bezpośredni. Najczęściej są one pozostawione do dyspozycji specjalnie w tym celu powołanym formacjom (umundurowanym i uzbrojonym), zorganizowanym na wzór wojska, np.: Policja, Straż Graniczna czy straż miejska (gminna)[139].

---

135 Tamże, s. 343.

136 S. Kasznica, *Polskie prawo…*, wyd. cyt., s. 154, 155.

137 Z. Rybicki, *Zarządzanie gospodarką narodową w PRL. Zagadnienia administracyjnoprawne,* Warszawa 1963, s. 29.

138 J. Boć (red.), *Prawo administracyjne*, wyd. cyt., s. 344.

139 M. Stahl (red.), *Prawo administracyjne…,* Warszawa 2000, s. 18.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Warto zauważyć, że ewolucja, jakiej uległ zakres działań administracji, określanych mianem Policji, jest ściśle związana z poglądami na zadania i cele państwa oraz praw, jakie przyznaje się w nim jednostce. Zmierza ona do zawężenia granic władzy policyjnej. Przeciwstawia państwu policyjnemu — takiemu, w którym bezgraniczną władzę posiada policyjny aparat państwowy — państwo prawa, w którym prawo wiąże nie tylko jednostkę, ale i determinuje zakres działań Policji[140]. W naszym kraju proces ten jest najwidoczniejszy w okresie transformacji ustrojowej, w związku, z którą wszechwładny aparat bezpieczeństwa został okiełznany demokratyczną strukturą policyjną.

Sfera ingerencji reglamentacyjnej administracji była różnie określana w zależności od ustroju państwa. W państwie kapitalistycznym, które samo nie podejmowało działalności w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, odnosiła się ona jedynie do ograniczania i nadzorowania działalności prywatnej, w państwie socjalistycznym zaś oznaczała działalność organów państwowych zmierzającą do stworzenia warunków dla prawidłowego organizowania stosunków gospodarczych[141]. Współcześnie, kiedy to wolność gospodarcza uzyskała rangę publicznego prawa podmiotowego[142], sfera ta obejmuje różnorodną działalność administracji, której istotą jest ograniczenie w zakresie wytwarzania, usług, handlu — działalności gospodarczej — w imię szeroko pojętego interesu społeczno-ekonomicznego. Dotyczy ona przede wszystkim tej sfery działalności gospodarczej, gdzie interwencja państwa jest niezbędna z uwagi na charakter dóbr. Generalnie zatem dana sfera działalności jest zakazana, a dopuszczenie do niej podmiotów prywatnych następuje w drodze decyzji właściwego organu administracji — zezwolenia, czy koncesji. Oczywiście ograniczenie prawa podmiotowego w sferze działalności gospodarczej, jak i jego zniesienie, musi odbywać się na podstawie i w granicach prawa z pełnym zabezpieczeniem praw obywateli (system gwarancji) łącznie z możliwością sądowej kontroli[143].

---

[140] S. Pieprzny, *Policja. Organizacja i funkcjonowanie,* Warszawa 2007, s. 10.

[141] A. Jaroszyński, *Reglamentacja i zarządzanie gospodarką socjalistyczną,* „Państwo i Prawo" 1968, z. 10, s. 586–598.

[142] Art. 22 Konstytucji RP: Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny. Szerzej R. Kaszubski, J. Kołakowski, *Wolność gospodarcza w świetle Konstytucji RP,* „Prawo gospodarcze w orzeczeniach i komentarzach" 2000, nr 6, s. 6.

[143] M. Stahl (red.), *Prawo administracyjne…*, wyd. cyt., s. 18.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Pewne wątpliwości w zakresie uprawnień reglamentacyjnych administracji mogą powodować uprawnienia ze sfery kontroli i nadzoru działalności pozapaństwowej. Uprawnienia w zakresie ingerencji kontrolno-nadzorczej należy uznać za mieszczące się w ramach reglamentacji[144]. Nie wystarczy bowiem jedynie zwalniać z wprowadzonych ograniczeń, ale konieczne jest sprawdzanie ich przestrzegania.

Reglamentację często utożsamiano z policją administracyjną, bądź to jako jedną, bądź to jako wyodrębnioną jej część, albo traktowano ją jako funkcję osobną. W obydwu tych sferach mamy do czynienia z ograniczeniami formalnymi w interesie publicznym i z tym samym katalogiem form władczych. Przy reglamentacji należy zwrócić jednak uwagę na jej funkcję kreatywną w zakresie celowego kształtowania działalności gospodarczej[145].

W miarę rozwoju cywilizacji szczególną rolę zaczęła odgrywać administracja w sferze zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych ludności, zwłaszcza miejskiej. Przede wszystkim obejmowała ona ingerencję w organizację usług w dziedzinie infrastruktury komunalnej, oświaty, kultury i w sferze socjalnej[146]. W jej ramach można wyszczególnić sferę świadczeń materialnych i niematerialnych.

Sfera świadczeń materialnych obejmuje działania polegające na zapewnieniu ludziom materialnych warunków życia w społeczeństwie. Działania te dotyczą zarówno dziedzin tradycyjnie zaliczanych do zależnych od indywidualnej inicjatywy jednostki, jak i tych, które pozostawiane są zorganizowaniu przez administrację. Do pierwszej z nich można zaliczyć np. zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych, natomiast do drugiej np. ubezpieczenia społeczne. Zakres ingerencji administracji w tej sferze zależy nie tylko od oczekiwań społecznych, które mogłyby być nieograniczone, ale przede wszystkim od zasobności państwa, od prawa i formułowanej w tym zakresie polityki[147].

Sfera świadczeń niematerialnych regulowana jest przede wszystkim przez wydawanie decyzji administracyjnych (np. przyjęcie do szpitala), choć może wynikać bezpośrednio z prawa i wtedy administracja jest niejako wprost zmuszana do zapewnienia realizacji tego prawa (np. realizacja obowiązku szkolnego). Wydawanie decyzji administracyjnych z zakresu

144 J. Boć (red.), *Prawo administracyjne…,* wyd. cyt., s. 346.

145 Tamże, s. 344.

146 M. Stahl (red.), *Prawo administracyjne…,* wyd. cyt., s. 18.

147 J. Boć (red.), *Prawo administracyjne…,* wyd. cyt., s. 347–348.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

świadczeń niematerialnych może być uznaniowe, jak i związane. Działania z tej sfery ingerencji mogą mieszać się z policją administracyjną, np. w działaniach dotyczących ochrony środowiska. Podobnie jak w wypadku świadczeń niematerialnych zakres tych świadczeń jest zależny od możliwości i woli politycznej.

Omawiając sfery ingerencji administracji nie sposób pominąć zagadnienia przesłanek ich rozwoju, które już zasygnalizowano. Systematyzację przesłanek wyznaczających rozwój ingerencji administracji przedstawił J. Boć[148]. Podzielił je na przesłanki — warunki i przesłanki — cele. Do najistotniejszych przesłanek — warunków zaliczył on:

— możliwości materialne państwa,
— stan organizacyjny państwa,
— treść polityki społeczno-gospodarczej.

Możliwości materialne państwa wbrew pozorom nie są określane jedynie przez bogactwo państwa, a zależne są od jego systemu ekonomicznego, który decyduje, jaka część jego zasobów przekazywana jest administracji na zaspokajanie potrzeb. System organizacyjny państwa wpływa na możliwości administracji zwłaszcza przez istnienie przesłanek związanych z jej strukturą organizacyjną, widzianych przez pryzmat sprawności administracji. Sama wydolność funkcjonalnej struktury administracji nie jest tak ważna, jak zależność pola i zakresu ingerencji administracji od charakterystycznych oraz zmiennych rysów tych struktur. Treści polityki społeczno-gospodarczej nakreślają ramy ingerencji administracji. Polityka charakteryzuje się tym, że składa się z pozaprawnych i postulatywnych wypowiedzi o tym, gdzie, kiedy i jak korzystać z materialnych i organizacyjnych możliwości państwa i samorządu terytorialnego. Pożądane jest, aby jej treść znajdowała swoje odzwierciedlenie na gruncie obowiązujących regulacji prawnych.

148 Tamże, s. 15–23.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Rozdział 2
Pojęcie i klasyfikacja broni — zarys problemu

Pojęcie broni wywołuje wiele kontrowersji. Wynikają one chociażby z faktu, że ustawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 1961 r.[149], jak i poprzedzające ją rozporządzenie prezydenta z 1932 r. — Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych[150] nie definiowały pojęcia broń, choć klasyfikowały ją w sposób enumeratywny. Ustawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych wskazywała jedynie w art. 1 ust. 1, że ilekroć w ustawie tej jest mowa o broni bez bliższego jej określenia, należy przez to rozumieć broń palną krótką oraz broń myśliwską i sportową.

Jak już wcześniej sygnalizowano broń najogólniej należy utożsamiać z wszelkiego rodzaju narzędziami walki zarówno zaczepnej, jak i obronnej, polowań, rywalizacji sportowej[151]. Pojęcie broni obejmuje bardzo szeroki krąg desygnatów, klasyfikowanych na wiele sposobów. Wśród nich między innymi można wyróżnić broń: historyczną (dawną), współczesną, do walki wręcz (biała), do walki na odległość (miotająca — w tym palna), ochronną (osłonowa — tarcze, hełmy), palną, gazową, strzelecką, pirobalistyczną (wykorzystująca gazy prochowe — palna), pneumatyczną (wykorzystująca uprzednio sprężone gazy), neurobalistyczną (miotająca typu kusza, łuk, proca)[152].

W literaturze zwraca się uwagę na różne podejścia do definicji broni w zależności od celu, któremu ma ona służyć. Na przestrzeni dziejów pojawiały się różne ujęcia broni wypracowywane przez doktrynę, jak i prawodawców. Pomijając techniczno-wojskowe, jak i językowe definicje broni palnej niemające zastosowania w prawie i kryminalistyce można wyróżnić[153]:

— definicje ogólne — są stosowane dość rzadko, gdyż nie cechują się zbytnią precyzją, mają postać prostej definicji klasycznej;

---

149 Ustawa z 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, DzU nr 6, poz. 43 ze zm. — akt uchylony.

150 Rozporządzenie prezydenta z 27 października 1932 r. — Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, DzU nr 94, poz. 807 ze zm.

151 W. Lampek, R. Mahrhold*, Leksykon broni…,* wyd. cyt., s. 37.

152 *Mała encyklopedia wojskowa,* Warszawa 1967, s. 179.

153 W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…,* wyd. cyt., s. 107–111.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— definicje klasyfikujące — w zasadzie nie określają, czym jest broń palna, a wymieniają jedynie jej rodzaje — spotykane są w starszych podręcznikach kryminalistyki[154];
— definicje ogólnoaksjomatyczne — w tych definicjach wypowiedź wyraża wymogi, jakie spełnić musi obiekt, aby był uznany za broń. Podają one określenie broni palnej i jej charakterystyczne cechy[155];
— definicje szczegółowoaksjomatyczne — określają nazwę broń palna przez wymienienie wielu istotnych cech i części broni, a niekiedy nawet omawiają zasadę jej działania[156].

Na potrzeby dalszych rozważań zostanie przedstawiona definicja legalna zawarta w ustawie o broni i amunicji. Nie oznacza to bynajmniej przekreślania dorobku doktryny w zakresie definicji broni palnej. Jest on interesujący. Zważywszy jednak na stanowisko Sądu Najwyższego[157] wskazujące, że przedstawiane w literaturze interesujące wywody nie zmieniają rozumienia pojęcia broni palnej na gruncie ustawy o broni i amunicji, należy skupić się na definicji legalnej.

Przedstawione powyżej okoliczności odcisnęły swoje piętno na kolejnych częściach niniejszego rozdziału, w którym zostaną przedstawione zagadnienia klasyfikacji broni uregulowane przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

2.1. Określenie broni w ustawie o broni i amunicji

Ustawa o broni i amunicji[158] w art. 4 określając broń w znaczeniu ogólnym stanowi, że w jej rozumieniu bronią są:
— broń palna,

[154] Np. B. Lewenberg, L. Schaff, *Kryminalistyka*, Warszawa 1949, s. 147; M. Kulicki, L. Stępka, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna problematyka broni strzeleckiej. Komentarz do przepisów o broni i amunicji,* Kraków 2003, s. 157 i nast.; M. Kulicki, *Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej*, Kraków 2001, s. 253 i nast.

[155] Np. S. Adamczak, *Pojęcie broni palnej*, „Problemy Kryminalistyki" 1967, nr 66, s. 208; B. Zając, *Wybrane prawno-kryminalistyczne aspekty nielegalnego posiadania lub wyrobu broni palnej i amunicji*, „Problemy Kryminalistyki" 1984, nr 166, s. 616 i nast.; J. Kasprzak, *Kryminalistyka — podręcznik dla Żandarmerii Wojskowej,* cz. 1 — *Technika kryminalistyczna*, Warszawa 1995, s. 166.

[156] Np. P. Horoszowski, *Kryminalistyka*, Warszawa 1958, s. 428; T. Hanausek, *Kryminalistyka — zarys wykładu*, Kraków 1996, s. 128–130.

[157] Uchwała Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2004 r., I KZP 39/03, „Biuletyn Sądu Najwyższego" 2004, nr 1.

[158] Ustawa z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 1839.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— broń pneumatyczna,
— miotacze gazu obezwładniającego,
— narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu.

Należy przyjąć, że przepis art. 4 ustawy o broni i amunicji przedstawia enumeratywnie pozytywny zakres tego, co w rozumieniu prawa jest bronią. Dokonano w nim ustawowej klasyfikacji broni, zarazem zmieniając dotychczasową tzw. definicję zakresową broni[159]. Poprzednia klasyfikacja broni w ustawie z 1961 r. zaliczała do niej broń palną krótką, broń myśliwską i sportową (art. 1 ust. 1 ustawy o broni i amunicji).

Ustawa o broni i amunicji ujmuje zatem w zupełnie odmienny sposób określenie broni. Nie ogranicza broni palnej do broni krótkiej ani też nie zawiera enigmatycznego określenia „broń myśliwska i sportowa", pod którym kryła się w poprzednim stanie prawnym zarówno broń palna, jak i pneumatyczna. Obecna regulacja, w odróżnieniu od poprzednio obowiązującej, zalicza do broni miotacze gazu obezwładniającego oraz narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu. W poprzednim stanie prawnym były one traktowane jako przedmioty, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, na które w drodze rozporządzenia[160] jedynie rozciągnięto stosowanie niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych — rozdziały I–IV oraz art. 29, 30, 33 i 34. W dalszych częściach opracowania zostaną przedstawione kwestie klasyfikacyjne broni uregulowane w powyższej ustawie. Warto jednak zauważyć, że w projekcie ustawy o broni i amunicji[161] złożonym do sejmu 4 listopada 2016 r. przez klub parlamentarny „Kukiz 15" (dalej zwany projektem ustawy o broń i amunicji) przez broń rozumie się tylko broń palną i broń pneumatyczną — art. 3 ust. 1 pkt 2 projektu ustawy o broń i amunicji.

Pojęcie **broń palna** zostało zawarte w art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji. Było ono doprecyzowywane w 2003 r. przez dookreślenie, co należy

[159] M. Tabor, *Gazowiec jak broń palna,* „Gazeta Policyjna" 2004, nr 8, s. 13.

[160] Rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych na poszczególne rodzaje broni białej oraz przedmioty, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, DzU nr 76, poz. 451 ze zm.

[161] Druk sejmowy nr 1692, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/33B5C968DCAF3592C12581540027661A/%24File/1692.pdf>, dostęp: luty 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

rozumieć przez broń palną sygnałową i alarmową. Przed zmianą z 2011 r.[162] art. 7 ust. 1 określał broń palną jako niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo z elementu zastępującego lufę, a przez to do rażenia celów na odległość. Definicja ta wydawała się być zbieżna z wypracowaną na gruncie polskiej kryminalistyki[163], która najczęściej określa broń palną jako niebezpieczny przedmiot (narzędzie), który ze względu na budowę oraz przewidziany przez wytwórcę lub użytkownika sposób wykorzystania gazów powstających ze spalania materiału miotającego ma zdolność wystrzelenia pocisku z energią mogącą spowodować śmierć lub ciężkie obrażenie ciała człowieka. Definicja kryminalistyczna wyklucza uznanie za broń palną prostego urządzenia (np. odpowiednio zaślepione rurki), które potencjalnie zdolne jest do wystrzelenia pocisku lub substancji. Nakazuje ona uwzględnienie celu, dla jakiego to urządzenie zostało wytworzone lub wykorzystane, oraz czy wystrzelenie pocisku może razić cele ze skutkiem śmiertelnym albo ciężko uszkadzającym ciało człowieka. Elementów tych nie uwzględniała dotychczasowa definicja legalna broni palnej, tym samym obejmując szerszy zakres desygnatów niż definicja kryminalistyczna[164].

Wczytując się w tę legalną definicję broni palnej określoną ustawą o broni i amunicji przed zmianą z 2011 r. można wskazać na to, że broń:

— jest urządzeniem niebezpiecznym dla życia lub zdrowia,
— działa w wyniku sprężenia gazów powstających na skutek spalania materiału miotającego,
— jest zdolna do wystrzelenia pocisku lub substancji,
— posiada lufę albo element ją zastępujący,
— jest zdolna do rażenia celów na odległość.

Omawiana definicja broni palnej nie zawierała wskazówek co do tego, jak zaawansowanym technicznie ma być urządzenie (proste czy złożone), aby

[162] Ustawa z 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 290.

[163] Zob. np. S. Adamczak, *Pojęcie broni*…, wyd. cyt., s. 205; M. Kulicki, Kryminalistyka. Wybrane problemy te*orii i praktyki śledczo-sądowej,* Toruń 1994, s. 362.

[164] Szerzej M. Kulicki, L. Stępka, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna problematyka*…, wyd. cyt., s. 28–39.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

można było je klasyfikować jako broń palną. Mówiła jednak, że ma ono być „niebezpieczne dla życia lub zdrowia". Wbrew literalnemu brzmieniu definicji nie można jednak uznać, że chodziło tu o samoistne niebezpieczeństwo, jakie urządzenie to ma powodować dla życia lub zdrowia. Bez wątpienia jest wiele urządzeń, które są podczas używania niebezpieczne dla życia i zdrowia, a wcale nie utożsamia się ich z bronią palną (np. młot pneumatyczny, topór). Niebezpieczeństwo dla zdrowia, a nawet życia wyprowadzać należało z kontekstu całej definicji broni palnej. Przede wszystkim musiało ono wynikać ze sposobu działania urządzenia i możliwości rażenia celu na odległość pociskiem lub substancją, a więc z tego, co jak się wydaje, jest istotą bycia bronią palną.

Cechą konstytutywną uznania urządzenia za broń palną jest to, że jest ona zdolna razić cele na odległość pociskiem lub substancją, w efekcie sprężenia gazów powstałych na skutek spalania materiału miotającego. Broń, aby być uznaną za palną musiała zatem opierać swoje działanie na chemicznej reakcji spalania[165] i to nie byle czego, ale czegoś, co wypełnia cechy materiału miotającego. Ustawa o broni i amunicji nie określała (nadal nie określa), czym jest materiał miotający. Należy uznać, że może to być każdy materiał zdolny do wytworzenia tylu gazów, ile jest niezbędne dla uzyskania efektu w postaci wystrzelenia pocisku (substancji) na odległość z siłą rażenia pozwalającą zagrozić życiu lub zdrowiu. Każda osoba znająca chociażby w sposób oględny prawa fizyki wie, że efekt ten jest zależny od wielu czynników, w tym i od tego, jakiego rodzaju jest ów materiał miotający.

Zawarcie w omawianej definicji, jako cechy broni palnej tego, że ma być ona zdolna do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo elementu ją zastępującego uznać można było również za mało szczęśliwe. Nie pozwalało ono precyzyjnie określić, jaka ma być konstrukcja pocisku, czy tego, z czego ma być ów pocisk czy substancja. Wymagane jest jedynie to, żeby były one zdolne zagrozić życiu lub zdrowiu, gdy zostaną wystrzelone. Samo wystrzelenie zresztą ma nastąpić z lufy lub czegoś, co jest elementem broni stanowiącym jej substytut. Nieco więcej miejsca zostanie poświęcone tym kwestiom w dalszej części opracowania.

Sam efekt zadziałania urządzenia będącego bronią palną, tj. rażenia celu na odległość, nie decyduje jeszcze o tym, czy mamy do czynienia z bronią

[165] Spalanie — proces fizykochemiczny, którego podstawą jest gwałtowne łączenie się paliwa z utleniaczem (np. tlenem); towarzyszy temu wydzielanie się dużych ilości energii, ciepła oraz świecenie (płomień). M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego,* t. 3, Warszawa 1998, s. 262.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

palną czy też nie. Rażenie to musi bowiem być na tyle skuteczne, żeby zagrozić życiu albo przynajmniej zdrowiu ludzkiemu, choć i to ustawodawca pozostawiał w domyśle. W ten oto sposób wracamy do początku omawianej definicji. Urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku (substancji) z lufy (elementu ją zastępującego), ze skutkiem rażenia celów na odległość nie będzie mogło być uznane za broń palną, o ile nie będzie ono zdolne swym rażeniem zagrozić życiu lub zdrowiu.

W świetle powyższego zakwalifikowanie jakiegoś urządzenia jako broni palnej zależne jest od zaistnienia wszystkich tych cech łącznie, choć z pewnymi alternatywami co do ich części składowych (lufa — element zastępujący lufę).

Niestety, nowa definicja legalna wprowadzona do ustawy o broni i amunicji ustawą z 5 stycznia 2011 r. nie ułatwia precyzyjnego określenia jej desygnatów. Jak czytamy w uzasadnieniu do ustawy[166] wprowadzającej nową definicję, było to niezbędne z uwagi na potrzebę dostosowania prawa krajowego do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z 21 maja 2008 r.[167] zmieniającej dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni[168]. Zmiana ta z kolei była konsekwencją podpisania przez Komisję Europejską 16 stycznia 2002 r. w imieniu Wspólnoty Europejskiej Protokołu Narodów Zjednoczonych przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, załączonego do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Dyrektywa 51/2008, określając broń palną, objęła jej zakresem broń lufową, która może być przystosowana do miotania śrutu, kuli lub pocisku w wyniku działania materiału wybuchowego, tzn. taką, która ma wygląd broni palnej i ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonana, może być przerobiona we wspomnianym celu. Dlatego też zdecydowano się na nadanie nowej treści art. 7 ust. 1 i 2 nowelizowanej ustawy o broni i amunicji.

W wyniku zmiany dostosowującej art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji stanowi, że w rozumieniu ustawy bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku dzia-

166 <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/3388>, dostęp: lipiec 2017 r.

167 Dz. Urz. UE L 179/5 z 8 lipca 2008 r.

168 Dz. Urz. WE L 256/51 z 13 września 1991 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

łania materiału miotającego. Dokonując analizy tej definicji, na pierwszy plan wybija się to, że nie wskazuje ona wprost, żeby musiała być ona niebezpieczna. Cecha ta, jak wskazywano wyżej, jest konstytutywna dla jej reglamentowania, a przynajmniej zaostrzenia odpowiedzialności karnej w przypadku posłużenia się nią przy dokonywaniu przestępstw[169]. Można oczywiście wskazywać, że owe niebezpieczeństwo wynika z użycia w treści definicji określenia broń, które samo przez się ma pierwiastek niebezpieczeństwa. Literalne rozumienie broni zawarte w licznych słownikach nie wydaje się jednak tego potwierdzać. Omawiana definicja nie wymaga też, żeby broń palna była zdolna razić cel na odległość, co należy uznać za całkowite kuriozum. Przecież, co podkreślano w literaturze[170], to właśnie kontrola dostępu do broni wynikać miała właśnie stąd, że broń palna stanowi zagrożenie dla życia człowieka i jest zdolna razić na znaczną odległość. Rezygnacja z tych elementów w definicji legalnej broni palnej stawia zatem pod znakiem zapytania zasadność jej reglamentowania.

W nowej definicji posłużono się określeniem broni palnej, jako broni lufowej, a więc takiej, w której do napędu pocisku lub substancji zastosowano lufowy układ miotający, służący do nadania pociskom (substancji) energii kinetycznej[171]. Definicja ta wyklucza występowanie w broni palnej elementu zastępującego lufę, albo bez lufy.

Reasumując należy stwierdzić, że w dzisiejszym stanie broń, aby być uznana za palną, musi spełniać kumulatywnie następujące warunki:
— musi być przenośna,
— musi posiadać lufę,
— musi umożliwiać miotanie lub przystosowanie do miotania jednego, lub większej liczby pocisków, lub substancji,
— miotanie musi odbywać się w efekcie działania materiału miotającego.

Użycie w definicji sformułowania *przenośna* wydaje się wykluczać możliwość uznania za broń palną wszelkiego rodzaju urządzeń zdolnych do wystrzeliwania pocisków montowanych na stałe na pojazdach lub budowlach.

---

[169] Artykuł 159 k.k. stanowi bowiem: Kto, biorąc udział w bójce lub pobiciu człowieka, **używa broni palnej**, noża lub **innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu** (…) Natomiast z treści art. 280 § 2 k.k. wynika, że jeżeli sprawca rozboju posługuje się **bronią palną**, nożem lub **innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem** (…) podlega on surowszej karze.

[170] Np. P. Palka, *O prawno-kryminalistycznej problematyce broni palnej słów kilka*, „Przegląd Policyjny" 1997, nr 4, s. 4.

[171] Szerzej S. Torecki, *1000 słów o broni i balistyce,* Warszawa 1982, s. 259; A. Ciepliński, R. Woźniak, *Encyklopedia współczesnej broni palnej*, Warszawa 1994, s. 230–231.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Nowelizację ustawy, zgodnie z jej uzasadnieniem, wprowadzono do art. 7 ustawy o broni i amunicji ustęp 1a. Stanowi on: W rozumieniu ustawy za dający się przystosować do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego uznaje się przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania. Definiuje on przedmiot dający się przystosować do miotania w sposób charakterystyczny dla broni palnej. Dodanie do ustawy takiego zapisu jest enigmatyczne. Broń palna wszak, w treści art. 7 ust. 1, nie jest utożsamiana z narzędziem, urządzeniem, ani też z przedmiotem. Oznacza to, że nie można mówić o broni w przypadku przedmiotu, który daje się przystosować do miotania w opisany sposób, chyba że przedmiot ten jest już przenośną bronią lufową. Jeśli jest taką, to musi posiadać lufowy układ miotający, służący do nadania pociskom (substancji) energii kinetycznej. Zatem oznacza to, że wskazany w art. 7 ust. 1a sposób przystosowania przedmiotu do miotania nie może dotyczyć przystosowania do miotania, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji. Oczywiście stosując wykładnię celowościową można ustalić, w jakim celu został ów przepis ust. 1a dodany. Jednak nie zmienia to faktu, że nowa definicja broni palnej jest przykładem definiowania nieznanego przez nieznane. Nie daje ona jasności co do desygnatów nazwy broń palna. Jest ona efektem wprowadzenia do prawodawstwa dosłownych rozwiązań, które zostały sformułowane w aktach prawa Unii Europejskiej, z zastosowaniem tłumaczenia bez fachowej znajomości problematyki broni palnej, w wyniku czego wiele użytych w nich pojęć jest wieloznacznych, potocznych[172].

W projekcie ustawy o broni i amunicji broń palna definiowana jest jako ręczna broń lufowa, która wystrzeliwuje, jest przeznaczona do wystrzeliwania lub może być przystosowana do wystrzeliwania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania energii kinetycznej gazów, powstających ze spalania materiału miotającego.

Pomocną w określeniu broni palnej jest norma art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o broni i amunicji, gdzie ustawodawca określił tzw. definicję zakresową broni palnej. Zgodnie z nią do desygnatów broni palnej zalicza się broń: bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową oraz sygnałową. Projekt ustawy o broni i amunicji pozwala zaliczyć do broni palnej broń: alarmową, strzelecką, sygnałową.

[172] W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*, wyd. cyt., s. 88.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Ustawodawca określając zakres pojęcia broni palnej nie ograniczył się zatem jedynie do przedstawienia ogólnej definicji opisującej jej sposób działania i skutki użycia. Określił definicję treściową broni palnej, a także zawarł w ustawie taką definicję zakresową broni palnej, która nakazuje zaliczyć do niej poszczególne jej rodzaje, tj. broń palną: bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową.

Należy też zwrócić uwagę, że ustawodawca w sposób szczególny potraktował broń palną wytworzoną przed rokiem 1850 oraz repliki takiej broni. Zezwolił na jej posiadanie bez pozwolenia (art. 11 pkt 1 ustawy o broni i amunicji). Nie ma przy tym znaczenia, czy ta broń palna należy do broni bojowej, myśliwskiej, sportowej, gazowej, alarmowej czy sygnałowej.

Kolejnym problemem wymagającym wyjaśnienia jest **palna broń bojowa**. Ustawa o broni i amunicji nie zawiera definicji legalnej ani broni bojowej, ani myśliwskiej, ani sportowej, ani też gazowej. Wobec tego jednoznaczne ich zdefiniowanie jest bardzo trudne i dyskusyjne. Uczynienie tego w ustawie z pewnością ułatwiłoby ich prawną kwalifikację. Dookreślenie „bojowa" jest dość nieszczęśliwe. W literaturze balistycznej[173] opisuje się ją jako broń wojskową przeznaczoną do prowadzenia walki, odpowiadającą wymaganiom taktyczno-technicznym zarówno w czasie pokoju, jak i wojny. Oznacza to, że winna być za taką uznawana broń, która zasadniczo przeznaczona jest dla potrzeb wojska. Oczywiście współcześnie mamy często do czynienia z różnego rodzaju bronią palną, która konstruowana była z myślą o potrzebach różnego rodzaju służb specjalnych, niekoniecznie zaś wojska. Dlatego należy za broń bojową uznać taką, która odpowiada taktyczno-technicznym wymaganiom użycia jej we wszelkiego rodzaju działaniach zbrojnych zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

Dotychczasowe rozważania upoważniają do przedstawienia wyjaśnienia pojęcia **broń palna myśliwska**. Jest ona opisywana jako broń przeznaczona do polowań na zwierzynę łowną, którą w zależności od budowy lufy dzieli się na gładkolufową (śrutowa — strzelby), gwintowaną (kulowa — sztucery) oraz kombinowaną zawierającą zarówno lufy gładkościenne, jak i gwintowane (śrutowo-kulowa — drylingi, kniejówki)[174]. W najszerszym znaczeniu

[173] Zob. S. Torecki, *1000 słów…,* wyd. cyt., s. 38; W. Kwaśniewicz, *1000 słów o dawnej broni palnej,* Warszawa 1987, s. 36.

[174] G. Seilmeier, *Leksykon myślistwa od A do Ż,* Warszawa 2003, s. 55–60; S. Torecki, *1000 słów…,* wyd. cyt., s. 40–41.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

do broni myśliwskiej zalicza się, odgrywającą obecnie niewielką rolę, broń białą — pozostającą poza naszym zainteresowaniem, gdyż nie jest ona bronią palną — oraz broń palną krótką używaną w niektórych krajach do polowań (rewolwery i pistolety)[175].

Legalne określenie tego, jakiego rodzaju broń palną należy zaliczyć do broni myśliwskiej nie jest łatwe. Pomocne w określeniu desygnatów tej broni przed nowelizacją ustawy o broni i amunicji z 2011 r. było wydane na podstawie art. 10 ust. 5 ustawy o broni i amunicji rozporządzenie[176] określające między innymi rodzaje broni odpowiadające celom łowieckim. Niestety, broń używana do celów łowieckich została określona w nim w sposób negatywny.

Rozbudowany w wyniku noweli z 2011 r. art. 10 ustawy o broni i amunicji określa, że bronią do celów łowieckich jest broń dopuszczona do wykonywania polowań na podstawie odrębnych przepisów. Rodzaje broni dopuszczonej do polowań określa rozporządzenie ministra środowiska z 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz[177]. Zgodnie z nim do wykonywania polowań oraz odstrzału zwierząt stanowiących nadzwyczajne zagrożenie dla życia, zdrowia lub gospodarki człowieka dopuszczona jest wyłącznie myśliwska broń palna długa centralnego zapłonu, o lufach gwintowanych lub gładkich, z wyłączeniem broni czarnoprochowej, pistoletów i rewolwerów, z której po maksymalnym załadowaniu można oddać najwyżej sześć pojedynczych strzałów, z tym że do magazynka broni samopowtarzalnej można załadować jednorazowo najwyżej dwa naboje. Używana do polowania broń myśliwska o lufach gwintowanych musi posiadać kaliber minimum 5,6 mm i być przeznaczona do strzelania amunicją charakteryzującą się energią pocisku nie mniejszą niż 1000 J w odległości 100 m od wylotu lufy. Warunku tego nie musi spełniać broń myśliwska o lufach gładkich.

Powyższe treści nie oznaczają jednak, że bronią myśliwską w ogóle jest tylko wyżej opisana broń, gdyż chociażby w krajach Unii Europejskiej obowiązują różne regulacje dopuszczające polowania przy użyciu broni w szer-

[175] W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni…*, wyd. cyt., s. 44–46.

[176] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń, DzU nr 19, poz. 240 ze zm. — akt nieobowiązujący.

[177] DzU nr 61, poz. 548 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

szym lub węższym zakresie jak wskazany[178]. Zaliczenie zatem broni do broni palnej myśliwskiej wymaga indywidualnej analizy jej cech.

W analogiczny sposób jak broń myśliwską trzeba byłoby próbować określić taką broń, jak **broń palną sportową** przed nowelizacją z 2011 r. Mianowicie należy uznać, że jest to broń palna dopuszczona do uprawiania sportu. Zakres jej desygnatów będą więc określały regulaminy dyscyplin sportowych.

Tak jak w wypadku broni myśliwskiej pomocne w określeniu tego, jaka broń jest bronią sportową było wskazane już rozporządzenie wskazujące między innymi rodzaje broni odpowiadające celom łowieckim. Czyniło to nieco korzystniej niż w przypadku broni myśliwskiej, gdyż posługiwało się enumeracją pozytywną. Choć rozporządzenie w § 6 określało broń, na którą może być wydane pozwolenie do celów sportowych, to jednak nie mogło być ono utożsamiane z legalnym zdefiniowaniem jej jako broni palnej sportowej, chociażby dlatego, że odnosiło się także do broni pneumatycznej.

Znowelizowany art. 10 ustawy o broni i amunicji wskazuje, że dla celów sportowych można posiadać następującą broń palną:
— bez bocznego zapłonu z lufami gwintowanymi, o kalibrze do 6 mm,
— bez centralnego zapłonu z lufami gwintowanymi, o kalibrze do 12 mm,
— gładkolufową,
— przystosowaną do strzelania wyłącznie przy pomocy prochu czarnego (dymnego).

Powszechnie uważa się, że **broń gazowa** jest bronią używaną do ochrony osobistej (pistolety, rewolwery) wystrzeliwującą gaz łzawiący bądź paraliżujący[179]. Ustawa o broni i amunicji nie definiuje jej. Opisują ją polskie normy[180]. Zgodnie z nimi broń gazowa to urządzenie w formie rewolweru, pistoletu lub w innym kształcie, służące do wyrzucania chemicznych środków obezwładniających na odległość, za pomocą ładunku miotającego. Należy pamiętać, że będzie nią — w rozumieniu ustawy o broni i amunicji — jedynie wówczas, gdy wypełnia pozostałe elementy definicji broni palnej, tj. bę-

[178] *Łowiectwo. Encyklopedia Larousse*, Warszawa 1994, s. 53–84.

[179] W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni…*, wyd. cyt., s. 40.

[180] PN-90/C-86100 Broń gazowa. Wymagania i badania — zgodnie z rozporządzeniem ministra gospodarki z 14 września 1999 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm, DzU nr 80, poz. 911, wymagane było całościowe jej stosowanie jednak jedynie do 4 sierpnia 2001 r., w związku z wejściem w życie rozporządzenia ministra gospodarki 5 lipca 2001 r. zmieniającym powyższe rozporządzenie, DzU nr 74, poz. 792; PN-V-86005:2000 Broń palna gazowa. Wymagania i badania — normalizuje broń palną gazową w związku z obronnością i bezpieczeństwem państwa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

dzie urządzeniem niebezpiecznym dla życia lub zdrowia, zaopatrzonym w lufę albo element ją zastępujący, a miotanie środka chemicznego nastąpi w wyniku spalania materiału miotającego.

Ustawa o broni i amunicji wyraźnie zalicza broń gazową do broni palnej w definicji zakresowej określonej art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy. Zawarta w tym akcie normatywnym definicja treściowa broni palnej (art. 7 ust. 1 ustawy) również pozwala zaliczyć do niej broń gazową[181]. Nakazuje bowiem zaliczyć do broni palnej nie tylko urządzenie zdolne do wystrzelenia z lufy (elementu zastępującego lufę) pocisku, ale także substancji.

Przed wejściem w życie ustawy o broni i amunicji broń gazowa była traktowana jako przedmiot, na który jedynie rozciągnięto stosowanie niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych[182], co oznaczało, że nie była kwalifikowana jako broń, a już w ogóle jako broń palna.

Zakwalifikowanie przez ustawę o broni i amunicji broni gazowej do broni palnej skutkuje penalizacją czynów dotyczących nielegalnego jej posiadania oraz wyrobu. Choć wydaje się oczywiste, że dokonanie czynów karalnych z użyciem broni gazowej winno być traktowane jako dokonane przy użyciu broni palnej, to niestety nie wszyscy podzielają ten pogląd. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie[183] nie należy uznawać za broń palną, znamienną dla zaostrzonej kwalifikacji prawnej przestępstw określonych np. art. 159 i 280 § 2 kodeksu karnego[184], niektórych jednostek broni gazowej, gdy nie są one niebezpieczne dla życia lub zdrowia, czego wymaga ustawa, aby uznać je za broń palną (art. 7 ustawy o broni i amunicji). Sąd uznał też, że w sprawach o te przestępstwa nie powinno się bezkrytycznie przyjmować regulację art. 4 ust. 1 ustawy o broni i amunicji. O ile bowiem jest ona znamienna dla wyrabiania bądź obracania bronią, gwarantowanego blankietowymi normami art. 263 § 1–4 kodeksu karnego, o tyle nie powinna być przenoszona na te przestępstwa, w których wina sprawcy nie zależy od regulacji prawa administracyjnego — ustawy o broni i amunicji. Zdaniem Sądu ograniczony zakres działania tych regulacji ustawodawca wyraził stwierdzając w art. 4 ust. 1, że ilekroć w tej ustawie jest mowa o broni, należy przez to rozumieć

[181] M. Tabor, *Gazowiec jak…*, wyd. cyt., s. 13.

[182] Rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia…, § 1 pkt 1.

[183] Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 5 grudnia 2001 r., II AKa 269/01, „Krakowskie Zeszyty Sądowe" 2002, nr 1, poz. 17.

[184] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny, tekst jedn. DzU z 2016 r., poz. 1137.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

(...), co według Sądu należy odczytać, że broń gazowa została określona jako broń palna na potrzeby ustawy o broni i amunicji. Jednakże w sytuacji, gdy kodeks karny nie określa definicji legalnej broni palnej, a tym bardziej broni gazowej, wydaje się, że w ramach spójności systemu prawa na gruncie prawa karnego powinna funkcjonować definicja i klasyfikacja prawna broni zawarta w ustawie o broni i amunicji. Ustawa o broni i amunicji wszak w przytoczonym sformułowaniu art. 4 ust. 1 nie wyklucza stosowania definicji i klasyfikacji prawnej broni przez inne gałęzie prawa. Stwierdzenie art. 4 ust. 1 ustawy o broni i amunicji (ilekroć w tej ustawie jest mowa o broni, należy przez to rozumieć…) trzeba raczej traktować jako zwrot techniczny, tj. zapowiedź tego, że użyte w dalszej części ustawy pojęcie broni odnosi się do wszystkiego tego, co zostało jako broń w tym miejscu ustawy określone.

Zagadnienie kwalifikowania broni gazowej do broni palnej było przedmiotem wielu orzeczeń, jakże odmiennych w swej treści[185]. Wszelkie wątpliwości w tym zakresie wydaje się rozwiązywać uchwała Sądu Najwyższego[186], podjęta na skutek rozbieżności w wykładni prawa, co do zagadnienia prawnego: *Czy broń gazowa stanowi broń palną w rozumieniu zarówno art. 263 § 2 k.k., jak i art. 280 § 2 k.k.*? W uzasadnieniu uchwały Sąd wskazał, że przedstawiane w literaturze interesujące wywody[187] kwestionujące decyzję ustawodawcy, nie są źródłem argumentów, które mogłyby przekonać, iż możliwe jest *de lege lata* odmienne rozumienie pojęcia broni palnej na gruncie ustawy o broni i amunicji oraz kodeksu karnego. Sąd zauważył, że głosy przeciwne uznaniu broni gazowej za jeden z rodzajów broni palnej zgłaszane były w piśmiennictwie[188] przed uchwaleniem ustawy z 1999 r. i były one znane ustawodawcy, który przyjął jednak modelowo odmienną definicję. Zważywszy na to, że zadaniem władzy sądowniczej nie jest recenzowanie

[185] Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2003 r., I KZP 46/02, „Prokuratura i Prawo" 2003, nr 3, poz. 10; postanowienie Sądu Najwyższego z 4 listopada 2002 r., V KKN 376/01, „Biuletyn Sądu Najwyższego" 2003, nr 2.

[186] Uchwała Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2004 r., I KZP 39/03, „Biuletyn Sądu Najwyższego" 2004, nr 1.

[187] Zob. M. Kulicki, L. Stępka, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna*...wyd. cyt.; M. Nowożenny, *Przegląd definicji pojęcia „broń palna" z punktu widzenia prawa karnego i kryminalistyki* [w:] L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego,* t. 7, Wrocław 2001; K. Gorazdowski, *Broń palna — broń gazowa?,* „Przegląd Sądowy" 2001, nr 5, s. 62–65; Z. Jeleń, *Pojęcie broni palnej,* „Prokuratura i Prawo" 2002, nr 5, s. 68–69.

[188] Zob. T. Hanausek, *Aktualne problemy dotyczące pojęcia broni palnej w polskiej teorii kryminalistyki,* „Przegląd Sądowy" 1992, nr 4, s. 59 i nast.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

decyzji legislatywy, a jedynie dekodowanie treści przepisów prawa, uznał, że z dniem wejścia w życie ustawy o broni i amunicji (4 lipca 1999 r.) broń gazowa jest bronią palną zarówno w rozumieniu art. 263 § 2, jak i art. 280 § 2 kodeksu karnego.

Przed wejściem w życie ustawy o broni i amunicji, **broń sygnałowa i alarmowa**, podobnie jak broń gazowa nie była traktowana jak broń, lecz jak przedmiot, na który rozciągnięto stosowanie niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych[189]. Zatem co do broni sygnałowej i alarmowej aktualne wydają się być uwagi dotyczące zakwalifikowania jej do broni palnej, a poczynione w odniesieniu do broni gazowej.

Ustawa o broni i amunicji pierwotnie nie definiowała pojęcia broni sygnałowej. Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji[190] określiło ją jako urządzenie wielokrotnego użytku, które w wyniku działania sprężonych gazów powstałych na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia z lufy lub elementu ją zastępującego ładunku pirotechnicznego celem wywołania efektu wizualnego lub akustycznego. Nowelą ustawową z 28 marca 2003 r.[191] do art. 7 ustawy o broni i amunicji dodano ust. 2 i 3, zawierające definicje broni palnej sygnałowej i alarmowej. I tak zgodnie z treścią art. 7 ust. 2 bronią palną sygnałową jest urządzenie wielokrotnego użycia, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia z lufy o kalibrze nie mniejszym niż 25 mm substancji w postaci ładunku pirotechnicznego celem wywołania efektu wizualnego lub akustycznego. Definicja ta była niespójna z definicją broni palnej określoną w ust. 1 art. 7 ustawy o broni i amunicji sprzed nowelizacji w 2011 r. Pomija ona element niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia, wprowadza obostrzenia co do kalibru lufy (nie mniejsza niż 25 mm) oraz wyklucza zastąpienie lufy innym elementem. Wystrzeliwany ładunek pirotechniczny, a nie pocisk, ma wywołać efekt wizualny lub akustyczny i nie razić celu na odległość, czego jednak nie można wykluczyć. Pomimo takich rozbieżności pomiędzy definicjami należało uznawać ją za szcze-

[189] Rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia..., § 1 pkt 1.

[190] Pismo naczelnika Wydziału Badań Broni i Balistyki Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Głównej Policji z 7 marca 2001 r., Ldz. H-950/01.

[191] Ustawa z 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu, DzU nr 52, poz. 451.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

gólną. Na uznanie definicji broni sygnałowej jako szczególnej definicji broni palnej wskazywał użyty w treści art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji, zwrot „z zastrzeżeniem ust. 2".

Podobne uwagi można mieć odnosząc definicje broni sygnałowej do nowego określenia broni palnej. Przede wszystkim należy zauważyć jednak, że broń sygnałowa nie musi być przenośną bronią lufową, a urządzeniem. Definicje broni palnej sygnałowej należy zatem traktować rozdzielnie jako szczególny rodzaj broni palnej.

Powszechnie za broń alarmową uznaje się broń krótką, z reguły wykonaną jako miniaturę lub jako replikę prawdziwego pistoletu (rewolweru) służącą do strzelania nabojami ostrzegawczymi, dającymi efekt akustyczny lub wizualny[192]. Do czasu wspomnianej noweli ustawowej obowiązywała definicja broni palnej alarmowej wypracowana przez Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji[193]. Nakazywała ona uznawać za nią urządzenie wielokrotnego użytku, które wykorzystuje sprężone gazy powstałe w wyniku spalania materiału miotającego do wywołania efektu dźwiękowego, a jego konstrukcja wyklucza możliwość wystrzelenia pocisku. Legalna definicja zawarta w art. 7 ust. 3 ustawy o broni i amunicji stanowi, że bronią palną alarmową jest urządzenie wielokrotnego użycia, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, wywołuje efekt akustyczny, a wystrzelona z lufy lub elementu ją zastępującego substancja razi cel na odległość nie większą niż 1 metr. Również i ta definicja była niespójna z definicją broni palnej zawartą w art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji sprzed nowelizacji. Tak jak i broń sygnałowa, nie musiała być ona niebezpieczna dla życia lub zdrowia oraz nie musiała przewidywać możliwości wystrzelenia pocisku. Spalanie materiału miotającego ma służyć wywołaniu efektu akustycznego, przy czym dopuszczalne jest rażenie celów na odległość — jednak nie większą niż 1 metr. Pomimo że ustawa o broni i amunicji w ust. 1 art. 7 przed nowelizacją z 2011 r. zastrzega tylko, że bronią palną jest również broń odpowiadająca definicji z ust. 2 art. 7 (broń sygnałowa), to za szczególny rodzaj broni palnej należało uznać także i broń alarmową zdefiniowaną w ust. 3 art. 7 i to pomimo wskazanych rozbieżności między nimi. Należy traktować ją jako szczególną również w obecnym stanie prawnym.

---

[192] W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni…*, wyd. cyt., s. 37.

[193] Pismo naczelnika Wydziału Badań Broni i Balistyki....

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Szczególnym rodzajem broni alarmowej jest broń o kalibrze do 6 mm. Ustawodawca zezwolił na posiadanie jej bez pozwolenia (art. 11 pkt 6 ustawy o broni i amunicji).

Broń palną sygnałową od broni palnej alarmowej odróżnia:

— lufa o kalibrze nie mniejszym niż 25 mm — broń palna alarmowa nie ma ograniczeń co do lufy, ponadto może być wyposażona w element ją zastępujący,
— ograniczona postać substancji do ładunku pirotechnicznego — broń palna alarmowa nie ma ograniczeń w tym zakresie,
— wywołanie efektu wizualnego — co nie jest cechą broni palnej alarmowej,
— brak ograniczeń co do zdolności rażenia celów — broń palna alarmowa może razić cele na odległość nie większą niż 1 metr.

Warto też zauważyć, że cechą wspólną obydwu rodzajów broni palnej, niewystępującą w ogólnej definicji broni palnej, jest to, iż mają to być urządzenia wielokrotnego użycia. Wykluczone jest więc uznanie za broń palną alarmową bądź sygnałową urządzenia jednorazowego użycia.

Ustawa o broni i amunicji wyróżnia spośród broni palnej również taki rodzaj broni, jak **broń szczególnie niebezpieczna**. Przed nowelizacją ustawy o broni i amunicji z 2011 r. jej art. 10 ust. 2 stanowi, że indywidualne pozwolenie na broń nie może być wydane na broń szczególnie niebezpieczną. Ustawa upoważniała też ministra właściwego do spraw wewnętrznych do określenia jej rodzajów w drodze rozporządzenia. Minister wykonując delegację w § 1 rozporządzenia[194] uznał za broń szczególnie niebezpieczną broń palną:

— automatyczną — przeładowującą się samoczynnie po każdym oddanym strzale, przystosowana przez wytwórcę do odstrzelenia za jednym uruchomieniem spustu więcej niż jednego naboju, niezależnie od dokonanych następnie zmian konstrukcyjnych lub przeróbek;
— wytworzoną lub przerobioną w sposób pozwalający na zatajenie jej przeznaczenia lub ułatwiający jej skryte używanie, a także broń palną imitującą innego rodzaju przedmioty;
— wyposażoną w tłumik huku lub przystosowaną do strzelania z użyciem tłumika huku;

[194] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń, DzU nr 19, poz. 240 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— wyposażoną w laserowe lub noktowizyjne urządzenia służące do zwiększenia dokładności celowania;
— której nie można wykryć przy pomocy urządzeń przeznaczonych do kontroli osób i bagażu.

Po nowelizacji ustaw o broni i amunicji określa w art. 10 ust. 5, że szczególnie niebezpieczną jest broń w postaci broni palnej:
— samoczynnej, zdolnej do rażenia celów na odległość;
— wytworzonej lub przerobionej w sposób pozwalający na zatajenie jej przeznaczenia, a także broni imitującej inne przedmioty;
— wyposażonej w tłumik huku lub przystosowanej do strzelania z użyciem tłumika huku;
— której nie można wykryć przy pomocy urządzeń przeznaczonych do kontroli osób i bagażu.

Ustawodawca dokonując zmian słusznie zrezygnował z przyjmowania za broń palną szczególnie niebezpieczną broń, która staje się taką dopiero wówczas, gdy zostaje ona doposażona w odpowiednie oprzyrządowanie, tj. celownik laserowy lub noktowizyjny. Nie wiadomo, dlaczego tego nie uczynił w odniesieniu do tłumika. Powstaje bowiem wątpliwość, czy osoba posiadająca legalnie broń i wymienione oprzyrządowanie (tłumik) posiada już broń szczególnie niebezpieczną, czy dopiero wówczas, gdy ową broń w niego wyposaży. Wydaje się, że broń nie powinna stawać się szczególnie niebezpieczna przez jej doposażenie w wymienione wyżej urządzenia, ale powinny być one objęte odrębnie reglamentacją. Wszak ustawa nie zabrania posiadania tłumika, ani nie zalicza go do broni, ani istotnych jej elementów.

Z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, tj. z dniem 1 maja 2004 r., weszła w życie regulacja dostosowująca ustawodawstwo krajowe do przepisów unijnych[195]. Wprowadza ona między innymi do ustawy o broni i amunicji pojęcie takiego rodzaju broni, jak **broń palna pozbawiona w sposób trwały cech użytkowych**. Pozbawienie broni palnej w sposób trwały cech użytkowych ma nastąpić przez usunięcie cech użytkowych wszystkich istotnych części broni palnej w taki sposób, by mimo działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, nie była zdolna do wystrzelenia pocisku

[195] Uzasadnienie projektu ustawy z 8 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu, <http://www.sejm.gov.pl>; <http://www.senat.gov.pl>, dostęp: 20 grudnia 2007 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

lub substancji z lufy albo elementu ją zastępującego oraz do wywołania efektu wizualnego lub akustycznego, przywrócenie zaś broni cech użytkowych bez podjęcia czynności specjalistycznych nie było możliwe (art. 6a ust. 2 ustawy). Oznacza to, że broń palna pozbawiona cech użytkowych utraciła przymioty decydujące o tym, że jest ona bronią palną[196]. Zatem niewłaściwe jest używanie w stosunku do niej określenia broń palna, gdyż przestała ona nią być. Tym samym nie powinna ona być przedmiotem reglamentacji ustawy o broni i amunicji[197].

Ustawa o broni i amunicji w art. 8 określa **broń pneumatyczną** jako niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonego gazu jest zdolne do wystrzelenia pocisku z lufy lub elementu ją zastępującego i przez to zdolne do rażenia celu na odległość, a energia kinetyczna pocisku opuszczającego lufę lub element ją zastępujący przekracza 17 J. Przed nowelizacją ustawy o broni i amunicji z 2003 r.[198] za broń pneumatyczną uznawano jedynie urządzenie z lufą gwintowaną, bądź elementem ją zastępującym — wprowadzającym pocisk w ruch obrotowy[199]. Obecnie nie ma znaczenia, czy lufa jest gwintowana czy nie, istotne jest zaś, jaką wartość ma energia kinetyczna pocisku opuszczającego lufę lub element ją zastępujący w momencie strzału. Jeśli energia ta przekracza 17 J, to mamy do czynienia z bronią pneumatyczną podlegającą rejestracji, jeśli nie — z urządzeniem wystrzeliwującym pociski, niebędącym bronią pneumatyczną. Niestety, energia pocisku opuszczającego lufę danej jednostki broni pneumatycznej może być różna, zależnie od masy wystrzeliwanego pocisku[200]. Dotychczas oferowana broń pneumatyczna charakteryzowana jest przez wskazanie prędkości pocisku opuszczającego lufę. Przeciętnie wynosi ona 200–300 m/s. W praktyce prędkość ta była zawyżana ze względów marketingowych. Pojawiają się obawy, że z tych samych względów będzie ona teraz obniżana, aby zmieścić się

[196] K. Gorazdowski, *Prawo do posiadania broni palnej pozbawionej cech użytkowych*, „Przegląd Policyjny" 2003, nr 2, s. 49.

[197] A. Babiński, *Konsekwencje prawne niekonsekwencji ustawodawcy*, „Policja" 2004, nr 3, s. 36.

[198] Ustawą z 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu, DzU nr 52, poz. 451.

[199] G. Szymon, *Odpowiedzi na pytania prawne związane z ustawą z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji,* „Biuletyn Prawny Komendy Głównej Policji" 2000, nr 9, s. 23.

[200] Energia kinetyczna pocisku jest równa iloczynowi kwadratu prędkości i masy pocisku podzielonemu przez 2.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

w przedziale 17 J — granicy rejestracji[201]. Z powyższych względów definicja broni pneumatycznej powinna określać nie tylko energię pocisku opuszczającego lufę, ale i jednocześnie np. jego masę.

W definicji broni pneumatycznej zastanawiające jest przyjęcie jako wartości krytycznej 17 J. Pomijając debatę sejmową[202] w tym przedmiocie warto zauważyć, że przyjęcie 17 J jako wartości granicznej jest niezrozumiałe, chociażby z uwagi na to, że w rozporządzeniu[203] określającym rodzaje szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzaje broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń, określono, iż wartością graniczną dla broni pneumatycznej służącej do realizacji przez szkoły zajęć przysposobienia obronnego jest energia początkowa pocisku nie większa niż 7,5 J i prędkość początkowa nie większa niż 170 m/s (§ 9). Oznacza to, że broń ta nie spełnia warunków pozwalających uznać ją za broń pneumatyczną, pomimo to tak właśnie jest określana.

W samym pojęciu broni pneumatycznej zastanawiające jest również użycie pojęcia „gaz" a nie „gazów", jak uczyniono to w definicji broni palnej. Mogłoby to wskazywać, że bronią pneumatyczną jest tylko takie urządzenie, które wykorzystuje energię sprężonego gazu, a nie mieszaniny gazów, jaką jest powietrze atmosferyczne. Należy jednak wnioskować, że skoro jest nim urządzenie oddające energię pojedynczego gazu, to tym bardziej wielu z nich, np. CO_2.

Warto zauważyć, że w projekcie ustawy o broni i amunicji również wartość krytyczną energii kinetycznej pocisku określono na 17 J. Zgodnie z nim bronią pneumatyczną jest urządzenie niebędące bronią palną, które w wyniku działania sprężonego gazu jest zdolne do wystrzelenia pocisku o wylotowej energii kinetycznej przekraczającej 17 J.

Zagadnieniem związanym z określeniem desygnatów broni palnej i pneumatycznej jest zaliczenie do nich istotnych ich elementów. W stanie prawnym poprzedzającym ustawę o broni i amunicji z 1999 r. minister spraw

---

[201] T. Noszczyński, *Unijne przepisy i lobbing*, „Gazeta Policyjna" 2003, nr 23, s. 10.

[202] Sprawozdanie Komisji Europejskiej Sejmu o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o broni i amunicji, <http://ks.sejm.gov.pl:8009/kad4/038/40381000.htm>, dostęp: 20 grudnia 2007 r.

[203] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń, DzU nr 19, poz. 240 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

wewnętrznych był upoważniony przez ustawodawcę do określenia, co należy uważać za **istotne części broni lub amunicji**. Już wówczas ustawodawca nakazywał uznawać za istotne tylko te części, które są gotowymi lub obrobionymi częściami broni, przez którą rozumiał tylko broń palną krótką oraz myśliwską i sportową. Minister wówczas w rozporządzeniu w sprawie określenia organów właściwych do wydawania pozwoleń na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń oraz określenia istotnych części broni i amunicji[204] — ustanowił, że szkielet, lufę, zamek i komorę zamkową należy traktować jako istotne części broni palnej.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy o broni i amunicji gotowe lub obrobione istotne części broni uważa się za broń. Dotyczy to jednak nie tylko istotnych części broni palnej, jak to miało miejsce w stanie prawnym sprzed 1999 r., ale i pneumatycznej. Istotnymi częściami broni palnej i pneumatycznej w świetle art. 5 ust. 1 są więc: szkielet broni, baskila, lufa z komorą nabojową, zamek, komora zamkowa oraz bęben nabojowy. Katalog ten został ukształtowany w wyniku dodania do niego komory zamkowej i bębna nabojowego — przy nowelizacji ustawy w 2003 r. — przez dodanie do określenia „lufa", że chodzi tu o lufę z komorą nabojową — przy nowelizacji z 2011 r. Początkowo więc bęben nabojowy nie był wymieniany w ustawie jako istotna część broni, a traktowano go jako część lufy i nie podlegał reglamentacji. Praktyka kryminalna dowodzi, że z tego urządzenia z powodzeniem można strzelać i używać go do celów przestępczych[205].

W sensie literalnym zapis art. 5 ust. 1 ustawy o broni i amunicji nie budzi wątpliwości. Gotowe lub obrobione istotne części broni należy traktować jak broń, a więc objąć ustawową reglamentacją. Pogląd taki jednak nie przez wszystkich jest podzielany. Uznaje się bowiem, że przyjęcie za broń jednej z istotnych części broni jest zbytnim uproszczeniem. Wskazując na brak zdrowego rozsądku w takim rozwiązaniu, głosi się przez analogię, że to byłoby np. tak, jakby właściciela czterech kół uznać za właściciela samochodu[206]. Rzeczywiście nie można uznać posiadacza kół samochodowych za właściciela samochodu, bo brak jest regulacji tak stanowiącej. Ale czy gdyby istniał przepis ustawowy stanowiący, że koła samochodowe uważa się za samochód,

[204] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie określenia organów właściwych do wydawania pozwoleń na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń oraz określenia istotnych części broni i amunicji, DzU nr 76, poz. 452 ze zm.

[205] T. Noszczyński, *Unijne przepisy…*, wyd. cyt.

[206] M. Kulicki, L. Stępka, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna…,* wyd. cyt., s. 56–59.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

to też wywodzonoby, że nie oznacza on tego, iż koła należy traktować jak samochód? Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie zrównania istotnej części broni z bronią, jest w rzeczy samej przesadne, ale jaka zatem była intencja ustawodawcy, w takim, a nie innym zapisie art. 5 ustawy o broni i amunicji. Czy przy tak wyraźnym zapisie ustawowym dopuszczalna jest wykładnia celowościowa, wskazująca na jego absurdalność, a przez to na jego niestosowanie? Wydaje się, że tak dalece idące wnioski są nieuprawnione. Są rezultatem głębokiej falandyzacji prawa. Zauważmy, że ustawodawca nie odnosi się do wszystkich elementów broni, ale jedynie do tych, które jego zdaniem są istotne, jak się wydaje dlatego, że potencjalnie łatwo umożliwiają zrekonstruowanie urządzenia pozwalającego na oddanie strzału, a więc broni.

Inny reprezentowany w literaturze pogląd, odmawiający uznania istotnych elementów broni za broń, opiera się na nieuznawaniu ich za istotne elementy, gdy nie występują w urządzeniu spełniającym kryteria ustawowej definicji broni palnej lub pneumatycznej[207]. Rozumowanie takie też jest wadliwe. Oznaczałoby ono, że słynny „Szakal", który przynajmniej w filmie[208] posłużył się bronią składaną z części, będących elementami między innymi kul ortopedycznych, posiadał broń dopiero w momencie jej złożenia, a nie, gdy miał ją rozłożoną, ukrytą i posługiwał się nią jako pomoc w poruszaniu. Przykład ten chyba dobitnie dowodzi absurdalności takiego rozumowania. Przecież pozwalałoby ono na posiadanie bez pozwolenia nie tylko istotnych elementów broni, ale i całej broni, pod warunkiem, że jest ona rozłożona, a jej części są wykorzystywane jako element innych urządzeń, np. zegarów, szaf, wieszaków itp.

Sytuacja jednak nie jest taka prosta i oczywista, zważywszy na to, że określenie ustawowe broni ma być stosowane w celu określenia odpowiedzialności karnej nie tylko za naruszenie zasad jej reglamentacji, ale także jako przedmiot użyty przez sprawcę przestępstwa, bójki, pobicia czy rozboju. Doktryna kryminalistyczna wskazuje, że użycie przez ustawę w art. 5 ust. 1 sformułowania: (…) uważa się za broń (…) nakazuje przepis ten interpretować łącznie z art. 7 ust. 1 ustawy zawierającym legalną definicję broni palnej. Uważa, że jeśli w jednym akcie prawnym istnieje definicja legalna broni palnej, to wszystkie odniesienia broni palnej muszą odwoływać się do niej. Czyli

[207] G. Szymon, *Odpowiedzi na pytania…* wyd. cyt.

[208] Film sensacyjny „Dzień Szakala" Freda Zinemanna z 1973 r., na podstawie sensacyjnej powieści Fredericka Forsytha o tym samym tytule.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

istotne części, jeśli mają być traktowane jako broń palna, to muszą spełniać wymogi dla broni palnej zawarte w art. 7 ust. 1[209]. W szczególności w świetle nowej definicji broni palnej zawartej w ustawie nie można uznawać za broń części, która nie jest przenośną bronią lufową, zdolną do miotania pocisku czy substancji, nawet jeśli mógłby być on przystosowany do miotania. Wydaje się jednak, że w przedstawione rozumowanie wkrada się jeden błąd. Mianowicie ustawa w art. 5 ust. 1 używa sformułowania: (…) uważa się za broń lub amunicję — a nie sformułowania (…) uważa się za broń palną lub amunicję. Tak więc nie można odnosić treści art. 5 ust. 1 ustawy do jej art. 7 ust. 1. Ustawodawca stanowiąc, że: gotowe lub obrobione istotne części broni lub amunicji uważa się za broń lub amunicję nie nakazuje traktować ich jako broni palnej, ale broń w ogóle. Tak więc art. 5 ust. 1 ustawy należy odnosić nie do art. 7 ust. 1 ustawy, ale jej art. 4 określającego, co to jest broń, bez przesądzania, o jaki rodzaj broni wymieniony w art. 4 chodzi. Stanu rzeczy nie zmienia również treść art. 5 ust. 2 i 3. Nie stanowią one o tym, że istotne części broni palnej i pneumatycznej uważa się za broń palną i pneumatyczną, ale jedynie które z ich części są istotne. Oznacza to, że istotne elementy broni palnej i pneumatycznej należy uznawać za broń, ale bez sankcjonowania ich posiadania, albo posłużenia się nimi jako bronią palną lub pneumatyczną. Zgłaszanych w doktrynie wątpliwości co do utożsamiania istotnych elementów broni palnej i pneumatycznej z bronią, od której pochodzą lub w której mogłyby być zastosowane, w praktyce orzeczniczej nie znajdują zastosowania. Na przykład Sąd Apelacyjny w Katowicach[210] stwierdza, że zgodnie z dyspozycją przepisu art. 5 ust. 1 i 2 ustawy o broni i amunicji takie istotne części broni palnej jak lufa i komora zamkowa uważa się za broń palną. Zauważa jednak, że muszą być w stanie umożliwiającym ich wykorzystanie zgodnie z przeznaczeniem — co może uniemożliwić np. duży stopień korozji czy znaczne skrzywienie lufy.

Oczywiście, jeśli istotne części będą w takim stanie lub układzie, który pozwoli im zadziałać, chociażby jednokrotnie, w taki sposób, że będzie możliwe zrealizowanie zawartych w definicjach legalnych funkcji broni, to należy je traktować jako broń. Jednak nie dla tego, że ustawodawca kazał je uznawać za broń, ale dla tego, że są one bronią — działają jak broń palna czy pneumatyczna.

---

[209] W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*, wyd. cyt., s. 117.

[210] Wyrok z 21 stycznia 2010 r. (II AKa 397/09), Legalis nr 227124.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Należy zatem uznać, że wymienione w ustawie istotne części broni palnej i pneumatycznej są objęte reglamentacją, tak jak i cała broń, choć *sensu stricte* nimi nie są. Rozwiązanie takie w ustawie o broni i amunicji nie jest obce, wszak reguluje ona posiadanie broni palnej pozbawionej cech użytkowych, która bronią nie jest. Rozumując inaczej, należałoby uznać, że art. 5 ustawy o broni i amunicji jest zbędny, a przecież w analogicznym brzmieniu funkcjonował on w ustawie o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 1961 r.[211] Obecnie ustawodawca nie ogranicza roli tego przepisu, ale wręcz ją zauważa i akcentuje rozszerzając katalog części, określając jako istotny element broni również bęben nabojowy, o czym była już mowa.

Zauważmy także, że ustawodawca nakazuje traktować jako broń istotne elementy broni, gdy są one gotowe lub obrobione. Określenie „obrobione" jest formą dokonaną obrabiania (obrabiać — nadawać czemuś zamierzony kształt[212]). Oznacza to, że w dosłownym znaczeniu słowa „gotowe" i „obrobione" należy uznać za synonimy. Coś, gdy jest obrobione, to właśnie jest gotowe i odwrotnie, nie może być coś „gotowe" albo „obrobione". Zatem należy zadać sobie pytanie: W jakim znaczeniu ustawodawca użył tych terminów? Wydaje się, że gdy mówi o częściach gotowych, to o takich, które pochodzą z broni już istniejącej. Natomiast, gdy mówi o częściach obrobionych, to o takich, które zostały od podstaw wytworzone i posiadają cechy konstytutywne któregokolwiek z istotnych elementów broni, nawet gdyby nigdy w broni produkowanej seryjnie nie występowały.

Nie jest łatwe samo zdefiniowanie poszczególnych istotnych elementów broni. O ile znane są potoczne rozumienia terminów: „szkielet broni", „baskwila", „lufa", „zamek", „komora zamkowa" czy „bęben nabojowy", o tyle trudności sprawia ich zdefiniowanie bez jakiegokolwiek dookreślenia, np. lufa (gwintowana, gładka, poligonalna, wkładkowa), zamek (bezhakowy, Bishopa, kapiszonowy, lontowy czy skałkowy). Oczywiście, pomimo wielości desygnatów istotnych części broni będzie chodziło tu jedynie o te, które występują lub mogą wystąpić w broni podlegającej reglamentacji. Nie będą obejmowały one tych części, które występowały np. w broni palnej wytworzonej przed rokiem 1850 lub w replikach tych broni, gdyż zgodnie z art. 11 ustawy o broni i amunicji pozwolenie nie jest wymagane między innymi

[211] Ustawa z 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, DzU nr 6, poz. 43 ze zm. — akt uchylony.

[212] A. Markowski (red.), *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, Warszawa 2000, s. 541.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

na posiadanie właśnie takiej broni, a co za tym idzie — także na istotne jej elementy. Korzystając z leksykalnej literatury balistycznej[213] poszczególne istotne elementy broni można określić następująco:

— lufa z komorą nabojową — część broni umożliwiająca nadanie pociskowi napęd w odpowiednim kierunku;
— bęben nabojowy — metalowy walec z otworami równoległymi do jego osi wzdłużnej, stanowiący pojemnik na naboje (zwykle 6), a jednocześnie komory nabojowe broni, służące do zasilania w broni rewolwerowej (bęben rewolwerowy);
— baskwila — część broni łamanej (dubeltówki, kniejówki, drylingi) łącząca lufę broni z łożem, w której mieszczą się części zamka, mechanizm kurkowy, dźwignie spustowe oraz bezpiecznik;
— zamek — zespół współpracujących ze sobą części umożliwiających ładowanie i przeładowywanie broni, a podczas strzału zamykający wlot lufy, składający się z elementów ryglujących, odpalających, spustowych, wyciągania i wyrzucania łuski, uderzeniowych i innych;
— komora zamkowa — podstawowa część broni spełniająca funkcję korpusu łączącego części i mechanizmy broni;
— szkielet broni — podstawowa nieruchoma część broni (pistoletu) stanowiąca całość z chwytem służąca do połączenia wszystkich zespołów i mechanizmów.

Baskila, komora zamkowa i szkielet broni są szczególnymi nazwami tego samego elementu broni występującego w różnych rodzajach broni palnej i pneumatycznej — łamanej krótkiej, długiej.

Z powyższych określeń istotnych części broni wynika, że również i one składają się z różnych elementów. I choć są one częścią istotnych elementów broni, to nie można ich utożsamiać z nimi, to znaczy obejmować ich reglamentacją jako broni, dopóki nie występują w istotnym elemencie broni.

Dość szczególną częścią broni, która nie została wymieniona jako istotny jej element, jest komora nabojowa — część przewodu lufy od wlotu do miejsca, w którym lufa ma już średnicę pocisku[214]. Występuje ona jednak bądź jako część lufy, bądź jako część bębna nabojowego. W związku z powyższymi uwagami nie można jej uznać za część broni podlegającą regla-

[213] Zob. S. Torecki, *1000 słów…*, wyd. cyt.; W. Kwaśniewicz, *1000 słów…*, wyd. cyt.; W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni…* wyd. cyt.

[214] W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni…*, wyd. cyt., s. 148.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

mentacji, dopóty nie wystąpi w jednym z jej istotnych elementów — w lufie bądź bębnie nabojowym. Ponadto skoro komora nabojowa jest częścią lufy, to nie można uznawać za lufę tego, co pozostaje po oddzieleniu z niej komory nabojowej. Nie jest to lufa, a jedynie jej część — rurka gwintowana bądź nieposiadająca gwintu. Nie stanowi ona istotnego elementu broni, a więc nie podlega reglamentacji. Dlatego też nowelizacją z 2011 r. dookreślano ten element broni (lufę) wskazując, że jest nim lufa z komorą nabojową.

Miotacze gazu obezwładniającego są zaliczane przez ustawę o broni i amunicji do broni. Nie zostały jednak przez nią zdefiniowane. Miotacze gazu można traktować jako szczególnego rodzaju, potocznie rozumianą odmianę broni pneumatycznej. Przecież wykorzystuje się w nich uprzednio sprężony gaz (co jest istotą działania broni pneumatycznej), choć nie do wystrzelenia pocisku (co również jest istotą działania broni pneumatycznej), lecz substancji, którą on sam stanowi. I choć nie posiada lufy, to wyposażony jest w element ją zastępujący, czyli w dyszę rozpylającą. Warto zauważyć, że w wypadku, gdy miotanie gazu obezwładniającego odbywa się na skutek sprężania gazów powstających przez spalenie materiału miotającego, będziemy mieli do czynienia nie z miotaczem gazu, lecz z bronią palną gazową[215].

Ustawa o broni i amunicji nie określa też, jakiego rodzaju gazy powinno się uznawać za obezwładniające. Według Sądu Najwyższego są nią substancje chemiczne, które czynią człowieka bezwładnym i niezdolnym do działania[216]. W praktyce są nimi lakrymatory, oznaczane symbolem gazu, np. CS, CN, CB[217]. Na rynku często spotyka się miotacze gazów łzawiących, których nie można zaliczyć do obezwładniających. Natomiast jako będące synonimami miotaczy gazu obezwładniającego należy traktować miotacze gazu paraliżującego.

Szczególnym rodzajem miotaczy gazu obezwładniającego są ręczne miotacze gazu obezwładniającego. Ustawodawca zezwolił na posiadanie ich bez pozwolenia (art. 11 pkt 6 ustawy o broni i amunicji), choć nie określił, co należy rozumieć przez „ręczny". Nie czynią tego także przepisy wydane na podstawie ustawy. Dlatego dla określenia ręcznego miotacza gazu

---

[215] A. Babiński, *Reglamentacja dostępu do broni i amunicji w świetle nowych regulacji prawnych,* „Przegląd Policyjny" 2000, nr 1–2, s. 240.

[216] R.A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 r.,* „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2002, nr 1, s. 101.

[217] M. Kulciki, L. Stępka, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna…,* wyd. cyt., s. 41.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

obezwładniającego należy posłużyć się słownikowym znaczeniem tegoż pojęcia, według którego ręczne narzędzia, przyrządy, przedmioty to takie, które są uruchamiane, obsługiwane pracą rąk, nieautomatyczne, przystosowane do noszenia w ręce, rękach[218]. Słusznie zatem Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji uznało, że ręczny miotacz gazu obezwładniającego to taki, który działa na zasadzie kontrolowanego, ukierunkowanego wypływu sprężonego gazu z pojemnika przenoszonego i obsługiwanego jedną ręką[219]. Nie będzie nim miotacz plecakowy, choćby jego dysza uwalniająca i ukierunkowująca gaz była uruchamiana ręcznie.

Do broni sklasyfikowanej jako **narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu**, ustawodawca zakwalifikował (art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy o broni i amunicji):

— broń białą w postaci: ostrzy ukrytych w przedmiotach niemających wyglądu broni, kastetów i nunczaków, pałek posiadających zakończenie z ciężkiego i twardego materiału lub zawierających wkładki z takiego materiału, pałek wykonanych z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału imitujących kij bejsbolowy;
— broń cięciwową w postaci kusz;
— przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

W okresie obowiązywania ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych oraz rozporządzenia rozciągającego stosowanie jej przepisów na poszczególne rodzaje broni białej oraz przedmioty, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu[220] reglamentacją objęto jedynie następujące rodzaje broni białej:

— ostrza ukryte w przedmiotach niemających wyglądu broni;
— pałki giętkie zaopatrzone w zakończenie z ciężkiego i twardego materiału lub zawierające wkładki z takiego materiału;
— nunczaki i kastety.

Tak więc do broni białej, na którą rozciągnięto przepisy ustawy, nie zaliczano pałek wykonanych z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału imitujących kij bejsbolowy.

---

[218] Hasło: ręczny. M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 3, Warszawa 1998, s. 55.

[219] *Reglamentacja broni i amunicji. Materiały do seminarium szkoleniowego*, Szczytno 2001, s. 4.

[220] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia…

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Ustawodawca do broni w postaci narzędzi i urządzeń, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu zakwalifikował, podobnie jak w poprzednio obowiązującej regulacji, tylko wybrane rodzaje broni białej. Powszechnie zalicza się do niej o wiele więcej narzędzi i urządzeń, m.in. wszelkiego rodzaju broń kłującą (sztylety), sieczną (szable), drzewcową (oszczepy) i obuchową (tasaki), działającą na krótkim, bezpośrednim dystansie, jak również łuki i kusze[221]. Wymienione zaś narzędzia właściwie niewiele mają wspólnego z bronią białą, a więc z bronią służącą do walki wręcz.

Reglamentację broni białej, przed wejściem w życie ustawy o broni i amunicji, ograniczono jedynie do rozciągnięcia na nią stosowanie niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych[222]. Urządzeń (narzędzi) tych nie uznawano, tak jak obecnie, za broń w ustawowym znaczeniu.

Użyte przez ustawodawcę określenia wybranych rodzajów broni białej są enigmatyczne, choć dość powszechnie używane. Próba określenia desygnatów im odpowiadającym jest bardzo trudna. Ostrza ukryte w przedmiotach niemających wyglądu broni, to z pewnością ostrza ukryte, np. w parasolkach, laskach czy butach, a więc przedmiotach, które wyglądu broni nie mają. Można mieć jednak wątpliwości, co do uznania za taką broń przedmiotów typu breloki, otwieracze, które zawierają w sobie ukryte ostrza. Choć w sensie literalnym spełniają one warunki uznania je za broń białą, to jednak wydaje się, że nie można mówić, iż zagrażają one życiu lub zdrowiu, w szczególności, gdy mają ostrza o niewielkiej długości. Potencjalne zagrożenie dla życia lub zdrowia, które może być spowodowane ich użyciem wydaje się być niewystarczające. Problem ich kwalifikacji jest jednak otwarty. Jeśliby uznać je za broń, to czy nie należałoby zastanowić się nad zakwalifikowaniem do niej także i innych przedmiotów ostrokrawędziastych, mających ostrza w postaci niezatępionych krawędzi (np. bransolet od zegarków, klamer pasów). Wydaje się właściwe traktowanie jako broń jedynie tych przedmiotów niemających wyglądu broni, w których celowo zamieszczono ostrza, mając zamiar ich ukrycia, a których użycie może być w rzeczywistości niebezpieczne dla życia lub zdrowia. Dokładna ocena wymaga jednak odniesienia się do konkretnego z nich.

Równie kłopotliwe jest określenie tego, kiedy mamy do czynienia z kastetem, nunczakiem czy pałką mającą zakończenie z ciężkiego i twardego

[221] W. Lampek, R. Mahrhold, *Leksykon broni…*, wyd. cyt., s. 28–30.

[222] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia…, § 1 pkt 4.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

materiału lub zawierającą wkład z takiego materiału. Pojęcie „kastet" pochodzi od francuskiego określenia *casse-tâte (casse* — tłuczenie czegoś; *tâte* — głowa*)* definiowanego jako broń ręczna w postaci metalowych, połączonych ze sobą pierścieni lub płytek[223]. Natomiast nunczako (nunczaku) to rodzaj broni stosowanej na Okinawie. Encyklopedia PWN podaje, że jest to broń zbudowana z dwóch kawałków drewna równej długości połączonych łańcuchem[224]. Definicja nie uwzględnia jednak pomysłowości wszelkiego rodzaju racjonalizatorów, którzy to budują różne urządzenia na podobieństwo nunczaka. Chodzi tu chociażby o zastępowanie kawałków drewna np. prętami czy rurami z metalu. Kwalifikowanie tego typu urządzeń jako nunczaka jest utrudnione, chociażby z uwagi na brak zapisu pozwalającego objąć reglamentacją urządzenie je przypominające. Niewystarczające może okazać się wykazanie, że jego użycie może zagrażać życiu lub zdrowiu, co nie wydaje się kłopotliwe. Kwalifikowanie tych urządzeń powinno jednak nastąpić orzeczeniem niezawisłego sądu, opartego na opinii biegłego z tego zakresu.

Określeniu „pałka zawierająca wkład z ciężkiego i twardego materiału" właściwie odpowiada każdy niewielki odcinek grubego, np. miedzianego przewodu elektrycznego. Jednakże nie można go traktować jako broń, ale po prostu jako kawałek przewodu elektrycznego. Wydaje się, że o broni w postaci pałki mającej zakończenie z ciężkiego i twardego materiału lub zawierającej wkład z takiego materiału można mówić jedynie wówczas, gdy ów materiał został w pałce celowo umieszczony, aby stała się ona niebezpieczna dla życia lub zdrowia, w razie użycia jej wobec człowieka.

Równie kłopotliwe jest określenie broni białej w postaci pałek wykonanych z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału imitujących kij bejsbolowy. Określenie „imitujące kij bejsbolowy" oznacza, że chodzi jedynie o te pałki, które swym wyglądem przypominają kije bejsbolowe, ale w rzeczywistości nimi nie są[225]. Pogląd taki wyraził również Sąd Najwyższy[226]

---

[223] *Wielka internetowa encyklopedia multimedialna*, <http://wiem.onet.pl/szukaj.html?V=&S>, dostęp: 20 grudnia 2007 r.; kastet — broń ręczna w kształcie metalowej płytki z odpowiednio wyciętymi otworami na palce i z wystającymi na zewnątrz ostro zakończonymi pierścieniami, które wzmagają siłę uderzenia. M. Szymczak (red.), *Słownik języka…*, wyd. cyt., t. 1, s. 189–190.

[224] *Encyklopedia popularna PWN*, Warszawa 1999, s. 578.

[225] Szerzej A. Babiński, *Reglamentacja dostępu…,* wyd. cyt., s. 239.

[226] Uchwała Izby Karnej Sądu Najwyższego z 24 lipca 2001 r., I KZP 10/01, OSNKW 2001, nr 9–10, s. 76.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

stwierdzając, że oryginalny kij bejsbolowy nie jest narzędziem określonym w art. 4 ust. 1 pkt 4 lit. a, w zdaniu ostatnim ustawy o broni i amunicji.

Oryginalny kij bejsbolowy występuje w trzech odmianach, tj. dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Polski Związek Baseballu[227] i Softballu w pismach do Komendy Głównej Policji[228] wskazał, że kije do uprawiania tej dyscypliny sportu powinny być wykonane z duraluminium[229] lub drewna i odpowiadać parametrom zaprezentowanym w tabeli 1.

Tabela 1. Parametry, jakim powinny odpowiadać kije do gry w baseball

długość	średnica	waga	przeznaczenie
45,8–60,2 cm (19–15 cali)	40–50 mm	ok. 0,6 kg	dla dzieci
62,6–72,3 cm (26–30 cali)	50–80 mm	ok. 1,0 kg	dla młodzieży
74,7–84,3 cm (31–35 cali)	do 86 mm	ok. 1,5 kg	dla dorosłych

Źródło: opracowano na podstawie informacji z Polskiego Związku Baseballu i Softballu

Zatem wszystkie kije niespełniające powyższych warunków należałoby uznawać za imitujące kij bejsbolowy, o ile są pałkami wykonanymi z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału przypominającymi wyglądem kij do gry w baseball.

Do broni w postaci narzędzi i urządzeń, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu, została zakwalifikowana broń neurobalistyczna, jednak tylko w postaci kusz i to zawierających cięciwę, która to przed wejściem w życie ustawy o broni i amunicji nie musiała w nich występować. Kusze stanowiły jednak wówczas jedynie przedmiot, na który rozciągnięto stosowanie niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych[230]. Obecnie więc bronią cięciwową w postaci kusz są kusze klasyczne. Poza nimi występują również i inne rodzaje kusz, w szczególności przeznaczone do połowów podwodnych ryb, w których wystrzelenie bełtu następuje na skutek oddania energii przez naciągniętą gumę, sprężynę czy też sprężony gaz. Kusz tych nie można uznać za cięciwowe, a ostatnią z nich, o ile ów bełt będzie wystrzelony z energią kinetyczną przekraczającą 17 J, będzie należało zakwalifikować do broni pneumatycznej.

---

[227] Używane przez ustawę określenie *bejsbol* jest spolszczeniem angielskiej nazwy *baseball*.

[228] Pismo z 6 lipca 2000 r., L.dz. 321/2000 i pismo z 16 listopada 2000 r., L.dz. 512/2000.

[229] Inaczej dural — wieloskładnikowy stop aluminium oraz: miedzi, magnezu, manganu, krzemu i żelaza. W. Czerwieński, *Poradnik ślusarza,* Warszawa 1989, s. 70.

[230] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia…, § 1 pkt 3.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Coraz bardziej popularnym, a zarazem skutecznym rodzajem broni, jest broń w postaci tzw. paralizatorów elektrycznych — przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Paralizatory przez ustawę o broni i amunicji zaliczane są również do broni. Pod rządami ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych stanowiły one jedynie przedmioty, na które rozciągnięto stosowanie jej przepisów[231].

Ustawa o broni i amunicji, tak jak i poprzednia regulacja, nie wskazuje, jaka ma być górna, graniczna wartość energii, którą można wykorzystywać do obezwładniania osób, co w praktyce może być niebezpieczną luką. Należy jednak wierzyć w rozsądek producentów tych przedmiotów (urządzeń).

Poprzednio obowiązująca regulacja przewidywała możliwość legalnego posiadania na podstawie pozwolenia przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą ładunków elektrycznych, gdy średnia wartość prądu w ich obwodzie przekraczała 10 mA i energia przekraczała 300 mJ. Reglamentacja nie obejmowała paralizatorów, w których średnia wartość prądu w obwodzie nie przekraczała 10 mA i energii nie przekraczała 300 mJ, jeśli można było uwolnić się od ich obezwładniającego działania.

Dolne granice prądu, jak i energii wyznaczały granice reglamentacji tych przedmiotów w poprzednim stanie prawnym. Obecnie tylko jedna z tych wartości brana jest przez ustawodawcę pod uwagę przy wyznaczeniu granic reglamentacji. Ustawodawca bowiem zezwolił na posiadanie bez zezwolenia przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, w których średnia wartości prądu w obwodzie nie przekracza 10 mA (art. 11 pkt 7 ustawy o broni i amunicji). Nie ma przy tym znaczenia, czy można uwolnić się od ich obezwładniającego działania czy też nie oraz jaka jest ich energia.

Należy zaznaczyć, że przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, w których wartość prądu nie przekracza wskazanej wartości 10 mA, choć nie wymagają pozwolenia, to nie przestają być bronią w rozumieniu ustawy o broni i amunicji. Są więc one przedmiotem reglamentacji ustawy o broni i amunicji, poza udzielaniem na nie pozwoleń.

2.1. Określenie broni w innych aktach normatywnych

Nieco szerzej jak ustawa o broni i amunicji traktuje broń oraz istotne jej części ustawa z 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub po-

[231] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

licyjnym. Ustawa ta stanowi w art. 3 ust. 2 pkt 2, że bronią i jej istotnymi częściami są broń i istotne części broni w rozumieniu przepisów ustawy o broni i amunicji, ale także i inne urządzenia służące do niszczenia lub obezwładniania celów. To rozszerzone znaczenie broni i istotnych jej elementów będzie jednak miało zastosowanie jedynie w sprawach objętych regulacją ustawy, tj. do wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym.

Omawiając pojęcie i klasyfikacje broni palnej nie sposób pominąć jej określenie pozwalające realizować reglamentację broni w ramach Europejskiej karty broni palnej. Jest ono konsekwencją wdrażania postanowień załącznika 1 do dyrektywy Rady 91/477/EWG z 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni[232], zmienionego dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z 21 maja 2008 r. [233], a następnie ustalenia jego treści dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/853 z 17 maja 2017 r.[234] (pojęcie broni nadane nowelizacją dyrektywy z 2017 r. zostanie przedstawione w rozdziale kolejnym).

Pierwotnie została ona określona rozporządzeniem ministra spraw wewnętrznych i administracji z 13 kwietnia 2004 r. w sprawie rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w dyrektywie w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni[235]. Następnie rozporządzeniem tegoż samego ministra z 11 lutego 2005 r.[236] Obecnie określa ją rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji 29 sierpnia 2011 r. w tej samej sprawie[237]. Obecnie, w związku z przyjęciem przez Parlament Europejski i Radę dyrektywy 2017/853, należy spodziewać się zmiany tego rozporządzenia lub zastąpienia go nowym. Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, niezbędne do jej wykonania, do 14 września 2018 r. — o czym niezwłocznie powiadamiają Komisję.

---

[232] Dz. Urz. WE L 256/51 z 13 września 1991 r.

[233] Dz. Urz. UE L 179/5 z 8 lipca 2008 r.

[234] Dz. Urz. UE L 137/22 z 24 maja 2017 r.

[235] DzU nr 69, poz. 629.

[236] DzU nr 32, poz. 285.

[237] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 29 sierpnia 2011 r. w sprawie rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w dyrektywie w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, DzU nr 191, poz. 1140.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Obowiązujące wciąż rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 29 sierpnia 2011 r. w sprawie rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w dyrektywie w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni definiuje takie pojęcia, jak:
— broń palna krótka — broń palna z lufą, której długość nie przekracza 30 cm lub której całkowita długość nie przekracza 60 cm;
— broń palna długa — każda broń palna inna niż broń palna krótka;
— broń palna samoczynna — broń palna, która przeładowuje się automatycznie po każdym oddanym strzale i jest przystosowana do odstrzelenia za jednym uruchomieniem spustu więcej niż jednego naboju;
— broń palna samopowtarzalna — broń palna, która przeładowuje się automatycznie po każdym oddanym strzale i jest przystosowana do odstrzelenia za jednym uruchomieniem spustu tylko jednego naboju;
— broń palna powtarzalna — broń palna, która po wystrzeleniu może zostać ponownie naładowana ręcznie z magazynka lub bębna nabojowego;
— broń palna jednostrzałowa — broń palna, którą ładuje się przed każdorazowym strzałem, przez ręczny załadunek naboju do komory nabojowej lub elementu pełniącego taką funkcję.

Rozporządzenie wskazuje cztery kategorie broni palnej określone w dyrektywie 91/477/EWG, tj. A, B, C i D[238]. Do kategorii A należy broń palna niedopuszczona do nabywania i posiadania przez osoby fizyczne na terytorium Polski. Odpowiadają jej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następujące rodzaje broni palnej:
— samoczynna, zdolna do rażenia celów na odległość,
— wytworzona lub przerobiona w sposób pozwalający na zatajenie jej przeznaczenia, a także broń palna imitująca innego rodzaju przedmioty,
— wyposażona w tłumik huku lub przystosowana do strzelania z jego użyciem,
— niedająca się wykryć za pomocą urządzeń przeznaczonych do kontroli osób i bagażu,

Do kategorii B należy broń palna, na którą wymagane jest posiadanie pozwolenia wydanego przez właściwe władze polskie w celu nabycia i posiadania jej przez osoby fizyczne na terytorium Polski. Jest nią następująca broń palna długa i krótka:
— samopowtarzalna, powtarzalna lub jednostrzałowa,
— konstrukcyjnie przeznaczona do strzelania wyłącznie amunicją ślepą, w tym samoczynna,

[238] Dyrektywa 2017/853 uchyliła kategorię D — inna broń palna.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— przystosowana do strzelania wyłącznie za pomocą prochu czarnego (dymnego);

Rozporządzenie zgodnie z dyrektywą 91/477/EWG (oczywiście przed zmianą z 2017 r.) klasyfikuje broń palną do kategorii C (broń palna wymagająca zarejestrowania) i do kategorii D (broń palna niewymagająca posiadania pozwolenia ani też zarejestrowania). Wyraźnie stanowi jednak, że tym kategoriom broni nie odpowiada w Polsce żaden rodzaj broni. Oczywiście należy pamiętać, że chodzi tu tylko o te rodzaje broni, które są wymienione w dyrektywie. Niewskazanie żadnej broni palnej jako tej, która wymaga zarejestrowania, mogło dowodzić tego, że nie można traktować jako broni palnej, tej którą pozbawiono cech użytkowych. Zmiana dokonana dyrektywą 2017/853 wprowadza do kategorii C broni palnej tą, którą sklasyfikowano w kategorii A lub B lub C, a którą pozbawiono cech użytkowych zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji ustanawiającym normy i techniki pozbawiania broni cech użytkowych[239], nie pozostawia wątpliwości, że również i tę broń palną, którą pozbawiono cech użytkowych należy traktować jako taką. A zatem i w Polsce będzie broń palna odpowiadająca kategorii C.

Ratyfikowanie przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, za zgodą sejmu wyrażoną w ustawie[240], Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r.[241] spowodowało, że konwencja ta, zgodnie z art. 91 Konstytucji RP[242], po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw, stała się częścią krajowego porządku prawnego i może też być bezpośrednio stosowana, gdyż nie jest to uzależnione od wydania ustawy. Ponadto konwencja ta stosownie do postanowień art. 91 ust. 2 Konstytucji RP jest aktem prawnym mającym pierwszeństwo przed ustawą określającą zasady nabywania i posiadania broni palnej — ustawą o broni i amunicji, w zakresie, w jakim konwencji nie da pogodzić się z ustawą.

---

[239] Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2403 z 15 grudnia 2015 r. ustanawiające wspólne wytyczne dotyczące norm i technik pozbawiania broni cech użytkowych w celu zagwarantowania, że broń pozbawiona cech użytkowych trwale nie nadaje się do użytku, Dz. Urz. UE L 333/62 z 19 grudnia 2015 r.

[240] Ustawa z 15 grudnia 2004 r. o ratyfikacji Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU z 2005 r., nr 14, poz. 112.

[241] Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 11 marca 2005 r. ratyfikował Europejską konwencję o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzoną w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU nr 189, poz. 1583.

[242] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., DzU nr 78, poz. 483.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

W rozdziale I konwencji, zgodnie z jego tytułem, zamieszczono definicje terminów i postanowienia ogólne. Określa ona w art. l, co w jej rozumieniu jest bronią palną, osobą, przedsiębiorcą oraz rezydentem. Niestety, określenie broni palnej nie jest tożsame z przyjętym przez ustawę o broni i amunicji. Bez wątpienia ustawowe określenie broni palnej będzie musiało ustąpić określeniu zawartemu w konwencji, gdyż nie da się ich pogodzić — są niespójne. Użycie w art. 1 konwencji określenia „W rozumieniu niniejszej konwencji" pozwala wnioskować, że intencją jej twórców nie było wprowadzenie do prawodawstwa wewnętrznego państw-stron, które przystąpią do niej, jednolitego pojęcia broni palnej, ale używanie go jedynie w zakresie zagadnień objętym konwencją, tj. odnoszących się do nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne. Wyprowadzony wniosek, co do stosowania pojęcia broni palnej określonego konwencją nie wydawał się oczywisty na etapie uzgodnień międzyresortowych. Pojawił się nawet pogląd, że określanie broni palnej przez obowiązujące już akty prawne powoduje realne niebezpieczeństwo, że realizacja konwencji może dublować już obowiązujące procedury.

Konwencja określa definicję treściową oraz zakresową broni palnej, które to stanowią jedną nierozerwalną, uzupełniającą się całość. W rozumieniu konwencji termin „broń palna" ma znaczenie przypisane w treści załącznika I do konwencji. Oznacza on po pierwsze każdy przedmiot wykonany lub przerobiony tak, że stanowi broń, z którego można oddać strzał, wystrzelić nabój lub inny pocisk, albo oszałamiający gaz, płyn lub inną substancję, za pomocą materiału wybuchowego, gazu lub sprężonego powietrza, albo korzystając z dowolnego innego środka napędowego (definicja treściowa) oraz po drugie przedmiot odpowiadający jednemu z zamieszczonych poniżej opisów (definicja zakresowa), tj.:

— broń automatyczna[243];
— broń krótka[244] z mechanizmem półautomatycznym[245] lub powtarzalnym[246], lub umożliwiającą oddawanie pojedynczych strzałów;

[243] W rozumieniu części B załącznika I do konwencji termin „automatyczna" oznacza broń, z której można oddawać strzały seriami trzymając naciśnięty spust.

[244] W rozumieniu części B załącznika I do konwencji termin „krótka" oznacza broń o lufie o długości do 30 cm albo której całkowita długość nie przekracza 60 cm.

[245] W rozumieniu części B załącznika I do konwencji termin „półautomatyczna" oznacza broń wyrzucającą pociski przy każdym naciśnięciu samego tylko spustu.

[246] W rozumieniu części B załącznika I do konwencji termin „mechanizm powtarzalny" oznacza broń, której mechanizm trzeba obsługiwać przed każdym strzałem, poza naciśnięciem spustu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— broń długa[247] z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, mająca co najmniej jedną gwintowaną lufę;
— broń długa umożliwiająca oddawanie pojedynczych strzałów, mająca co najmniej jedną gwintowaną lufę;
— broń długa z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, posiadająca tylko gładką lufę lub lufy;
— przenośne wyrzutnie rakiet;
— jakakolwiek broń lub podobne narzędzie przeznaczone do powodowania zagrożenia życia lub zdrowia osób, przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących;
— miotacz płomieni przeznaczony do ataku lub do obrony;
— jednostrzałowa[248] broń długa posiadająca tylko gładką lufę lub lufy;
— broń długa z mechanizmem napędu gazowego;
— broń krótka z mechanizmem napędu gazowego;
— broń długa z mechanizmem napędu sprężonym powietrzem;
— broń krótka z mechanizmem napędu sprężonym powietrzem;
— broń wyrzucająca pociski tylko za pomocą sprężyny.

Konwencja zastrzega, że przedmioty wymienione w literach od a) do f) oraz i) są zaliczane do broni palnej wyłącznie wtedy, gdy stosuje się w nich materiał wybuchowy.

Do broni palnej konwencja nie zalicza następujących przedmiotów:
— trwale niezdatnych do użytku;
— niepodlegających kontroli w państwie, z którego są przekazywane z uwagi na małą siłę rażenia lub to, że są antykami;
— przeznaczonych do celów alarmowych, sygnalizacyjnych, ratowania życia, uboju zwierząt, polowania harpunem, albo do celów przemysłowych lub technicznych, pod warunkiem, że takie przedmioty są używane wyłącznie zgodnie ze swym przeznaczeniem.

W rozumieniu konwencji do broni palnej zalicza się również:
— mechanizm odpalania, komorę, cylinder lub lufę jakiegokolwiek przedmiotu wymienionego wyżej jako broń palna;
— amunicję przeznaczoną do wystrzeliwania z przedmiotu wymienionego wyżej jako broń palna w literach od a) do f) oraz i), j), k) i n), tj. z:

[247] W rozumieniu części B załącznika I do konwencji termin „długa" oznacza — broń o lufie o długości powyżej 30 cm albo której całkowita długość przekracza 60 cm.

[248] W rozumieniu części B załącznika I do konwencji termin „jednostrzałowa" oznacza — broń, której lufę lub lufy trzeba ładować przed każdym strzałem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

- broni automatycznej,
- broni krótkiej z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, lub umożliwiającym oddawanie pojedynczych strzałów,
- broni długiej z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, mającej co najmniej jedną gwintowaną lufę,
- broni długiej umożliwiającej oddawanie pojedynczych strzałów, mającej co najmniej jedną gwintowaną lufę,
- broni długiej z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, posiadającej tylko gładką lufę lub lufy,
- przenośnej wyrzutni rakiet,
- jednostrzałowej broni długiej posiadającej tylko gładką lufę lub lufy,
- broni długiej z mechanizmem napędu gazowego,
- broni krótkiej z mechanizmem napędu gazowego,
- broni wyrzucającej pociski tylko za pomocą sprężyny;

— każdą substancję lub materię przeznaczoną do wystrzeliwania z jakiejkolwiek broni lub podobnego narzędzia przeznaczonego do powodowania zagrożenia życia lub zdrowia osób, przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących;
— celownik teleskopowy z promieniem światła lub celownik teleskopowy z urządzeniem wzmacniającym elektronicznie światło lub urządzenie działające na podczerwień, pod warunkiem przeznaczenia go do mocowania na jakimkolwiek przedmiocie wymienionym wyżej jako broń palna — litery od a) do n);
— tłumik przeznaczony do mocowania na jakimkolwiek przedmiocie wymienionym wyżej jako broń palna;
— granat, bombę lub inny pocisk zawierający urządzenie wybuchowe lub zapalające.

Przedstawione powyżej pojęcie broni palnej nie jest jednak jednolite dla całej konwencji. Należy bowiem pamiętać o dokonanych w oświadczeniu rządowym[249] zastrzeżeniach niestosowania postanowień rozdziału II do przedmiotów wymienionych w literach od j) do n) w pkt l załącznika I do konwencji zarówno jeżeli chodzi o broń, jak i części do niej oraz do przedmiotów, o których mowa w punktach 2 i 4 tego załącznika, co powoduje nieco węższe rozumienie broni palnej na potrzeby powiadomień o transak-

[249] Oświadczenie rządowe z 11 lipca 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne…

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

cjach (art. 5–9 konwencji). Będą nią przedmioty wykonane lub przerobione tak, że stanowią broń, z której można oddać strzał, wystrzelić nabój lub inny pocisk, albo oszałamiający gaz, płyn lub inną substancję za pomocą materiału wybuchowego, gazu lub sprężonego powietrza, albo korzystając z dowolnego innego środka napędowego oraz przedmioty ograniczone do poniższej grupy opisów, tj.:

— broń automatyczną;
— broń krótką z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, lub umożliwiającą oddawanie pojedynczych strzałów,
— broń długą z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, mającą co najmniej jedną gwintowaną lufę;
— broń długą umożliwiającą oddawanie pojedynczych strzałów, mającą co najmniej jedną gwintowaną lufę;
— broń długą z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, posiadającą tylko gładką lufę lub lufy,
— przenośną wyrzutnię rakiet,
— jakąkolwiek broń lub podobne narzędzie przeznaczone do powodowania zagrożenia życia lub zdrowia osób, przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących;
— miotacz płomieni przeznaczony do ataku lub do obrony;
— jednostrzałową broń długą posiadającą tylko gładką lufę lub lufy.

Do broni palnej wymagającej powiadomienia będzie zaliczać się również:

— amunicję przeznaczoną do wystrzeliwania z przedmiotu wymienionego wyżej jako broń palna w literach od a) do f) oraz i), tj. z[250]: broni automatycznej; broni krótkiej z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, lub umożliwiającej oddawanie pojedynczych strzałów; broni długiej z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, mającej co najmniej jedną gwintowaną lufę; broni długiej umożliwiającej oddawanie pojedynczych strzałów, mającej co najmniej jedną gwintowaną lufę;

[250] Konwencja przewiduje, że w jej rozumieniu m.in. bronią palną jest amunicja przeznaczona do wystrzeliwania z przedmiotu wymienionego w ust. 1, literach od a) do f) oraz i), j), k) i n). W związku z zastrzeżeniem, że postanowień rozdziału II konwencji niestosuje się do przedmiotów wymienionych w literach od j) do n) w punkcie l załącznika I do konwencji zarówno, jeżeli chodzi o broń, jak i części do niej, oraz do przedmiotów, o których mowa w punktach 2 i 4 tego załącznika, należy uznać, że zastrzeżenie to rozciąga się również na amunicję przeznaczoną do wystrzeliwania z przedmiotu, które w rozumieniu zastrzeżenia nie mają zastosowania do powiadomień o transakcjach, a więc określonych w literach j), k) i n).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

broni długiej z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, posiadającej tylko gładką lufę lub lufy; przenośnej wyrzutni rakiet; jednostrzałowej broni długiej posiadającej tylko gładką lufę lub lufy;
— każdą substancję lub materię przeznaczoną do wystrzeliwania z jakiejkolwiek broni lub podobnego narzędzia przeznaczonego do powodowania zagrożenia życia lub zdrowia osób, przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących;
— tłumik przeznaczony do mocowania na jakimkolwiek przedmiocie wymienionym wyżej jako broń palna;
— granat, bombę lub inny pocisk zawierający urządzenie wybuchowe lub zapalające.

Konwencja więc, podobnie jak ustawa o broni i amunicji, określa broń palną zarówno przez definicję zakresową, jak również definicję treściową. Uwagi poczynione przy omawianiu broni w rozumieniu ustawy o broni i amunicji są również aktualne dla tej definicji. Dotyczą one między innymi tłumika. O problemach z bezpośrednim stosowaniem definicji broni palnej określonej konwencją świadczy chociażby fakt zaliczania przez nią do broni palnej również amunicji.

Definicję legalną broni palnej zawiera również umowa międzynarodowa ratyfikowana przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej[251] niewiele później jak Europejska konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne — protokół przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją[252], uzupełniający konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 31 maja 2001 r. (zwany dalej protokołem). Protokół ten, podobnie jak konwencja, został ratyfikowany przez prezydenta za zgodą sejmu wyrażoną w ustawie[253]. Oznacza to, że podobnie jak

[251] Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 21 lutego 2005 r. ratyfikował protokół przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 31 maja 2001 r. Dokument ratyfikacyjny złożono Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych 4 kwietnia 2005 r.

[252] DzU z 2005 r., nr 252, poz. 2120.

[253] Ustawa z 22 października 2004 r. o ratyfikacji protokołu przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

przepisy konwencji, przepisy protokołu stanowią część krajowego porządku prawnego i w zakresie, w jakim jego stosowanie nie jest uzależnione od wydania ustawy może być on bezpośrednio stosowany. Ponadto protokół ten stosownie do postanowień art. 91 ust. 2 Konstytucji RP jest aktem prawnym mającym pierwszeństwo przed ustawami w zakresie, w jakim protokołu nie da się z nimi pogodzić. Nie oznacza to jednak, że w związku z wejściem w życie protokołu jedyną obowiązującą definicją broni palnej jest ta zamieszczona w nim. Pomimo zastrzeżenia poczynionego na samym wstępie (art. 2 protokołu), że określenie w nim terminów zostało poczynione dla celów niniejszego protokołu, zakresy znaczeniowe określonych w nim pojęć (terminów) będą rzutowały na rozumienie ich znaczeń (określenie ich desygnatów) w przepisach będących konsekwencją wykonania protokołu. Chodzi tu chociażby o stosowanie tych pojęć przy określeniu przedmiotów sprawczych w zakresie zachowań spenalizowanych zgodnie z art. 5 protokołu. I tak, w zakresie nielegalnego wytwarzania broni palnej, jej części i komponentów oraz amunicji; nielegalnego obrotu bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją; fałszowania lub nielegalnego zacierania, usuwania lub zmieniania oznakowania (znaków) na broni palnej będzie należało stosować określenie broni palnej zawarte w protokole, a nie to zawarte w ustawie o broni i amunicji, o ile odpowiedzialność za te czyny będzie objęta zakresem zastosowania protokołu (art. 4), a więc jeśli przestępstwa te będą miały charakter międzynarodowy i dotyczyć będą działalności zorganizowanej grupy przestępczej.

Protokół w odróżnieniu od ustawy o broni i amunicji oraz konwencji zawiera jedynie definicję treściową broni palnej. Stanowi on w art. 3 pkt a), że termin „broń palna" określony dla celów protokołu oznacza każdą przenośną, wyposażoną w lufę broń, która miota, jest przeznaczona do miotania lub daje się łatwo przerobić tak, by miotać pocisk lub ładunek rażący w wyniku działania materiału wybuchowego, wyjąwszy antyczną broń palną lub jej replikę. Antyczną broń palną i jej repliki określa się zgodnie z przepisami prawa krajowego. W żadnym jednak wypadku bronią antyczną nie jest broń wyprodukowana po roku 1899.

Przedmiotem regulacji protokołu przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami, komponentami oraz amunicją, jak

zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 31 maja 2001 r., DzU nr 273, poz. 2700.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

sama jego nazwa wskazuje, jest nie tylko broń, ale również jej części. Odnosi się on jednak jedynie do części i komponentów broni palnej. Protokół, choć nie nakazuje, tak jak ustawa o broni i amunicji, utożsamiać części i komponentów broni palnej z bronią palną, to traktuje w zasadzie broń palną na równi z jej częściami i komponentami. Zgodnie z art. 3 pkt b) protokołu części i komponenty broni palnej to wszelkie elementy lub części zamienne, przeznaczone do broni palnej i niezbędne dla jej funkcjonowania, w tym lufa, szkielet, komora zamkowa, zamek lub bęben nabojowy oraz dowolne urządzenie przeznaczone lub zaadaptowane w celu zmniejszenia huku oddawanego strzału. Jest to więc określenie znacznie szersze od przyjętego w naszym ustawodawstwie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Rozdział 3
Normy prawne odnoszące się do posiadania broni w Unii Europejskiej

Przedstawienie regulacji prawnych dotyczących broni obowiązujących w krajach Unii Europejskiej należy poprzedzić uwagą co do samego określenia tego prawa. W drugiej połowie XX w. kształtuje się rodzaj prawa — prawo wspólnotowe. Nauka zachodnioeuropejska, jak i polska nie przyjęła jednolitej terminologii tego prawa. W literaturze prawniczej spotyka się m.in. następujące określenia: „prawo unijne", „prawo europejskie", „prawo integracji", „prawo integracji europejskiej". Wiąże się to między innymi z tym, że najpierw stanowiono je w ramach wspólnot europejskich (EWG, Euratom), a następnie Unii Europejskiej[254].

Prawa wspólnotowego nie zalicza się ani do prawa krajowego, ani międzynarodowego[255] choć z dniem wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, tj. 1 maja 2004 r., na mocy art. 91 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej[256] prawo Wspólnoty stało się częścią naszego systemu prawa wewnętrznego[257]. Niezależność prawa wspólnotowego jest przedstawiana przez odniesienie go do prawa międzynarodowego oraz prawa krajowego. Zagadnienie to jest przedmiotem licznych kontrowersji zwłaszcza między szkołą autonomistów (zwolenników uznania prawa wspólnotowego za samodzielny system prawa), która obecnie dominuje, a szkołą internacjonalistów (zwolenników traktowania praw wspólnotowego jako dziedziny prawa międzynarodowego), która znajduje się w mniejszości[258]. Wskazuje się, że włączenie w sposób integralny prawa wspólnotowego do krajowych porządków prawnych nie pozbawia go jednak autonomii, gdyż jego normy muszą być stosowane w oryginalnej postaci i w sposób bezwarunkowy[259].

---

[254] Wróbel A. (red.), *Wprowadzenie do prawa wspólnot europejskich*, Kraków 2004, s. 25 i nast.

[255] Z. Salamonowicz, *Wstęp do prawoznawstwa*, Szczytno 2008, s. 167.

[256] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

[257] Z. Salamonowicz, *Wstęp do prawoznawstwa…*, wyd. cyt., s. 135.

[258] C. Mik, *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, t. I, Warszawa 2000, s. 300 i nast.

[259] A. Cieśliński, *Wspólnotowe prawo gospodarcze*, Warszawa 2000, s. 5.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Oznacza to, że w odróżnieniu do innych norm obowiązujących w państwie jego władze nie mogą ich zmieniać, poprawiać ani uzupełniać.

Akty prawne Wspólnoty nie wymagają ratyfikacji przez państwa członkowskie, gdyż nie są one traktowane jako prawo międzynarodowe[260], nie mogą też być przez państwa członkowskie uchylone. Prawo wspólnotowe Unii Europejskiej tworzy więc samoistny porządek prawny, wspólny dla krajów członkowskich.

Wspólnota Europejska wypracowała dwa podstawowe akty prawne odnoszące się do reglamentacji posiadania broni. Są to Europejska konwencja z 1978 r. o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne[261], sporządzona w Strasburgu 28 czerwca 1978 r.[262] oraz dyrektywa nr 91/477/EWG z 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni[263]. Poza tymi podstawowymi aktami do problematyki reglamentacji broni ma zastosowanie wiele innych aktów dyrektywnych, a nawet rozporządzeń wykonawczych Komisji, odnoszących się do broni bezpośrednio[264] lub pośrednio[265]. Poza tymi aktami prawnymi wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, w tym i Polska, mają swoje wewnętrzne przepisy regulujące posiadanie i używanie broni,[266] uwzględniające założe-

[260] E. Ura, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2006, s. 62 i nast.

[261] Oryginalny tytuł konwencji brzmi: *European Convention on the Control of the Acquisition and Possession of Firearms by Individuals; Convention européennesur le contrôle de l'acquisition et de la détenctiond'armes a feu par des particuliers.*

[262] Konwencja została ogłoszona dopiero w DzU z 2005 r., nr 189, poz. 1583.

[263] Dz. Urz. WE L 256/51 z 13 września 1991 r., z późn. zm.

[264] Np. decyzja Rady 2014/164/UE z 11 lutego 2014 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Europejskiej Protokołu przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, Dz. Urz. L 89/7 z 25 marca 2014 r. czy rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2403 z 15 grudnia 2015 r. ustanawiające wspólne wytyczne dotyczące norm i technik pozbawiania broni cech użytkowych w celu zagwarantowania, że broń pozbawiona cech użytkowych trwale nie nadaje się do użytku, Dz. Urz. UE L 333/62 z 19 grudnia 2015 r.

[265] Np. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/43/WE z 6 maja 2009 r. w sprawie uproszczenia warunków transferów produktów związanych z obronnością we Wspólnocie, Dz. Urz. L 146/1 z 10 czerwca 2009 r. czy rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylające decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI"), Dz. Urz. L 316/1 z 14 listopada 2012 r.

[266] Europa. Zasady regulujące posiadanie broni palnej, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,1000 7581, Europa__Zasady_regulujace_posiadanie_broni_ palnej.html>, dostęp: 15 września 2015 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

nia aktów wspólnych dla całej Unii. Przykładem mogą być Niemcy, gdzie obowiązuje ustawa bardzo szczegółowa, pozwalająca w dokładny sposób odczytywać istniejące prawo[267].

Europejska konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne jest aktem prawa międzynarodowego regulującym posiadanie broni nie tylko w krajach Unii Europejskiej. Weszła ona w życie z dniem 1 lipca 1982 r., w trzy miesiące po złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych przez trzech pierwszych sygnatariuszy, tj. Republikę Cypryjską, Królestwo Niderlandów i Królestwo Szwecji[268]. Konwencja — o czym już była mowa — została ratyfikowana przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej[269], za zgodą sejmu wyrażoną w ustawie[270], co spowodowało, że konwencja ta, zgodnie z art. 91 Konstytucji RP[271], po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw, stała się częścią krajowego porządku prawnego i może być bezpośrednio stosowana, gdyż nie jest to uzależnione od wydania ustawy. Ponadto konwencja ta, stosownie do postanowień art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, jest aktem prawnym mającym pierwszeństwo przed ustawą określającą zasady nabywania i posiadania broni palnej — ustawą o broni i amunicji, w zakresie, w jakim konwencji nie da pogodzić się z ustawą.

Włączenie konwencji w krajowy porządek prawny nie spowodowało utraty jej charakteru aktu prawa międzynarodowego, co oznacza, że jest ona aktem obowiązującym wszystkie państwa, które do niej przystąpiły. W momencie ratyfikacji jej przez prezydenta następujące państwa stały się stronami konwencji: Republika Azerbejdżanu (29 czerwca 2000 r.), Republika Cypryjska (1 lipca 1982 r.), Republika Czeska (1 maja 2002 r.), Królestwo Danii (1 grudnia 1989 r.), Republika Islandii (1 października 1984 r.), Wielkie Księstwo Luksemburga (1 października 1982 r.), Republika Mołdowy (1 lipca 2003 r.), Republika Federalna Niemiec (1 czerwca 1986 r.), Królestwo Niderlandów (1 lipca 1982 r.), Republika Portugalska (1 lutego 1987 r.),

[267] M. Michalski, *Grzebanie przy ustawie*, „Gazeta Policyjna" 2004, nr 8, s. 12–13.

[268] M. Mróz, *Europejska konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby prywatne*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-504.htm>, dostęp: 20 września 2016 r.

[269] Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 11 marca 2005 r. ratyfikował Europejską konwencję o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzoną w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU nr 189, poz. 1583.

[270] Ustawa z 15 grudnia 2004 r. o ratyfikacji Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU z 2005 r., nr 14, poz. 112.

[271] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Rumunia (1 kwietnia 1999 r.), Republika Słowenii (1 września 2000 r.), Królestwo Szwecji (1 lipca 1982 r.) i Republika Włoska (1 grudnia 1989 r.)[272].

Dyrektywa nr 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni — tak jak i cały prawny dorobek wspólnotowy (Unii Europejskiej) — została inkorporowana do wewnętrznego porządku prawnego naszego kraju[273]. Została ona nowelizowana dwukrotnie. Po raz pierwszy dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z 21 maja 2008 r.[274], a następnie dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/853 z 17 maja 2017 r.[275] Zmiana z 2008 r. była konsekwencją podpisania 16 stycznia 2002 r. przez Komisję Europejską w imieniu Wspólnoty Europejskiej Protokołu Narodów Zjednoczonych przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, załączonego do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Podpisanie tego dokumentu ONZ spowodowało konieczność dostosowania zapisów dyrektywy 91/477 tak, aby została zachowana spójność między tymi aktami prawnymi. Natomiast zmiana z 2017 r. jest nie tylko konsekwencją zmian zapoczątkowanych w 2008 r., ale i dyskusji wywołanej serią zamachów terrorystycznych w Europie, które unaoczniły luki w funkcjonowaniu tego aktu. Jest ona efektem realizacji propozycji zgłaszanych przez Komisję Europejską w 2015 r. będących odpowiedzią na zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego. Jak zauważył maltański minister spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa narodowego (Carmelo Abela) „(…) dyrektywa (2017/853) przewiduje bardziej rygorystyczne kontrole nabywania i posiadania broni. Ma to przede wszystkim zapobiec wykorzystywaniu legalnych kanałów i rozwiązań regulacyjnych w tym zakresie przez grupy przestępcze i terrorystów. Dyrektywa jest zatem ważnym krokiem naprzód, zwłaszcza dlatego, że uwzględniono w niej zarówno względy bezpieczeństwa, jak i potrzebę ochrony legalnej działalności. UE i państwa członkowskie muszą jednak nadal dążyć do likwido-

[272] Oświadczenie rządowe z 11 lipca 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU nr 189, poz. 1584.

[273] P. Kopanska, *Wyroki Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w kontekście ich znaczenia i wpływu na stosowanie prawa w Polsce*, <http://kompendiumprawne.pl/2014/07/28/wyroki-europejskiego-trybunalu-sprawiedliwosci-w-kontekscie-ich-znaczenia-i-wplywu-na-stosowanie-prawa-w-polsce/>, dostęp: czerwiec 2016 r.

[274] Dz. Urz. UE L 179/5 z 8 lipca 2008 r.

[275] Dz. Urz. UE L 137/22 z 24 maja 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

wania kanałów umożliwiających nielegalne nabywanie broni przez grupy przestępcze i terrorystów" [276].

Warto zauważyć, że rząd Rzeczypospolitej Polskiej w toku prac nad zmianą dyrektywy 91/477/EWG wskazywał[277], że proponowane rozwiązania powinny dążyć do poprawienie bądź wyeliminowanie z dyrektywy 91/477/EWG przepisów prawa budzących różnego charakteru wątpliwości. Przede wszystkim jednak powinny zostać wprowadzone do niej rozwiązania wzmacniające kontrolę nad nielegalnym obrotem bronią. Rząd odniósł się negatywnie do tych propozycji, które głównie mają ograniczyć możliwości legalnego posiadania broni w UE. Stwierdził, że propozycje tych zmian nie zostały poparte racjonalnym uzasadnieniem i analizami, a proponowane regulacje prawne tworzone były w pośpiechu, pod wpływem atmosfery powstałej w konsekwencji tragicznych zamachów terrorystycznych i politycznych nacisków na jak najszybsze wprowadzenie w życie nowych przepisów. Niemniej jednak Polska zaakceptowała zmiany projektu dotyczące definicji wprowadzonych do art. 1 dyrektywy[278], uprawnień państw członkowskich do prowadzenia pod pewnymi rygorami własnej polityki w wydawaniu pozwoleń na broń, w tym na broń zabronioną do użytku cywilnego, a także zasad oznakowania broni palnej i jej komponentów oraz śledzenia ich historii w systemach rejestracji broni[279].

---

[276] UE zaostrza kontrolę nabywania i posiadania broni, <http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/04/25/control-acquisition-possession-weapons/>, dostęp: maj 2017 r.

[277] Stanowisko rządu Rzeczypospolitej Polskiej stanowiące odpowiedź na propozycję Komisji Europejskiej o wprowadzeniu zmian do dyrektywy 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni. Wniosek (COM(2015) 750 final 2015/0269) był przedmiotem posiedzenia Komisji ds. Unii Europejskiej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej 22 stycznia 2016 r. Stanowisko było również przedmiotem posiedzenia Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 27 stycznia 2016 r. Komisja opierając się na przedstawionym stanowisku rządu, nie poparła projektu zmian dyrektywy 91/477/EWG.

[278] Organizacje, stowarzyszenia i osoby fizyczne informowały, m.in. że przekwalifikowania w dyrektywie broni palnej półautomatycznej do kategorii A (broń palna niedozwolona), spowoduje, że strzelcy sportowi nie będą mogli posiadać jej ze względu na jej podobieństwo do broni automatycznej albo przerobienie z broni automatycznej, <https://bip.msit.gov.pl/bip/przyjmowanie-i-zalatwi/petycje/petycje-dotyczace-zmian>, dostęp: październik 2016 r.

[279] Odpowiedź podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Pana Tomasza Zdzikota na interpelację posła na Sejm RP Pani Elżbiety Borowskiej w sprawie planowanych zmian w kontroli nabywania i posiadania broni palnej w Unii Europejskiej, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=2AF53A3F>, dostęp: październik 2016 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

W konsekwencji jednak, mimo uwag zgłaszanych przez wiele krajów, do dyrektywy 91/477/EWG wprowadzono, dyrektywą 2017/853, rozwiązania szczegółowe mające zapewnić:

— lepsze śledzenie broni**;**
— środki dotyczące pozbawiania broni cech użytkowych, przerabiania jej oraz przywracania do użytku;
— bardziej rygorystyczne zasady nabywania i posiadania najniebezpieczniejszych rodzajów broni palnej;
— zakaz cywilnego użytkowania najniebezpieczniejszych rodzajów broni półautomatycznej;
— usprawnienie wymiany stosownych informacji między państwami członkowskimi.

Sprawy kontroli nabywania i przechowywania broni palnej zostały uregulowane również zaleceniami Komisji 93/129/EC 93/216/EEC z 25 lutego 1993 r. uzupełnionymi przez zalecenie z 12 stycznia 1996 r. dotyczące Europejskiej karty broni palnej. Należy w tym miejscu zauważyć, że akty te są zaliczane do prawa wtórnego Unii Europejskiej. Jest ono prawem pochodnym stanowionym przez organy Wspólnoty na podstawie i w granicach wyznaczonych przez prawo pierwotne, do którego zalicza się traktaty założycielskie oraz inne umowy równe im rangą, a także umowy o przystąpieniu. W nich określone są podstawowe zasady funkcjonowania Unii Europejskiej oraz jej struktura ustrojowa. Pełnią one funkcję Karty Konstytucyjnej Wspólnoty[280].

Wymienione akty prawne, tj. konwencja, dyrektywa i zalecenie, mają więc różny charakter prawny. Konwencją jest umowa międzynarodowa wywołująca skutki prawne między państwami, które do niej przystąpiły — ją ratyfikowały. Dyrektywa to akt normatywny przyjęty przez Radę Unii Europejskiej samoistnie lub wspólnie z Parlamentem Europejskim. Jest ona aktem normatywnym wiążącym państwa członkowskie w zakresie wprowadzenia, we wskazanym terminie, postanowień dyrektywy do swojego prawa krajowego. Zalecenia natomiast, podobnie jak opinie, są aktami niewiążącymi. Wskazują one stanowiska danego organu wspólnotowego w pewnej dziedzinie lub konkretnej sprawie[281]. Dlatego też przedstawione dalej rozwiązania będą związane z regulacjami ustanowionymi konwencją i dyrektywą.

---

[280] J. Barcz (red.), *Prawo UE. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2002, s. 178 i nast.

[281] Z. Salamonowicz, *Wstęp do prawoznawstwa…,* wyd. cyt., s. 138–139.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Warto też zauważyć, że z faktu zobowiązania się UE do przestrzegania prawa międzynarodowego (w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości mówi się wprost o prymacie jego norm nad prawem UE) wyprowadza się pierwszeństwo tego prawa nad prawem Unii Europejskiej[282]. W konsekwencji mamy do czynienia z następującą hierarchią porządku prawnego: prawo międzynarodowe — prawo Unii Europejskiej — prawo wewnętrzne[283]. Niezależnie jednak od przyjmowanej koncepcji — monistycznej czy dualistycznej — w relacji między prawem krajowym a międzynarodowym oraz uznawania bądź nie pierwszeństwa prawa unijnego nad krajowym[284] warto pamiętać, że w sytuacji współobowiązywania w państwie podsystemów regulacji prawnych, pochodzących z różnych centrów prawodawczych, powinny one koegzystować ze sobą na zasadzie obopólnie przyjaznej wykładni i kooperacji[285]. To niezbędne współistnienie służy bowiem zapewnieniu bezpieczeństwa. Rywalizacja podsystemów prawnych (krajowego, unijnego, międzynarodowego) powoduje zamęt sprzyjający rozwojowi zagrożeń bezpieczeństwa.

3.1. Konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne

Aktem prawnym odnoszącym się do posiadanie broni w krajach Unii Europejskiej jest Europejska konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne. Weszła ona w życie z dniem 1 lipca 1982 r., w trzy miesiące po złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych przez trzech pierwszych sygnatariuszy, tj. Republikę Cypryjską, Królestwo Niderlandów i Królestwo Szwecji[286]. Konwencja — o czym już była mowa — została ratyfikowana przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej[287], za zgodą

[282] Tamże, s. 139.

[283] L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2005, s. 114.

[284] Szerzej np. W. Czapliński, *Trybunał Konstytucyjny podważył zasadę prymatu prawa unijnego nad prawem polskim?*, <http://www.korporacje.com/wordpress/de/2013/01/04/trybunal-konstytucyjny-podwazyl-zasade-prymatu-prawa-unijnego-nad-prawem-polskim/>, dostęp: czerwiec 2016 r.

[285] Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 2005 r. w sprawie Traktatu akcesyjnego (K 18/04), DzU nr 86, poz. 744.

[286] M. Mróz, *Europejska konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby prywatne*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-504.htm>, dostęp: 20 września 2016 r.

[287] Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 11 marca 2005 r. ratyfikował Europejską konwencję o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzoną w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU nr 189, poz. 1583.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

sejmu wyrażoną w ustawie[288], co spowodowało, że konwencja ta, zgodnie z art. 91 Konstytucji RP[289], po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw, stała się częścią krajowego porządku prawnego i może być bezpośrednio stosowana, gdyż nie jest to uzależnione od wydania ustawy. Ponadto konwencja ta, stosownie do postanowień art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, jest aktem prawnym mającym pierwszeństwo przed ustawą określającą zasady nabywania i posiadania broni palnej — ustawą o broni i amunicji, w zakresie, w jakim konwencji nie da pogodzić się z ustawą.

Włączenie konwencji w krajowy porządek prawny nie spowodowało utraty jej charakteru aktu prawa międzynarodowego — o czym mowa była już wcześniej.

W sposób zwięzły problematykę Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne przedstawił Marcin Mróz w informacji nr 504 sporządzonej dla Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu w 1997 r.[290] Zanim jednak nastąpi przedstawienie zawartych w niej regulacji należy zauważyć, że tekst konwencji ogłoszony w DzU z 2005 r. zawiera bardzo źle przetłumaczone definicje. Napisany jest fatalnie w języku polskim i dodatkowo bez fachowej znajomości problematyki broni palnej. Na usprawiedliwienie nieudolnego polskiego przekładu można jedynie dodać, iż twórcy Konwencji również nie wykazali się biegłą znajomością problematyki broni palnej, w wyniku czego wiele użytych w Konwencji pojęć jest wieloznacznych[291]. Podobna uwaga jest aktualna również w stosunku do dyrektywy.

Cel konwencji został wyraźnie określony w jej preambule. Wynika z niej jednoznacznie, że państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze konwencji umówiły się co do kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne w zakresie objętym konwencją ze względu na cel Rady Europy, jakim jest osiąganie większej jedności jej członków, oraz zważywszy na zagrożenie, jakie stanowi coraz częstsze używanie broni palnej podczas popełniania przestępstw i fakt, że broń palną używaną do takich celów uzyskuje się często za granicą; jak również wprowadzenie w skali międzyna-

[288] Ustawa z 15 grudnia 2004 r. o ratyfikacji Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU z 2005 r., nr 14, poz. 112.

[289] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

[290] M. Mróz, *Europejska konwencja o kontroli…*, wyd. cyt.

[291] W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*, wyd. cyt., s. 88.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

rodowej efektywnych metod kontrolowania przewozu broni przez granice. Preambuła podkreśla również, że państwa członkowskie Rady Europy ustanowiły przedmiotową konwencję ze świadomości potrzeby unikania środków, które mogłyby tamować legalny obrót międzynarodowy albo powodować, że kontrola graniczna byłaby praktycznie niemożliwa lub nadmiernie uciążliwa, tak że byłoby to sprzeczne z nowoczesnymi celami, jakimi jest wolność przepływu towarów i osób.

Europejska konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich zawiera definicje terminów i postanowienia ogólne. Drugi reguluje powiadamianie o transakcjach, trzeci — problematykę podwójnych zezwoleń, natomiast czwarty — postanowienia końcowe. W tym miejscu opracowania zostaną one omówione. Należy zwrócić uwagę, że już w momencie jej podpisania przez ambasadora (stałego przedstawiciela Polski przy Radzie Europy) zostało złożone zastrzeżenie o niestosowaniu postanowień rozdziału III konwencji w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej[292]. Zastrzeżenie to zostało oczywiście zawarte w oświadczeniu rządowym w sprawie mocy obowiązującej konwencji[293].

W rozdziale I konwencji zgodnie z jego tytułem zamieszczono definicje terminów i postanowienia ogólne. Artykuł l wskazuje, co w rozumieniu konwencji oznaczają pojęcia: broń palna, osoba, przedsiębiorca i rezydent. Termin „broń palna" w rozumieniu konwencji ma znaczenie przypisane w treści załącznika I do niej. Oznacza on po pierwsze każdy przedmiot wykonany lub przerobiony tak, że stanowi broń, z której można oddać strzał, wystrzelić nabój lub inny pocisk albo oszałamiający gaz, płyn lub inną substancję za pomocą materiału wybuchowego, gazu lub sprężonego powietrza, albo korzystając z dowolnego innego środka napędowego oraz po drugie odpowiadający jednemu z zamieszczonych poniżej opisów:

— broń automatyczną;
— broń krótką z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym albo umożliwiającą oddawanie pojedynczych strzałów;
— broń długą z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, mającą co najmniej jedną gwintowaną lufę;

[292] Podobnie uczyniły m.in. Republika Federalna Niemiec i Wielka Brytania.

[293] Oświadczenie rządowe z 11 lipca 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r., DzU nr 189, poz. 1584.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— broń długą umożliwiającą oddawanie pojedynczych strzałów, mającą co najmniej jedną gwintowaną lufę;
— broń długą z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, posiadającą tylko gładką lufę lub lufy;
— przenośną wyrzutnię rakiet;
— jakąkolwiek broń lub podobne narzędzie przeznaczone do powodowania zagrożenia życia lub zdrowia osób przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących;
— miotacz płomieni przeznaczony do ataku lub do obrony;
— jednostrzałową broń długą mającą tylko gładką lufę lub lufy;
— broń długą z mechanizmem napędu gazowego;
— broń krótką z mechanizmem napędu gazowego;
— broń długą z mechanizmem napędu sprężonym powietrzem;
— broń krótką z mechanizmem napędu sprężonym powietrzem;
— broń wyrzucającą pociski tylko za pomocą sprężyny.

Konwencja zastrzega, że przedmioty wymienione w literze od a) do f) oraz i) są zaliczane do broni palnej wyłącznie, gdy stosuje się w nich materiał wybuchowy.

Do broni palnej konwencja nie zalicza wyżej wymienionych przedmiotów, gdy:
— są trwale niezdatne do użytku;
— nie podlegają kontroli w państwie, z którego są przekazywane, ze względu na małą siłę rażenia lub to, że są antykami;
— są przeznaczone do celów alarmowych, sygnalizacyjnych, ratowania życia, uboju zwierząt, polowania harpunem albo do celów przemysłowych lub technicznych, pod warunkiem, że takie przedmioty są używane wyłącznie zgodnie ze swym przeznaczeniem.

W rozumieniu konwencji do broni palnej zalicza się również:
— mechanizm odpalania, komorę, cylinder lub lufę jakiegokolwiek przedmiotu wymienionego wyżej jako broń palna;
— amunicję przeznaczoną do wystrzeliwania z przedmiotu wymienionego wyżej jako broń palna, tj. broń automatyczna, broń krótka z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym, lub umożliwiająca oddawanie pojedynczych strzałów, broń długa z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym (mająca co najmniej jedną gwintowaną lufę), broń długa umożliwiającą oddawanie pojedynczych strzałów (mająca co najmniej jedną gwintowaną lufę), broń długa z mechanizmem

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

półautomatycznym lub powtarzalnym (mająca tylko gładką lufę lub lufy), przenośna wyrzutnia rakiet, jednostrzałowa broń długa mająca tylko gładką lufę lub lufy, broń długa z mechanizmem napędu gazowego, broń krótka z mechanizmem napędu gazowego, broń wyrzucająca pociski tylko za pomocą sprężyny;

— każdą substancję lub materię przeznaczoną do wystrzeliwania z jakiejkolwiek broni lub podobnego narzędzia przeznaczonego do powodowania zagrożenia życia lub zdrowia osób przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących;
— celownik teleskopowy z promieniem światła lub celownik teleskopowy z urządzeniem wzmacniającym elektronicznie światło albo urządzenie działające na podczerwień, pod warunkiem przeznaczenia go do mocowania na jakimkolwiek przedmiocie wymienionym wyżej jako broń palna — litery od a) do n);
— tłumik przeznaczony do mocowania na jakimkolwiek przedmiocie wymienionym wyżej jako broń palna;
— granat, bombę lub inny pocisk zawierający urządzenie wybuchowe lub zapalające.

Sam załącznik definiuje również większość dość specjalistycznych terminów, których znaczenie zostało już wskazane w przypisach.

Przedstawione powyżej pojęcie broni palnej nie jest jednak jednolite dla wszystkich państw, które przystąpiły do konwencji. Państwa bowiem korzystały z możliwości złożenia jednego lub większej liczby zastrzeżeń przewidzianych w załączniku II do niniejszej konwencji[294], które to skutkują zmianą zakresu tego pojęcia.

W art. 2 państwa-strony konwencji zobowiązują się do udzielania sobie wzajemnie pomocy, przez właściwe organy administracji, w zwalczaniu nielegalnego handlu bronią palną oraz w wykrywaniu i ustalaniu miejsc, w których znajduje się broń przewożona z terytorium jednego państwa na terytorium innego państwa. Pomimo związania konwencją państw-stron daje ona możliwość dowolnego uchwalania ustaw oraz aktów normatywnych niższego rzędu dotyczących broni palnej, o ile przepisy takie nie będą niezgodne z jej postanowieniami (art. 3 konwencji). Treść ostatniego artykułu z rozdziału I konwencji nie budzi wątpliwości. Wyłącza on stosowanie jej postanowień w transakcjach bronią palną, gdy wszystkimi stronami są państwa lub podmioty działające

[294] Zastrzeżenia złożyły np. Republika Federalna Niemiec i Wielka Brytania.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

w imieniu państw. Zastanawiające jest jednak zamieszczenie takiego zastrzeżenia w akcie, który w samym tytule odnosi się jedynie do osób fizycznych. Faktu tego nie zmienia określenie na potrzeby konwencji pojęcia „osoba", obejmującego osobę prawną prowadzącą działalność na terytorium państwa strony konwencji, gdyż nie jest ono tożsame z pojęciem „osoba fizyczna".

Wymieniany już rozdział II konwencji poświęcony powiadamianiu o transakcjach (art. 5–9) nakłada w pierwszym ze swych przepisów obowiązek powiadamiania o każdym zbyciu (sprzedaży, przekazaniu) broni palnej. Obowiązek ten ciąży na państwie-stronie, na którego terenie dokonano transakcji bronią. Dotyczy on broni zbytej na rzecz osoby będącej rezydentem na terytorium innego państwa-strony konwencji. Powiadomienie to winno nastąpić przed dokonaniem transakcji lub przekazania — co powinno być przedmiotem największych starań państw-stron, a jeśli tak nie jest, to możliwie najszybciej. W treści powiadomień wskazuje się w szczególności na: tożsamość, numer paszportu lub dowodu tożsamości oraz adres osoby, na rzecz której broń zostaje zbyta albo osoby przekazującej stale broń na terytorium innego państwa-strony bez zmiany posiadania oraz rodzaj, markę i cechy broni palnej, a także jej numer lub inne oznaczenie. Powiadomienia dokonuje się pomiędzy organami krajowymi wyznaczonymi przez państwa-strony. Jeśli jest to stosowne, powiadomienia można przesyłać przez Interpol. Opisany sposób powiadomienia stosuje się również, gdy broń palna jest przekazywana stale oraz bez zmiany posiadania tej broni.

Jeśli państwo, z którego terytorium broń palna jest wysyłana, uważa to za wskazane, powiadomienie wystosowuje się również do państw-stron, przez których terytoria broń jest przewożona tranzytem. Powiadomienie następuje z zachowaniem wyżej opisanych zasad.

Każde państwo-strona konwencji jest obowiązane podjąć działania niezbędne do zapewnienia, by każda osoba, która sprzedaje, przekazuje lub w inny sposób zbywa broń palną znajdującą się na jej terytorium, zgłaszała szczegółowe informacje o takiej transakcji właściwym organom innych państw-stron.

Zgodnie z treścią art. 9 ust. 3 konwencji każde państwo, w momencie składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, w formie oświadczenia kierowanego do sekretarza generalnego Rady Europy, wskazało organ, do którego należy kierować powiadomienia. Państwo informuje niezwłocznie sekretarza generalnego Rady Europy o wszelkich późniejszych zmianach z tym związanych. Już w momencie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

podpisania konwencji Rzeczpospolita Polska wskazała komendanta głównego Policji jako organ, do którego kierowane będą powiadomienia o transakcjach bronią palną dokonanych przez osoby fizyczne.

Rozdział III konwencji wprowadza jako zasadę obowiązek posiadania przez cudzoziemca dokonującego transakcji z bronią (sprzedaży, przekazania lub zbycia w inny sposób) tzw. podwójnego zezwolenia[295] lub międzynarodowej licencji.

Postanowienia końcowe konwencji zostały zapisane w ośmiu artykułach (12–19) rozdziału IV. Pierwszy z nich (art. 12) określa zasady, na jakich należy dokonywać ratyfikacji konwencji, jej przyjęcia lub zatwierdzenia. W art. 13 upoważniono Komitet Ministrów Rady Europy do zaproszenia państw niebędących członkami Rady Europy do przystąpienia do konwencji[296]. Artykuł 14 pozwala określić każdemu państwu terytorium lub terytoria, do których konwencja ma zastosowanie.

Na etapie podpisania, a następnie ratyfikacji konwencji, najważniejsze znaczenie ma treść art. 15, który zezwala każdemu państwu złożyć oświadczenie o wniesieniu jednego lub większej liczby zastrzeżeń określonych w załączniku II do konwencji. W art. 16 konwencja statuuje zakaz zawierania pomiędzy państwami-stronami umów dwu- lub wielostronnych, które dotyczyłyby kwestii uregulowanych konwencją, poza umowami uzupełniającymi jej postanowienia albo ułatwiającymi realizowanie zawartych w niej zasad. Określenie organu Rady Europy, kompetentnego do ugodowego rozwiązywania problemów powstałych w związku z podpisaniem konwencji, nastąpiło w art. 17 konwencji. Jest nim Europejski Komitet Problematyki Przestępczości. Organ ten należy informować o jej stosowaniu. Europejski Komitet Problematyki Przestępczości jest również upoważniony na mocy ust. 2 art. 17 do przedstawiania Komitetowi Ministrów Rady Europy propozycji zmian lub uzupełnień postanowień konwencji, jeśli uzasadniają to osiągnięcia techniczne, społeczne i ekonomiczne. Konwencja w art. 18 daje państwom-stronom możliwości czasowego niestosowania jej postanowień w wypadku wojny lub innych wyjątkowych okoliczności.

---

[295] Instytucja podwójnego zezwolenia polega na obowiązku posiadania przez osobę, pragnącą dokonać transakcji bronią, zarówno zgody na dokonanie tej czynności od władz państwa (strony konwencji), którego jest obywatelem, jak i zgody państwa, na którego terytorium chce dokonać przedmiotowej transakcji.

[296] Decyzja o zaproszeniu podejmowana jest zgodnie z art. 20 lit. d) Statutu Rady Europy i wymaga jednomyślnej zgody państw członkowskich będących stronami konwencji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Wypowiedzenie konwencji może nastąpić przez jakiekolwiek państwo-stronę. Wymaga to jedynie powiadomienia skierowanego do sekretarza generalnego Rady Europy. Staje się ono skuteczne po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania takiego powiadomienia.

Przepisy art. 19 nakładają na sekretarza generalnego Rady Europy obowiązek powiadamiania państw członkowskich Rady oraz pozostałych państw-stron konwencji o zaistnieniu zdarzeń enumeratywnie wymienionych w tym przepisie. Zdarzeniami tymi są: podpisanie konwencji; złożenie dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie do konwencji; każdorazowe wejście konwencji w życie; otrzymanie oświadczeń lub powiadomień zgodnie z jej art. 9 ust. 3, art. 11 oraz 14; złożenie zastrzeżenia zgodnie z jej art. 15 ust. 1; wycofanie zastrzeżenia zgodnie z jej art. 15 ust. 2; otrzymanie powiadomienia zgodnie z jej art. 16 ust. 3, dotyczącego jednolitego ustawodawstwa lub specjalnego systemu; otrzymanie powiadomienia zgodnie z jej art. 18 ust. 1; otrzymanie powiadomienia o dacie odejścia od stosowania postanowień konwencji lub przywrócenia ich stosowania; otrzymanie powiadomienia zgodnie z jej art. 8 ust. 2 i o dacie wejścia w życie wypowiedzenia.

3.2. Dyrektywa w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni

Problematykę kontrolowania, nabywania i przechowywania broni palnej w Unii Europejskiej przedstawiła Ewa Toczek w informacji nr 505 sporządzonej dla Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu[297] w 1997 r.[298] Informacja ta bazowała na pierwotnej wersji dyrektywy nr 91/477/EWG oraz nie uwzględniała, bo nie mogła, jej zmian dokonanych w 2008 i w 2017 r. Dyrektywa dotyczy osób prywatnych oraz dealerów, zajmujących się handlem lub prowadzeniem przedsiębiorstwa, które wytwarza, sprzedaje, wymienia, wypożycza, naprawia lub przetwarza broń[299].

W preambule do dyrektywy Rada wyraźnie zaznaczyła, że zniesienie kontroli bezpieczeństwa przedmiotów transportowanych oraz osób pociąga za sobą między innymi harmonizację ustawodawstwa dotyczącego broni. Jednocześnie, dla realizacji wyznaczonego celu, zniesienie wszelkich formal-

[297] Biuro Studiów i Ekspertyz zakończyło działalność 31 marca 2006 r., jego kontynuatorem jest Biuro Analiz Sejmowych.

[298] E. Toczek, *Kontrola nabywania i przechowywania broni palnej w Unii Europejskiej — Europejska karta broni palnej*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-505.htm>, dostęp: wrzesień 2017 r.

[299] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

ności policyjnych i celnych na wewnątrzwspólnotowych granicach niezbędne jest przyjęcie skutecznych zasad umożliwiających przeprowadzanie kontroli nabywania i posiadania broni palnej w państwach członkowskich, a kontrole broni na wewnątrzwspólnotowych granicach muszą zostać systematycznie znoszone. Wymaga to przede wszystkim ustalenia kategorii broni palnej, której nabywanie i posiadanie przez osoby prywatne byłoby zakazane, bądź podlegałoby obowiązkowi uzyskania pozwolenia lub złożenia oświadczenia. Przemieszczanie się z bronią powinno być przy tym jednak zabronione. Odstępstwo od tej zasady może mieć tylko wtedy miejsce, gdy zostanie ustalona procedura umożliwiająca zgłaszanie państwom członkowskim, że na ich terytorium zostanie wwieziona broń palna. W preambule zadeklarowano uchwalenie bardziej elastycznych zasad w odniesieniu do myśliwych i osób uprawiających strzelectwo sportowe. Zaznaczono również, że dyrektywa nie ma wpływu na podejmowanie przez państwa członkowskie środków zapobiegających nielegalnemu handlowi bronią. Nie ma również zastosowania do nabywania ani posiadania broni, zgodnie z prawem krajowym, przez siły zbrojne, policję oraz organy publiczne. Nie ma ona również zastosowania do transferów regulowanych dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/43/WE[300] o warunkach transferów produktów związanych z obronnością.

Należy podkreślić, że dyrektywa nie ogranicza państw członkowskich w zakresie możliwości uchwalania przepisów krajowych surowszych niż przewidziane w niej regulacje, z zastrzeżeniem praw przyznanych osobom mającym miejsce zamieszkania w UE. Rozwiązanie takie stanowi przejaw troski o możliwość realnego zapewnienia bezpieczeństwa w krajach członkowskich niezależnie od przedsięwzięć unijnych podejmowanych w zakresie reglamentacji broni.

Rada, definiując w dyrektywie pojęcie broni palnej określiła zakres obowiązywania dyrektywy. Przed nowelizacją z 2017 r. definiowała ją jako przenośną broń lufową, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków w wyniku działania palnego materiału wybuchowego. Obecnie broń palną określa jako każdą przenośną broń lufową, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może zostać przerobiona tak, aby miotała śrut, kulę lub pocisk w wyniku

[300] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/43/WE z 6 maja 2009 r. w sprawie uproszczenia warunków transferów produktów związanych z obronnością we Wspólnocie, Dz. Urz. L 146/1 z 10 czerwca 2009 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

działania palnego materiału miotającego, chyba że jest wyłączona z zakresu tej definicji z jednego z powodów wymienionych w załączniku I sekcja III. Są nimi przedmioty, które co prawda odpowiadają definicji broni palnej, ale nie wyłączono ich z jej zakresu, gdyż są przeznaczone do alarmowania, sygnalizowania, ratowania życia, uboju zwierząt lub połowów ryb za pomocą harpuna lub do celów przemysłowych lub technicznych, pod warunkiem że mogą być wykorzystywane wyłącznie do zadeklarowanych celów; bądź uznawane są za broń zabytkową i nie zostały włączone do kategorii broni określonych w części II załącznika I dyrektywy oraz podlegają przepisom krajowym.

Jednocześnie dyrektywa stanowi, że przedmiot uznaje się za możliwy do przerobienia tak, aby miotał śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego, jeżeli ma wygląd broni palnej oraz ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może zostać przerobiony w tym celu.

Dyrektywa 91/477/EWG, zgodnie z zapowiedzią preambuły, ustala kategorie broni palnej. Pierwotnie były to cztery kategorie tj. A, B, C i D. Dyrektywą 2017/853 zniesiono kategorię D — inna broń palna. Podkreśla się w niej, że broń palna oznacza każdy przedmiot, który zalicza się do wskazanych kategorii, chyba że spełnia wymogi definicji, ale wyłączony jest z niej z uwagi na przyczyny wymienione w sekcji III załącznika I dyrektywy.

Broń palna została sklasyfikowana w sekcji II załącznika I do dyrektywy. Kategorię A stanowi broń palna niedozwolona. Pierwotnie zaliczono do niej: wojskowe pociski wybuchowe i granatniki; automatyczną broń palną, broń palną ukrytą pod postacią innego przedmiotu; amunicję z pociskami penetrującymi, wybuchowymi lub zapalającymi oraz pociski dla takiej amunicji; amunicję do pistoletów i rewolwerów z pociskami rozprężnymi oraz pociski dla takiej amunicji, oprócz broni dla myślistwa i strzelectwa sportowego dla osób uprawnionych do korzystania z niej. Samo zaliczenie do tej kategorii broni palnej amunicji jest kontrowersyjne. Z pewnością nie sprzyja klasyfikacji broni i amunicji jako takiej, tym bardziej, że już w 2008 r. dyrektywą wprowadzono pojęcie amunicji. Zdefiniowano ją jako cały nabój lub jego komponenty[301], w tym łuski, spłonki, proch lub pociski, używane w broni palnej, jeżeli

[301] Dyrektywa precyzuje znaczenie określenia „istotny komponent" ale odnosi go jedynie do broni — lufa, szkielet, komora zamkowa, w tym, w stosownych przypadkach, górna i dolna komora zamkowa, bębenek lub zamek dowolnego typu (ang. *the slide*, *the bolt* lub *the breech block*), które będąc osobnymi przedmiotami, włączone są do kategorii broni palnej, w której są lub mają zostać osadzone.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

(obecnie) pod warunkiem, że komponenty te są również objęte wymogiem uzyskania zezwolenia w danym państwie członkowskim. Dyrektywą 2017/853 do broni palnej kategorii A zaklasyfikowano samoczynną broń palną, która została przerobiona na samopowtarzalną broń palną, bez uszczerbku dla art. 7 ust. 4a, tj. taka, która dotychczas była sklasyfikowana w kategorii B oraz nabyta w sposób zgodny z prawem i zarejestrowana przed dniem 13 czerwca 2017 r. Ponadto do broni palnej kategorii A zaliczono każdy z poniższych rodzajów samopowtarzalnej broni palnej centralnego zapłonu:

- krótka broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 21 nabojów bez przeładowania, jeżeli:
  - mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów stanowi część tej broni palnej lub
  - odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów jest do niej wprowadzony;
- długa broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 11 nabojów bez przeładowania, jeżeli:
  - mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów stanowi część tej broni palnej lub
  - odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów jest do niej wprowadzony.

Do broni palnej kategorii A zaliczono również samopowtarzalną długą broń palną (tj. broń palną, która jest pierwotnie przeznaczona do strzelania z ramienia), którą można zmniejszyć do długości mniejszej niż 60 cm bez utraty funkcjonalności dzięki zastosowaniu kolby składanej lub teleskopowej lub kolby, którą można usunąć bez użycia narzędzi. Za broń palną niedozwoloną uznano również taką broń palną dotychczas wymienioną jako zakwalifikowana do kategorii A, która została przerobiona na broń do strzelania ślepymi nabojami, wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji aktywnych lub nabojów pirotechnicznych, lub na broń salutacyjną lub akustyczną.

W kategorii B wskazano broń palną, w wypadku której wymagane jest pozwolenie. Do kategorii tej po nowelizacji z 2017 r. zalicza się:

— krótką broń palną powtarzalną;
— krótką broń palną jednostrzałową centralnego zapłonu;
— krótką broń palną jednostrzałową bocznego zapłonu, której całkowita długość nie przekracza 28 cm;
— samopowtarzalną długą broń palną, której mechanizm ładujący i komora mogą łącznie pomieścić więcej niż trzy naboje w przypadku broni

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

palnej bocznego zapłonu, a ponad trzy, lecz mniej niż dwanaście nabojów w przypadku broni palnej centralnego zapłonu;
— samopowtarzalną krótką broń palną inną niż broń palna wymieniona w kategorii A pkt 7 lit. a)[302];
— samopowtarzalną długą broń palną wymienioną w kategorii A pkt 7 lit. b)[303], której mechanizm ładujący i komora nie mogą razem pomieścić więcej niż trzy naboje, w przypadku, gdy mechanizm ładujący jest odłączalny lub w przypadku, gdy nie jest pewne, czy broni tej nie można przerobić, za pomocą zwykłych narzędzi, na broń, której mechanizm ładujący i komora mogą pomieścić łącznie więcej niż trzy naboje;
— powtarzalną i samopowtarzalną długą broń palną z lufą o gładkim przewodzie, której długość nie przekracza 60 cm;
— samopowtarzalną broń palną do użytku cywilnego, która jest podobna do broni z mechanizmami automatycznymi, inna niż wymieniona w kategorii A pkt 6[304], 7[305] lub 8[306].

Za broń palną wymagającą pozwolenia uznano również taką broń palną dotychczas wymienioną jako zakwalifikowana do powyższej kategorii A, która została przerobiona na broń do strzelania ślepymi nabojami, wystrze-

[302] To jest inna, jak krótka broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 21 nabojów bez przeładowania, jeżeli mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów stanowi część tej broni palnej lub odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów jest do niej wprowadzony.

[303] To jest długa broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 11 nabojów bez przeładowania, jeżeli mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów stanowi część tej broni palnej lub odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów jest do niej wprowadzony.

[304] To jest inna jak samoczynna broń palna, która została przerobiona na samopowtarzalną, a która dotychczas była sklasyfikowana w kategorii B, oraz nabyta w sposób zgodny z prawem i zarejestrowana przed 13 czerwca 2017 r.

[305] To jest inna jak następujący rodzaj samopowtarzalnej broni palnej centralnego zapłonu:
— krótka broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 21 nabojów bez przeładowania, jeżeli mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów stanowi część tej broni palnej lub odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów jest do niej wprowadzony;
— długa broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 11 nabojów bez przeładowania, jeżeli mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów stanowi część tej broni palnej lub odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów jest do niej wprowadzony.

[306] To jest inna jak samopowtarzalna długa broń palna (tj. broń palna, która jest pierwotnie przeznaczona do strzelania z ramienia), którą można zmniejszyć do długości mniejszej niż 60 cm bez utraty funkcjonalności dzięki zastosowaniu kolby składanej lub teleskopowej, lub kolby, którą można usunąć bez użycia narzędzi.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

liwania substancji drażniących, innych substancji aktywnych lub nabojów pirotechnicznych, lub na broń salutacyjną lub akustyczną.

Broń palna, w wypadku której wymagane jest oświadczenie została zaliczona do kategorii C i stanowi ją:

— powtarzalna długa broń palna inna niż długa broń palna z lufą o gładkim przewodzie, której długość nie przekracza 60 cm;
— długa broń palna jednostrzałowa z lufą bruzdowaną;
— samopowtarzalna długa broń palna inna niż wymieniona w kategorii A lub B;
— jednostrzałowa krótka broń palna bocznego zapłonu, której całkowita długość przekracza 28 cm;
— broń palna sklasyfikowana w kategorii A lub B, lub w niniejszej kategorii C, która została pozbawiona cech użytkowych zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym (UE) 2015/2403[307];
— jednostrzałowa długa broń palna z lufą o gładkim przewodzie, wprowadzana do obrotu począwszy od 14 września 2018 r.

Ponadto za broń palną wymagającą oświadczenia uznano również taką broń palną dotychczas wymienioną jako zakwalifikowana do kategorii C, która została przerobiona na broń do strzelania ślepymi nabojami, wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji aktywnych lub nabojów pirotechnicznych, lub na broń salutacyjną, lub akustyczną.

Ustalając przedmiotowy zakres obowiązywania dyrektywy Rada określiła również inne pojęcia niezbędne do właściwego jej stosowania. Stanowią one treść art. 1 dyrektywy 91/477/EWG, ustaloną dyrektywą 2017/853, zgodnie z którą są nimi:

- Istotny komponent — lufa, szkielet, komorę zamkową, w tym, w stosownych przypadkach, górną i dolną komorę zamkową, bębenek lub zamek dowolnego typu (ang. *the slide, the bolt lub the breech block*), które będąc osobnymi przedmiotami, włączone są do kategorii broni palnej, w której są lub mają zostać osadzone[308].

[307] Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2403 z 15 grudnia 2015 r. ustanawiające wspólne wytyczne dotyczące norm i technik pozbawiania broni cech użytkowych w celu zagwarantowania, że broń pozbawiona cech użytkowych trwale nie nadaje się do użytku, Dz. Urz. L 333/62 z 19 grudnia 2015 r.

[308] Zgodnie ze sprostowaniem do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/853 z 17 maja 2017 r. zmieniającej dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, Dz. Urz. L 191/13 z 22 lipca 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

- Amunicja — nabój scalony lub jego komponenty, w tym łuski, spłonki, proch, kule lub pociski, używane w broni palnej, pod warunkiem że komponenty te również są objęte wymogiem uzyskania pozwolenia w danym państwie członkowskim.
- Broń alarmowa i sygnałowa — urządzenia z uchwytem na nabój, przeznaczone wyłącznie do strzelania ślepymi nabojami oraz do wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji czynnych lub pirotechnicznych nabojów sygnalizacyjnych i których nie można przerobić tak, aby miotały śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego.
- Broń salutacyjna i akustyczna — broń palna, która została specjalnie przerobiona do strzelania wyłącznie ślepymi nabojami, do takiego użytku jak: w przedstawieniach teatralnych, sesjach fotograficznych, filmach i programach telewizyjnych, rekonstrukcjach historycznych, paradach, wydarzeniach sportowych i szkoleniach.
- Broń palna pozbawiona cech użytkowych — broń palna, którą uczyniono trwale niezdatną do użytku w wyniku pozbawienia jej cech użytkowych przez zapewnienia, aby wszystkie istotne komponenty danej broni palnej stały się trwale niezdatne do użytku i niemożliwe do usunięcia, zastąpienia lub modyfikacji w sposób, który umożliwiłby przywrócenie broni palnej cech użytkowych w jakikolwiek sposób.
- Muzeum — stale i publicznie dostępna instytucja służąca społeczeństwu i jego rozwojowi, która nabywa, konserwuje, bada i wystawia broń palną, istotne komponenty lub amunicję w celach historycznych, kulturalnych, naukowych, technicznych, edukacyjnych, związanych z dziedzictwem lub rekreacją, która to instytucja została uznana za muzeum przez dane państwo członkowskie.
- Kolekcjoner — osoba fizyczna lub prawna zajmująca się gromadzeniem i konserwacją broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji w celach historycznych, kulturalnych, naukowych, technicznych, edukacyjnych lub związanych z dziedzictwem, która to osoba została uznana za kolekcjonera przez dane państwo członkowskie.
- Sprzedawca — osoba fizyczna lub prawna, której zawód lub działalność gospodarcza polega w całości lub w części na:
  - wytwarzaniu, handlu, wymianie, wypożyczaniu, naprawie, modyfikacji lub przeróbce broni palnej lub jej istotnych komponentów;
  - wytwarzaniu, handlu, wymianie, modyfikacji lub przeróbce amunicji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

- Pośrednik — osoba fizyczna lub prawna inna niż sprzedawca, której zawód lub działalność gospodarcza polega w całości lub w części na:
  — negocjowaniu lub organizowaniu transakcji kupna, sprzedaży lub dostawy broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji;
  — organizowaniu transferu broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji w państwie członkowskim, z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego, z państwa członkowskiego do państwa trzeciego lub z państwa trzeciego do państwa członkowskiego.
- Nielegalne wytwarzanie — wytwarzanie lub montowanie broni palnej, jej istotnych komponentów i amunicji:
  — z jakichkolwiek istotnych komponentów takiej broni palnej będących przedmiotem nielegalnego obrotu;
  — bez pozwolenia wydanego zgodnie z art. 4 dyrektywy przez właściwy organ państwa członkowskiego, w którym ma miejsce wytwarzanie lub montaż, lub
  — bez oznakowania broni palnej przy jej wytwarzaniu zgodnie z art. 4 dyrektywy.
- Nielegalny obrót — nabycie, sprzedaż, dostawa, przemieszczenie lub transfer broni palnej, jej istotnych komponentów lub amunicji z lub przez terytorium jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego, jeżeli żadne z danych państw członkowskich nie wydało na to pozwolenia zgodnie z niniejszą dyrektywą lub jeżeli broń palna, istotne komponenty lub amunicja nie są oznakowane zgodnie z art. 4.
- Śledzenie — systematyczne śledzenie losów broni palnej oraz, w miarę możliwości, jej istotnych komponentów i amunicji od wytwórcy do nabywcy w celu udzielania właściwym organom państw członkowskich pomocy w wykrywaniu, badaniu i analizowaniu procesów nielegalnego wytwarzania i nielegalnego obrotu.

Dyrektywą 2017/853 zasadniczo nie zmieniono sposobu określenia państwa miejsca zamieszkania osób podlegające dyrektywie. Ustala się go na podstawie adresu widniejącego w dokumencie urzędowym takim jak paszport lub krajowy dowód osobisty, który przedstawia się organom państwa członkowskiego, sprzedawcy lub pośrednikowi podczas kontroli nabywania lub posiadania broni. Jeżeli jednak w ww. dokumenty nie zawierają adresu, ustala się je na podstawie innego urzędowego dowodu miejsca zamieszkania uznawanego przez dane państwo członkowskie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Jak już wskazano wcześniej, dyrektywa stwierdza, że w zasadzie przemieszczanie broni z jednego państwa członkowskiego do drugiego powinno być zakazane. Jednak będzie to możliwe, jeśli zostanie przyjęty tryb umożliwiający zawiadomienie państwa członkowskiego o wwiezieniu broni na jego terytorium. Upraszczać przemieszczanie broni ma Europejska karta broni palnej. Jest ona wydawana przez właściwe organy państwa członkowskiego na wniosek osoby, która w sposób zgodny z prawem weszła w posiadanie i używa broń palną. Jest ona ważna przez okres nieprzekraczający pięciu lat, który może zostać przedłużony. Jest ona niezbywalna i zawiera informacje na temat broni posiadanej i używanej przez posiadacza karty. Musi ona zawsze znajdować się w posiadaniu osoby używającej broń palną, a wszelkie zmiany w stanie posiadania broni lub jej cechach, a także jej utratę lub kradzież, wpisuje się do karty. Dyrektywa szczegółowo określa, jakie informacje powinna zawierać karta. Między innymi zawiera oświadczenia związane z uzyskaniem odpowiedniego pozwolenia umożliwiającego podróżowanie z bronią. Europejska karta broni palnej jest swego rodzaju licencją na posiadanie broni w krajach Wspólnoty[309].

Wobec wątpliwości co do krajowych ograniczeń w wydawaniu Europejskiej Karty Broni Palnej Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że państwa członkowskie są zobowiązane wydawać ją jedynie myśliwym i strzelcom sportowym. Wywiedziono to z faktu, że bez otrzymania tejże karty osoby te nie mogłyby wykonywać prawa, jakie wyraźnie przyznaje im dyrektywa. Państwa członkowskie mogą uchwalić przepisy surowsze nie ograniczają prawa myśliwych i strzelców sportowych, a więc nie są zobowiązane wydawać europejskiej karty broni palnej innym posiadaczom broni[310].

Szczególne miejsce w dyrektywie mają przepisy dotyczące harmonizacji przez państwa członkowskie ustawodawstwa dotyczącego broni palnej. Zostały one zamieszczone w rozdziale 2, który został znacznie rozbudowany dyrektywą 2017/853. Zakładają one, że począwszy od 14 września 2018 r., każda broń palna (wytworzona lub przywieziona do UE) lub każdy istotny jej komponent wprowadzone do obrotu mają zostać opatrzone czytelnym, trwałym i niepowtarzalnym oznakowaniem[311], niezwłocznie po wytworzeniu

[309] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty posiadania broni*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2003, z. 2, s. 271.

[310] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości (C-543/12) z 4 września 2014 r. Legalis 1162816.

[311] Niepowtarzalne oznakowanie obejmuje: imię i nazwisko lub nazwę wytwórcy, lub oznaczenie handlowe, państwo lub miejsce wytworzenia, numer seryjny i rok wytworzenia — jeśli nie został zawarty w numerze seryjnym — oraz model, o ile to możliwe. Pozostaje

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

i najpóźniej przed wprowadzeniem ich do obrotu lub niezwłocznie po przywozie do UE, a także po wytworzeniu niezwłocznie zarejestrowane (najpóźniej przed wprowadzeniem do obrotu) lub niezwłocznie po przywozie do UE. Dopuszczalne jest znakowanie broni zgodnie z postanowieniami konwencji o wzajemnym uznawaniu oznakowania broni strzeleckiej z 1 lipca 1969 r. Niepowtarzalne oznakowanie umożliwiające identyfikację podmiotu przekazującego broń palną (istotne komponenty) dotyczy również sytuacji, gdy broń pochodzi z zapasów rządowych transferowanych do stałego użytku cywilnego.

Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do ustanawiania systemu regulującego działalność sprzedawców i pośredników, obejmującego co najmniej:

— rejestrację sprzedawców i pośredników działających na terytorium państwa członkowskiego;
— koncesje lub pozwolenia na prowadzenie działalności przez sprzedawców i pośredników na terytorium danego państwa;
— kontrolę rzetelności prywatnej i zawodowej oraz odpowiednich umiejętności sprzedawców lub pośredników.

Zgodnie z postanowieniami dyrektywy państwa członkowskie prowadzą skomputeryzowane systemy rejestracji danych, gwarantujące upoważnionym organom dostęp do danych obejmujących każdą sztukę broni palnej objętą dyrektywą. Po nowelizacji z 2017 r. wymagane jest dodatkowo, aby w takim systemie zapisywano wszystkie informacje dotyczące broni palnej konieczne w celu śledzenia i identyfikacji tej broni, w tym:

— typ, markę, model, kaliber i numer seryjny każdej jednostki broni palnej oraz oznakowanie umieszczone na szkielecie lub komorze zamkowej jako niepowtarzalne oznakowanie zgodnie z ust. 1, które służy jako niepowtarzalny identyfikator każdej jednostki broni palnej;
— numer seryjny lub niepowtarzalne oznakowanie umieszczone na istotnych komponentach, w wypadku, gdy różnią się od oznakowania na szkielecie lub komorze zamkowej każdej jednostki broni palnej;
— imiona i nazwiska lub nazwy oraz adresy dostawców i osób nabywających lub posiadających broń palną, wraz z odpowiednią datą lub datami oraz

to bez uszczerbku dla umieszczenia znaku towarowego wytwórcy. W wypadku, gdy istotny komponent jest zbyt mały, zostaje on oznakowany co najmniej numerem seryjnym lub kodem alfanumerycznym bądź cyfrowym.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— wszelkie przeróbki lub modyfikacje broni palnej powodujące zmianę jej kategorii lub podkategorii, w tym autoryzowane pozbawienie cech użytkowych lub zniszczenie broni palnej oraz odpowiednią datę lub daty.

Państwa członkowskie zapewniają, aby dane osobowe były usuwane z systemów rejestracji danych po upływie okresów określonych dyrektywą.

W okresie prowadzenia działalności sprzedawcy mają obowiązek prowadzenia ewidencji obejmującej wszystkie rodzaje broni palnej objęte niniejszą dyrektywą, którą otrzymali lub sprzedali, zawierającej dane szczegółowe umożliwiające identyfikację i śledzenie historii broni palnej, w szczególności typ, markę, model, kaliber i numer seryjny oraz nazwy i adresy dostawców oraz osób nabywających broń. Po zakończeniu działalności sprzedawcy i pośrednicy przekazują tę ewidencję krajowym organom odpowiedzialnym za systemy rejestracji danych.

Sprzedawcy i pośrednicy są zobowiązani bez zbędnej zwłoki zgłaszać właściwym organom krajowym transakcje dotyczące broni palnej i jej istotnych komponentów. Mają zostać wyposażeni w łącza to umożliwiające, tak, aby systemy rejestracji danych były aktualizowane natychmiast po otrzymaniu informacji dotyczących takich transakcji. Ma to służyć realizacji nałożonego dyrektywą 2017/853 obowiązku stworzenia możliwości przyporządkowania, w każdym momencie, każdej broni palnej jej właścicielowi.

Dyrektywa wymaga, żeby państwa członkowskie zezwalały na nabywanie i posiadanie broni palnej wyłącznie osobom, które otrzymały na nią pozwolenie lub specjalne upoważnienie[312]. Wymóg pozwolenia dotyczy broni sklasyfikowanej w kategorii C. Dyrektywa zakłada, że mogą je otrzymać wyłącznie osoby, które przedstawią ważną przyczynę i które:

— ukończyły 18 rok życia, z wyjątkiem nabycia, innego niż w drodze zakupu, i posiadania broni palnej do celów myślistwa i strzelectwa sportowego, pod warunkiem że w tym wypadku osoby poniżej 18 roku życia posiadają zgodę rodziców lub są pod opieką rodzica, lub osoby dorosłej posiadającej ważne pozwolenie na broń palną, lub do celów łowieckich, lub znajdują się na terenie licencjonowanego ośrodka szkoleniowego albo innego zatwierdzonego ośrodka, a rodzic lub osoba dorosła posiadająca ważne pozwolenie na broń palną, lub do celów łowieckich przyjmuje odpowiedzialność za należyte przechowywanie zgodnie z art. 5a oraz

[312] Na przykład funkcjonariusze Policji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— nie wydają się stanowić zagrożenia dla samych siebie lub innych, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego. Karalność za popełnione umyślnie przestępstwo z użyciem przemocy uznaje się za element wskazujący na takie zagrożenie.

Państwa członkowskie, zgodnie ze zmianą wprowadzoną dyrektywą 2017/853, muszą posiadać system monitorowania, umożliwiający bieżącą weryfikację warunków udzielania pozwolenia tak, aby m.in. odpowiednie informacje medyczne i psychologiczne były poddawane ocenie. W wypadku, gdy którykolwiek z warunków udzielenia pozwolenia przestaje być spełniony następuje cofnięcie pozwolenia. Jednocześnie dyrektywa wprowadza, że państwa członkowskie nie mogą zabronić osobie zamieszkującej na ich terytorium posiadania broni palnej, która została nabyta w innym państwie członkowskim, chyba że zabraniają nabywania broni palnej tego samego typu na swoim terytorium.

Państwa członkowskie zostały również zobowiązane (dyrektywą 2017/853), żeby pozwolenie na broń palną sklasyfikowaną w kategorii B zostało cofnięte, jeżeli stwierdzą, że osoba, której wydano pozwolenie, znajduje się w posiadaniu mechanizmu ładującego, który można dołączyć do samopowtarzalnej broni palnej centralnego zapłonu lub do powtarzalnej broni palnej centralnego zapłonu, który to mechanizm może pomieścić ponad 20 nabojów (w wypadku broni długiej ponad 10 nabojów), chyba że osobie tej wydano pozwolenie na typ broni uwzględniający posiadanie takiego mechanizmu.

Państwa członkowskie zostały także zobligowane do określenia zasad dotyczących właściwego nadzoru[313] nad bronią palną i amunicją oraz ich należytego przechowywania[314] w bezpieczny sposób, zakładając że nie mogą być one łatwo dostępne razem. Mają one zminimalizować ryzyko dostępu do broni palnej osób nieuprawnionych.

Zgodnie z dodanym dyrektywą 2017/853 przepisem art. 5b państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadkach dotyczących nabycia i sprzedaży broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji sklasyfikowanych w kategoriach A, B lub C, na podstawie umów zawieranych na odległość

[313] Należyty nadzór w takich przypadkach oznacza, że osoba posiadająca w sposób zgodny z prawem broń palną lub amunicję ma nad nią kontrolę podczas jej transportu i użytkowania.

[314] Poziom nadzoru w odniesieniu do przechowywania musi odpowiadać liczbie i kategorii broni palnej i amunicji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

zdefiniowanych w art. 2 pkt 7 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE[315], tożsamość — a w wymaganych przypadkach również pozwolenie nabywcy broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji — była weryfikowana przed dostarczeniem lub najpóźniej w chwili dostarczenia ich tej osobie przez koncesjonowanego lub uprawnionego sprzedawcę (pośrednika) lub organ publiczny.

Państwa członkowskie zobowiązane są podjąć środki w celu zakazania nabywania i posiadania broni palnej (komponentów i amunicji) sklasyfikowanych w kategorii A. Tego rodzaju broń posiadana niezgodnie z prawem ma zostać skonfiskowana. Możliwe jest jej posiadanie na podstawie pozwolenia, jeżeli nie jest to sprzeczne z bezpieczeństwem publicznym lub porządkiem publicznym i tylko w celu ochrony bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, żeglugi handlowej, konwojów wysokiej wartości oraz ważnych obiektów, a także w celach obrony narodowej, celach edukacyjnych, kulturowych, badawczych i historycznych. Dyrektywa wymaga, żeby były to przypadki indywidualne, wyjątkowe i należycie uzasadnione.

W szczególnych indywidualnych, wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach pozwolenie na broń sklasyfikowaną w kategorii A może być wydane kolekcjonerom, pod warunkiem spełnienia rygorystycznych warunków w zakresie bezpieczeństwa, w tym wykazania, że podjęto środki w celu wyeliminowania wszelkich zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego lub porządku publicznego oraz, że broń będzie przechowywana w sposób zapewniający poziom bezpieczeństwa proporcjonalny do zagrożeń związanych z nieuprawnionym dostępem do niej. Tacy uprawnieni kolekcjonerzy są zobowiązani do prowadzenia ewidencji obejmującej posiadaną broń palną kategorii A oraz zapewnienia właściwym organom krajowym dostępu do tej ewidencji. Państwa członkowskie ustanawiają system monitorowania takich uprawnionych kolekcjonerów.

Dyrektywa zakłada także możliwość wydania pozwoleń na broń kategorii A również muzeom i sprzedawcom (pośrednikom) w ramach ich działalności zawodowej, pod warunkiem spełnienia przez nich rygorystycznych warunków w zakresie bezpieczeństwa. Może ono zezwalać sprzedawcom na

[315] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, Dz. Urz. L 304/64 z 22 listopada 2011 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

nabywanie, wytwarzanie, pozbawianie cech użytkowych, naprawę, dostawę, transfer i posiadanie takiej broni.

Strzelcom sportowym można wydawać pozwolenia na samopowtarzalną broń palną sklasyfikowaną w kategorii A (pkt 6 lub 7 dyrektywy), pod warunkiem spełnienia następujących warunków:

- uzyskania zadowalającej oceny monitorowania, stwierdzającej, że przez cały okres posiadania pozwolenia spełniał warunki jego uzyskania;
- dostarczenia dowodu, że aktywnie przygotowują się do zawodów lub uczestniczą w zawodach strzeleckich uznawanych przez organizację strzelecką[316];
- przedstawienia zaświadczenia z uznanej urzędowo organizacji strzelectwa sportowego, potwierdzające, że:
  - strzelec jest członkiem klubu strzeleckiego i regularnie uprawia w nim strzelectwo sportowe co najmniej od 12 miesięcy;
  - dana broń palna wypełnia specyfikacje wymagane dla dyscypliny strzeleckiej uznanej przez ustanowioną na szczeblu międzynarodowym i uznaną urzędowo federację strzelectwa sportowego.

W związku ze zmianą klasyfikacji broni dokonaną dyrektywą 2017/853, przewidziano możliwość podjęcia przez państwa decyzji o potwierdzeniu, odnowieniu lub przedłużeniu pozwoleń na samopowtarzalną broń palną sklasyfikowaną w kategorii A w pkt 6, 7 lub 8. Dotyczy to broni palnej, która była sklasyfikowana w kategorii B, oraz nabytej w sposób zgodny z prawem i zarejestrowanej przed 13 czerwca 2017 r., z zastrzeżeniem pozostałych warunków określonych w niniejszej dyrektywie.

W dyrektywie 2017/853 zwrócono uwagę też na swoistość rozwiązań krajowych dopuszczających do posiadaniu broni typu wojskowego po odbyciu szkoleń wojskowych oparty na poborze powszechnym. Wprowadzono możliwość wydawania pozwoleń na broń palną sklasyfikowaną w kategorii A w pkt 6 w państwach, które stosują system wojskowy oparty na poborze powszechnym i w których przez 50 ostatnich lat obowiązywał system transferu wojskowej broni palnej na rzecz osób opuszczających armię po wypełnieniu obowiązku wojskowego. Osobom takim może być wydane pozwolenie, jako strzelcom sportowym, na zatrzymanie jednej jednostki broni palnej używanej

[316] Organizacja strzelecka urzędowo uznawana przez organizację strzelectwa sportowego danego państwa członkowskiego UE lub przez ustanowioną na szczeblu międzynarodowym i uznaną urzędowo federację strzelectwa sportowego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

w trakcie obowiązkowej służby wojskowej. Uzależniono to jednak od przekształcenia takiej broni, przez odpowiedni organ publiczny, w samopowtarzalną broń palną. Organ ten ma okresowo sprawdzać, czy osoby posługujące się taką bronią palną nie stanowią zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego.

W art. 7 dyrektywa zakłada, że nie można nabywać i posiadać broni palnej sklasyfikowanej w kategorii B bez uzyskania stosownego pozwolenie[317]. Jednak pozwolenie tego rodzaju nie może zostać wydane osobie mającej miejsce zamieszkania w innym państwie UE bez uprzedniej zgody tego państwa członkowskiego. Pozwolenia mogą być wydawane osobom, które spełniają wymogi konieczne do wydania pozwolenia na broń palną na okres wielu lat, przy czym musi się to odbyć bez uszczerbku dla:

— obowiązku informowania właściwych organów o transferach;
— okresowej weryfikacji spełniania przez te osoby wymogów oraz
— maksymalnych limitów posiadanej broni przewidzianych w prawie krajowym.

Pozwolenie na posiadanie broni palnej podlega okresowemu przeglądowi w odstępach nieprzekraczających pięciu lat. Pozwolenie może zostać odnowione lub przedłużone, jeżeli warunki, na podstawie których zostało wydane, są nadal spełniane.

Mimo zmian klasyfikacji broni dokonanych dyrektywą 2017/853, utrzymano gwarancje wprowadzone w 2008 r. Mianowicie osoby posiadające pozwolenie na broń palną kategorii B wydane w dniu 28 lipca 2008 r. nie muszą ubiegać się o zezwolenie lub pozwolenie na posiadaną broń palną kategorii C lub D w związku z wejściem w życie dyrektywy 2008/51/WE. Jednak każdy kolejny transfer tej broni podlega wymogowi uzyskania lub posiadania przez osobę otrzymującą transfer zezwolenia lub specjalnego upoważnienia do posiadania tej broni.

Sklasyfikowana w kategorii C broń palna wymaga przekazania oświadczenia zgłaszającego posiadanie takiej broni. Bez takiej rejestracji jej posiadanie nie jest dozwolone

Dyrektywą 2017/853 zobligowano każdego sprzedawcę i osobę prywatną do informowania władzy o każdym fakcie dysponowania lub przekazania broni palnej wymagającej oświadczenia (rejestracji), podając dane szczegółowe, za pomocą których można zidentyfikować broń palną oraz osobę

[317] Pozwolenie na nabycie oraz pozwolenie na posiadanie broni palnej sklasyfikowanej w kategorii B może przyjąć formę pojedynczej decyzji administracyjnej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

ją nabywającą. Jeśli nabywca takiej broni palnej ma miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim UE, informację taką przekazuje się zainteresowanemu państwu.

Ważnym elementem bezpieczeństwa w obszarze UE wprowadzonym w życie w czerwcu 2017 r. jest rozwiązanie nakazujące umieszczenie w Europejskiej karcie broni palnej informacji, dotyczącej zakazu nabywania i posiadania na swoim terytorium broni palnej sklasyfikowanej w kategoriach B lub C, lub uzależnia jej nabycie i posiadanie od uzyskania pozwolenia. Dyrektywa zezwala na przekazywanie broni palnej sklasyfikowanej w kategoriach A, B lub C osobie, która nie ma miejsca zamieszkania w danym państwie członkowskim, jeśli jest ono zgodne z ww. wymogami w wypadku, gdy nabywca:

— uzyskał pozwolenie na dokonanie transferu broni do państwa jego zamieszkania,
— przedkłada pisemne oświadczenie poświadczające i uzasadniające jego zamiar posiadania broni palnej w państwie członkowskim, w którym ta broń palna została nabyta pod warunkiem, że spełnia on warunki prawne posiadania w tym państwie.

Państwa członkowskie UE zostały zobowiązane do zaklasyfikowania do broni palnej urządzeń z uchwytem na nabój, które są przeznaczone wyłącznie do strzelania ślepymi nabojami, do wystrzeliwania substancji drażniących i innych substancji czynnych lub do strzelania pirotechnicznymi nabojami sygnalizacyjnymi i które mogą być przerobione w celu miotania śrutu, kuli lub pocisku w wyniku działania palnego materiału miotającego. Zostały też zobligowane do podjęcia działań mających zapobiec przerabianiu takich urządzeń, w celu miotania śrutu, kuli lub pocisku. Dyrektywa obliguje też Komisję do przyjęcia aktów wykonawczych określających specyfikacje techniczną broni alarmowej i sygnałowej wytworzonej w UE lub przywiezionej do UE począwszy od 14 września 2018 r. Ma ona uniemożliwić przerabianie jej w celu miotania śrutu, kuli lub pocisku w wyniku działania palnego materiału miotającego.

Dyrektywą 2017/853 wprowadzono też rozwiązania dotyczące środków pozbawiania broni cech użytkowych, przerabiania jej oraz przywracania do użytku. Państwa mają zapewnić przez właściwy organ weryfikację pozbawiania broni palnej cech użytkowych. Ma ono zapewnić, aby w wyniku modyfikacji dokonanych w broni palnej wszystkie jej istotne komponenty zostały trwale pozbawione możliwości funkcjonowania i aby niemożliwe było

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

ich usunięcie, zastąpienie lub modyfikacja, w sposób pozwalający na przywrócenie w jakikolwiek sposób cech użytkowych broni palnej. W ramach tej weryfikacji wydaje się świadectwo poświadczające, że broń palna została pozbawiona cech użytkowych oraz nanosi się na broń wyraźnie widoczne oznakowanie. Choć obecnie normy i techniki pozbawiania broni cech użytkowych są określone rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2015/2403[318], to dyrektywa zakłada, że Komisja przyjmie akty wykonawcze ustanawiające te normy i techniki. Mają one gwarantować to, że wszystkie istotne komponenty broni palnej zostały trwale pozbawione możliwości funkcjonowania i niemożliwe było ich usunięcie, zastąpienie lub modyfikacja w sposób, który pozwalałby na przywrócenie w jakikolwiek sposób cech użytkowych broni palnej. Nie będą one miały jednak zastosowania do broni palnej pozbawionej cech użytkowych przed datą rozpoczęcia stosowania tych aktów wykonawczych, chyba że ta broń palna będzie przedmiotem transferu do innego państwa członkowskiego UE lub jest wprowadzona do obrotu po tej dacie.

Rozdział trzeci dyrektywy został poświęcony przepływowi broni w UE. Co do zsady broń palna może być przedmiotem transferu z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego wyłącznie zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 11 dyrektywy. Procedura ta ma zastosowanie również do transferu broni palnej w wyniku sprzedaży na podstawie umowy zawartej na odległość w rozumieniu art. 2 pkt 7 dyrektywy 2011/83/UE. Zasadniczo, gdy broń palna ma zostać przewieziona do innego państwa UE, zainteresowana osoba, przed dokonaniem transferu, przedstawia następujące dane szczegółowe państwu, w którym znajduje się broń:

— nazwiska i adresy osób: sprzedającej lub przekazującej broń palną oraz kupującej, lub nabywającej ją, lub, gdzie stosowne, właściciela,
— adres, na który broń palna ma być wysłana lub transportowana,
— liczba sztuk broni palnej przeznaczonej do wysyłki lub transportu,
— dane szczegółowe umożliwiające identyfikację broni palnej oraz wskazanie, że ta broń palna poddana została kontroli zgodnie z Konwencją z dnia 1 lipca 1969 r. dotyczącej wzajemnego uznawania znaków próbnych na broni strzeleckiej,

[318] Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2403 z 15 grudnia 2015 r. ustanawiające wspólne wytyczne dotyczące norm i technik pozbawiania broni cech użytkowych w celu zagwarantowania, że broń pozbawiona cech użytkowych trwale nie nadaje się do użytku, Dz. Urz. L 333/62 z 19 grudnia 2015 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— środek transferu,
— datę wysyłki i przewidywaną datę przybycia przesyłki.

Informacje określone w dwóch powyższych tiret, nie muszą być przedstawione w przypadku, gdy transfer ma miejsce między pośrednikami.

Państwo członkowskie bada warunki, na jakich ma zostać dokonany transfer, w szczególności w odniesieniu do bezpieczeństwa. W przypadku, gdy zezwala na taki transfer, wydaje ono licencję (pozwolenie) uwzględniającą wszystkie dane szczegółowe. Informacje o transferach muszą być przekazywane innym państwom. Ponadto każde państwo dostarcza pozostałym państwom Wspólnoty wykaz broni palnej, której transfer na jego terytorium jest możliwy bez konieczności wcześniejszego uzyskania pozwolenia. Listy te są przekazywane sprzedawcom, którzy uzyskali zgodę na transfer broni palnej bez uprzedniego pozwolenia.

Dyrektywa zastrzega, że jeśli nie stosuje się powyższego rozwiązania, to posiadanie broni palnej w trakcie podróży przez dwa lub więcej państw jest niedozwolone, chyba że osoba podróżująca uzyska pozwolenie każdego z tych państw. Mogą one wydać takie pozwolenie na jedną lub więcej podróży maksymalnie na okres jednego roku, z możliwością jego odnowienia. Pozwolenia takie wpisuje się do Europejskiej karty broni palnej, którą osoba podróżująca przedstawia na każde żądanie władz.

Pewne odstępstwa Rada przewidziała w stosunku do myśliwych, uczestników rekonstrukcji historycznych i strzelców sportowych. Mianowicie myśliwi i uczestnicy rekonstrukcji, w odniesieniu do broni kategorii C oraz strzelcy sportowi, w odniesieniu do kategorii B i C, a także broni palnej kategorii A, dla której wydano pozwolenie na podstawie lub w odniesieniu do której potwierdzono, odnowiono lub przedłużono pozwolenie, mogą bez uprzedniego pozwolenia być w posiadaniu jednej lub więcej sztuk broni palnej w czasie podróży przez dwa lub więcej państw członkowskich w celu wykonywania swej działalności, pod warunkiem że posiadają przy sobie Europejską kartę broni palnej, w której wymieniona jest ta broń, oraz że są w stanie uzasadnić powody podróży, w szczególności przedstawiając zaproszenia lub inne dowody działalności związanej z myślistwem, rekonstrukcją historyczną lub strzelectwem sportowym w docelowym państwie UE. Odstępstwo to nie ma zastosowania do podróży do państwa, które zabrania nabywania i posiadania broni palnej tego typu lub, które wymaga w tym celu uzyskania pozwolenia. W takim wypadku do Europejskiej karty broni palnej wpisuje się wyraźne oświadczenie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Dyrektywa nie ogranicza możliwości bardziej elastycznego regulowania powyższej problematyki. Dopuszcza ją na podstawie umów dotyczących wzajemnego uznawania dokumentów krajowych,

W celu skutecznego zastosowania dyrektywy nakazuje ona państwom członkowskim wymianę informacji dotyczącej broni i jej przepływu — transferu. Wszelkie informacje, które państwo otrzymuje w drodze procedur przewidzianych dla transferu broni palnej muszą być przekazywane, nie później niż w momencie ich dokonywania, państwom członkowskim będącym miejscami docelowymi oraz państwom przez które dokonuje się tranzytu broni. Skuteczne dokonywanie regularnej wymiany informacji między państwami członkowskimi ma gwarantować powołana przez Komisję grupa kontaktowa ds. wymiany informacji w celu stosowania niniejszego artykułu. Państwa członkowskie powiadamiają się wzajemnie oraz Komisję o organach odpowiedzialnych za przekazywanie i otrzymywanie informacji oraz za wypełnianie obowiązków. Dyrektywą 2017/853 wprowadzono wymianę, drogą elektroniczną, informacjami o wydanych pozwoleniach na transfer broni palnej do innego państwa członkowskiego oraz informacjami o odmowach wydania pozwolenia ze względów bezpieczeństwo lub z powodów związanych z wiarygodnością danej osoby. System wymiany informacji zapewnia Komisja. Do dnia 14 września 2018 r. Komisja przyjmuje akt delegowany[319] określający szczegółowe zasad systematycznej wymiany informacji drogą elektroniczną. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do wzmacniania kontroli posiadania broni na zewnętrznych granicach UE. W szczególności do zapewnienia, by osoby podróżujące z państw trzecich i zamierzające udać się do innego państwa członkowskiego stosowały się do wymogu uzyskania stosownego pozwolenia. Państwa powiadamiają Komisję o sposobie, w jaki przeprowadzane są kontrole. Komisja zbiera te informacje i udostępnia je wszystkim państwom UE.

Wskazane wyżej rozwiązania stanowią pewien szablon, do którego muszą dostosować swoje regulacje krajowe państwa UE. Wyraźnie stanowi o tym dyrektywa w art. 18. Sama stwierdza ona, że ustalony przez nią porządek w zakresie kontroli nabywania i posiadania broni musi zostać oceniony, w szczególności w odniesieniu do porządku publicznego oraz bezpie-

[319] Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie. Po przyjęciu aktu Komisja niezwłocznie przekazuje go Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

czeństwa publicznego. Pierwotnie zakładała przedstawienie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdania ze stosowania dyrektywy wraz z wnioskami do 28 lipca 2015 r.[320] Zgodnie ze zmianą z 2017 r. sprawozdanie takie ma zostać przedłożone do 14 września 2020 r., a następnie co pięć lat. Sprawozdanie Komisji ma obejmować ocenę adekwatności przepisów dyrektywy. W stosownych przypadkach do sprawozdania mają zostać dołączone wnioski ustawodawcze dotyczące w szczególności kategorii broni palnej oraz kwestii związanych z wdrażaniem systemu Europejskiej karty broni palnej, oznakowaniem oraz wpływem nowych technologii, takich jak druk trójwymiarowy, stosowanie kodu QR i stosowanie identyfikacji radiowej (RFID).

3.3. Europejska karta broni palnej

Państwa wstępując do Unii Europejskiej przyjęły jej standardy, mające zapewnić osiągnięcie podstawowych celów określonych traktatem z Maastricht[321], którymi są:

— promowanie ekonomicznego i społecznego postępu zacieśniając współpracę gospodarczą i likwidowanie barier w obrocie handlowym między państwami członkowskimi;
— wzmacnianie obrazu UE jako jednego ciała politycznego mówiącego jednym głosem na arenie międzynarodowej przez prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej;
— dążenie do stworzenia obywatelstwa europejskiego i poczucia przynależności do jednej wspólnoty u zwykłych obywateli zapewniając jednakowe normy prawne i pełną swobodę przepływu ludzi w obrębie UE;

[320] Dotychczas Komisja przedstawiła sprawozdanie dotyczące możliwych pozytywnych i negatywnych stron ograniczenia liczby kategorii broni palnej do dwóch (zakazane i dozwolone) z punktu widzenia udoskonalenia funkcjonowania rynku wewnętrznego tych wyrobów przez ewentualne uproszczenie. Przedłożyła również sprawozdanie przedstawiające wnioski z badania kwestii wprowadzania na rynek replik broni palnej w celu stwierdzenia, czy włączenie tych wyrobów do zakresu niniejszej dyrektywy jest możliwe i pożądane.

[321] Traktat z Maastricht, oficjalnie Traktat o Unii Europejskiej (*Traité sur l'Unioneuropéenne*, ang. *Treaty on European Union*) — umowa międzynarodowa parafowana 10 grudnia 1991 r., podpisana 7 lutego1992 r. w Maastricht w Holandii. Traktat wszedł w życie 1 listopada1993 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— rozwijanie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwego traktowania przez wprowadzanie wspólnych norm prawnych, socjalnych i stałą poprawę poziomu życia państw uboższych.

Realizacja tych celów wymaga m.in. swobodnego przepływu osób pomiędzy państwami Unii Europejskiej. Swobodny przepływ osób dotyczy także tych, którzy mają broń. Ustawodawca dostosowując prawo wewnętrzne do standardów unijnych[322] — w szczególności do dyrektywy nr 91/477/EWG z 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni[323] oraz Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne[324] — wprowadził do ustawy o broni i amunicji regulację pozwalającą na swobodny przepływ naszych obywateli, posiadających pozwolenie na broń. Podróżowanie z bronią po państwach Unii Europejskiej[325] umożliwia Europejska karta broni palnej.

Dyrektywą 2017/853 Europejską kartę broni palnej określono jako dokument wydawany przez właściwe organy państwa członkowskiego na wniosek osoby, która w sposób zgodny z prawem weszła w posiadanie i używa broni palnej. Jest ona niezbywalna i zawiera informacje na temat broni posiadanej i używanej przez posiadacza karty. Musi ona zawsze znajdować się w posiadaniu osoby używającej broń palną, a wszelkie zmiany w stanie posiadania broni lub jej cechach, a także jej utratę lub kradzież, wpisuje się do karty.

Jak sama nazwa wskazuje, Europejska karta broni palnej może mieć zastosowanie jedynie do broni palnej. Warto zauważyć, że państwa członkowskie są zobowiązane wydawać ją jedynie myśliwym i strzelcom sportowym. W związku z tym, że państwa członkowskie mogą uchwalić przepisy surowsze nieograniczające prawa myśliwych i strzelców sportowych, uprawnione jest wprowadzanie regulacji krajowych ograniczających wydawanie Europejskiej karty broni palnej innym posiadaczom broni[326].

---

[322] Uzasadnienie projektu ustawy z 8 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu, <http://www.sejm.gov.pl; http://www.senat.gov.pl>, dostęp: 20 grudnia 2007 r.

[323] Dz. Urz. WE L 256 z 13 września 1991 r.

[324] Polska podpisała ją 23 maja 2002 r.

[325] Stosownie do treści art. 4 ust. 4 ustawy o broni i amunicji ilekroć w ustawie jest mowa o państwach członkowskich Unii Europejskiej, należy przez to rozumieć również państwa trzecie traktowane na równi z nimi na podstawie umowy w sprawie włączenia tych państw w wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen.

[326] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości (C-543/12) z 4 września 2014 r., Legalis nr 1162816.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

W warunkach prawa krajowego, zgodnie z art. 7a ustawy o broni i amunicji, Europejska karta broni palnej, może być wydana posiadaczowi broni palnej, na którą uzyskał pozwolenie, jak również w przypadkach kiedy pozwolenie na broń nie jest wymagane zgodnie z wskazaniami art. 11 tejże ustawy[327]. Stosownie do treści art. 10a ustawy z o broni i amunicji Europejska karta broni palnej może być również wydana na wniosek podmiotu posiadającego pozwolenie na broń obiektową, zwane świadectwem broni. Uprawnienie to dotyczy wskazanych przez te podmioty osób, posiadających dopuszczenie do posiadania broni i zostało ograniczone do świadectw broni wydanych:

— szkołom, organizacjom sportowym i łowieckim, stowarzyszeniom obronnym, placówkom oświatowym oraz organizatorom kursów, kształcącym w zawodzie pracownika ochrony;
— podmiotom wykonującym zadania związane z realizacją filmów i innych przedsięwzięć artystycznych;
— podmiotom, którym broń jest niezbędna w celach wzywania pomocy, ratowniczych, poszukiwawczych oraz sygnalizowania rozpoczęcia konkurencji w zawodach sportowych.

Zgodnie z dyrektywą Europejską kartę broni palnej wydaje się na okres do 5 lat, po czym może być ona przedłużona na kolejny okres. Nie precyzuje ona jednak (tak jak i ustawa o broni i amunicji) okresu przedłużenia, ani nie daje delegacji do jego określenia. Europejska karta broni palnej traci ważność w razie cofnięcia osobie, na rzecz której została wydana, pozwolenia na broń i podlega zwrotowi organowi, który ją wydał.

Jak już wskazano wcześniej zgodnie z dyrektywą 91/477/EWG przemieszczanie broni z jednego państwa członkowskiego do drugiego jest możliwe, jeśli zostanie przyjęty tryb umożliwiający zawiadomienie państwa członkowskiego o wwiezieniu broni na jego terytorium. Europejska karta broni palnej zawiera oświadczenia związane z uzyskaniem odpowiedniego pozwolenia umożliwiającego podróżowanie z bronią. Oświadczenie stanowi:

Prawo podróżowania do innego państwa członkowskiego z jedną lub większą liczbą jednostek broni palnej sklasyfikowanych w kategoriach A, B lub C wymienionych w niniejszej karcie wymaga uprzedniego uzyskania

[327] Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 13 maja 2016 r., II OSK 2130/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/AB7159A2C7>, dostęp: lipiec 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

jednego lub większej liczby pozwoleń wydawanych przez odwiedzane państwo członkowskie. Takie pozwolenia mogą zostać odnotowane w niniejszej karcie.

Uprzednie pozwolenie, o którym mowa powyżej, nie jest co do zasady konieczne w celu odbycia podróży z bronią palną sklasyfikowaną w kategorii C z zamiarem jej wykorzystania w celach łowieckich lub podczas rekonstrukcji historycznej, lub z bronią sklasyfikowaną w kategorii A, B lub C w celu jej wykorzystania do strzelectwa sportowego, pod warunkiem że podróżny posiada przy sobie kartę broni palnej i może określić powód podróży.

W przypadku gdy dane państwo członkowskie poinformowało pozostałe państwa członkowskie, zgodnie z art. 8 ust. 3, że posiadanie niektórych rodzajów broni palnej sklasyfikowanej w kategoriach B lub C jest zakazane lub wymaga pozwolenia, dodaje się jedno z następujących oświadczeń:

— Podróż do… (państwo(-a) przeznaczenia) z bronią palną… (identyfikacja) jest zakazana.
— Podróż do… (państwo(-a) przeznaczenia) z bronią palną… (identyfikacja) wymaga uzyskania pozwolenia.

Ponadto zgodnie z załącznikiem II do dyrektywy 91/477/EWG karta musi zawierać następujące sekcje:

— tożsamość posiadacza;
— identyfikacja broni lub broni palnej, łącznie z odnośnikiem do kategorii w rozumieniu niniejszej dyrektywy;
— okres ważności karty;
— na użytek państwa członkowskiego wydającego kartę (typ i odniesienia dotyczące pozwolenia);
— na wpisy innych państw członkowskich (pozwolenia na wwóz broni na ich terytorium).

Uprawnionymi do dokonywania w Europejskiej karcie broni palnej wpisów są właściwe organy Policji, a w wyznaczonym do tego miejscu i zakresie — właściwe władze innych państw członkowskich UE. Na potrzeby prawodawstwa krajowego wzór Europejskiej karty broni palnej określił minister spraw wewnętrznych i administracji w rozporządzeniu z 12 września 2011 r. w sprawie wzoru Europejskiej karty broni palnej[328] — poprzednio

[328] DzU nr 206, poz. 1222.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

z 19 kwietnia 2004 r.[329] W związku ze zmianami jakie wprowadzono dyrektywą 2017/853 należy spodziewać się zmiany tego aktu wykonawczego do ustawy o broni i amunicji.

Do prawidłowego wypełnienia karty niezbędna jest znajomość określeń rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w przepisach o kontroli nabywania i posiadania broni, wydanych przez właściwy organ międzynarodowy, uwzględniający klasyfikację broni określoną w tych przepisach, czyli dyrektywy 91/477/EWG.

Dość oczywistą konsekwencją członkostwa Polski w Unii Europejskiej i dostosowania naszego prawa do standardów unijnych jest to, że w Polsce z dobrodziejstw Europejskiej karty broni palnej będą korzystać nie tylko obywatele naszego państwa, ale i obywatele innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Ustawa o broni i amunicji w art. 42 przewiduje możliwość przywożenia i wywożenia broni na podstawie Europejskiej karty broni palnej przez cudzoziemców i obywateli polskich, posiadających miejsce stałego pobytu za granicą. Mogą oni przywozić oraz wywozić broń i amunicję na podstawie Europejskiej karty broni palnej, wydanej przez właściwe władze swojego państwa członkowskiego. Broń, którą cudzoziemiec zamierza przewieźć musi być jednak wpisana do Europejskiej karty broni palnej i cudzoziemiec musi być w stanie uzasadnić powód swojej podróży z bronią.

[329] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wzoru Europejskiej karty broni palnej, DzU nr 88, poz. 841 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Rozdział 4
Regulacje dotyczące dostępu do broni w wybranych państwach

Omawiając problematykę dostępu do broni w wybranych krajach należy zauważyć, że każde demokratyczne państwo przyznaje swoim obywatelom prawo do samoobrony. Jest ono realizowane m.in. przy użyciu broni. Legalnie można nią dysponować na podstawie uzyskanego pozwolenia na posiadanie broni, przy czym wydanie takiego pozwolenia jest obwarowane spełnieniem szeregu warunków[330]. Poszczególne kraje stawiają różne wymagania w celu uzyskania pozwolenia. Państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych stosują cztery praktyki legislacyjne dotyczące przyznawania obywatelom prawa do posiadania broni[331].

Pierwsza z nich zapewnia obywatelom prawie nieograniczoną możliwość nabywania i posiadania broni palnej. Mogą jednak wystąpić pewne ograniczenia dotyczące określonych kategorii obywateli, tj. np. osób karanych i chorych psychicznie. Ograniczenia mogą odnosić się do określonego typu broni (np. broni automatycznej — szczególnie niebezpiecznej). Polityka taka jest charakterystyczna dla krajów o anglosaskim systemie prawnym, choć nie dotyczy wszystkich. Jest ona stosowana m.in. w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i Meksyku.

Druga praktyka legislacyjna dopuszcza nabywanie i posiadanie broni palnej po wcześniejszym uzyskaniu stosownego pozwolenia ze strony określonych organów państwa, najczęściej są nimi organy Policji. Ta praktyka ma swoje odzwierciedlenie w takich krajach jak: Norwegia, Argentyna, Australia i Wielka Brytania. Przedstawione praktyki legislacyjne są charakterystyczne dla krajów o anglosaskim systemie prawnym[332].

Kolejny sposób dopuszczania nabywania i posiadania broni palnej nazywany jest oportunistycznym. Nabywanie i posiadanie broni palnej jest

---

330 W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty posiadania broni,* „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2003, z. 2, s. 270.

331 Według raportu sekretarza generalnego ONZ z 1996 r. za: M. Filar, *Prawo posiadania broni palnej jako obywatelskie prawo podmiotowe,* „Państwo i Prawo" 1997, nr 5.

332 J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej…,* wyd. cyt., s. 19.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

możliwe na podstawie pozwolenia Policji wydanego ze względu na wyjątkowo uzasadniony powód. Powodem tym może być np. stan szczególnego zagrożenia osobistego. Praktyka, nazywana „oportunistyczną", znajduje swoje zastosowanie w prawie niemieckim, szwedzkim i polskim.

Czwarta praktyka legislacyjna wyklucza możliwość nabywania i posiadania broni palnej. Wyjątek od tej zasady z reguły dotyczy broni przeznaczonej do wykonywania polowań (broń myśliwska) i uprawiania sportu strzelectwa (broń sportowa). Państwem, które przyjęło taką politykę jest Japonia, gdzie dostęp do broni posiadają właściwie państwowe służby mundurowe. Broń do polowań i w celach sportowych można posiadać jedynie w przypadku uzyskania zgody komisji bezpieczeństwa publicznego odpowiedniej prefektury. Uzyskanie pozwolenia wymaga również posiadanie broni białej i jest możliwe jedynie w celach kolekcjonowania broni zabytkowej. Zgody na posiadanie broni nie mogą uzyskać osoby poniżej 18. roku życia, niezrównoważone psychicznie, narkomani, karane sądownie oraz nieposiadające stałego miejsca zamieszkania. Pozwolenia wydawane są na okres trzech lat i podlegają ścisłym kontrolom[333]. Państwa stosujące tego typu politykę legislacji broni nie będą jednak prezentowane w dalszej części podrozdziału.

Praktyka legislacyjna stosowana przez poszczególne państwa jest często zbieżna, zależna od przynależności do sfer kulturowych czy organizacji międzynarodowych. Te ostatnio często wypracowują wspólne uniwersalne dla nich zasady wynikające z przyjętej praktyki legislacji dostępu do broni. Jako przykład może posłużyć Wspólnota Europejska, która wypracowała dyrektywę nr 91/477/EWG z 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni[334] oraz Europejską konwencję[335] z 1978 r. o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne[336]. Narody Zjednoczone natomiast w ramach wspólnej praktyki legislacyjnej przyznawania obywatelom prawa do posiadania broni ustanowiły jej zasady w protokole przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniony konwencją Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestęp-

[333] Szerzej B. Hołyst, *Japonia — przestępczość na marginesie cywilizacji,* Warszawa 1994, s. 231; J. Izydorczyk, *Hanzai znaczy przestępstwo,* Warszawa 2008, s. 144.

[334] Dz. Urz. WE L 256/51 z 13 września 1991 r.

[335] Konwencja została ogłoszona dopiero w DzU z 2005 r., nr 189, poz. 1583.

[336] Zostały one szerzej omówione w podrozdziale 1 zatytułowanym *Przepisy Unii Europejskiej*.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

czości zorganizowanej, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 31 maja 2001 r.[337]

Organizacja Narodów Zjednoczonych nie ograniczyła swojej aktywności w zakresie dostępu osób do broni palnej jedynie do wyżej wymienionego protokołu. Na V sesji Komisji Zapobiegania Przestępczości i Wymiaru Sprawiedliwości ONZ (1996 r.), przedstawiono raport *Measures To Regulate Firearms*[338], w którym zalecono prowadzenie dalszych prac badawczych nad zwiększeniem kontroli produkcji i handlu bronią palną. Organizacje praw człowieka od lat zabiegały o dokument regulujący międzynarodowy handel bronią konwencjonalną. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło 2 kwietnia 2013 r. pierwszy w historii traktat regulujący międzynarodowy handel bronią konwencjonalną. Poparły go 154 kraje, a trzy: Syria, Korea Północna i Iran były przeciw. Rosja oraz 22 inne państwa wstrzymały się od głosu[339].

Wypracowane wspólne zasady polityki dostępu do broni nie stoją na przeszkodzie stanowienia przez poszczególne państwa swoich szczególnych rozwiązań. Mieszczą się one jednak zawsze w ramach przyjętych zobowiązań międzynarodowych. Rozwiązania wypracowane przez wybrane państwa zostaną przedstawione w dalszej części podrozdziału. Należy zauważyć, że wspólnym mianownikiem reglamentacji broni w poszczególnych państwach jest to, że regulują to akty rangi ustawowej[340].

4.1. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Filarem dostępu do broni w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej (USA) jest Druga Poprawka do Konstytucji Stanów Zjednoczonych. Została ona uchwalona 25 września 1789 r. w ramach Karty Praw Stanów Zjednoczonych Ameryki. Weszła w życie 15 grudnia 1791 r., po okresie ratyfikacji przez poszczególne stany. Zagwarantowanie prawa do broni w najwyższym akcie systemu prawnego USA wskazuje na rangę, jaką zajmuje dostęp do broni w tym kraju. Druga Poprawka stanowi: „Dobrze zorganizowana milicja jest niezbędna dla bezpieczeństwa wolnego państwa; prawo obywateli do

[337] DzU z 2005 r., nr 252, poz. 2120.

[338] UN, Economic and Social Council, E/CN 15/1996, 14–16 April 1996.

[339] <http://swiat.newsweek.pl/onz--bezprecedensowy-traktat-o-handlu-bronia-konwencjonalna,103086,1,1.html>, dostęp: 4 kwietnia 2015 r.

[340] W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*, wyd. cyt., s. 59.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

posiadania i noszenia broni nie może być naruszone"[341]. Jest ona interpretowana w dwojaki sposób. Po pierwsze uważa się, że stanowi ona źródło indywidualnego prawa obywatelskiego do posiadania i noszenia broni. Po drugie twierdzi się, że stanowi ona podstawę dla kolektywnego prawa stanów do utrzymywania uzbrojonych formacji[342]. Generalnie jednak z przepisu tego wyprowadzana jest gwarancja prawa każdego obywatela USA do posiadania i noszenia broni. Oznacza to, że ani władze federalne, ani stanowe nie mogą wprowadzać ograniczeń co do istoty tego prawa gwarantowanego konstytucyjnie[343].

Prawo do posiadania broni palnej przez każdego obywatela wyprowadzane jest z przeszłości historycznej, z legend „Dzikiego Zachodu" o dobrych i złych bohaterach. Historia USA to historia colta, który był niegdyś jedyną gwarancją bezpieczeństwa i był przekazywany z ojca na syna. W sposób dobitny odbiór społeczny broni odzwierciedla powiedzenie, że Abraham Lincoln dał ludziom wolność, natomiast Samuel Colt uczynił ich równymi[344].

Prawo federalne klasyfikuje podmioty realizujące prawo do posiadania broni na dwie grupy. Pierwszą z nich są podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie produkcji bądź rozlegle rozumianego obrotu bronią. Prawo federalne reguluje zasady udzielania im zezwoleń (licencji) na prowadzenie działalności oraz mechanizmy umożliwiające sprawowanie kontroli nad tą działalnością. Drugą grupę stanowią obywatele. Ograniczenia ich prawa do posiadania broni są m.in. wynikiem regulacji, jakie prawo federalne nakłada na podmioty prowadzące działalność związaną z bronią[345]. Liberalne prawo, nieprzewidujące instytucji pozwolenia na broń[346], pozwalające niemal na powszechne posiadanie broni przez obywateli zostało właściwie ograniczone dopiero ustawą *Gun Control Act*[347] z 1968 r. Nakłada ona

[341] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki,* Warszawa 2002, s. 34.

[342] T.M. Funk, *Gun Control and Economic Discrimination: The Melting-Point Case-In-Point,* "The Journal of Criminal Law & Criminology"1995,Vol. 85, Issue 3, p. 776.

[343] W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…,* wyd. cyt., s. 61.

[344] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty…*, wyd. cyt., s. 268.

[345] D. Olejniczak, *Prawo do posiadania i noszenia broni w Stanach Zjednoczonych,* <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-514.htm>, dostęp: luty 1999 r.

[346] J. Jeziorski, *Dostęp osób prywatnych do broni palnej w wybranych krajach świata — najczęściej stosowane rozwiązania prawne,* <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-503.htm>, dostęp: luty 1999 r.

[347] Ustawa *Gun Control Act* (Pub. L.90-618, 82 Stat. 1213), uchwalona 22 października 1968 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

na sprzedawców broni istotne ograniczenia podmiotowe i przedmiotowe, które przyjmują postać zakazu:

— sprzedaży broni osobie spoza stanu;
— sprzedaży broni długiej małoletnim;
— broni krótkiej młodocianym;
— sprzedaży broni osobom: oskarżonym o przestępstwo zagrożone karą ponad roku pozbawienia wolności, uchylającym się od odpowiedzialności lub złożenia zeznań, narkomanom oraz chorym psychicznie.

Ograniczenia podmiotowe zostały uzupełnione w 1987 r. przez dodanie do ww. katalogu nielegalnych imigrantów, osoby, które zrzekły się obywatelstwa oraz będące pod dozorem za awantury domowe i nękanie[348]. W 1993 r. wprowadzono w życie tzw. ustawę Brady`ego[349], która zabrania sprzedaży broni krótkiej byłym przestępcom, pacjentom z zaburzeniami psychicznymi, narkomanom i nieletnim. Co najważniejsze — nakazuje sprzedawcom broni odłożyć na pięć dni transakcję i powiadomić o niej policję. W tym czasie policja sprawdza, czy nabywca broni nie podlega jednej z kategorii zakazanej ustawą *Gun Control Act*. Gdy w terminie tym sprzedawca nie otrzyma z policji informacji zakazującej sprzedaży może to uczynić[350].

W konsekwencji można sformułować kilka istotnych zakazów federalnych odnoszących się do nabywców indywidualnych[351]. Mianowicie prawo to zakazuje:

— sprzedaży broni osobom, które nie ukończyły 18 lat (jeśli chodzi o śrutówkę i karabin oraz przeznaczoną do tej broni amunicję) i lat 21 (jeśli chodzi o inne rodzaje broni, w szczególności dotyczy to broni ręcznej);
— sprzedaży broni, jeśli sprzedaż albo posiadanie broni przez daną osobę byłyby naruszeniem prawa powszechnego obowiązującego w stanie, w którym dokonywana jest transakcja;
— sprzedaży lub dostarczania broni osobom, które nie mają miejsca zamieszkania albo siedziby przedsiębiorstwa, z którym związana jest transakcja w stanie, w którym działalność prowadzi osoba sprzedająca lub dostarczająca broń — zakaz nie dotyczy transakcji dokonywanej

[348] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej przez obywateli,* Warszawa-Kraków 1999, s. 21.

[349] Ustawa *Brady Pistolet Violence Prevention Act (*Pub. L. 103–159, 107Stat. 1536), uchwalona 30 listopada 1993 r.

[350] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty…,* wyd. cyt., s. 268.

[351] D. Olejniczak, *Prawo do posiadania i noszenia broni…,* wyd. cyt.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

zgodnie z prawem obydwu stanów (stanu miejsca zamieszkania czy siedziby zarówno jednej, jak i drugiej strony transakcji);
— przewożenia albo posiadania broni maszynowej, chyba że chodzi o uprawnione do tego departamenty i agencje rządowe (federalne i stanowe);
— sprzedaży broni osobom: oskarżonym albo skazanym za popełnienie przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności powyżej jednego roku, uchylającym się od wymiaru sprawiedliwości, uzależnionym od narkotyków, o ograniczonej zdolności rozeznania i kierowania swym postępowaniem, poddanym leczeniu w zakładzie psychiatrycznym, przebywającym nielegalnie na terenie USA, pozbawionym dyscyplinarnie funkcji wojskowych oraz tym, które zrzekły się obywatelstwa.

Liberalne, zagwarantowane konstytucyjnie, prawo obywateli USA do posiadania broni jest obwarowane regulacjami federalnymi, które ograniczają możliwość dysponowania bronią. Poza zakazami odnoszącymi się do nabywców indywidualnych, dotyczą one podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie produkcji i obrotu bronią, przewożenia broni, posiadania jej w budynkach państwowych, broni szturmowej oraz urządzeń z dużą pojemnością amunicji.

Podmioty gospodarcze mogą zajmować się importem, produkcją, dostarczaniem, sprzedażą broni oraz transportem i spedycją po uzyskaniu stosownego zezwolenia. Mogą go uzyskać od ministra skarbu. Wniosek w tej sprawie musi m.in. wskazywać liczbę miejsc, w jakich prowadzona będzie działalność, rodzaj prowadzonej działalności (import, produkcja) oraz rodzaj broni. Decyzje w sprawie o zezwolenia podlegają kontroli sądowej. Prowadzenie omawianej działalności wiąże się z obowiązkiem prowadzenia ścisłej ewidencji dotyczącej działalności objętej zezwoleniem. Wgląd do prowadzonej ewidencji może mieć miejsce tylko w ściśle określonych przez ustawę przypadkach. Prowadzący działalność ma obowiązek sporządzenia stosownego raportu, jeśli w ciągu kolejnych pięciu dni dokonane zostaną transakcje, których przedmiotem jest dostarczenie tej samej osobie (indywidualnemu nabywcy) łącznie dwóch albo więcej egzemplarzy broni ręcznej[352].

Importerzy i producenci broni mają obowiązek zamieszczania na importowanej (produkowanej) broni oznaczeń identyfikacyjnych. Prawo nie zezwala podmiotom na prowadzenie działalności z bronią, która nie jest wykrywalna przez urządzenia służące do wykrywania metalu albo promie-

[352] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

niowania rentgenowskiego[353]. Co za tym idzie — prawo USA zabrania obywatelom posiadania takiej broni[354].

Prawo federalne umożliwia jawne, a więc widoczne dla otoczenia, noszenie broni palnej, niewidocznej dla otoczenia wymaga zaś zgody. Restrykcje dotyczące noszenia ukrytej broni należą do najpopularniejszych środków kontroli broni palnej[355]. Kontrola broni polega również na tym, że na terenie całego USA obowiązuje zakaz noszenia broni w budynkach federalnych.

Przewożenie broni przy przekraczaniu granicy stanu nie jest ograniczone co do zasady i zakazów takich nie może formułować prawo stanowe. Wiele stanów, a także jednostek terytorialnych, ma swoje własne prawa regulujące warunki przewożenia broni, jednak nie mogą one zakazywać przekraczania granicy stanu osobom posiadającym broń. Warunkiem jest jednak, aby w miejscu początkowym i docelowym osoba ta mogła ją posiadać zgodnie z obowiązującym w tych miejscach prawem. Osoba przewożąca broń musi przestrzegać przepisów stanowych obowiązujących w stanach, przez które przejeżdża. W większości stanów broń osobista może być przewożona legalnie, jeśli nie jest załadowana i zostanie umieszczona w zamkniętym bagażu oraz w bagażniku. Szczególe regulacje dotyczą przewożenia broni na pokładzie statków powietrznych i na terenie parków narodowych. Generalnie jest to zakazane. Na pokładzie statku można ją przewozić, jeżeli:

— przed wejściem na pokład pasażer poinformował o tym, że broń znajduje się w jego bagażu;
— bagaż, w którym znajduje się broń jest zamknięty, a klucz posiada wyłącznie pasażer zgłaszający bagaż do kontroli;
— bagaż jest przewożony w miejscu niedostępnym dla pasażerów (miejscem tym nie może być pomieszczenie przeznaczone dla załogi).

Przewożenie broni przez teren parku narodowego wymaga zgłoszenia tego faktu strażnikowi przy przekraczaniu granicy parku narodowego. W obydwu przypadkach broń musi być rozładowana, umieszczona w zamkniętym bagażu, w miejscu najmniej widocznym[356].

Posiadanie broni na terenie obiektów państwowych (federalnych) jest zabronione. Informacje o zakazie umieszcza się przy każdym wejściu do

[353] Oczywiście nie dotyczy to broni na potrzeby służb państwowych, np. wojska, Centralnej Agencji Wywiadowczej, Federalnej Administracji Lotniczej itp.

[354] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty…*, wyd. cyt., s. 269.

[355] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej…*, wyd. cyt., s. 20.

[356] D. Olejniczak, *Prawo do posiadania i noszenia broni…*, wyd. cyt.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

takiego budynku. Brak informacji powoduje, że osoba postępująca wbrew zakazowi nie może zostać ukarana. Każdy sąd może ukarać osobę za obrazę sądu oraz wydawać regulacje i zarządzenia określające ograniczenia albo zakazy posiadania broni: w budynku będącym siedzibą sądu, w miejscu przeprowadzania postępowania sądowego, na terenie przynależącym do budynku sądowego.

W 1994 r. przyjęto ustawę *Public Safety and Recreational Firearms Use Protection Act* zakazującą produkcji i korzystania na potrzeby cywilne z niektórych rodzajów broni półautomatycznej, tzw. broni szturmowej. Tym samym aktem prawnym wprowadzony został zakaz przenoszenia własności oraz posiadania urządzeń zasilających w amunicję dużej pojemności. Regulacja ta obowiązywała jedynie 10 lat.

Prawa stanowione przez poszczególne stany dotyczące broni nie mogą naruszać prawa obywateli do posiadania i noszenia broni zagwarantowane konstytucyjnie. W pełni prawa takie są respektowane w 30 stanach. W większości uczyniono to aktem rangi konstytucji stanowej. Na przykład są to konstytucje:

— Stanu Delaware z 1987 r. — Każdy ma prawo do posiadania i noszenia broni w celu obrony siebie, swojej rodziny, domu i stanu oraz w celu polowania i rozrywki.
— Stanu Maine z 1987 r. — Każdy obywatel ma prawo do posiadania i noszenia broni i prawo to nigdy nie będzie kwestionowane.
— Alaski z 1994 r. — Osobiste prawo do posiadania i noszenia broni nie będzie zniesione lub ograniczone przez stan, ani przez jego jednostki terytorialne.
— Stanu Wisconsis z 1998 r. — Ludzie mają prawo do posiadania i noszenia broni dla bezpieczeństwa, obrony, polowania, rekreacji i innych legalnych celów.

Poza aktami rangi konstytucji stanowej każdy stan ma swoje prawo ustawowe odnoszące się do noszenia i posiadania broni. W obrębie stanu poszczególne jednostki terytorialne również mogą mieć swoje własne regulacje. Wprowadzają one pewne ograniczenia w takim znaczeniu i w takich granicach, w jakich posiadanie broni zależy od dyskrecjonalnej władzy urzędników. Mimo wskazanej wcześniej generalnej zasady wypływającej z interpretacji Drugiej Poprawki do Konstytucji USA przyjmują one nawet postać uzyskiwania zezwoleń. Kreowane są one jednak tak, żeby obywatel nie został pozbawiony możliwości uzyskania zezwolenia. Nakładają one na organy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

wydające zezwolenia obowiązek jego wydania, gdy obywatel spełnia warunki jego uzyskania. Regulacja ta zapobiega dokonywaniu przez organy wykonawcze niezgodnej z prawem interpretacji prawa. W kilku stanach prawo do noszenia broni zostało wprowadzone w drodze rozstrzygnięć sądowych. W tym kontekście można mówić, iż obecnie 30 stanów (tj. 48% ludności USA — 120 mln Amerykanów) posiada praktycznie niczym nieograniczone prawo noszenia broni. Broń posiada ok. 60–65 mln osób, w tym 30–35 mln — broń krótką. Rocznie notuje się ok. 2,1 mln przypadków użycia broni w celach obrony[357].

W sposób syntetyczny, a zarazem dość kompleksowy, regulacje dotyczące posiadania i dysponowania bronią w poszczególnych stanach przedstawia tabela 2. Obejmuje ona jednak rozwiązania stanowe dotyczące broni palnej krótkiej. Opracowanie tabeli wymagało przyjęcia pewnych uproszczeń, dotyczą one np. pozwoleń na broń. W zależności od stanu, zezwolenie na broń jest wydawane: na życzenie (Stan Wyoming), na noszenie jakiejkolwiek broni (Maryland) czy na noszenie broni ukrytej (Stan Idaho). Ograniczenia *Assault weapon* dotyczą broni samopowtarzalnej z usprawnieniami z broni automatycznej. Natomiast ograniczenia NFA wynikają z ustawy *National Firearms Act* regulującej m.in. obowiązek rejestracji i opodatkowania pewnych typów broni. Są to np. karabiny maszynowe, obrzyny, granaty, wyrzutnie rakiet.

Na zakończenie należy wskazać, że kwestia łatwiejszego lub trudniejszego dostępu do broni jest w USA problemem politycznym. Demokraci opowiadają się za ograniczeniem swobodnego dostępu do broni, natomiast republikanie uważają, że prawo to nie może być ograniczane[358]. Dyskusja na ten temat pojawia się wraz z informacjami o tragicznych doniesieniach o nieuzasadnionym, czasami szaleńczym użyciu broni. Wydaje się wówczas, że liberalna polityka USA zostanie ograniczona. Ostatnią taką próbą było uchwalenie ustawy o zwiększeniu kontroli kupujących broń palną. Była ona kluczową propozycją forsowaną od czasu masakry w Newtown przez prezydenta USA Baracka Obamę. Miała ona ograniczyć dostęp do broni dla osób niebezpiecznych i chorych. Jej projekt zakładał rozszerzenie obowiązkowych kontroli nabywców broni palnej na wszystkie transakcje handlowe, w tym zakupy dokonywane w Internecie bądź na targach broni. Wielu nabywcom broni udawało się dotychczas uniknąć kontroli wówczas, gdy decydowali się

[357] J. Ejsmond, *Strzelać czy nie — jak to jest w USA*, „Magazyn Strzelecki Colt" 1994, nr 1(12), s. 4; W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…* wyd. cyt. s. 64–65.

[358] W. Poznaniak, *Społeczno-psychologiczne aspekty…*,wyd. cyt., s. 269.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

właśnie na takie transakcje. Niestety, 17 kwietnia 2013 r. Senat USA ustawę odrzucił. Prezydent Obama tak skomentował odrzucenie ustawy: „To dzień wstydu dla Waszyngtonu”[359].

Tabela 2. Zestawienie regulacji dotyczące broni palnej krótkiej w poszczególnych stanach USA

Stan/Miasto USA	Pozwolenia na zakup	Rejestracja broni	Licencja na posiadanie broni	Pozwolenia na noszenie broni	Jawne noszenie broni bez licencji	Ograniczenia z Assault weapon	Ograniczenia na broń określoną przez NFA
1	2	3	4	5	6	7	8
Alabama	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Alaska	NIE	NIE	NIE	SPECJALNE	TAK	NIE	NIE
Arizona	NIE	NIE	NIE	SPECJALNE	TAK	NIE	NIE
Arkansas	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	?
California	SPECJALNE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK
Colorado	NIE	NIE	NIE	SPECJALNE	TAK*	NIE	NIE
Connecticut	TAK	SPECJALNE	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK
Delaware	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK
Miasto Waszyngton	TAK	TAK	TAK	BRAK	NIE	TAK	TAK
Floryda	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE*	NIE	NIE
Georgia	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Hawaje	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK
Idaho	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Illinois	TAK	NIE	TAK	SPECJALNE	NIE	NIE	TAK
Indiana	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Iowa	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK
Kansas	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Kentucky	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Louisiana	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK
Maine	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Maryland	SPECJALNE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE*
Massachusetts	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK
Michigan	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE

[359] <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/w-usa-bez-kontroli-nabywcow-broni-obama-to-dzien-wstydu-dla-waszyngtonu,319331.html>, dostęp: 18 kwietnia 2013 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

1	2	3	4	5	6	7	8
Minnesota	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK
Mississippi	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Missouri	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Montana	NIE	NIE	NIE	NIE*	TAK	NIE	NIE
Nebraska	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Nevada	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
New Hampshire	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
New Jersey	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK
New Mexico	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
New York	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK
North Carolina	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK
North Dakota	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Ohio	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	SPECJALNE
Oklahoma	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE*	NIE	SPECJALNE
Oregon	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Pennsylvania	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK*	NIE	NIE
Rhode Island	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK
South Carolina	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK
South Dakota	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Tennessee	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Texas	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Utah	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
Vermont	NIE	NIE	NIE	BRAK	TAK	NIE	NIE*
Virginia	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK
Washington	NIE	SPECJALNE	NIE	TAK	NIE*	NIE	TAK
West Virginia	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
Wisconsin	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK*	NIE	SPECJALNE
Wyoming	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE

Objaśnienia:
NIE — brak ograniczeń lub małe
NIE — zwykle chodzi o ograniczenia, np. pozwolenie na noszenie broni poza określonym terenem*
SPECJALNE — różne ograniczenia, jak np. zakaz noszenia nabitej broni, albo nabitej i ukrytej
TAK — zwykle chodzi o względnie małe ograniczenia*
TAK — zwykle chodzi o duże ograniczenia

Źródło: <http://www.wykop.pl/ramka/1492459/prawa-dotyczace-broni-w-roznych-stanach-usa>, na podstawie <http://en.wikipedia.org/wiki/Gun_laws_in_the_United_States_by_state>, dostęp: grudzień 2012 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

4.2. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Celowe dla właściwego przeprowadzenia analizy porównawczej zasad posiadania broni w poszczególnych państwach, wydaje się przedstawienie po permisywnych regulacjach obowiązujących w USA rozwiązań obowiązujących w drugim kraju o anglosaskim systemie prawnym — Wielkiej Brytanii. Podstawowym aktem prawnym regulującym dostęp do broni w tym państwie jest ustawa o broni palnej z 1968 r. (*The Firearms Act 1968*). Była ona wielokrotnie nowelizowana — najobszerniejsze poprawki wniosły ustawy: *Firearms Act 1988*, *Firearms Act 1997* oraz *Firearms Act (No. 2) 1997*[360]. Nie ulega wątpliwości, że tragiczne zdarzenie z udziałem broni przyczyniły się do tych nowelizacji[361]. Ustawa reguluje wszelkie kwestie dotyczące posiadania, używania i obrotu bronią i amunicją, tak w odniesieniu do prywatnych posiadaczy, jak i osób zawodowo zajmujących się szeroko rozumianym obrotem bronią.

Poza *Firearms Act* niektóre szczegółowe kwestie związane z bronią palną regulowane są w innych ustawach, w tym regulacjach o zasięgu lokalnym dotyczących Szkocji i Północnej Irlandii. Szczególnie w wypadku tej ostatniej liczne kwestie dotyczące posiadania broni uregulowane są odrębnymi przepisami. Przepisy te są znacznie mniej restrykcyjne w Irlandii Północnej, niż w pozostałej części Wielkiej Brytanii[362].

Zawarta w art. 1 ustawy norma generalna ogranicza co do zasady prawo do posiadania broni i amunicji, uzależniając je od uzyskania odpowiedniego pozwolenia oraz ścisłego przestrzegania jego warunków. O ile ustawa z 1968 r. zawiera daleko idące ograniczenie uprawnień obywateli, to kolejne nowelizacje od lat osiemdziesiątych podążają w kierunku całkowitego zakazu posiadania broni palnej, ustalając zarazem coraz węższy katalog wyjątków od tej zasady. Organem wydającym pozwolenia na posiadanie, naprawianie, używanie i obrót bronią jest komendant Policji właściwy dla okręgu, ze względu na miejsce pobytu osoby lub siedzibę podmiotu[363]. Ustawa przewiduje, że można wymagać od ubiegającego się o pozwolenie, żeby wskazał dwie osoby, które mogą udzielić mu referencji. Ustawa określa kategorie osób, których prawo do po-

---

[360] <http://wpa.policja.waw.pl /palm/wpa/1725/27644/Anglia.html>, dostęp: luty 2013 r.

[361] J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej…*,wyd. cyt., s. 22.

[362] <http://en.wikipedia.org/wiki/Gun_politics_in_the_United_Kingdom>, dostęp: marzec 2013 r.

[363] <http://wpa.policja.waw.pl /palm/wpa/1725/27644/Anglia.html>, dostęp: luty 2013 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

siadania broni podlega ograniczeniom lub które są go pozbawione już z mocy prawa. Kryteriami decydującymi o tym jest wiek i karalność. Posiadanie jakiejkolwiek broni i amunicji zakazane jest osobom poniżej 14. roku życia, osoby poniżej 17. roku życia nie mogą kupować ani wypożyczać żadnej amunicji ani broni palnej. Noszenie broni bez opieki osoby starszej (tj. mającej ukończone 21 lat) zakazane jest młodzieży poniżej 15. roku życia. Całkowity zakaz posiadania broni obejmuje osoby skazane na kary pozbawienia wolności lub pobytu w zakładzie poprawczym na okres trzech lat lub dłuższy. Osoby skazane na te kary na okres krótszy niż trzy lata nie mogą posiadać broni palnej przez pięć lat po zakończeniu odbywania kary. Komendant Policji wydaje pozwolenie, jeśli uzna, że ubiegający się jest osobą, której można powierzyć broń palną i nie podlega ustawowym ograniczeniom w tym zakresie, ma słuszny powód do posiadania broni i nie będzie w żadnych okolicznościach stwarzał zagrożenia dla pokoju i porządku publicznego. Komendant Policji może udzielić także pozwolenia na posiadanie broni z katalogu broni zakazanych, jeśli ubiegający się przedstawi odpowiednie upoważnienie Rady Obrony. Pozwolenie (licencja), określa szczegółowo rodzaj broni i warunki, jakich przestrzegać musi jej posiadacz. Wydawane jest na okres trzech lat przedsiębiorcom i pięciu lat osobom fizycznym. Licencje wydaje się w celu[364]:

— uprawiania strzelectwa sportowego, po udokumentowaniu przynależności do klubu strzeleckiego;
— uprawiania łowiectwa lub zwalczania szkodników, np. szczurów, wiewiórek, lisów po przedstawieniu prawa własności gruntu lub umowy z właścicielem gruntu, na której mają odbywać się polowania;
— historycznym, np. dla muzeum.

Po upływie ważności pozwolenia może zostać ono odnowione na tych samych zasadach, na jakich zostało wydane. Ustawa przewiduje również możliwość wcześniejszego odwołania (cofnięcia) pozwolenia. Może uczynić to komendant Policji, jeśli uzna on, że posiadacz broni nie powinien nią dysponować z uwagi na zaburzenia psychiczne lub zagrożenie dla pokoju i porządku publicznego. Cofnięcie pozwolenia może nastąpić również, gdy posiadacz zezwolenia stał się osobą objętą ustawowymi ograniczeniami prawa do posiadania broni.

Nowelizacja z 1997 r. nakazuje władzom utworzenie centralnego rejestru osób, które starały się o pozwolenie na broń, osób posiadających

[364] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

pozwolenia oraz tych, którym ważność pozwoleń przedłużono. Ustawa przewiduje także możliwość udzielenia tymczasowego zezwolenia na posiadanie broni oraz zezwolenia okresowego cudzoziemcowi odwiedzającemu Zjednoczone Królestwo.

Katalog broni i amunicji, której posiadanie jest niemożliwe dla zwykłych obywateli, zawierała już ustawa z roku 1968. Został on znacznie rozszerzony w drodze kolejnych nowelizacji, szczególnie w roku 1988. Trzeba zaznaczyć, że pojęcie zakazanej broni i amunicji nie wiąże się z ich delegalizacją — ich posiadanie jest prawnie dozwolone, jednak z upoważnienia udzielanego przez Radę Obrony, na podstawie zezwolenia wydawanego przez sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. W praktyce uniemożliwia to dostęp zwykłych obywateli do szczególnie niebezpiecznych rodzajów broni, w tym takich, w jakie wyposażone są — lub mogą być — siły wojskowe i policyjne. W ostatnich nowelizacjach katalog broni i amunicji zakazanych rozszerzał się coraz bardziej, odzwierciedlając dążenie wprowadzenia tą drogą zakazu posiadania wszelkich rodzajów broni palnej. Uwieńczeniem tych działań jest druga w 1997 r. nowelizacja *Firearms Act* (*Firearms Amendment Act 1997 No. 2*), która zakazuje obywatelom posiadania także broni krótkiej małego kalibru, tj. pistoletów o kalibrze 0,22 cala i mniejszym. Ustawa ta została uchwalona przez Parlament już po wyborach w maju 1997 r., głosami nowej większości laburzystowskiej. Jej wejście w życie oznacza wprowadzenie w Zjednoczonym Królestwie niemal całkowitego zakazu posiadania broni palnej. Jeszcze bez uwzględnienia zmian, jakie wprowadza druga nowelizacja, ustawa zabrania bez upoważnienia Rady Obrony posiadania, nabywania, produkcji, sprzedaży i przekazywania następujących rodzajów broni:

— jakiejkolwiek broni umożliwiającej strzelanie ogniem ciągłym, (przy czym za ogień ciągły uznaje się już dwa strzały);
— jakichkolwiek karabinów samopowtarzalnych o kalibrze większym od 0,22 cala;
— jakiejkolwiek samopowtarzalnej gładkolufowej broni palnej niebędącej bronią pneumatyczną lub przystosowanej do amunicji innej niż bocznego zapłonu o kalibrze .22, o ile jej lufa jest krótsza niż 24 cale (ok. 62 cm) lub jej długość całkowita (bez części składanych lub łatwo odejmowanych) wynosi mniej niż 40 cali (ok. 102 cm);
— jakichkolwiek rewolwerów innych niż przystosowane do 9 mm amunicji bocznego zapłonu lub ładowanych odprzodowo;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— jakichkolwiek wyrzutni rakiet i moździerzy wystrzeliwujących stabilizowane pociski, innych niż zaprojektowane do wystrzeliwania lin, zastosowań pirotechnicznych lub sygnalizacyjnych;
— jakiejkolwiek broni palnej o lufie krótszej niż 30 cm lub o długości całkowitej (bez części składanych lub łatwo odejmowanych) mniejszej niż 60 cm, o ile nie jest to: broń pneumatyczna, pistolet kalibru .22 lub mniejszym, broń ładowana odprzodowo lub zaprojektowana do sygnalizacji;
— jakiejkolwiek broni umożliwiającej miotanie szkodliwych substancji w jakiejkolwiek postaci.

Jak już było wyżej wspomniane, ustawa o broni palnej zawiera katalog wyjątków, dopuszczających w szczególnych sytuacjach postępowanie odmienne od przewidzianego w normach generalnych. W odniesieniu do zakazanych broni, w razie posiadania zwykłego pozwolenia sekretarza stanu nie wymaga następująca broń:
— urządzenie do uboju zwierząt (także, gdy osoba uprawniona jest do jego posiadania na innej podstawie niż pozwolenie);
— broń palna służąca do humanitarnego uboju zwierząt — pod warunkiem używania jej jedynie w powyższym celu;
— pistolet służący do zwalczania szkodników — pod warunkiem używania go jedynie w powyższym celu;
— broń palna służąca do rozpoczynania wyścigów na zawodach sportowych — pod warunkiem używania jej jedynie w powyższym celu;
— trofea wojenne zdobyte przed 1 stycznia 1946 r.;
— broń o wartości historycznej lub kolekcjonerskiej, o ile jest ona jedynie eksponowana jako część kolekcji;
— broń i amunicja służąca do usypiania zwierząt — pod warunkiem używania jej jedynie w powyższym celu.

Po pierwszej nowelizacji z roku 1997 kluby strzeleckie pozostały jedynym miejscem, gdzie szerzej dozwolone jest przechowywanie broni palnej, a także jej noszenie i używanie. Muszą one uzyskać licencję Sekretarza Stanu oraz prowadzić szczegółowy rejestr przechowywanej broni. *Firearms (Amendment) Act 1997* zawiera szczegółowe postanowienia dotyczące wszelkich kwestii związanych z funkcjonowaniem klubów strzeleckich, które dotychczas uregulowane były jedynie wyrywkowo. Regulacje te nie mają jednak bezpośredniego związku z prawem obywateli do posiadania broni. Obszerna i szczegółowa część ustawy obejmuje regulacje obrotu bronią palną, jej produkcji, napraw i testowania. Zawiera ona m.in. postanowienia

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

dotyczące koncesjonowania produkcji, sprzedaży i napraw oraz prowadzenia rejestru transakcji. Podobnie jednak, jak w przypadku klubów strzeleckich, uregulowania te nie mają bezpośredniego związku z prawem do posiadania broni i nie będą głębiej poruszane.

Firearms Act zawiera obszerny katalog przestępstw związanych z bronią palną. Nie został im poświęcony osobny rozdział, lecz są rozrzucone po całym tekście w zależności od ich związku z treścią poszczególnych części.

W Wielkiej Brytanii posiadanie broni zawsze wiązało się z wieloma obwarowaniami i w związku z tym nie było bardzo powszechne. W ostatnich latach jednak, pod wpływem kilku głośnych przestępstw z użyciem broni — a przede wszystkim masakry uczniów w Dunblane — opinia publiczna wymusiła na władzach państwowych wprowadzenie jeszcze ostrzejszych ograniczeń. Presja ta okazała się silniejsza od oporu lobby strzeleckiego i zaowocowała w końcu drugą nowelizacją *Firearms Act* wymierzoną przeciwko krótkiej broni sportowej i wprowadzającą tym samym w Zjednoczonym Królestwie niemal całkowity zakaz posiadania broni palnej[365].

Reasumując można stwierdzić, że Wielka Brytania, choć podobnie jak USA należy do kraju o anglosaskim systemie prawnym, to nie stosuje tak permisywnych zasad reglamentacji posiadania broni, jak czynią to Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Wręcz przeciwnie — w Wielkiej Brytanii została przyjęta polityka publicznego dostępu do broni palnej, która ogranicza dostęp do broni nawet przez uzbrajanie w nią funkcjonariuszy Policji. Wyjątek stanowią tu oddziały zwarte i Irlandia Północna[366].

4.3. Republika Francuska

Kolejnym państwem, po USA i Anglii, wartym przedstawienia ze względu na system reglamentacji broni jest Francja. Warto to uczynić z dwóch powodów. Po pierwsze — Francja jest krajem, którego historia ściśle wiąże się z historią Anglii, stąd też zostają one omówione kolejno po sobie. Po drugie — jest to kraj Unii Europejskiej, który kształtował jej podwaliny. Posiadanie

[365] Opracowano na podstawie M. Nowakowski, *Prawo osób prywatnych do posiadania broni w ustawodawstwie brytyjskim*, < http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-507.htm>, dostęp: wrzesień 2016 r.; <http://wpa.policja.waw.pl /palm/wpa/1725/27644/Anglia.html>, dostęp: luty 2013 r.; J. Wójcikiewicz, *Posiadanie broni palnej…*,wyd. cyt., s. 22; W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*,wyd. cyt., s. 65–70.

[366] <http://en.wikipedia.org/wiki/Gun_politics_in_the_United_Kingdom>, dostęp: marzec 2013 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

i noszenie broni w ustawodawstwie francuskim reguluje dekret — ustawa z 19 kwietnia 1939 r., a następnie dekret nr 73–364 z 12 marca 1973 r. Do obu dekretów zostały wydane rozporządzenia wykonawcze ministra spraw wewnętrznych z 21 marca 1989 r. dotyczące pozwolenia na noszenie broni przez personel centralnego laboratorium policji oraz rozporządzenie z 14 maja 1991 r. o pozwoleniu nabywania, noszenia i przechowywania broni przez inspektorów służby bezpieczeństwa w Paryżu. Oba wyżej wymienione dekrety zostały zmodyfikowane przez dekret nr 93–17 z 6 stycznia 1993 r., w związku z dyrektywą komisji z 18 czerwca 1991 r. o kontroli nabywania i przechowywania broni palnej w Unii Europejskiej i konieczności w związku z tym zmian w ustawodawstwie krajowym państw członkowskich Unii Europejskiej.

Wszystkie wymienione dekrety dotyczą zarówno osób cywilnych, jak i funkcjonariuszy policji i innych osób ze służb administracji publicznej. Dekrety dzielą materiały bojowe i broń na osiem kategorii. Kategorie od pierwszej do czwartej włącznie wymagają zezwolenia, natomiast broń należąca do kategorii od piątej do ósmej można posiadać bez zezwolenia. Do kategorii 1–3 należy broń, materiały bojowe oraz ich części. W tym, w pierwszej kategorii znajduje się broń ręczna półautomatyczna lub samopowtarzalna o iglicy umieszczonej centralnie oraz części tych broni (a), strzelby, karabiny i karabinki wszystkich kalibrów, samopowtarzalne lub półautomatyczne przeznaczone do użytku wojskowego (b), pistolety automatyczne i maszynowe oraz strzelby automatyczne wszystkich kategorii (c), inna broń automatyczna wszystkich kalibrów (d), armaty, haubice, moździerze (e), amunicja do nich (f) granaty obronne i ofensywne, bomby, miny, torpedy (g). Do drugiej kategorii należą materiały przeznaczone do noszenia lub używania broni kategorii pierwszej w działaniach wojennych. Do trzeciej kategorii należą materiały zapewniające ochronę przed gazem bojowym i materiały użyteczne w czasie wojny chemicznej lub pożaru. Do czwartej kategorii należy: broń palna służąca do obrony i należąca do niej amunicja, tzn. broń ręczna o iglicy umieszczonej centralnie, która nie zmieściła się w pierwszej kategorii, z wyłączeniem pistoletów i rewolwerów startowych, alarmowych i sygnalizacyjnych niedających się zmienić w broń ręczną typu wymienionego powyżej; broń ręczna o iglicy umieszczonej z boku, pół-automatyczna lub powtarzalna, o długości całkowitej mniejszej niż 28 cm; broń dająca się zmienić w broń ręczną typów uwidocznionych powyżej; pistolety używające amunicji broni czwartej kategorii, broń „naramienna" półautomatyczna lub

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

powtarzalna, której magazynek i komora nie zawierają więcej niż trzy naboje, ale z ruchomym magazynkiem lub z magazynkiem niedającym gwarancji, że po przeróbce broni będzie można umieścić w nim tylko trzy naboje; broń samopowtarzalna, o lufie gwintowanej, której magazynek i komora zawierają nie więcej niż 10 naboi; broń inna niż ręczna, której długość lufy jest mniejsza niż 45 cm lub długość całkowita mniejsza niż 80 cm; broń palna długa samopowtarzalna lub półautomatyczna o gładkiej lufie nieprzekraczającej 60 cm; broń automatyczna, która wygląda jak bojowa broń automatyczna tego samego kalibru; broń alarmowa śrutowa o iglicy umieszczonej na boku; broń palna udająca inne przedmioty; części wyżej wymienionych broni (lufy, zamki ruchome itp.) i amunicja z wyjątkiem amunicji do broni piątej i siódmej kategorii.

Do kategorii broni, na które nie potrzeba pozwolenia należy broń kategorii piątej — broń myśliwska (strzelby, karabiny, karabinki) o jednej lub kilku lufach gładkich, innych niż w kategoriach powyższych, lub o lufach gwintowanych i iglicy umieszczonej centralnie, do szóstej kategorii — broń biała, do siódmej — broń sportowa, jarmarczna, czyli broń palna wszystkich kalibrów o iglicy umieszczonej na boku, inne klasy niż powyższe w czwartej kategorii (i ich amunicja) oraz broń alarmowa, sygnalizacyjna i startery pod warunkiem, że nie można z nich strzelać ostrymi nabojami. Do ósmej kategorii należy broń historyczna i kolekcje broni. Datę, od której broń uważa się za historyczną, ustala minister obrony, pod warunkiem, że nie można z niej strzelać amunicją broni z kategorii pierwszej i czwartej, a ponadto amunicja dla tych broni nie może zawierać materiałów wybuchowych. Do tej kategorii należy też broń nieprzystosowana do strzelania z jakiejkolwiek amunicji, która ma zaznaczony model i rok wyrobu.

Nabywanie i przechowywanie broni wymienionej w kategorii pierwszej, drugiej, trzeciej i czwartej jest zakazane bez pozwolenia. Broni nie mogą posiadać małoletni (przed 21. rokiem życia), którzy mają więcej niż 16 lat, o ile osoby sprawujące opiekę rodzicielską nie wyrażą na to zgody. Ponadto małoletni muszą posiadać pozwolenie na polowanie albo licencję jednej z federacji strzeleckich. Również tylko przy uwzględnieniu tych warunków można scedować broń małoletniemu. Pozwolenia na nabycie i przechowywanie broni nie można udzielić (poza wyjątkowymi sytuacjami) osobom skazanym za popełnienie zbrodni albo na karę pozbawienia wolności na okres dłuższy niż trzy miesiące lub na taką samą karę w zwieszeniu za przestępstwa przewidujące taką karę w kodeksie celnym, kodeksie karnym, kodeksie zdrowia

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

publicznego, kodeksie sprzedaży alkoholu i środków przeciw alkoholizmowi, kodeksie drogowym, prawach dotyczących grup zbrojnych i prywatnych milicji oraz praw dotyczących materiałów wybuchowych, za działalność anarchistyczną. Pozwolenia nie udziela się osobom, które podlegają opiece ze względu na chorobę umysłową lub tym, którzy są zatrzymani na podstawie stosowania odpowiednich artykułów kodeksu zdrowia publicznego lub którzy są niebezpiecznymi alkoholikami. Dekrety omawiają też tryb i warunki uzyskania pozwolenia na wytwarzanie broni i na zajmowanie się handlem bronią; wymagania wobec osób starających się o takie pozwolenie są bardziej surowe niż wobec pozostałych.

Pozwolenia nabycia i przechowywania broni dla przedsiębiorstw w celu zapewnienia ochrony dóbr albo strzeżenia nieruchomości przedsiębiorstw mogą dotyczyć kategorii 1 (a, b, c) i 4. Przedsiębiorstwa te wydają broń osobom, wcześniej uzgodnionym z prefekturą na czas wypełniania przez nich funkcji. Pozwolenie na broń kategorii 1 (a i b) oraz 4 mogą uzyskać: towarzystwa sportowe, które zajmują się strzelaniem lub mają pozwolenie na prowadzenie przygotowania wojskowego, ograniczając się do jednego egzemplarza broni dla 20 strzelców i maksimum 20 egzemplarzy broni, które mogą być pożyczone od władz wojskowych w celu szkolenia. Pozwolenie na zachowanie broni mogą dostać ci, którzy nabyli broń myśliwską sklasyfikowaną po przyjęciu dyrektywy z 1991 r. jako broń czwartej kategorii. Pozwala im się używać tej broni na polowaniu i nabywać odpowiednią amunicję. Jeśli chodzi o broń alarmową śrutową o iglicy ustawionej z boku, uznaną po zmianie kategorii za broń czwartej kategorii, to można ją było zachować po złożeniu odpowiedniej deklaracji w prefekturze departamentu w ciągu trzech miesięcy od opublikowania dekretu z 1993 r.

Wszystkie osoby, które znalazły się w posiadaniu broni lub amunicji pierwszej lub czwartej kategorii znalezionej przez siebie lub otrzymanej w spadku nie mogą jej zachować, jeśli nie dostaną pozwolenia wydanego zgodnie z opisanymi warunkami. Wejście w posiadanie lub przejęcie broni potwierdza komisarz policji albo komendant brygady żandarmerii w miejscu zamieszkania.

Pozwolenia dla wszystkich, oprócz administracji i służb, są wydawane przez prefekturę departamentu, w którym osoba stale mieszka lub jest położona siedziba przedsiębiorstwa w przypadku kategorii 1 (a i b) i 4, przez ministra spraw wewnętrznych w przypadku kategorii 1 (c). W przypadku towarzystw strzeleckich pozwolenie wydaje prefektura departamentu,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

a strzelców kadry narodowej — minister spraw wewnętrznych na podstawie pozytywnego wniosku ministra młodzieży i sportu. W przypadku instytucji rozrywkowych pozwolenia wydaje prefektura.

Certyfikaty dotyczące zdrowia psychicznego osoby mogą być wydane, na podstawie ustawy z 1939 r., tylko przez kierowników — lekarzy w publicznych szpitalach psychiatrycznych lub przez lekarzy specjalistów zaprzysiężonych, posiadających świadectwo studiów specjalnych neuropsychiatrii, neurologii lub psychiatrii. Czas ważności certyfikatu jest ograniczony do 15 dni licząc od daty wystawienia. Prośby o pozwolenie powinny zawierać zaświadczenia dostarczane komisarzowi policji lub komendantowi żandarmerii w miejscu stałego zamieszkania lub dla cudzoziemców w miejscu ich stałego pobytu. Następnie są one zarejestrowane i przekazane odpowiedniej władzy w celu podjęcia decyzji. Osoba otrzymuje informację o decyzji za pośrednictwem policji.

Pozwolenie jest redagowane według stałego wzoru. Posiadanie go upoważnia do nabycia broni. Pozwolenie wypełnia sprzedawca: pierwsza strona pozwolenia jest oddawana właścicielowi, drugą sprzedawca przesyła tym władzom policji, które otrzymały podanie, a policja przekazuje je organowi władzy, który podjął decyzję. Nabycie broni powinno być zrealizowane w ciągu trzech miesięcy od daty notyfikacji pozwolenia, potem pozwolenie jest nieważne. Czas na nabycie broni może być wyjątkowo przedłużony, co powinno być wyrażone na pozwoleniu. Podobnie wygląda tryb załatwiania pozwolenia na uzupełnienie amunicji. Pozwolenie na nabycie i przechowywanie broni lub amunicji może zostać odebrane przez władze, które je wydały, ze względu na dobro porządku publicznego i bezpieczeństwa ludzi.

Noszenie i transport broni i amunicji kategorii 5, 7 i 8 odbywa się bez oddzielnego pozwolenia; w przypadku pozostałych kategorii jest wymagane odrębne pozwolenie, z wyjątkiem przypadków dotyczących zawodów sportowych. Licencja wydana przez federację strzelecką upoważnia do transportu broni szóstej kategorii przez osoby, które uczestniczą w zawodach, są strzelcami kadry narodowej i posiadają na to odpowiednie zezwolenia. Funkcjonariusze i agenci policji są upoważnieni do noszenia broni stale, w przypadku innych służb muszą oni uzyskać pozwolenie indywidualne. Wojskowi noszą broń zgodnie z odpowiednimi rozporządzeniami resortu obrony, funkcjonariusze celni według rozporządzeń przewidzianych dla tej administracji. Personel przedsiębiorstw, uzgodniony z prefekturą, może otrzymać pozwolenie na noszenie broni na zewnątrz budynków i przedsiębiorstw.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Pozwolenia są wydawane przez prefekta departamentu w przypadku broni kategorii pierwszej (a i b) oraz czwartej, przez ministra spraw wewnętrznych w przypadku kategorii pierwszej. Pozwolenia mogą być cofnięte w każdym momencie przez władze, które je wydały: prefekt może, opowiadając się do władzy wyższej, zarządzić wstrzymanie pozwolenia na noszenie broni i amunicji wydanego przez ministra spraw wewnętrznych. Pozwolenie nabycia i przechowywania broni i amunicji dla osób poniżej 21. roku i zmieniających miejsce zamieszkania dotyczy też noszenia broni.

O utraceniu broni osoba przechowująca ją powinna niezwłocznie powiadomić na piśmie komisarza policji lub komendanta żandarmerii i podać wszystkie informacje dotyczące okoliczności, w jakich nastąpiła strata. Osobie tej wydaje się poświadczenie złożenia deklaracji. Następnie jest ona przekazywana do prefektury, która wydaje pozwolenie na nabycie nowej broni. Taki sam tryb obowiązuje przy stracie broni funkcjonariuszy i agentów administracji. Wszystkie osoby, które pragną przekazać tytuł własności do broni lub amunicji pierwszej i czwartej kategorii powinni złożyć w tej sprawie deklarację u komisarza policji albo komendanta żandarmerii. Własność broni można przekazać tylko osobie, która spełnia wszystkie warunki, wymienione poprzednio, do nabywania i posiadania broni, co dotyczy też cudzoziemców[367].

4.4. Królestwo Belgii

Nabywanie, noszenie i przechowywanie broni w Belgii określają dwa akty prawne:

— Ustawa z 3 stycznia 1933 r. o wytwarzaniu, handlu i noszeniu broni oraz handlu amunicją wraz z uzupełnieniami i poprawkami do 1991 r.
— Rozporządzenie wykonawcze z 20 września 1991 r. do ustawy z 3 stycznia 1933 r.

Ustawodawstwo belgijskie zostało dostosowane do dyrektywy Komisji Europejskiej z 1991 r. rozporządzeniem królewskim z 8 sierpnia 1994 r. o Europejskiej karcie broni palnej.

Ustawa nie dotyczy ani wojska, ani administracji publicznej. Klasyfikuje ona broń w następujących grupach: broń zakazana, broń obronna, broń

[367] Opracowano na podstawie E. Toczek, *Prawo do posiadania i noszenia broni palnej w ustawodawstwie francuskim*, < http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-508.htm>, dostęp: listopad 2010 r.; W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*,wyd. cyt., s. 70–74.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

bojowa, broń imitująca prawdziwą, broń myśliwska i sportowa. Do kategorii broni palnej obronnej zalicza się broń, której lufa ma długość równą lub mniejszą niż 30 cm, a której długość całkowita nie przekracza 60 cm oraz długa broń półautomatyczna i długa broń o iglicy ustawionej z boku. Ustawa oddzielnie traktuje broń myśliwską. Z wyjątkiem eksportu bezpośrednio przez sprzedawcę lub odstępującego nikt nie może sprzedawać, importować ani odstępować obronnej broni palnej osobom, które nie mają zezwolenia wystawionego przez gubernatora prowincji bądź szefa policji komunalnej lub komendanta żandarmerii w miejscu swojego stałego zamieszkania.

Gubernator prowincji wydaje zezwolenia osobom fizycznym i prawnym na wytwarzanie, naprawianie, składowanie broni palnej, jej części albo amunicji, jak również na handel lub pośredniczenie w handlu bronią palną. Tryb uzyskiwania pozwolenia wymaga od osoby ubiegającej się przedstawienia, oprócz zwykłych danych osobowych, informacji o broni, świadectwa o dobrym prowadzeniu się, o życiu i obyczajach danej osoby; świadectwo nie może być wystawione później niż w ciągu trzech miesięcy poprzedzających złożenie prośby o pozwolenie. Wymagania wobec petenta obejmują też niekaralność za określone naruszenia prawa.

Opisane wyżej pozwolenie nie dotyczy innych osób prawnych i fizycznych, które pragną posiadać broń palną. W Belgii mogą one uzyskać dwa rodzaje zezwolenia dotyczące broni palnej: pozwolenie na przechowywanie, które obejmuje również nabywanie broni oraz pozwolenie na noszenie broni. Prośby o pozwolenie na przechowywanie broni palnej Belgowie kierują do policji gminnej lub do żandarmerii w miejscu zamieszkania, osoby niezamieszkałe na stałe w Belgii zaś do administracji Bezpieczeństwa Publicznego w Ministerstwie Sprawiedliwości. Do prośby o pozwolenie na przechowywanie broni powinny być dołączone następujące dane dotyczące osób fizycznych: imię, nazwisko, adres, miejsce i data urodzenia. W przypadku osoby prawnej: nazwa spółki, jej siedziba, dane o zarządzie. W obu przypadkach konieczny jest opis broni (rodzaj i kaliber) oraz wzmianka o tym, czy broń została nabyta w Belgii, czy jest importowana oraz określenie miejsca, gdzie broń będzie przechowywana; ponadto niezbędne jest uzasadnienie prośby. Władza wydająca zezwolenie musi przed jego wydaniem zweryfikować znajomość przez osobę przepisów dotyczących przechowywania i noszenia broni i amunicji, sprawdzenia, czy jest ona zdolna do posługiwania się nią i używania jej bezpiecznie, czy wie jak broń uchronić przed kradzieżą i innymi wypadkami. Właściciel nie musi opisywać broni w przypadku: jeśli posiadał pozwolenie na

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

polowanie lub inny dokument wydany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, jeśli posiadał broń i nosił ją w ciągu pięciu ostatnich lat, w tym nieprzerwanie w ciągu sześciu miesięcy, jeśli posiadał praktykę posługiwania się i strzelania, gdy pozwolenie ma dotyczyć broni bez amunicji. Pozwolenie to wydaje się na okres sześciu miesięcy i może być ono odnowione tylko raz. Za wydanie pozwolenia nie można pobierać żadnych opłat. Nie może ono być wydane osobie poniżej 16. roku życia. Pozwolenie jest datowane i przyznaje właścicielowi prawo do nabycia lub importowania broni w ciągu trzech miesięcy od daty wydania. W przypadku śmierci właściciela jego spadkobiercy informują o tym władze, które wydały pozwolenie. O przypadku cofnięcia lub wstrzymania pozwolenia władze oznajmiają to właścicielowi listem przez niego poświadczonym. Decyzja jest umotywowana i wskazuje okres, w jakim broń powinna zostać zdeponowana u uzgodnionej osoby albo scedowana uzgodnionej osobie, albo osobie posiadającej pozwolenie do przechowywania broni. Jeśli przechowywana broń zagraża porządkowi publicznemu zarządca prowincji może wstrzymać jej wydanie lub ją odebrać.

W Belgii zakazana jest sprzedaż wysyłkowa broni palnej osobom prywatnym poniżej 18. roku życia, reklama broni zakazanej oraz broni palnej obronnej i bojowej albo wystawianie na sprzedaż bez ukazania w sposób widoczny pozwolenia na jej przechowywanie, sprzedawanie broni innej niż imitującej prawdziwą dla pokazów publicznych, w miejscach, gdzie nie jest stale przechowywana. Król w rozporządzeniu może określić formę i treść reklamy broni. Nikt nie może nosić broni palnej, jeśli nie jest to uzasadnione prawnie i nie ma przy sobie pozwolenia na noszenie broni. Pozwolenie na noszenie broni może być wydane najwyżej na trzy lata. Prośba w przypadku osób stale mieszkających w Belgii jest kierowana do gubernatora prowincji, a w przypadku innych do ministra sprawiedliwości i administracji bezpieczeństwa publicznego. Prośba powinna zawierać imię, nazwisko, narodowość, adres, miejsce i datę urodzenia, opis broni: rodzaj, marka, model, typ, kaliber i numer serii oraz wzmiankę, że posiada się zezwolenie na przechowywanie wyżej wymienionej broni. Prośba powinna zawierać również uzasadnienie, a także opis okoliczności, w jakich broń będzie noszona. Wszystkie osoby, które noszą broń poza swoim miejscem zamieszkania lub poza miejscem pobytu, powinny mieć pozwolenie na noszenie broni i okazywać je przy kontroli.

Osoby naruszające przepisy ustawy z 1933 r. podlegają karze więzienia od miesiąca do trzech lat i karze grzywny, albo jednej z tych kar. Karom tym podlegają osoby, które wyłudzają otrzymanie pozwolenia.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Przepisy dotyczące broni palnej odnoszą się też do jej części i akcesoriów, które zamontowane do broni mogą zmienić jej kategorię. Osoby fizyczne i prawne posiadające kolekcje prywatne broni palnej o charakterze historycznym powinny mieć zezwolenia wydawane przez gubernatora prowincji. Za skład broni uważa się pięć sztuk broni bojowej, pięć sztuk broni obronnej tego samego kalibru lub strzelającej taką samą amunicją, albo więcej niż 10 sztuk broni obronnej lub bojowej. Pozwolenia na skład wydaje tylko gubernator prowincji w odpowiedzi na prośbę zawierającą dane identyfikacyjne właściciela, broni i uzasadnienie prośby o posiadaniu składu[368].

4.5. Królestwo Hiszpanii

Konstytucja Hiszpanii w art. 149.1 stanowi, że: Państwo posiada wyłączną kompetencję w (...) (sferze) systemu produkcji, handlu, posiadania i używania broni i środków wybuchowych. Ustawa konstytucyjna z 21 lutego 1992 r. o ochronie bezpieczeństwa obywateli przewiduje, iż administracja Państwa określi wymogi i warunki produkcji i naprawy broni, jej imitacji i replik, oraz jej podstawowych części (...), jak również obrotu (bronią), jej składowania i handlu nią, jej nabywania i zbywania, jej posiadania i użytkowania, a także może podejmować środki kontroli konieczne do realizacji tych wymogów i warunków. W związku z tym, upoważnia ona rząd do wydawania przepisów odnośnie do wymienionych spraw i rodzajów działalności oraz zakłada, że wprowadzane będą one z zachowaniem zasady obowiązkowych zezwoleń bądź pozwoleń na posiadanie i używanie broni palnej, których wydawanie mieć będzie charakter ograniczony, zwłaszcza w przypadku broni służącej obronie osobistej, w odniesieniu do której przyznawanie zezwoleń lub pozwoleń ograniczone będzie do przypadków ścisłej konieczności. W sposób szczegółowy kwestie dostępu osób prywatnych do broni reguluje dekret 137/1993, z 29 stycznia 1993 r., zatwierdzający regulamin broni. Dekret ten wprowadza jednocześnie do ustawodawstwa narodowego dyrektywę Rady Wspólnot Europejskich z 18 czerwca 1991 r. o kontroli nabywania i posiadania broni (91/477/EEC). Regulamin broni wprowadzony dekretem 137/1993 jest dokumentem obszernym, którego podstawowa część składa się ze 171 artykułów, zgrupowanych w dziewięciu rozdziałach, podzielonych na sekcje, z których każda jest oddzielnie zatytułowana. Artykuł 1 Regulaminu broni, na podstawie ustawy 1/1992, stwier-

[368] Opracowano na podstawie E. Toczek, *Prawo do broni palnej w ustawodawstwie belgijskim*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-509.htm>, dostęp: listopad 2016 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

dza, że zawarte w nim przepisy dotyczą wymogów i warunków produkcji i naprawy broni, jej imitacji i replik oraz jej zasadniczych części, jak również wszystkiego tego, co dotyczy obrotu (bronią), składowania i handlu, jej nabywania i zbywania, jej posiadania i użytkowania, określając konieczne środki kontroli mające na celu realizację tych wymogów i warunków, tak aby chronić bezpieczeństwo publiczne. Z zakresu stosowania regulaminu wyłączona jest broń Sił Zbrojnych i Sił Korpusu Bezpieczeństwa. Poświęcono im specjalne regulacje.

Podlegająca reglamentacji broń i broń palna dzieli się na siedem kategorii: kategoria pierwsza obejmuje pistolety i rewolwery, kategoria druga — broń palną długą służącą do służby strażniczej i ochronnej, kategoria trzecia — broń długą gwintowaną typu sportowego o kalibrze 5,6 mm (0,22"), bocznego zapłonu zarówno jednostrzałową, jak i powtarzalną lub samopowtarzalną, a także strzelby i inną broń długą o gładkim przewodzie lufy oraz broń pneumatyczną o energii kinetycznej opuszczającej lufę śruciny powyżej 24,2 J. Kategoria czwarta — karabiny i pistolety samopowtarzalne i powtarzalne, rewolwery podwójnego działania, działające na sprężone powietrze lub inny gaz, niemające charakteru strzelb. Karabiny i pistolety o lufie gładkiej lub gwintowanej, jednostrzałowe, oraz rewolwery pojedynczego działania, działające na sprężone powietrze lub inny gaz, niemające charakteru strzelb. Kategoria piąta — broń biała i, ogólnie, broń o ostrzu tnącym bądź kłującym, niebędąca bronią zakazaną oraz noże i maczety używane przez wojsko lub imitujące broń wojskową. Kategoria szósta — broń palna historyczna i jej reprodukcje, przechowywana w muzeach wojskowych, podległych Ministerstwu Obrony, lub — w innych przypadkach — mających upoważnienie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Broń palna, której model pochodzi sprzed 1870 r., oraz jej reprodukcje, pod warunkiem, że nie może być w niej zastosowana amunicja przeznaczona do broni bojowej lub broni zakazanej. Inna broń palna przechowywana ze względu na swój charakter historyczny bądź artystyczny. Generalnie, broń ładowana od strony wylotu lufy. Kategoria siódma — broń służąca do wystrzeliwania pocisków anestezyjnych, używana przy chwytaniu lub kontrolowaniu zwierząt. Kusze i broń służąca do rzucania lin, broń bocznego zapłonu. Łuki, broń do rzucania lin połowowych, strzelby do polowań podwodnych wyrzucające strzały lub harpuny. Rewolwery i pistolety startowe oraz pistolety sygnalizacyjne. W kolejnej części definiowana jest „broń zakazana" i „broń bojowa". W odniesieniu do broni zakazanej, zabrania się produkcji, importu,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

obrotu, reklamy, transakcji kupna-sprzedaży, posiadania i używania następujących broni lub ich imitacji: a) broni palnej stanowiącej istotną modyfikację broni dopuszczonej do obrotu, bez odpowiedniego zatwierdzenia modelu lub prototypu; b) broni długiej posiadającej specjalne urządzenie w kolbie lub w mechanizmie, służące umieszczeniu tam pistoletu lub innej broni; c) pistoletów i rewolwerów z przystosowaną do nich kolbą służącą oparciu o ramię d) broni palnej służącej umieszczeniu lub umieszczonej we wnętrzu lasek lub innych przedmiotów; e) broni palnej pozorującej inny przedmiot; f) lasek-szpad, wszelkich sztyletów (broń biała o dwustronnym ostrzu zakończonym szpicem, krótsza od 11 cm) oraz noży sprężynowych; g) broni na sprężone powietrze lub inny gaz, rzeczywistej lub pozorowanej, połączonej z bronią białą; h) broni z drutu lub ołowiu, kastetów, udoskonalonych technicznie proc i dmuchawek, nunczako itp. Wyżej wymieniona broń, zgodnie z odpowiednimi przepisami, może jedynie wchodzić w skład kolekcji o charakterze muzealnym. Zabrania się również reklamy, transakcji kupna-sprzedaży, posiadania i używania inaczej niż przez upoważnionych do tego funkcjonariuszy i zgodnie z odpowiednimi przepisami:

— broni samopowtarzalnej, którą można załadować jednocześnie pięcioma nabojami, wliczając w to nabój umieszczony w komorze, lub których kolba jest składana lub zdejmowana;
— miotaczy gazu do obrony osobistej i wszelkich urządzeń służących do wyrzucania gazów lub aerozoli oszałamiających lub toksycznych, z wyjątkiem miotaczy dopuszczonych do obrotu przez Ministerstwo Zdrowia i Konsumpcji, które mogą być sprzedawane w sklepach z bronią osobom pełnoletnim legitymującym się dokumentem tożsamości;
— pałek elektrycznych, gumowych, tonf i podobnych;
— tłumików przystosowanych do broni palnej;
— amunicji z pociskami penetrującymi, wybuchającymi lub zapalającymi;
— amunicji do pistoletów i rewolwerów z pociskami dum-dum lub podobnymi;
— broni palnej długiej ze skróconą lufą.

Ponadto, zabrania się również posiadania, poza domem, imitacji broni palnej, które mogą być pomylone z bronią autentyczną, nawet jeśli nie mogą być przerobione na prawdziwą broń, oraz ogranicza się sprzedaż i używanie poza domem przez osoby prywatne specjalistycznej broni białej oraz noży składanych o długości ostrza przekraczającej 11 cm. Poza tym, do kategorii broni bojowej zalicza się m.in. bomby lotnicze, granaty, rakiety etc. oraz

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

wszelką broń, która uznana zostanie za broń bojową przez Ministerstwo Obrony. Do kompetencji rządu — na wspólny wniosek Ministerstwa Obrony i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — należy określenie, które rodzaje broni bojowej mogą znaleźć się na wyposażeniu Sił i Korpusów Bezpieczeństwa. Regulamin broni stanowi, iż nikt nie może nosić ani posiadać na terytorium hiszpańskim broni palnej, jeśli nie dysponuje odpowiednim do tego upoważnieniem wydanym przez kompetentne organy administracyjne.

Posiadanie i używanie broni należących do kategorii 1, 2 i 3 wymaga zezwolenia na broń. Osoba składająca wniosek o przyznanie zezwolenia na broń krótką przedstawia motywy i dokumenty, które uzasadnić mają potrzebę używania broni przez tę osobę, przy czym motyw obrony osób lub dóbr, sam w sobie, nie stanowi podstawy do udzielenia zezwolenia, którego wydawanie ma charakter ograniczony i dotyczy przypadków istnienia szczególnego niebezpieczeństwa i potrzeby. Wniosek przyjmowany jest w biurze, gdzie sporządzany jest odpowiedni raport, a następnie trafia on, wraz z raportem, do miejscowego komendanta Gwardii Cywilnej, który załącza do niego swój raport i kieruje go do gubernatora prowincji. Gubernator sporządza kolejny raport i wraz z całą dokumentacją kieruje go do Zarządu Głównego Gwardii Cywilnej, ten w przypadku, gdy raport gubernatora jest pozytywny, dokonuje oceny dokumentacji i przyznaje zezwolenie bądź go odmawia z odpowiednim uzasadnieniem. Zezwolenie jest ważne przez trzy lata. Po tym czasie należy ponownie wystąpić o zezwolenie, w sposób analogiczny jak poprzednio. Nikt nie otrzymuje więcej niż jedno zezwolenie, a każde zezwolenie ważne jest tylko na jedną sztukę broni[369].

4.6. Republika Włoska

W ustawodawstwie włoskim prawo dostępu obywateli do broni nie jest sformułowane wprost. Ustawy o ochronie porządku publicznego i uprawnieniach służb policyjnych określają jedynie wymagania, warunki oraz ograniczenia dotyczące produkcji, sprzedaży, zakupu, posiadania i noszenia broni. W świetle ustawy o bezpieczeństwie publicznym z 1931 r. z późniejszymi poprawkami za broń uważa się wszystkie rodzaje broni palnej oraz wszelkiego rodzaju narzędzia i urządzenia z natury swojej przeznaczone do

[369] Opracowano na podstawie M. Mróz, *Podstawowe regulacje prawne określające dostęp osób prywatnych do broni palnej w Hiszpanii*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-511.htm>, dostęp: listopad 2010 r.; <http://www.strzelecka.net/viewtopic.php?f=1&t=3726>, dostęp: styczeń 2013 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

atakowania, a także bomby i innego rodzaju urządzenia zawierające materiały wybuchowe, gazy trujące, duszące itp. Ustawodawca włoski rozróżnia dwie podstawowe grupy broni: broń bojową oraz zwykłą broń strzelecką.

Broń bojowa definiowana jest jako wszelkiego typu broń, która ze względu na siłę rażenia może być lub jest używana przez siły zbrojne we Włoszech lub w armiach innych państw. Do broni bojowej zalicza się również broń, do której można stosować amunicję używaną w broni bojowej, broń samoczynną (automatyczną), a także broń posiadającą cechy balistyczne lub użytkowe analogiczne do broni bojowej. Definicja obejmuje również części takiej broni oraz amunicję (i jej części) do niej stosowaną, a także bomby i ich części, narzędzia i urządzenia wybuchowe i zapalające, urządzenia wykorzystujące gazy trujące, duszące i rażące. Na mocy ustawy o ujednoliceniu przepisów dotyczących kontroli broni, amunicji i materiałów wybuchowych z 18 kwietnia 1975 r. zakazano posiadania, gromadzenia i przechowywania takiej broni przez osoby fizyczne. Ustawa przewidywała termin 180 dni na przekazanie posiadanych egzemplarzy upoważnionym jednostkom (armii lub innym instytucjom). Zgodnie z ustawą z 18 kwietnia 1975 r. do zwykłej broni strzeleckiej zalicza się:

— strzelby powtarzalne i samopowtarzalne z lufami niegwintowanymi;
— strzelby powtarzalne z dwoma lufami gwintowanymi;
— strzelby powtarzalne z dwoma lub trzema lufami mieszanymi (gwintowanymi i niegwintowanymi);
— strzelby, karabiny i muszkiety, powtarzalne i samopowtarzalne, z jedną lufą;
— strzelby i karabiny, w których używa się amunicji bocznego zapłonu, o ile nie są one samoczynne;
— rewolwery;
— pistolety samopowtarzalne;
— kopie modeli broni starej (sprzed 1890 r.) ładowanej od przodu.

Do kategorii zwykłej broni strzeleckiej zalicza się też strzelby i karabiny, które mogłyby stanowić wyposażenie wojskowe, ale ze względu na cechy charakterystyczne nadają się wyłącznie do użycia jako broń myśliwska lub sportowa, posiadają ograniczony zasięg strzału i są przystosowane do używania amunicji innego typu niż amunicja bojowa. Zwykłą bronią strzelecką w rozumieniu ustawy jest także krótka i długa broń gazowa i pneumatyczna, broń miotająca (kusze) oraz wszelkiego rodzaju strzały i strzałki zakończone ostrym grotem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Zezwolenie na posiadanie broni może uzyskać osoba, która ukończyła 18 lat. Pozwolenie na posiadanie broni myśliwskiej może uzyskać osoba, która ukończyła 17 lat, za zgodą opiekuna prawnego i po udowodnieniu biegłości w posługiwaniu się bronią. Pozwolenie na długą broń palną wydaje kwestor (szef policji w prowincji); pozwolenie na rewolwery, pistolety i laski z ukrytym ostrzem (nie dłuższym niż 65 cm) wydaje prefekt (przedstawiciel rządu w prowincji i zwierzchnik wszystkich sił bezpieczeństwa publicznego). Wniosek o przyznanie pozwolenia składa się w formie druków i formularzy, tworzących dossier wnioskodawcy, które zawiera:

— książeczkę z miejscem na fotografię, dane osobowe i dane o broni;
— formularz lub formularze wniosków o przyznanie pozwolenia na długą broń palną, rewolwer (pistolet), laskę z ukrytym ostrzem;
— wypis z rejestru sądowego potwierdzający niekaralność (ważny przez 30 dni od wystawienia);
— dowód wpłaty wymaganych opłat oraz zakupu znaczków skarbowych (dowód wpłaty musi zawierać imię i nazwisko oraz adres zamieszkania wnioskodawcy);
— dwie aktualne fotografie;
— zaświadczenie o odbyciu przeszkolenia strzeleckiego w wypadku osób, które nie odbywały służby wojskowej;
— zaświadczenie lekarskie o spełnieniu warunków fizyczno-psychicznych.

Po weryfikacji wszystkich danych zawartych w dossier przez odpowiednie urzędy, przy wydawaniu pozwolenia wnioskodawca podpisuje w obecności właściwego urzędnika, książeczkę oraz formularz pozwolenia. Pozwolenie odnawia się co roku przez wymianę formularza pozwolenia po wniesieniu stosownej opłaty. Książeczkę odnawia się co pięć lat wraz ze zdjęciem. Odnowienie pozwolenia nie wymaga złożenia zaświadczenia o niekaralności, chyba że właściwy organ tego zażąda. Pozwolenie dotyczy konkretnego egzemplarza broni. Zaświadczenie o spełnieniu warunków psychologiczno-fizycznych wydają upoważnieni lekarze lokalnej służby zdrowia lub służby medyczne wojskowe i policyjne. Badania obejmują ogólny stan zdrowia, stan słuchu, wzroku, zdolności motorycznych. Nie spełniają warunków osoby, u których stwierdzono:

— przebycie ataków epileptycznych w okresie dwóch ostatnich lat;
— zaburzenia umysłowe, osobowości i zachowania, a w szczególności uzależnienie od substancji psychotropowych, alkoholu i narkotyków.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Pozwolenia na broń nie przyznaje się osobom, które:
— zostały skazane na karę pozbawienia wolności za przestępstwa zagrażające zdrowiu i życiu popełnione przy użyciu przemocy, gwałt, porwanie, wymuszenie;
— zostały skazane na karę pozbawienia wolności za przemoc lub stawianie oporu władzy, przestępstwa przeciwko państwu lub przeciwko porządkowi publicznemu;
— zostały skazane za dezercję w czasie wojny, nawet jeżeli zostały objęte amnestią, lub za nielegalne posiadanie broni.

Pozwolenia na broń nie muszą posiadać członkowie zarejestrowanych krajowych stowarzyszeń strzeleckich oraz członkowie sekcji strzeleckich w zarejestrowanych klubach sportowych, o ile nie posiadają broni na własność, korzystają jedynie z broni przechowywanej na terenie klubu i nie przenoszą broni poza miejscem jej przechowywania.

Zakupu broni można dokonać tylko osobiście na podstawie pozwolenia na broń lub zezwolenia (zaświadczenia o braku przeciwwskazań) wydawanego przez kwestora. Niezależnie od posiadanego pozwolenia na broń, każdy, kto wszedł w posiadanie broni musi zgłosić ten fakt odpowiednim władzom bezpieczeństwa publicznego (policji). Zakazany jest korespondencyjny zakup broni, chyba że zainteresowany uzyska pozwolenie prefekta prowincji, w której zamieszkuje (korespondencyjnie mogą zamawiać broń osoby zajmujące się handlem bronią). Każda przesyłka broni, niezależnie od wielkości, musi być zgłoszona do urzędu bezpieczeństwa publicznego lub na posterunku karabinierów.

Nie wolno posiadać więcej niż trzy sztuki zwykłej broni strzeleckiej i nie więcej niż sześć sztuk broni sportowej. Przechowywanie większej liczby broni wymaga osobnego pozwolenia na kolekcję broni. Maksymalnie kolekcja może się składać z jednego egzemplarza każdego rodzaju broni wpisanego do Krajowego Katalogu Broni. Ograniczenia te nie dotyczą broni myśliwskiej z lufą gładką oraz broni starej. Zgodnie z definicją ustawy o ujednoliceniu przepisów dotyczących kontroli broni z 1975 r. za broń starą uznaje się broń wyprodukowaną przed 1890 r. oraz broń ładowaną od przodu. W kategorii broni starej nie obowiązuje podział na broń bojową i zwykłą strzelecką. Osoby posiadające do 8 sztuk broni starej zobowiązane są do powiadomienia o tym lokalnego urzędu bezpieczeństwa publicznego, a brak takowego w danej miejscowości — na posterunku karabinierów. Jeżeli osoba zgłaszająca kolekcję nie udokumentuje w sposób dostateczny historycznego lub

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

artystycznego charakteru posiadanej broni, opinię w tej kwestii wydaje, na wniosek kwestora, odpowiedni organ zajmujący się ochroną dóbr kultury. Warunkiem wydania pozwolenia jest zapewnienie bezpieczeństwa kolekcji (odpowiednie pomieszczenie i systemy antywłamaniowe). Warunki te określa się w tekście pozwolenia. Wszystkie zmiany w stanie kolekcji (również, jeżeli chodzi o miejsce i warunki przechowywania) należy zgłaszać do urzędu, który wydał pozwolenie. Pozwolenie na kolekcję starej broni jest bezterminowe, ale może zostać cofnięte w trybie art. 11 ustawy o bezpieczeństwie publicznym z 1931 r., który stanowi, że pozwolenia, zezwolenia i licencje wydawane przez policję cofa się osobom, które przestały spełniać, w części lub w całości, warunki konieczne do ich uzyskania. Prefekt ma prawo odmówić wydania pozwolenia na kolekcję broni starej, jeżeli uzna, że kolekcjoner może wykorzystać zbiory w niewłaściwy sposób. Kwestor może odmówić wydania pozwolenia na kolekcję broni starej tym samym kategoriom osób, którym nie wydaje się pozwolenia na broń, a więc osobom skazanym na karę pozbawienia wolności za przestępstwa popełnione przy użyciu przemocy.

Pozwolenie na broń, aczkolwiek nazywa się pozwoleniem na noszenie broni, nie jest jednoznaczne z prawem do jej noszenia, czyli chodzenia z bronią. Generalnie obowiązuje przepis o zakazie wynoszenia broni poza miejsce jej przechowywania bez uzasadnionej przyczyny. Oznacza to, że broń można nosić przy sobie jedynie na terenie budynków posiadłości i nieruchomości, których adres podany jest w pozwoleniu jako miejsce przechowywania broni. Przewożenie broni na terenie kraju wymaga powiadomienia odpowiedniego urzędu bezpieczeństwa publicznego, który wystawia specjalny list przewozowy. Broń sportową można przenosić jedynie na trasie z miejsca jej przechowywania na teren strzelnicy, na postawie odrębnego pozwolenia ważnego przez rok. Zakaz wynoszenia broni poza miejsce jej przechowywania dotyczy również okutych lub inaczej uzbrojonych lasek i pałek, kastetów, sztyletów itp. Nie wolno nosić broni w trakcie zgromadzeń publicznych, niezależnie od posiadanego pozwolenia. Obowiązuje zakaz defilowania z bronią, związany z zakazem stowarzyszeń paramilitarnych. Zakaz ten nie dotyczy oczywiście wojska oraz innych państwowych formacji zbrojnych, z tym że podczas parad i innych uroczystości z udziałem formacji uzbrojonych, broń nie może być nabita[370].

[370] Opracowano na podstawie D. Łukasz, *Dostęp do broni palnej we Włoszech*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-510.htm>, dostęp: luty 2016 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

4.7. Konfederacja Szwajcarska

W Europie za wyjątkową uznawana jest szwajcarska polityka dotycząca broni**.** Większość armii trzyma swoją broń we własnych domach traktując to jako swój obowiązek spełnienia służby wojskowej. Szwajcaria ma więc jeden z najwyższych współczynników dotyczących posiadania broni przez obywateli. W ostatnim czasie zauważalna jest tendencja do zwiększania przepisów ograniczających dostęp do broni, choć wynik referendum z lutego 2011 r. unieważnił proponowane zmiany. Szwajcaria praktycznie nie posiada pełnoetatowych żołnierzy, mimo to jest w stanie przeprowadzić pełną mobilizację w ciągu 72 godzin.

Od długiego czasu armia szwajcarska opiera się na milicji. Powoływani do wojska są mężczyźni od 20. do 30. roku życia. Rekrut taki odbywa trzytygodniowe szkolenie, gdzie uczy się posługiwania bronią — dziś jest to karabin 5.56 x 45 mm SIG 550 i (lub) samopowtarzalny pistolet 9 mm SIG P220 dla oficerów i sanitariuszy. W październiku 2007 r. Szwajcarska Rada Związkowa zadecydowała, że należy zaprzestać dystrybucji nabojów dla wszystkich żołnierzy, a obecna liczba powinna być zwrócona. Do marca 2011 r. ponad 99% nabojów zostało zwrócone. Dziś już tylko policja i siły specjalne mogą posiadać w domu amunicję.

Gdy okres rezerwy kończy się, żołnierz ma prawo zachować swoją własną broń i inne rzeczy ze swojego ekwipunku. W razie zatrzymania broń trafia do wytwórcy, gdzie zablokowywana jest jej funkcja ognia ciągłego i staje się bronią samopowtarzalną.

Rząd szwajcarski sponsoruje ćwiczenia oraz zawody strzeleckie, zachęcając zarówno kobiety, jak i mężczyzn do uczestnictwa w nich.

Armia szwajcarska dość mocno egzekwuje prawo użycia broni. W 2005 r. skazani rekruci odtwarzający sceny tortur z więzienia w Abu Ghraib usłyszeli m.in. zarzut niewłaściwego wykorzystania broni służbowej. W 2001 r. obywatel Szwajcarii Friedrich Leibacher wszedł do regionalnego budynku parlamentu i zastrzelił w nim 14 osób, a następnie popełnił samobójstwo. Nie był to jego wojskowy karabin, lecz wersja prywatna oparta na broni wojskowej.

Noszenie broni w miejscach publicznych i na zewnątrz wymaga *Waffentragschein*, czyli przepustki na posiadanie broni — jest ona w większości wydawana tylko osobom prywatnym pracującym w ochronie. Dość

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

powszechnym widokiem na ulicy jest jednak osoba udająca się na odbycie ćwiczeń wojskowych ze swoim karabinem na ramieniu.

W Szwajcarii istnieją trzy warunki uzyskania pozwolenia na broń:

— spełnienie warunków na zakup pozwolenia;
— przekonanie o potrzebie posiadania broni palnej do ochrony siebie, innych lub własności przed sprecyzowanym zagrożeniem;
— zdanie egzaminu dowodzącego znajomość obsługi broni oraz wiedzy na jej temat.

Pozwolenie na broń jest ważne przez 5 lat (jeśli nie zostanie wycofane lub zawieszone) i dotyczy tylko tego typu broni, na który zostało wydane. Myśliwi i strażnicy przyrody nie muszą mieć pozwolenia na broń.

Broń może być publicznie przewożona wówczas, gdy spełnionych jest wiele wymagań, tj.:

— amunicja musi być oddzielona od broni, tzn. brak nabojów w magazynku;
— transport musi być docelowy, tzn.: na ćwiczenia i kursy strzelectwa, myślistwa lub ćwiczeń wojskowych, do zbrojowni lub z powrotem, do właściciela ważnego pozwolenia na broń lub od niego, na konkretne zdarzenie (np. pokazy broni strzeleckiej).

Podobnie jak w innych prezentowanych w tym rozdziale państwach w Szwajcarii kupno broni jest regulowane w akcie z 1999 r., zgodnie z którym:

- Aby nabyć broń w sklepie komercyjnym nabywca musi posiadać Waffenwerbsschein, czyli pozwolenie na zakup trzech sztuk broni. Każda osoba powyżej 18. roku życia, która nie jest psychicznie upośledzona lub uznana za stwarzającą niebezpieczeństwo i nie figuruje w systemie sądowniczym może ubiegać się o takie pozwolenie.

Do kupna broni od osoby prywatnej pozwolenie nie jest niezbędne, ale sprzedający musi mieć pewność, że kupujący spełnia warunki wymienione powyżej. Zazwyczaj dokonuje tego składając wniosek o sprawdzenie kupującego w kartotekach sądowniczych. Strony takiej umowy kupna-sprzedaży są zobowiązane do spisania pisemnego kontraktu opisującego pochodzenie zarówno kupującego, jak i sprzedawcę, rodzaj broni, producenta i numer seryjny. Prawo wymaga posiadania pisemnych kontraktów przez obie strony na okres 10 lat. Sprzedający jest również zobowiązany do sprawdzenia oficjalnego dowodu tożsamości nabywcy, tj. szwajcarski dokument tożsamości lub dokument czasowego pobytu. Obywatele niektórych krajów (jak

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Chorwacja, Bośnia, Macedonia, Turcja, Sri Lanka, Albania czy Algieria) na zasadach czasowego pobytu nie mogą być stroną w takim kontrakcie.

Po ukończeniu 18. roku życia każda osoba prywatna może kupić broń odprzodową lub odtylcową bez posiadania pozwolenia. Członkowie zarejestrowanych organizacji strzeleckich nie muszą kupować pozwolenia na antyczne rewolwery, a myśliwi nie potrzebują zezwoleń na zakup typowych karabinów myśliwskich.

Generalnie sprzedaż karabinów maszynowych, broni posiadającej selektor ognia i niektórych akcesoriów, takich jak tłumiki jest zakazana (tak jak broń z zablokowanym trybem ognia ciągłego, które można ominąć w łatwy sposób). Kupno takich rzeczy jest legalne dla posiadacza specjalnego pozwolenia wydanego przez policję danego kantonu. Wydanie takiego zezwolenia wymaga spełnienia dodatkowych wymagań, takich jak posiadanie specjalnej szafki na broń[371].

4.8. Republika Czeska

Kolejnym państwem, którego zasady posiadania broni warto przedstawić jest Republika Czeska. Podyktowane jest to tym, że jest to kraj, który podobnie jak Polska stosuje praktykę legislacyjną określoną przez Unię Europejską i jednocześnie jest naszym sąsiadem. W Czechach warunki nabywania broni i amunicji, jej rejestracji, przetrzymywania, noszenia i używania określają następujące akty prawne:

— ustawa nr 119/2002 o broni palnej i amunicji;
— rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nr 384/2002 o wykonywaniu niektórych przepisów ustawy o broni palnej;
— rozporządzenie rządu nr 338/2002 w sprawie bezpieczeństwa technicznego wymogów bezpieczeństwa w zakresie przechowywania broni lub amunicji oraz warunkach przechowywania, magazynowania i postępowania z czarnym łowieckim prochem, prochem bezdymnym i spłonkami;
— rozporządzenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu nr 371/2002 ustanawiające procedury pozbawienia cech bojowych i niszczenia broni, amunicji i wykonywania ich przekrojów;

[371] *Szwajcarzy chcą posiadać broń palną w domu*, <http://www.deon.pl/wiadomosci/swiat/art,5509,szwajcarzy-chca-posiadac-bron-palna-w-domu.html>, dostęp: maj 2012 r.; *Szwajcaria — broń palna (przed i po 1999 r.),* <https://libertarianizm.net/threads/szwajcaria-bro%C5%84-palna-przed-i-po-1999-r.4165/>, dostęp: marzec 2013 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— rozporządzenie Ministerstwa Zdrowia nr 493/2002 w sprawie oceny medycznej posiadaczy pozwoleń na broń i zawartości apteczek pierwszej pomocy na strzelnicach;
— rozporządzenie Ministerstwa Handlu i Przemysłu 370/2002 dozwolone wykonania rozbudowy broni gazowej, pneumatycznej, amunicji i broni.

Zgodnie z ww. przepisami reglamentacja broni odbywa się na drodze postępowania administracyjnego. Organami właściwymi w sprawach wydawania zezwoleń na broń osobom i podmiotom (np. przedsiębiorstwom, instytucjom, agencjom ochrony, klubom sportowym) są wydziały w Regionalnych Dyrekcjach Policji Republiki Czeskiej. Są one organami I instancji. Organem II instancji jest dyrekcja służby broni i materiałów (sprzętu) bezpieczeństwa Prezydium Policji Republiki Czeskiej (Komendy Głównej), poza sytuacją, gdy Prezydium Policji jest organem I instancji w sprawach pracowników zagranicznych placówek dyplomatycznych.

W Republice Czeskiej nabywanie i posiadanie broni zależy od tego, z jakim rodzajem broni mamy do czynienia. Jest ona sklasyfikowana w kategoriach A, B, C i D. Do kategorii A zalicza się broń:
— wojskowa, w tym wyrzutnie, z wyłączeniem karabinów, pistoletów i rewolwerów zweryfikowanych do wykorzystania cywilnego, jeśli podlegają weryfikacji według szczególnych przepisów;
— automatyczna;
— wyprodukowana lub przerobiona w sposób umożliwiający ukrycie jej faktycznego przeznaczenia, lub której oryginalny charakter i wygląd zostały zmienione tak, aby jej użycie powodowało większe konsekwencje lub broń zamaskowana jako inny przedmiot (tzw. broń podstępna);
— niewykonana z metalu, jeśli nie jest identyfikowana jako broń przy kontroli osób i bagażu przy pomocy urządzeń detekcyjnych i rentgenowskich;
— o napędzie gazowym lub bezkulowe, chyba że jest to broń wyprodukowana fabrycznie;
— strzeleckie urządzenia odstraszające (stacjonarna broń bezobsługowa);
— z trwale zamontowanym tłumikiem huku lub z trwale zamontowanym wskaźnikiem laserowym.

Do kategorii broni B zalicza się:
— broń krótka powtarzalna lub półautomatyczna;
— broń krótka jednostrzałowa lub wielostrzałowa na amunicję centralnego zapłonu;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— broń jednostrzałowa lub wielostrzałowa na amunicję bocznego zapłonu, o długości całkowitej mniejszej niż 280 mm;
— długa broń półautomatyczna, jeżeli magazynek lub kaseta nabojowa i komora mogą razem pomieścić więcej niż 3 naboje;
— długa broń półautomatyczna, jeżeli magazynek lub kaseta nabojowa i komora nie mogą razem pomieścić więcej niż 3 nabojów jednak broń posiada możliwość dołączenia przyrządu (elementu) lub nie ma gwarancji, że nie mogą być użyte ogólnie dostępne przyrządy (elementy), dzięki którym magazynek lub kaseta i komora mogą pomieścić razem więcej niż 3 naboje;
— długa broń powtarzalna lub półautomatyczna gładkolufowa, jeżeli długość lufy jest mniejsza lub równa 600 mm;
— broń półautomatyczna, jeśli ma wygląd broni automatycznej;
— broń sygnałowa przystosowana do wystrzeliwania nabojów sygnałowych o kalibrze większym niż 16 mm.

Broń kategorii C stanowi:
— jednostrzałowa lub wielostrzałowa broń na amunicję bocznego zapłonu, jeżeli jej długość całkowita jest równa lub większa niż 280 mm;
— inna jednostrzałowa lub wielostrzałowa, powtarzalna lub półautomatyczna broń długa;
— broń o napędzie gazowym, której energia kinetyczna jest wyższa niż 16 J, z wyjątkiem broni paintball'owej;
— więcej niż dwustrzałowa lub powtarzalna broń z zamkiem skonstruowanym na zasadzie systemu powtarzalnego.

Do ostatniej kategorii broni — kategorii D —zaliczana jest:
— broń historyczna;
— broń jednostrzałowa i dwustrzałowa skonstruowana na zasadzie zamka lontowego, kołowego, skałkowego lub kapiszonowego;
— broń palna przeznaczona do strzelania nabojem typu flobert o energii pocisku na wylocie lufy do 7,5 J;
— broń o napędzie gazowym (pneumatyczna) na nabój pneumatyczny;
— broń o napędzie gazowym, w której energia kinetyczna pocisku na wylocie lufy osiąga do 16 J;
— broń i urządzenia bezkulowe, np. na naboje gazowe;
— broń mechaniczna, w której siła napinająca jest większa niż 150 N;
— broń pozbawiona cech bojowych, która została poddana nieodwracalnej przeróbce uniemożliwiającej jej użycie do strzelania;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— broń, która została poddana przeróbce, odsłaniającej co najmniej częściowo konstrukcję wewnętrzną broni;
— nieaktywna amunicja;
— broń nieuwzględniona w kategoriach A do C.

W Republice Czeskiej jest kilka kategorii pozwoleń na broń wydawanych w zależności od zakresu uprawnień i celów, do jakich broń ma służyć. Pozwolenia na posiadanie broni kategorii A udzielane są wyjątkowo, po uzyskaniu wcześniejszej zgody od Ministerstwa. Broń kategorii B można posiadać na podstawie pozwolenia na broń lub licencji na broń. Zakup broni kategorii C nie wymaga pozwolenia. Po zakupie broni powstaje obowiązek zarejestrowania jej. Nabycie własności broni kategorii A, B, C i amunicji do tej broni, w celu jej docelowego wywozu (eksportu) z Czech, jest możliwe także na podstawie zgody (zaświadczenia) na docelowy wywóz. Zgoda na wywóz upoważnia do posiadania broni w celu jej wywiezienia, ale tylko do 5 dni. Nabycie własności broni kategorii D nie wymaga zgody — zezwolenia. Mogą nabywać ją osoby powyżej 18. roku życia, zdolne do czynności prawnych, niezależnie od ich obywatelstwa, także osoby prawne.

Wydanie przez właściwy organ Policji zezwolenia na posiadanie broni jak i jej rejestracja jest możliwa, gdy osoba fizyczna spełnia następujące warunki:
— posiada miejsce zamieszkania na terytorium Republiki Czeskiej;
— osiągnęła wymagany (określony) wiek;
— posiada zdolność do czynności prawnych;
— spełnia wymogi w zakresie stanu zdrowia;
— posiada niezbędne kwalifikacje;
— posiada nieposzlakowaną opinię;
— daje rękojmię, że nie użyje broni niegodnie z przepisami;
— jest posiadaczem aktualnej karty łowieckiej — broń kategorii C.

Cofnięcie zezwolenia na posiadanie broni następuje, gdy właściwy organ Policji uzyska informacje świadczące, że posiadacz:
— utracił zdolność do czynności prawnych;
— nie spełnia wymogów w zakresie stanu zdrowia;
— przestał spełniać warunki w zakresie nieposzlakowanej opinii lub przestał być osobą godną zaufania;
— broni kategorii B lub C w wieku poniżej 18 lat — przestał spełniać warunki dla wydania pozwolenia na broń;
— broni grupy F — naruszył określone obowiązki i zakazy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Właściwy organ Policji podejmuje decyzję w sprawie cofnięcia zezwolenia na broń grupy C, jeżeli posiadacz przestał mieć aktualną kartę łowiecką. Informuje o odebraniu karty lub jej wygaśnięciu przekazuje Policji organ, który to stwierdził. Ponadto szkoła, w której program nauczania obejmuje łowiectwo, powiadamia niezwłocznie właściwy organ Policji o zakończeniu nauki posiadacza pozwolenia na broń grupy C w wieku poniżej 18 lat.

Stowarzyszenia, które rekomendowały wydanie zezwolenia na broń grupy B osobie w wieku poniżej 18. roku życia, niezwłocznie powiadamiają właściwy organ Policji o zakończeniu członkostwa w stowarzyszeniu, jeśli osoba ta ma mniej niż 18 lat[372].

4.9. Federacja Rosyjska

Aktem prawnym regulującym reglamentację broni w Rosji jest ustawa — federalne prawo o broni z 13 listopada 1996 r.[373] Prawo to reguluje zagadnienia związane z obrotem bronią do użytku cywilnego, służbowego i wojskowego na terenie Federacji Rosyjskiej. Zgodnie z art. 1, podającym definicje legalne — bronią nazywamy urządzenia i przedmioty przeznaczone dla mechanicznego rażenia celu na odległość pociskiem otrzymującym kierunek i ruch w wyniku energii prochowej lub energii z innego źródła. Istotnymi częściami broni palnej jest lufa, zamek, bębenek, szkielet, komora nabojowa. Bronią białą jest broń przeznaczona do rażenia celu przy pomocy siły ludzkich mięśni w bezpośrednim kontakcie z obiektem rażenia. Broń miotająca to taka, która jest przeznaczona dla rażenia celu na odległość pociskiem otrzymującym określony kierunek i ruch przy pomocy siły ludzkich mięśni lub urządzenia mechanicznego. Broń pneumatyczna — to broń przeznaczona do rażenia celu pociskiem, otrzymującym określony kierunek i ruch w wyniku energii sprężonego gazu. Broń gazowa — to broń przeznaczona dla czasowego rażenia celu żywego przy użyciu gazu łzawiącego lub drażniącego. Broń sygnałowa — to urządzenia konstrukcyjnie przeznaczone tylko dla przekazywania sygnałów świetlnych, dymnych i dźwiękowych.

Ustawa definiuje także pojęcie amunicji, pojęcie obrotu bronią i amunicją oraz pojęcie produkcji broni. Wyszczególniona jest broń: do użytku cywil-

[372] Opracowano na podstawie <http://wpa.policja.waw.pl/palm/wpa/1725/27671/Czechy.html>, dostęp: marzec 2013 r.; E. Ćwiękała, *Prawo do posiadania broni w Czechach*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-506.htm>, dostęp: styczeń 2011 r.

[373] Tekst ustawy — *Fiedieralnyj zakon oborużii*, SibirskojeUniwiersitietskojeIzdatielstwo, Nowosybirsk 2008.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

nego, do użytku służbowego i bojowa broń palna oraz broń biała. Za broń do użytku cywilnego przewiduje się broń do samoobrony, dla uprawiania sportu i broń myśliwską. Broń do użytku cywilnego charakteryzuje się tym, iż nie może strzelać seriami i pojemność magazynka czy też bębenka nie może większa niż 10 naboi. W ramach broni do użytku cywilnego do samoobrony wyróżnia się: broń długą o lufach gładkich strzelającą amunicją obezwładniającą (pociski gumowe lub z tworzyw sztucznych), broń palną bez lufy (produkcji krajowej) miotającą gaz, powodującą efekt huku, błysku, broń gazową (w postaci pistoletów i rewolwerów), miotacze gazu, urządzenia rażące prądem elektrycznym. Do celów sportowych ustawa wymienia broń palną o lufach gładkich i gwintowanych, broń miotającą (np. kusze, łuki), broń pneumatyczną o energii kinetycznej wydostającej się z lufy śruciny powyżej 3 J oraz broń białą. Do broni myśliwskiej zalicza się broń długą o lufach gładkich, o lufach gwintowanych i broń kombinowaną, a także broń pneumatyczną o energii kinetycznej wydostającej się z lufy śruciny nieprzekraczającej 25 J. Do broni myśliwskiej zaliczana jest także broń biała (z klingą).

Za broń zaliczaną do użytku cywilnego uznaje się także broń sygnałową oraz broń białą noszoną okazjonalnie do ludowych strojów narodowych (np. munduru kozackiego).

Broń do użytku służbowego przeznaczona jest dla pracowników organów ochrony prawnej, jest własnością osób prawnych. Do tej kategorii należą strzelby o gładkich lufach, a także broń krótka (pistolety i rewolwery) produkcji krajowej, strzelająca amunicją o energii nieprzekraczającej 300 J. Magazynek czy też bębenek takiej broni nie może mieścić więcej niż 10 sztuk amunicji. Rdzeń naboi do takiej broni nie może być wykonany z twardych materiałów i nie może to być amunicja tzw. grzybkująca.

Bojowa ręczna broń palna przeznaczona jest dla wojska, dla jednostek ministerstwa spraw wewnętrznych i dla innych służb państwowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Do broni takiej zalicza się wszelką broń palną, długą (o lufach gwintowanych i gładkich), krótką, samopowtarzalną i maszynową.

Artykuł 6 ustawy zawiera wykaz broni niedopuszczonej w Federacji Rosyjskiej do obrotu, a także do użytku cywilnego oraz służbowego. Zakaz obejmuje:

— broń o pojemności magazynka powyżej 10 sztuk amunicji, przy broni długiej długość lufy nie może być mniejsza od 50 cm, a cała broń nie może być krótsza od 80 cm;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

— broń palna mająca postać innych przedmiotów (ukryta w innych przedmiotach);
— broń o lufach gładkich umożliwiająca odpalanie amunicji przeznaczonej do broni o lufach gwintowanych;
— samopały, kastety, bumerangi, specjalnie przygotowane jako broń pałki lub narzędzia, z wyłączeniem przedmiotów do użytku sportowego;
— broń i urządzenia, których rażenie występuje w drodze radioaktywności lub wykorzystania broni biologicznej, pola magnetycznego, dźwięku o wysokiej lub niskiej częstotliwości (parametry wyjściowe tych urządzeń muszą specjalnie przekraczać przyjęte normy dla urządzeń przemysłowych);
— broń gazowa z użyciem substancji paraliżującej system nerwowy, zawierającej trucizny;
— broń i amunicję nieposiadającą technicznej charakterystyki odpowiadającej kryminalistycznym wymogom Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz ustaleniom Państwowego Komitetu FR do spraw standaryzacji, metrologii i certyfikatów;
— broń do samoobrony (urządzenia bez luf, rażące prądem elektrycznym, światłem, dźwiękiem), które nie odpowiadają normom i standardom przyjętym oficjalnie w Federacji Rosyjskiej;
— broń biała o klingach ukrytych, noże sprężynowe, broń biała o klindze dłuższej niż 90 cm.

Ponadto zabronione jest także używanie do broni do użytku cywilnego i broni służbowej tłumika, noktowizorów (wyjątek stanowią określone przypadki na polowaniach), celowników laserowych, broni pneumatycznej o energii kinetycznej wydostającej się z lufy śruciny powyżej 7,5 J poza terenem strzelnic sportowych, przebywanie z bronią podczas imprez masowych czy też zajść i demonstracji na ulicy. Zabronione jest przesyłanie broni pocztą, noszenie broni długiej do samoobrony i broni białej (poza przypadkami przenoszenia jej w inne miejsce), sprzedaż broni i amunicji jak również jej użyczanie.

Do obrotu na terenie Federacji Rosyjskiej dopuszczona jest tylko ta broń i amunicja do użytku cywilnego i służbowego, która znajduje się w specjalnym państwowym rejestrze. Na produkcję broni i amunicji oraz jej sprzedaż konieczne jest uzyskanie licencji.

Posiadanie broni do użytku cywilnego i służbowego następuje na podstawie pozwolenia. O pozwolenie mogą ubiegać się zarówno osoby praw-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

ne (instytucje zajmujące się ochroną, sportem, prowadzące szkolenia), jak również osoby fizyczne. Pozwolenie dla osób prawnych wydawane jest w przypadku, jeżeli w zakresie działalności tej instytucji mieści się posiadanie broni i posługiwanie się taką bronią przez jej pracowników. Dla osób fizycznych pozwolenia wydają właściwe dla miejsca zamieszkania organy ministerstwa spraw wewnętrznych. Pozwolenie na broń do użytku cywilnego może otrzymać osoba, która ukończyła 18 lat. W uzasadnionych przypadkach, na broń sportową i broń myśliwską można wydać pozwolenie osobie, która ma ukończone 16 lat. Do wniosku o pozwolenie osoba dołącza zaświadczenie lekarskie o ogólnym stanie zdrowia, wynik badania wzroku i wynik badania psychologicznego świadczącego o tym, iż dana osoba nie cierpi na chorobę psychiczną, nie ma zaburzeń psychicznych, nie jest osobą uzależnioną od alkoholu, narkotyków lub innych środków. Osoba starająca się o pozwolenie musi mieć określone miejsce zamieszkania, a także jest zobowiązana zaliczyć sprawdzian ze znajomości przepisów dotyczących posługiwania się bronią i znajomości przepisów prawnych dotyczących broni. Osoba, która ma otrzymać broń służbową również przechodzi wymienione badania, a także szkolenie zakończone egzaminem.

Pozwolenie na broń gazową (pistolety i rewolwery), urządzenia powodujące rażenie błyskiem, dźwiękiem a także broń białą (do strojów ludowych i munduru kozackiego) wydaje się na okres 5 lat z możliwością przedłużenia. Po dokonaniu zakupu broń tę trzeba w ciągu 14 dni zarejestrować i otrzymać legitymację broni upoważniającą do jej noszenia. Dopuszczalne jest posiadanie do 5 sztuk tego rodzaju broni. W przypadku długiej broni do samoobrony o lufie gładkiej strzelającej pociskami gumowymi lub z tworzyw sztucznych można używać jedynie do ochrony mieszkania, domu i na terenie przyległym. Noszenie takiej broni jest zabronione. Pozwolenie wydaje się również na okres 5 lat.

Bez pozwolenia można posiadać miotacze gazowe, urządzenia rażące prądem elektrycznym, karabinki i pistolety pneumatyczne o energii wydostającej się z lufy śruciny nie większej niż 7,5 J i kal. 4,5 mm, a także inne przedmioty przypominające broń, działające na zasadzie sprężonego powietrza przy energii kinetycznej pocisku nie większej niż 3 J oraz pistolety i rewolwery jedynie na amunicję akustyczną kal. do 6 mm.

W przypadku broni myśliwskiej wymagana jest karta myśliwego (przynależność do koła łowieckiego, a jednocześnie poświadczenie ukończenia określonych kursów). W okresie pierwszych 5 lat wydawane jest jedynie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

pozwolenie na broń o lufach gładkich, dopiero po tym okresie osoba może się starać o uzyskanie pozwolenia na broń o lufie gwintowanej (sztucer), czy też broń kombinowaną. Myśliwy może posiadać do 5 jednostek danej broni. Oczywiście i w tym przypadku osoba ubiegająca się o pozwolenie musi uzyskać przewidziane zaświadczenia lekarskie.

Dość niespotykanym rozwiązaniem prawnym jest regulacja art. 24 ustawy — przewidująca możliwość zastosowania broni w samoobronie w przypadku zagrożenia życia, zdrowia w związku z obroną konieczną. Użycie takiej broni powinno być poprzedzone wyraźnym uprzedzeniem osoby, przeciwko której broń jest skierowana. Od uprzedzenia można odstąpić, jeżeli w sposób bezpośredni zagrożone jest życie człowieka lub mogą nastąpić inne ciężkie następstwa. Zastosowanie broni nie powinno przyczyniać się do powstania szkód w stosunku do osób trzecich. Zabronione jest stosowanie broni palnej w stosunku do kobiet, osób z wyraźnymi cechami inwalidztwa, niepełnoletnich, jeżeli ich wiek jest oczywisty z wyłączeniem napadu z bronią lub w grupie. W każdym przypadku użycia broni w samoobronie należy w ciągu 24 godzin powiadomić o tym odpowiednie władze[374].

[374] Opracowano na podstawie W. Brywczyński, J. Kasprzak, *Nielegalne posiadanie broni…*, wyd. cyt., s. 88.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Zakończenie

Nieodłącznym elementem zabiegów czynionych przez organy powołane z mocy prawa do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego jest troska o podmiot państwa — jego obywateli. Oni są bowiem podmiotem wszelkich działań instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Wynika to z tego, że obywatele są jednym z trzech składników najwyższego poziomu zorganizowania społecznego, jakim jest państwo. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest zadaniem realizowanym przez aparat państwa na poziomie legislatury, egzekutywy i judykatury. W dobie zagrożeń terrorystycznych zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego staje się troską nie tylko państw, ale i ich organizacji. Uwidaczniano to w treści niniejszego opracowania przedstawiając zarówno regulacje unijne, jak i międzynarodowe odnoszące się do reglamentacji broni. Dowodzą one pieczołowitości działań władz prawodawczych podejmowanych na różnych szczeblach mających określić prawno-organizacyjne uwarunkowania bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie dostępu do broni.

Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa publicznego podlegają zmianom. Daje się zauważyć również zmiany w zakresie posiadania broni, zagrożeniami związanymi z jej wykorzystaniem, a tym samym poziomem bezpieczeństwa publicznego. Badanie zatem tych problemów okazuje się ze wszech miar wskazane zarówno z powodów poznawczych, jak i utylitarnych. Zaprezentowane rozważania stanowią próbę systemowego podejścia do problemów teoretycznych oraz doświadczeń międzynarodowych związanych z wpływem dozorowania dostępu do broni na bezpieczeństwo publiczne. Wskazują na wyraźne związki pomiędzy bezpieczeństwem publicznym a stosowanymi rozwiązaniami prawnymi i ich konsekwencją, czyli rozwiązaniami organizacyjnymi dotyczącymi m.in. reglamentacji broni. Reglamentacja, o której mowa, mieści się ponad wszelką wątpliwość w sferze bezpieczeństwa publicznego oraz porządku publicznego objętych płaszczyznami ingerencji administracji publicznej.

Treści niniejszego tomu wskazują na to, że problem odzwierciedlony tytułem pracy ma charakter interdyscyplinarny. Jest to szczególnie zauważalne

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

chociażby przy definiowaniu broni jako przedmiotu reglamentacji czy w zakresie wykorzystania socjologii i psychologii do określenia i uświadomienia społecznych i psychologicznych aspektów oddziaływania broni zarówno na jednostki, jak i całe społeczności. To swego rodzaju prawidłowość, która przy zróżnicowanym podejściu do zagadnień regulacji prawnych reglamentacji broni daje się wyraźnie zauważyć w prawodawstwie Unii Europejskiej oraz porządku prawnym wielu krajów.

Zaprezentowane treści pozwalają wierzyć, że staną się one źródłem cennej wiedzy z zakresu zarówno bezpieczeństwa i porządku publicznego, jak i przyjętych w wybranych krajach reguł reglamentacji broni, szczególnie tych z bezpośredniego sąsiedztwa Polski. To jedna cecha tej części pracy. Druga to wprowadzenie do rozważań dotyczących ściśle polskich rozwiązań, którym zostanie poświęcony kolejny tom niniejszej pracy. Tom, w którym na potrzeby opracowania pretendującego do naukowego, wykorzystano badania przeprowadzone na użytek przewodu doktorskiego, zweryfikowane i uaktualnione po kilku następnych latach aktywności autora w obszarze badawczym, pozostającym w jego szczególnym zainteresowaniu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Bibliografia

Literatura

Adamczak S., *Pojęcie broni palnej*, „Problemy Kryminalistyki" 1967, nr 66.

Alderfer C.P., *An Empirical Test of a New Theory of Human Need*, "Psychological Review" 1969 r., Vol. 4, Issue 2.

Babiński A., *Konsekwencje prawne niekonsekwencji ustawodawcy*, „Policja" 2004, nr 3.

Babiński A., *Reglamentacja dostępu do broni i amunicji w świetle nowych regulacji prawnych,* „Przegląd Policyjny" 2000, nr 1–2.

Barcza J. (red.), *Prawo UE. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2002.

Bednarek W., Pikulski S., *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej,* Olsztyn 2000.

Berkowitz L., *How guns control us*, "Psychology Today" 1981, No 6.

Bobrov D.B., Haliżak E., Zięba R. (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997.

Boć J. (red.), *Prawo administracyjne*, Wrocław 2000.

Bogunia L. (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego,* t. 7, Wrocław 2001.

Bolesta S., *Pojęcie porządku publicznego w prawie administracyjnym*, „Studia Prawnicze" 1983, nr 1.

Borkowski J., *Prawo administracyjne,* Warszawa 1975.

Brywczyński W., Kasprzak J., *Nielegalne posiadanie broni i amunicji, Studium prawno-kryminalistyczne,* Białystok 2013.

Ciepliński A., Woźniak R., *Encyklopedia współczesnej broni palnej*, Warszawa 1994.

Cieślak Z., Dyl M., Jagielski J., Lang J., Maćkowiak J., Przybysz P., Stefańska R., Szewczuk R., Szubiakowski M., Szymanowska A., Wierzbowski M., Wiktorowska A., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2000, s. 602.

Cieśliński A.*, Wspólnotowe prawo gospodarcze*, Warszawa 2000.

Czapiński W., *Bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny w naszym prawie administracyjnym*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1929, nr 9.

Czerwieński W., *Poradnik ślusarza*, Warszawa 1989.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Ejsmond J., *Strzelać czy nie — jak to jest w USA*, „Magazyn Strzelecki Colt" 1994, nr 1(12).

Encyklopedia Larousse. Łowiectwo, Warszawa 1994.

Encyklopedia popularna PWN, Warszawa 1999.

Fiebig J., Róg M., Tyburska A. (red.), *Bezpieczeństwo to wspólna sprawa. Ochrona bezpieczeństwa publicznego — rozwiązania systemowe w skali kraju i regionu (materiały poseminaryjne)*, Szczytno 2002.

Filipek J., *Prawo administracyjne, instytucje ogólne,* cz. I, Kraków 1995.

Frączek A., *Studia nad psychologicznymi mechanizmami czynności agresywnych,* Warszawa 1979.

Freud S., *Das Unbehagen in der Kultur* [w:] *Kulturtheoretische Schriften,* Frankfurt a. Main 1974.

Funk T.M., *Gun control and economic discrimination: the melting-point case-in-point*, "The Journal of Criminal Law & Criminology" 1995, Vol. 85, Issue 3.

Garlicki L. (red.), *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki,* Warszawa 2002.

Gąsiorek K., Kitler W., *Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa — założenia przygotowania i użycie,* Warszawa 2004

Gorazdowski K., *Broń palna — broń gazowa?,* „Przegląd Sądowy" 2001, nr 5.

Gorazdowski K., *Prawo do posiadania broni palnej pozbawionej cech użytkowych,* „Przegląd Policyjny" 2003, nr 2.

Green G.S., *Citizen gun ownership and criminal deterrence: theory, research, and policy*, "Criminoiogy" 1987, Vol. 25, Issue 1.

Hanausek T., *Kryminalistyka — zarys wykładu*, Kraków 1996.

Hanausek T., *Aktualne problemy dotyczące pojęcia broni palnej w polskiej teorii kryminalistyki,* „Przegląd Sądowy" 1992, nr 4.

Hołyst B., *Japonia — przestępczość na marginesie cywilizacji,* Warszawa 1994.

Horoszowski P., *Kryminalistyka*, Warszawa 1958.

Izdebski H., *Historia administracji,* Warszawa 1997.

Izydorczyk J., *Hanzai znaczy przestępstwo*, Warszawa 2008.

Jałoszyński K, Wiśniewski B., Wojtuszek T. (red.), *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa,* Bielsko-Biała 2007.

Jaroszyński A., *Reglamentacja i zarządzanie gospodarką socjalistyczną,* „Państwo i Prawo" 1968, z. 10, s. 586–598.

Jaroszyński M. (red.), *Prawo administracyjne,* t. 1, Warszawa 1952.

Jaroszyński M. (red.), *Prawo administracyjne*, t. 4, Warszawa 1953.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Jeleń Z., *Pojęcie broni palnej,* „Prokuratura i Prawo" 2002, nr 5.
Kaczmarczyk B., Kogut B., *Bezpieczeństwo państwa (dylematy i konsekwencje),* Kraków 2011.
Kasprzak J., *Kryminalistyka — podręcznik dla Żandarmerii Wojskowej, cz. 1 — Technika kryminalistyczna*, Warszawa 1995.
Kasznica S., *Polskie prawo administracyjne. Pojęcia i instytucje zasadnicze,* Poznań 1947.
Kaszubski R., Kołakowski J., *Wolność gospodarcza w świetle Konstytucji RP,* „Prawo gospodarcze w orzeczeniach i komentarzach" 2000, nr 6.
Kawka W., *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym,* Wilno 1939.
Kopaliński W., *Słownik symboli,* Warszawa 1990.
Korycki S., *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1994.
Kulicki M., *Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej*, Kraków 2001.
Kulicki M., *Kryminalistyka. Wybrane problemy teorii i praktyki śledczo-sądowej,* Toruń 1994.
Kulicki M., Stępka L., Stucki D., *Kryminalistyczno-prawna problematyka broni strzeleckiej. Komentarz do przepisów o broni i amunicji,* Kraków 2003.
Kumaniecki K., *Słownik łacińsko-polski,* Olsztyn 1990.
Kwaśniewicz W., *1000 słów o dawnej broni palnej,* Warszawa 1987.
Lampek W., Mahrhold R., *Leksykon broni od A do Ż,* Warszawa 2001.
Leoński Z., *Nauka administracji,* Warszawa 1999.
Leoński Z., *Zarys prawa administracyjnego,* Poznań 1985.
Leoński Z., *Zarys prawa administracyjnego,* Warszawa 2000.
Lewenberg B., Schaff L. , *Kryminalistyka*, Warszawa 1949.
Liedel K., Prońko J., Wiśniewski B. (red.), *Administracja publiczna w systemie przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom dla ludzi i środowiska*, Bielsko-Biała-Warszawa 2008.
Łepkowski W. (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2009.
Mała encyklopedia wojskowa, Warszawa 1967.
Markowski A. (red.), *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, Warszawa 2000.
Maslow A., *A Theory of Human Motivation*, "Psychological Review" 1943.
Maslow A., *Motivation and personality,* New York 1954.
Michalski M., *Grzebanie przy ustawie*, „Gazeta Policyjna" 2004, nr 8.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Mik C., *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, t. 1, Warszawa 2000.
Misiuk A., *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008.
Monteskiusz C.L., *De l'esprit des lois,* Paryż 1748.
Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2005.
Niewiadomski Z. (red.), *Prawo administracyjne. Część ogólna,* Warszawa 2000.
Noszczyński T., *Unijne przepisy i lobbing*, „Gazeta Policyjna" 2003, nr 23.
Ochendowski E., *Prawo administracyjne,* Toruń 2000.
Palka P., *O prawno-kryminalistycznej problematyce broni palnej słów kilka*, „Przegląd Policyjny" 1997.
Peretiatkowicz A., *Podstawowe pojęcia prawa administracyjnego,* Poznań 1946.
Piątek S., Rybicki Z., *Zarys prawa administracyjnego i nauki administracji,* Warszawa 1984.
Pieńkos J., *Słownik łacińsko-polski,* Warszawa 1993.
Pieprzny S., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego,* Rzeszów 2012.
Pieprzny S., *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007.
Pieprzny S., *Policja. Organizacja i funkcjonowanie,* Warszawa 2007.
Poznaniak W., *Społeczno-psychologiczne aspekty posiadania broni*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2003, z. 2.
Prońko J., *Bezpieczeństwo państwa. Zarys teorii problemu i zadań administracji publicznej*, Bielsko-Biała 2007.
Rajchel K. (red.), *Próba identyfikacji współczesnych zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce,* Warszawa 2006.
Reglamentacja broni i amunicji, Materiały do seminarium szkoleniowego, Szczytno 2001.
Roguska B., *Sposoby walki z przestępczością*, „Serwis Informacyjny CBOS" 1996, nr 5.
Rosa R. (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa i pokoju w jednoczącej się Europie. Teoria i jej zastosowanie,* Siedlce 1999.
Rybicki Z., *Zarządzanie gospodarką narodową w PRL. Zagadnienia administracyjnoprawne,* Warszawa 1963.
Salamonowicz Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Szczytno 2008.
Seilmeier G., *Leksykon myślistwa od A do Ż,* Warszawa 2003.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Sienkiewicz-Małyjurek K., Niczyporuk Z., *Bezpieczeństwo publiczne. Zarys problematyki,* Gliwice 2010.
Słownik języka polskiego, Warszawa 1978.
Słownik języka polskiego, t. 1, Warszawa 1978.
Słownik terminów z zakresu psychologii dowodzenia i zarządzania, Warszawa 2000.
Słownik wyrazów obcych PWN, Warszawa 1995.
Stahl M. (red.), *Prawo administracyjne,* Warszawa 2000
Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996.
Starościak J. (red.), *System prawa administracyjnego,* t. 1, Wrocław 1977.
Starościak J., *Prawo administracyjne,* Warszawa 1975.
Starościak J., *Prawo administracyjne,* Warszawa 1978.
Starościak J., *Zarys nauki administracji,* Warszawa 1971.
Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 r.,* „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2002, nr 1.
Sulowski S., *W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa wewnętrznego,* „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2009, nr 1.
Szreniawski J., *Prawo administracyjne — część ogólna*, Lublin 1993.
Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego,* t. 1–3, Warszawa 1978–1981.
Szymon G., *Odpowiedzi na pytania prawne związane z ustawą z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji,* „Biuletyn Prawny Komendy Głównej Policji" 2000, nr 9.
Tabor M., *Gazowiec jak broń palna,* „Gazeta Policyjna" 2004, nr 8.
Taubes G., *Violence epidemiologists test the hazards of gun ownership*, "Science" 1992.
Torecki S., *1000 słów o broni i balistyce*, Warszawa 1982.
Ura E., *Bezpieczeństwo i porządek publiczny,* Warszawa 1983
Ura E., *Prawne zagadnienia bezpieczeństwa państwa,* Rzeszów 1988.
Ura E., *Prawo administracyjne. Część druga*, Rzeszów 1997.
Ura E., *Prawo administracyjne,* Warszawa 2000.
Ura E., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2006.
Wiśniewski B. (red.), *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, Szczytno 2011.
Wiśniewski B., Zalewski S., *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej,* Bielsko-Biała 2006.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Witkowski Z. (red.), *Prawo konstytucyjne,* Toruń 1998.
Wosińska W., *Psychologia życia społecznego*, Gdańsk 2004.
Wójcikiewicz J., *Posiadanie broni palnej przez obywateli*, Warszawa-Kraków 1999.
Wróbel A. (red.), *Wprowadzenie do prawa wspólnot europejskich*, Kraków 2004.
Wróblewski B., Langrod J.S., Wachhoc S., *Zarys ustroju, postepowania i prawa administracyjnego w Polsce,* Warszawa 1939.
Zaborowski J., *Prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego,* Warszawa 1977.
Zając B., *Wybrane prawno-kryminalistyczne aspekty nielegalnego posiadania lub wyrobu broni palnej i amunicji*, „Problemy Kryminalistyki" 1984, nr 166.
Zelka M. (red.), *III Dni Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego*, Rzeszów 2009.
Zięba R., *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych,* Warszawa 1989.

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.
Dyrektywa Rady nr 91/477/EWG z 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 97/7/WE z 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/43/WE z 6 maja 2009 r. w sprawie uproszczenia warunków transferów produktów związanych z obronnością we Wspólnocie.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady.
Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/853 z 17 maja 2017 r., zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Protokół z 31 maja 2001 r. przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

Ustawa z 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych.

Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny.

Ustawa z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

Ustawa z 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu.

Ustawa z 22 października 2004 r. o ratyfikacji protokołu przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 31 maja 2001 r.

Ustawa z 15 grudnia 2004 r. o ratyfikacji Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r.

Ustawa z 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylające decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI").

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2403 z 15 grudnia 2015 r. ustanawiające wspólne wytyczne dotyczące norm i technik pozbawiania broni cech użytkowych w celu zagwarantowania, że broń pozbawiona cech użytkowych trwale nie nadaje się do użytku.

Rozporządzenie Prezydenta z 27 października 1932 r. — Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych.

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie określenia organów właściwych do wydawania pozwoleń na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń oraz określenia istotnych części broni i amunicji.

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

i materiałach wybuchowych na poszczególne rodzaje broni białej oraz przedmioty, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu.

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń.

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 13 kwietnia 2004 r. w sprawie rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w dyrektywie w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wzoru Europejskiej karty broni palnej.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 11 lutego 2005 r. w sprawie rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w dyrektywie w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni.

Rozporządzenie ministra środowiska z 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz.

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 29 sierpnia 2011 r. w sprawie rodzajów broni palnej odpowiadających kategoriom broni palnej określonym w dyrektywie w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni.

Inne

Oświadczenie rządowe z 11 lipca 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r.

Oświadczenie rządowe z 11 lipca 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu 28 czerwca 1978 r.

Pismo naczelnika Wydziału Badań Broni i Balistyki Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Głównej Policji z 7 marca 2001 r.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2007.

UN, Economic and Social Council, E/CN 15/1996, 14–16 April 1996.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Orzecznictwo

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości (C-543/12) z 4 września 2014 r.
Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 2005 r. w sprawie Traktatu akcesyjnego (K 18/04).
Uchwała Izby Karnej Sądu Najwyższego z 24 lipca 2001 r., I KZP 10/01.
Uchwała Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2004 r., I KZP 39/03.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 4 listopada 2002 r., V KKN 376/01.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2003 r., I KZP 46/02.
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 27 września 1990 r., SA/Wr 952/90.
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 5 grudnia 2001 r., II AKa 269/01.
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21 stycznia 2010 r., II AKa 397/09.

Netografia

http://biurose.sejm.gov.pl
http://en.wikipedia.org
http://kompendiumprawne.pl
http://ks.sejm.gov.pl
http://nczas.com
http://orka.sejm.gov.pl
http://orzeczenia.nsa.gov.pl
http://swiat.newsweek.pl
http://wiadomosci.gazeta.pl
http://wiem.onet.pl
http://wpa.policja.waw.pl
http://www.cbos.pl
http://www.chatanowogrod.pl
http://www.consilium.europa.eu
http://www.korporacje.com
http://www.sejm.gov.pl
http://www.senat.gov.pl
http://www.strzelecka.net
http://www.tvn24.pl
https://bip.msit.gov.pl
https://dobroni.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12789153A3231373